

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

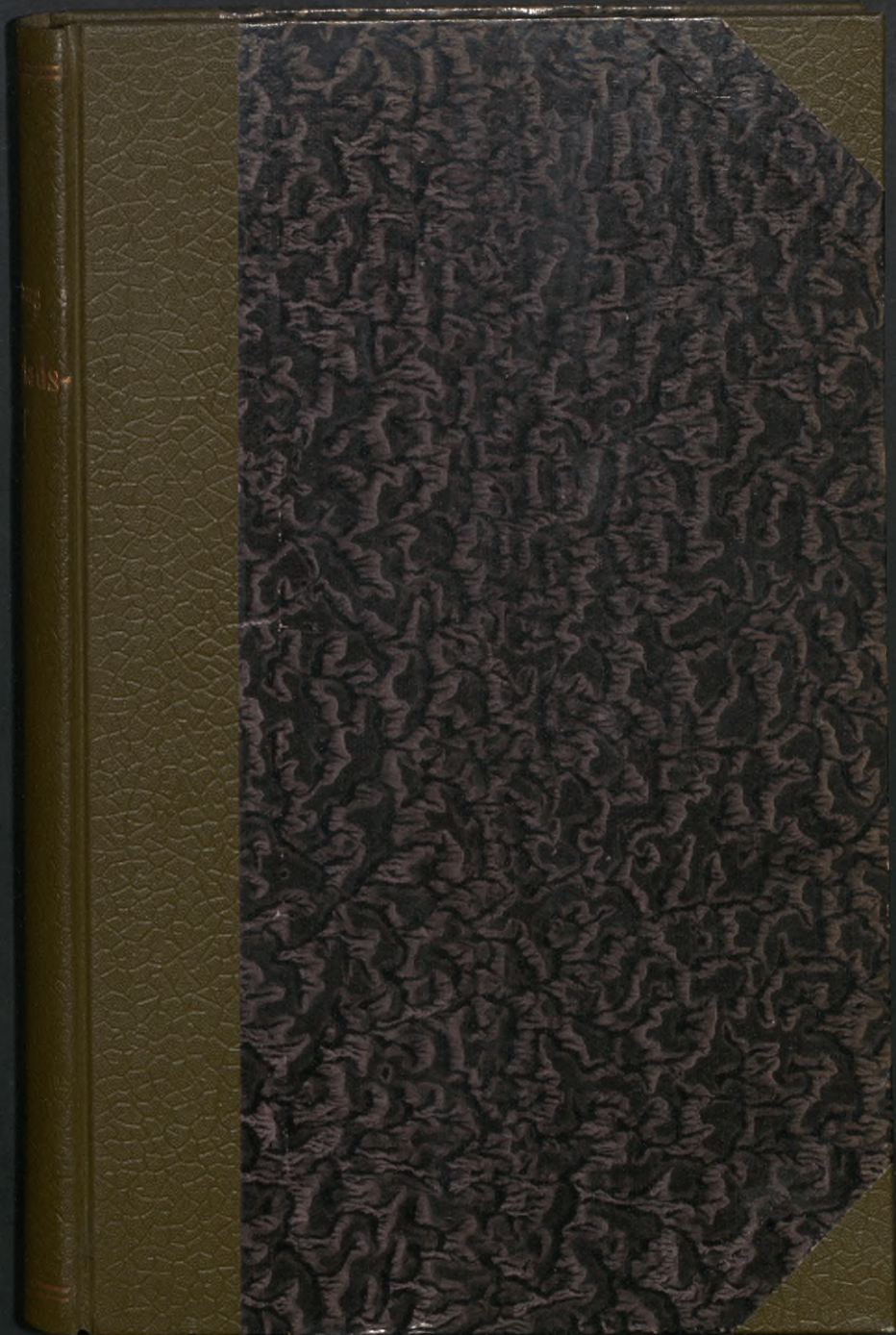
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

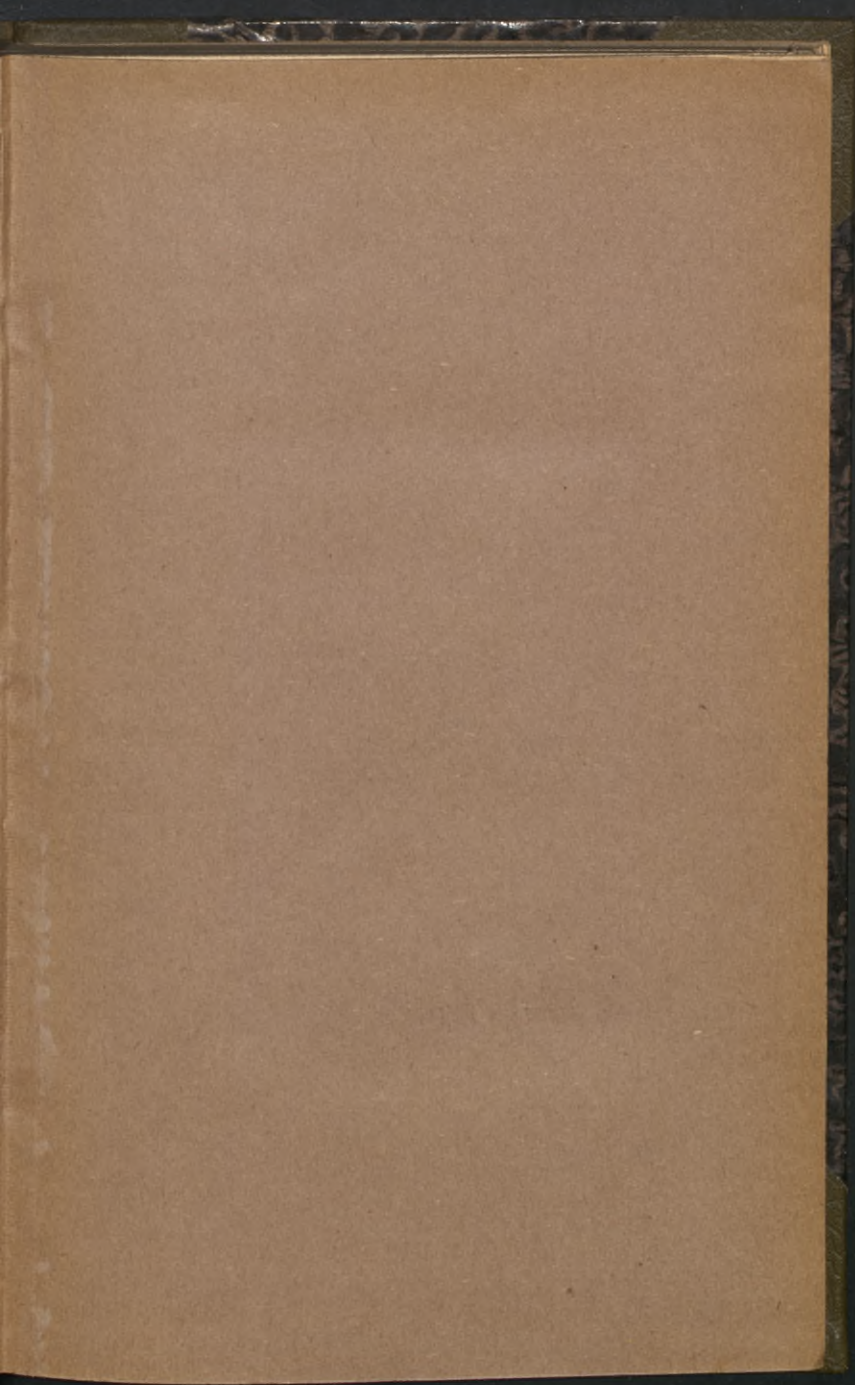

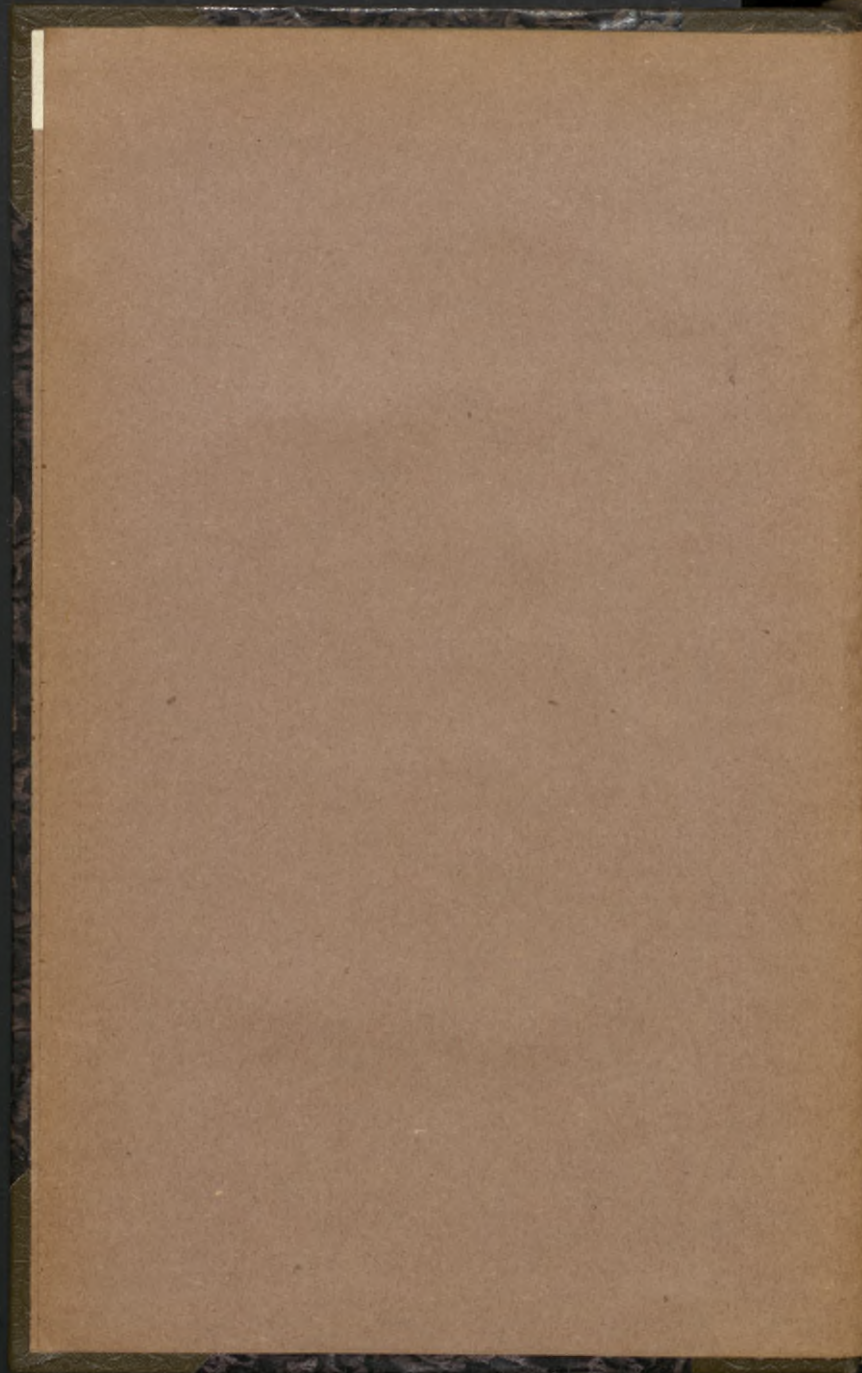
UPPSALA
UNIVERSITET

Litt.
Sv.

SMÅSTADSLIF.

ROMAN

AF

ALGOT SANDBERG.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM.

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1894.

Naturligtvis skulle jag mycket väl på kartan kunna peka ut och till läget noggrant bestämma Småstad. Jag anser dock icke detta nödigt för att den ärade läsaren skall kunna uppfatta och möjligen äfven finna något nöje i hvad jag här ämnar berätta om detta samhälle och dess invånare, om deras dagliga lif och stridigheter sins emellan. Möjligen skall jag därvid råka ut för misstanken att min skildring härrör från ett helt annat Småstad än *mitt* Småstad, detta Småstad, där jag tillbragt tio år af mitt lif, där jag kårer alla vinklar och vrår och därifrån jag medför så många minnen. Men jag utsätter mig härför.

Så mycket torde jag dock vara skyldig säga, att Småstad ligger på en ö, en icke allt för stor ö, och därtill på den yttersta udden af denna ö. I norr och söder begränsas den af tämligen vidsträckta fjärdar, på de öfriga sidorna omgifna af furuklädda berg, i öster och väster sträcka sig smala sund, af hvilka det västliga är bekant för sin ovanligt rika tillgång på aborrar, medan det östligas största märkvärdighet är en bastant fyrårad båt, som oupphörligen går fram och tillbaka mellan Småstads fiskarhamn och någonting, som i dagligt tal benämnes fästningen, en gråstensmassa med skottgluggar, salutkanoner och några stycken artillerister. Ytterligare kännetecknande för ifrågavarande båt är att den ros af magra, gulbleka karlar, klädda i enformigt grå dräkter. Därför kallas de ock af småstadsborna för »grågubbar». Annars nämnas de försvarslöse.

Småstad är en gammal stad. Redan på konung Karl IX:s tid fanns den, ehuru den då icke var stort mera än ett fiskläge. Icke har dess utveckling gått fort. Annu i dag är den af föga betydighet. Vintertid är den nästan död; det är egentligen under sommarens korta dagar den riktigt lefver upp.

Huru detta senare kom sig från början, det utgör, bland andra, ett af föremålen för denna sannfärdiga skildring.

Småstad äger egentligen endast en gata. En sådan onödighet som stensättning besväras den icke af, enär en sådan skulle vara ett svårt hinder för höstsmutsen att rinna i riktiga floder utefter densamma. Gatans ena ända utmynnar vid fiskarhamnen, där det finnes en krog, den andra ändan får en värdigare avslutning genom fattighuset och kyrkan, intill hvilka vidare ligga prästgården och apoteket. Här befinner sig äfven Småstads stolthet, den stora, gröna pumpen, som förser nästan hela samhället med dess behof af vatten.

Vid Småstads Storgata finnes också patron Vilkes salubod, midt för ångbåtsbryggan, och härmed äro vi inne på den andra delen af hvad i detta inledningskapitel skall berättas.

Alla, som känna till Småstad, känna också till patron Vilke. Tidigt på morgonen ser man hans långa, gängliga, nu något af de sextio åren böjda gestalt, med det ovanligt lilla hufvudet och den stora örnäsan, lifligt och energiskt vandra fram och tillbaka mellan de midt öfver gatan liggande magasinerna och saluboden; men då skall man, som sagdt, vara tidigt uppe, ty hela dagen sedan sitter patronen på sitt kontor och visar sig innanför disken endast vid tillfällen af ovanlig brådska. Vid sin pulpet arbetar han då lika rastlöst som på morgonen i magasinerna. Men ibland kan det inträffa, att han för några ögonblick låter pennan falla ur de långa, knotiga fingrarna och lutar sig tillbaka i stolen, medan han lyssnar till sorlet ute i boden. Då händer det ock understundom, att han

låter tanken löpa tillbaka genom tjugu långa år till den tidpunkt, då han första gången satte sin fot på Småstads Storgata.

Foten var vid den tiden klädd i näfversko med tjockbottnar. De smala benen buro långstrumpor af obestämd färg och kortbyxor af skinn. De långa rockskörten slogo baktill, och småstadsborna, som aldrig sett en sådan figur, gapade på honom som på ett vidunder. Det brydde dock föga den trygge dalkarlen, som gick ur hus och i hus och sålde sitt kram. Hur han nu sålde ur sin låda, blef denna småningom alldeles för trång. Den ersattes efter något år med en anspråkslös bod, där han själf var både bokhallare och dräng. Slutligen räckte ej heller den lokalen till; den utvidgades både till höjd, längd och bredd. Men alltjämt var där lika fullt af folk, som tyckte om att »på köpet» få smaka handelsmannens körsbärsvin. Samtidigt med denna affärernas utvidgning och gent emot ett snart skeende äkta förbund med en af Småstads icke allra yngsta ungmör försvann ur världen handlanden Petter Andersson för att efterträdas af patron Pehr Vilke. Och patron titeln blef som en trollformel: den lockade kunderna från skärgården omkring i stora massor. Ingenting dugde, om det ej köpts hos patronen. Det fanns snart icke mer än en enda patron, som var att tala om, och det var Pehr Vilke, hvilken nu helt och hållet behärskade handelslifvet i orten. Framgången födde dock inga olater. Visserligen voro långstrumporna nu endast minnen, och långrocken fanns ej heller mera till. Men den gamla klädebonaden hade efterträds af vadmal, som dunkades ihop uppe på väfkammaren, och de säkra, breda fötterna, kände sig tillfreds i smorladerskor. Patronen var en enkel, rättfram man, och det var han stolt öfver.

Naturligtvis hade han ju i främsta rummet sitt ypperliga affärshufvud och sin ovanliga arbetsamhet att tacka för sin framgång. Men den hade ock haft en annan häfstång, som här ingalunda får förbigås.

Det var icke blott vinden från de krusade fjärdarna, som vid patronens ankomst till staden blåste öfver densamma. En annan fläkt drog också därigenom. Men den rörde hvarken upp gatdammet eller kom träden att buga sig; den susade genom människornas hjärtan, ruskade på deras sinnen. Det var i de stora »väckelsernas» tid. Det var väckelsens pust, som nått fram ända till Småstad. Och den ställde till mycken oro. Där suckades och vändades i kojorna, man grät och bad, till dess man så småningom kunde begynna glädjas och sjunga.

Patron Vilke såg detta. Aldrig förut hade han ägnat ett ögonblick af sitt lif åt dylika ting. Men när han nu varnade, hur stormen bröt ned de karskaste män, hur en annan ande allt mer fick insteg hos det stora flertalet, då började han fundera, hvart det skulle bära hän, och hans sunda affärssans sade honom snart nog, att han ej var så stark, att han ensam kunde blifva ståndande och låta vinden susa sig förbi. Så beslöt han att blifva »troende», och han blef det. Nu, efter långa år, var han ingen hycklare i vanlig mening. Han hade så arbetat sig in i föreställningen om hvad som var »det enda nödvändiga», att han i viss mån blifvit kristlig. Motiven för sin »omvändelse» hade han redan för länge sedan fört af ur sitt minnes hufvudbok. Den man fanns ej, som kunde möta honom med det påståendet, att han ej var en sann kristen. Allt det där var nu en redan långt före detta färdig klädnad, som han tagit på sig och som passade honom så väl, att han själf var fullt och fast öfvertygad om att den var gjord enkom åt honom på hans eget hjärtas beställning. Stucko någon gång syndens gamla trasor igenom, visste han att skylä dem. Ingen blir rättfärdig här i denna värld.

En liten stad, som ligger nästan ute i hafsbandet, äger ju en fördel framför storstäderna däri att den har god tillgång på frisk, stärkande luft. Då denna å andra sidan är ett lifsvillkor äfven för de senares befolkning och den ej kan få nog däraf mellan stenkolosserna,

är det ett känt faktum, att den gärna under sommar-
dagarna söker sig bort från kvalmet och ångorna ur
rännstenarna, och detta behof för storstadsbarnen att
fylla sina lungor med oförfalskad luft var det, som
gjorde det lilla Småstad till den ort det nu är. Små-
stad låg, som redan nämnts, mycket vackert till, vägen
dit var ej öfverdrifvet lång. Så kom då en och annan
på den tanken att under den varma årstiden söka sig
en fristad därinom. I början hyrde man in sig i de
anspråkslösa fiskarstugorna. Man fann sig väl där, man
kom igen, tog nästa år med sig flera nya, och så
köptes en gammal ångbåt för att få det så mycket be-
kvämare. Innan man visste ordet af, hade Småstad
riktigt kommit i ropet. Men då nöjde man sig icke
längre med kojorna. De rika grossörerna och ämbets-
männen från storstaden köpte tomter och byggde villor,
den gamla hjulångaren utbyttes mot ett par nya båtar,
och efter tio år hade Småstad blifvit en särdeles om-
tyckt sommervistelseort för stora skaror.

Patron Vilke var snart på det klara med hvad
detta betydde: välmåga för staden, men framför allt
för honom själf. De äkta Småstadsborna sågo ännu
inkräktarna med sneda blickar, den stora hopen af all-
varliga tänkte med sorg på all den flärd, som skulle
följa i spåren. Patronen bytte icke ord med någon,
han köpte i all tysthet tomter, sålde och förtjänade.

Till en början funno storstadsbarnen allting bra
nog bekvämt i Småstad. De bälgade i sig sjöluft,
fiskade abborrar i Stocksundet och sköljde af sig dam-
met i de små anspråkslösa badhusen vid stränderna,
när man icke föredrog att hoppa i öppna sjön från de
kringliggande holmarna. Men med schweizervillorna
började anspråken att stiga. Man begynte jämföra det
idylliska Småstad med andra dylika ställen och kom
underfund med, att något fattades. Småstad måste ha
sin badinrättning, om det skulle blifva någon fart i det
hela. Det var en gång nära nog, att ett bolag blifvit
bildadt för ändamålet.

Men så kom den stora krisen. Där blef storm på guldhafvet och hvar och en fick nog med att bärga sitt eget skepp eller sin egen lilla skuta från haveri. Under några år gick också Småstad tillbaka. Ändtligen var dock stormen utriden, man begynte åter få rådrum att klara däckten, man löpte till varfs och ersatte nödriggen med en nyare, och så kom det gamla krafvet åter. — —

Det var en af de sista vackra dagarna på hösten. Departementschefen, som skulle byta om våning inne i storstaden, hade bott länge kvar i Småstad. Nu höll han emellertid på att ge sig i väg. Han stod nere på bryggan med major Stjernberg och språkade. Patron Vilke var där ock, bevakande sina tomma svagdricksfat, som skulle med ångaren. Då hörde han departementschefen säga:

»Adjö med dig, Torsten, och glöm inte hvad vi talat om. Ser du, jag har gifvit mig tusan på att vi ska ha den klappad och klar till sommaren.»

Hvilken? Patronen behöfde ej fundera länge. Naturligtvis var det fråga om badinrättningen, hvarom på senaste tid åter blifvit tal. Departementschefen var en inflytelserik och förmögen man. Men Stjernberg, den fattiglappen! Också en kompanjon!

Patronen hade emellertid fått något att fundera på. Jåså, främlingarna ville göra något utan att taga honom med? Men det kunde väl aldrig komma på fråga. Den här saken förstod han så godt som någon, och hvarför skulle han icke själf...?

Så långt hade han kommit i sina funderingar den vintereftermiddag, som här närmast är fråga om, och då han satt i sin kontorsstol vid pulpeten, trummande på locket med de långa fingrarna.

Då hörde han plötsligt ett doft dån, som tycktes komma nedifrån jorden. Han lyssnade. Jåså, det var den stora Finlandsångaren, som brakade isen i Frånösundet.

Patronen reste sig, gick ut och ned på bryggan. Långt borta såg han genom töcknet, högt uppe i luften

ett skarpt sken, medan något längre ned lyste två ögon, ett rött och ett grönt.

Det fortfor att dana. Fjärdens istäcke bjöd kraftigt motstånd. Det gick långsamt, med backningar och ansatser, men alltjämt närmare kom ångaren. Ute på isen blef det lifligt, Småstads hela liga af pojkar fick brådt att snöra på sig skridskorna och ila ut mot isbrytaren. Det var en riktig högtidsdag, när den gick förbi.

Gnisslade och brakade gjorde det oupphörligt, fram till patronen på bryggan trängde det dunkande, pustande ljudet af den tungt arbetande maskinen. Krasch! Nu spände ångaren mot isflaken, som hopat sig och frusit samman, och hvarje lyckad attack följdes af hurrarop från det lifligt intresserade Småstadsynglet.

Nu gick ångaren alldeles förbi bryggan. Patronen kunde höra ringningarna från maskintelegrafan. Utan att tänka därpå lämnade han bron, länkade stegen, efter ångarens färd, ned öfver fiskarhamnen, vidare öfver Kronudden och bort till norrhamnen, där han blef stående, lyssnande till isens suckande, när den nödgades gifva vika för den skarpa stålbogen och järnskrofvets tyngd.

Han stod där, till dess han sett Finlandsångaren försvinna bak de första holmarna.

Då vände han om hemåt. Men han gick ej samma väg tillbaka.

Månen hade gått upp. Framför honom låg det sakta sluttande Norrhåmnsområdet med sina enstaka småkåkar, ur hvilkas fönster det lyste i kvällen. Patronen gick långsamt öfver hamnen. Så stannade han ett ögonblick vid ett barns gälla skrik från en af fiskarstugorna.

Och i det hans breda, säkra fötter dröjde där, kom han att kasta blicken utåt fjärden, som låg spegelblank i månljuset. Endast under bergsklinten till vänster låg en mörk skugga.

Han begynte långsamt gå ut på isen, så långt, att han, när han åter vände sig om, hade konturerna af stranden klara för sig. Han såg hur viken buktade in i en halfcirkel, han såg hur där ofvanom fanns en ganska vidsträckt plats, blott han med sin tanke sopade bort de få stugorna, och med ens stod det så klart för honom, som om det skulle ha varit en noggrant undersökt och genomtänkt sak, att här, just här, skulle den nya badinrättningen ligga!

Och det hade ingen tänkt på före honom. Det var hans idé. Och hvilken idé sedan! Han kunde redan se, hur det hela skulle taga sig ut. Det stora kallbadhuset där under berget, varmbadhuset något längre upp i land åt andra sidan, och på platsen mellan båda en hotellbyggnad och en parkanläggning. Naturligtvis! Så måste det blifva.

Trots kölden, som knäppte i, kände han sig helt varm. Han gick där nere på den öde platsen både länge och väl.

När han till sist satte sig i gång nedåt staden igen, kunde han ännu svagt i fjärran höra dånnet från isbrytaren, och i det han påskyndade sina steg, mumlade han för sig själf:

»Pass opp, herr departementschef! Nu har jag också gifvit mig...»

Ofrivilligt satte han handen för munnen. Han hade så när sagt någonting syndigt!

2.

Småstad, liksom mängen annan af sina likar, utmärkte sig i påfallande hög grad genom sin stora mängd af dessa slags byggnader, hvilkas monumentala karakter så väl återgifves genom uttrycket »kåkar».

Ja, man skulle, utan att befara att blifva beskylld för osanning eller öfverdrift, kunna säga, att med undantag af de ännu till antalet lätt räknade villorna och den stora, gröna pumpen, där öfverhufvud taget ej fanns annat än kåkar. De kantade icke blott Storgatan: de klängde uppför backe och nedför backe; hvarhelst mänskligt småstadslif fanns, existerade det i en kåk. Det enda, som egentligen skilde dem från hvarandra, var deras större eller mindre fallfärdighet, hvarjämte man väl ock till de säregna kännemärkena kanske bör räkna, att medan den ena var rödfärgad, var den andra tjärsmord.

Att en person äger en kåk, är ju på det hela taget ingenting som kan förvåna. Men något ej så alldeles vanligt är väl, om en person besitter tjugu kåkar. En sådan person fanns i Småstad.

Denna person var af kvinnligt kön och lyddes till det aristokratiska namnet Silfverspets.

Fru Silfverspets' eget rykte täflade med hennes kåkars. Dessa senare lägo kringspridda öfver hela staden. Såg man någonstädes ett hus, som föreföll tveksamt om, huruvida det borde stå längre eller det vore skäl i att som en ruinhög lägga sig till ro på gårdstomten, ett hus, där fönsterbågarna grinade efter hörnjärn och själfva rutorna med knapp nöd hängde kvar i det nästan bortfallna kittet, ett hus där tegelpannorna kastade längtande blickar efter hvarandra, om det tillåtes en så djärf bild, så kunde man vara lika säker om att det tillhörde hennes nåd Silfverspets som om hon haft sitt namn måladt därpå. Och det inre af dessa »fastigheter» svarade mot ytan. Rummen stunko af mögel, väggarnas tapeter inskränkte sig för det mesta till några slängande stycken af högst obestämbar färg, och spännpapperstaken hängde bukiga och bruna af regnvatten, som samlat sig ofvan de samma, därest de ej utgjordes af hål vid hål. Golfven voro verkliga benbrytningsinrättningar, ity att man som oftast råkade trampa ned genom de murkna tiljorna. Möblerna i gemaken torde ej närmare behöfva beskrif-

vas. Det är nog att säga, att de voro i stil med omgifningen. Trots det att åtminstone på tjugu år icke slagits spik i vägg i en enda af kåkarna, annonserades de oföränderligen genom i fönstren upphängda skrifna lappar hvarje vår till uthyrning såsom »särdeles passande för sommargäster». Då prisen på lägenheterna voro bra tilltagna, fingo de själfklart till allra största delen stå tomma, hvilket dock tycktes föga bekymra ägarinnan, som hade sin egen sparsamhetsprincip, hvilken hon genomförde med beundransvärd konsekvens.

Fastigheterna voro ett arf efter fru Silfverspets' salig man, hvilken lefvat på en tid, då den mera ny-modiga uppfinning, som benämnes »Göteborgssystemet», ännu icke lagt sig hämmande på en loflig näring. Man torde nu fråga sig, huru det varit möjligt, att en Silfverspets idkat ett så simpelt yrke som krögarens. Saken har dock sin förklaring i en omständighet som gör att man hellre härför bör rikta sig mot här ifrågasvarande Silfverspets' herr fader. Denne hade nämligen i unga dar låtit sitt varma hjärta bulsa för en kvinnlig varelse, hvars omgifvande atmosfer doftade af fähus, och följden häraf hade blifvit herr Silfverspets junior, hvilken dock ej tagits till nåder i det högadliga huset, utan fått hjälpa sig fram i världen så godt han kunnat. Han hade slagit sig igenom mycket bra, och när han fick pengar på kistbotten tyckte han, att han gärna kunde gifva ytterligare glans åt sin person genom att återtaga det namn, som världens fördomar ville fränkänna honom. På så sätt hade han blifvit herr Silfverspets och hans äkta hälft hennes nåd Silfverspets. Nu hade herr Silfverspets i många herrans år varit död och begrafven, men den sörjande änkan behöll i troget minne sin salig herre och man, trots det att hans bild något fördunklades däraf att han genom flitigt förtärande af sina egna varor under sina sista lefnadsår icke fortfarit, såsom han annars kunnat, att öka familjeförmögenheten.

Nu hade hennes nåd Silfverspets i många år delat sin kärlek mellan de ärfda kåkarna och sin ende son

löjtnant Arkadius Silfverspets. Och hennes kärlek var lika despotisk mot båda.

Om löjtnant Arkadius såsom människa föredde åtskilliga besynnerligheter nu vid fyllda fem och trettio år, bör man ej allt för mycket förundra sig däröfver. Han hade fått sin uppfostran i fullständig isolering med sin besynnerliga mor i nästan det värsta exemplaret af det faderliga kakarfvet, och hade han genom sin vistelse vid krigsskolan och bland kamraterna under lägerlifvet för tillfället insupit tendenser till någon själfständighet, förstod hans älskande moder allt för väl, hur sådana griller under mellantiderna skulle tagas ur det redan med begynnande mänsken försedda hufvudet. Ja, historieskrifvaren bör strängt hålla sig till sanningen, och därför vågar jag icke annat än omtala, att när löjtnant Arkadius numera visade sin knubbiga gestalt med det godmodiga ansiktet på Småstads gator, hvar och en af dess pojkar ansåg som sin särskilda rättighet, för att ej säga skyldighet, att »skoja med Arkadius». Bland sina militära kamrater ansågs Arkadius emellertid vara både morsk och häftig. Sasom bevis härpå plägade anföras, att det understundom händt, det han visat humör för en sådan bagatell som om regementets yngste underlöjtnant i ungdomligt öfvermod låtit spetsen af sin stöfvel göra bekantskap med Arkadius' rygglut, när han ej fort nog hann lämna massen, där han ej bidrog till höjandet af glädjen.

Sedan dessa belysande anmärkningar förutskickats, bör det ej förefalla den tänkande läsaren allt för öfverraskande, när jag tillägger, att gent emot sin mamma var den indelte löjtnanten, trots sina trettiofem år, sin uniform och sin monokel, alltjämt »lille Arkadius». Naturligtvis kunde mamma under sådana förhållanden icke heller hysa synnerligen stor tillit till sonens ekonomiska vederhäftighet, och som en naturlig följd häraf uppstod det förhållandet, att hon årligen med största samvetsgrannhet plockade honom på hans lilla lön. Fickpenningar erhöi han dock frikostigt nog, men dock först sedan han hvarje dag en viss tid svettats vid såg-

bocken i vedboden. Då blef belöningen en tolfskilling, som regelbundet förvandlades till fyra stycken sexöres-cigarrer. Aldrig skulle det emellertid ha fallit Arkadius in att uppresa sig mot detta moderliga tyranni. Arkadius kände sig ingalunda olycklig. Ingen njöt väl som han af sina ärligt förtjänta »rökcegarer».

Det var alldeles i öfverensstämmelse med hennes nåd Silfverspets' lefnadsprinciper att så fort mannen kommit i jorden rymma ut det jämförelsevis mindre fallfärdiga hus familjen dittills bebott och med Arkadius och sin sorg flytta in i den värsta af alla kåkarna. Den låg i Norrhamnen. Hade den varit skröplig för tjugu år sedan, icke var den bättre nu.

Den låga enväningsbyggnaden — för att nu kalla den med ett sådant hedervärdt namn — innehöll fyra rum, af hvilka det ena, med hänsyn till innehafvarinnans förnäma rang nämndes salong, det andra matsal, det tredje sängkammare och det fjärde löjtnantens rum. Ytliga nutidsmänniskor, som af någon anledning satt sin fot därinom, påstodo att det hela närmast liknade en tämligen väl sorterad lumpbod, hvarvid icke ens värdinnan svor mot det hela. Men naturligtvis var det förtal. Matsalen ståtade med sitt gamla klavér, hvars flesta strängar för många år sedan dunkats af under krogslifvets fröjder, hvilket dock »betydde venus», som hennes nåd Silfverspets plägade uttrycka sig, efter som det aldrig öppnades. Den mest framstående möbeln i rummet var dock ett stort matbord af ek i rococostil, hvars underliga ben dock voro betydligt alderdomssvaga, något som emellertid kunde göra detsamma, då man sällan satte en tallrik på det. Hvertill skulle det tjäna, då man hade ett kök och ett köksbord?

Salongen hade möbel i hvitt och guld, d. v. s. man kunde ana något ditåt. Nu var dess utseende sådant, att man var berättigad draga i tvifvelsmål, om den ens någonsin haft denna färg. Något annat spår af förgyllningen fanns icke kvar än platsen, där den en gång varit anbragt, och stoppningen hade för länge sedan gjort revolution mot tygets herravälde och visade

morskt sina testar på de mest olämpliga ställen. I öfrigt pryddes salongen af två väl stort tilltagna oljeporträtt af herr och fru Silfverspets, tydligen som brudfolk, enär herrn hade hvit spännhalsduk och frun en blomsterbukett på den plats, där enligt naturens ordning magen bör befinna sig. Att den okände mästaren placerat kvasten där, berodde på, att han med sant konstnärlig uppfattning tänkt sig den omsluten af ett par i det högtidliga ögonblicket knäppta händer.

Hvad sängkammaren angår, är jag tyvärr icke i stånd att gifva ens den flyktigaste beskrifning af den samma. Den var en för hela världen utan förbarmade tillsluten hemlighet. Jalsierna för fönstern voro så igengrodda af dam, att de gäckade hvarje blick, som tilläfventyrs velat tränga igenom dem. Det påstods, att hennes nåds Silfverspets' sängkammare var en särdeles omtyckt vistelseort för grannlagets rättfamiljer, hvilka mer än en gång gjorde henne herraväldet därinom stridigt.

Innan vi sluta denna tämligen vidlyftiga beskrifning, hvilken vi meddela blott för att låta fru Silfverspets och hennes son för läsaren framstå i deras rätta omgifning, kunna vi icke gärna förbigå praktgemaket i våningen, »löjtnantens rum». Där fanns en sådan lyxartikel som en järnsäng, väl tilltagen på längd, bredd och höjd, och den passade ungefär lika mycket i stycke med våningens öfriga inredning som den trojanska hästen skulle ha passat på en nutida kapplopningsbana. Det förtjänar anmärkas, att denna säng bäddades upp till hvarje söndag. Vidare fanns här en något haltande korgstol framför ett något haltande bord, där löjtnantens »skrifchatull» hade sin bemärkta plats, och där fanns — främst af allt — på fondväggen upphängda några af löjtnantens mera lysande uniformspersedlar jämte en samling rostiga muskedunder, pistoler och kavallerisablar. På dessa krigiska sinnebilder kunde fru Silfverspets aldrig se sig mått; hon kunde sätta sig till att stirra på dem, tills hänryckningens salta tårar började trilla utför kinderna. Satt då också

Arkadius där inne, hände det att hon fattade hans hand, smekande klackringen med familjevapnet, som hennes affidne man lätit tillverka och hvilken nu prydde Arkadius' högra — tumme. Den var för stor för de de öfriga fingrarna. Då kände hon sig lycklig, då fingo omsorgerna för de många »fastigheterna» maka åt sig, och Arkadius trädde som en strålände uppenbarelse från en högre värld för hennes tårskimrande öga. Ack, han var ju en sådan god son, alldeles sådan hon ville hafva honom. Och mer kan väl icke ens en moder begära.

Om hon kunde sägas ha någon sorg, som stod i förbindelse med den älskade sonen, var det, att hennes Arkadius ännu var ungtkarl, ty i det hänseendet var hon ej så egoistisk som många andra mödrar. Det var för henne en oförklarlig gåta, att flickorna icke råkade riktigt i slagsmål för Arkadius' skull. Så skedde likväl ej. Arkadius' hjärta tycktes äfven vilja förblifva dödt, sedan det en gång, till hennes ytterliga förfäran, begynt gifva ganska tydliga lifstecken gent emot en portativ cigarrfröken, som under sommaren slog ned sitt lilla stånd i närheten af den stora, gröna pumpen. Resolut, som hon alltid var gent emot lifvets stora och öfverraskande händelser, gjorde hon ett brådt slut på kärlekshandeln. Men den gången kunde Arkadius icke förstå sin kära mamma.

»En cigarrfröken måtte väl vara lika god som en värdshusmamsell, och det var ju du, när pappa tog dig,» sade Arkadius.

Fru Silfverspets blef blodröd.

»Arkadius!»

Men när hon såg på sonen och märkte hans menlösa ansiktsuttryck, stillades hennes uppstigande vrede. Nej! Han hade icke menat något illa med att påminna henne om ... Hade hon icke varit så fast öfvertygad om, att Arkadius och dumbet voro två oförenliga begrepp, skulle hon kanske använt detta uttryck för att tyda hans yttrande. Nu fick det stå oförklaradt. Emellertid gjorde Arkadius äfven i detta

fall sin mamma till viljes och lugnade sig, ehuru lugnet nu tycktes hennes nåd ha blifvit alldeles för långvarigt.

Några dagar efter den afton, då i patron Pehr Vilkes hjärna födts denna idé, som skulle för Smästad blifva af sådan betydelse, satt fru Silfverspets i sin salong, sysselsatt med handarbetet. Man är berättigad att använda denna bestämda form, enär det nu i flera år gifvit den ädla frun sysselsättning. Annars bestod det af de båda skörten på saligt hänsöfne herr Silfverspets' frack, hvilka, hopsydda, voro ämnade till botten på en konstrikt utsirad matta till Arkadius' rum. Som hon nu satt där och försökte att i den skumma dager, de smutsiga fönsterrutorna tilläto intränga i rummet, träda en garnända på stoppnålen, knarrade golfstjornorna i förstugan och det knackade lätt och förnämt på dörren, det vill säga, hennes nåd fann genast att det knackade förnämt. Hon hade knappt hunnit med att säga sitt »stig in», förrän dörren öppnades och in trädde den sirlige major Stjernberg. Han möttes af ett långdraget, halft förläget »ah!», hvarpå fru Silfverspets steg upp och neg djupt. Det var ju en militär och adelsman, en major, som hade rätt att bära en bred guldrand kring mössan.

»Å, herr major!»

»För all del, fru Silfverspets, jag kommer kanske och stör?»

»Nej, visst inte. Men så ledsamt att min son löjtnanten inte är hemma.»

Han var förstas icke längre borta än ute i vedboden, sysselsatt med att förtjäna sina cigarrer, men med sin fina takt fann hennes nåd, att det icke alldeles lämpade sig att tala om sådana saker som vedhuggning med en boren ädling om en boren ädling. Därför sade hon så där i allmänhet, att Arkadius var »utgången».

Majoren svarade:

»Det betyder ingenting. Mitt besök i dag gäller er, fru Silfverspets.»

»Å, hvilken ära. Hvarmed kan jag stå herr majoren till tjänst?»

»Tillåter ni att jag tar plats?»

»För all dell! Så oartig jag är som inte redan bjudit majoren sitta ned.»

Fru Silfverspets darrade lätt på rösten. Hvad kunde han vilja? Hon visste, att majoren ibland plägade gå omkring med välgörenhetslistor.

Majoren harskade sig litet.

»Jag förmodar, att jag kan vända mig till fru Silfverspets med fullt förtroende.»

»Å, hur kan majorn sätta annat i fråga. Min salig mans valspråk var alltid 'noblesse oblige' och jag har upptagit det efter honom.»

»Godt, då går jag utan alla omsvep rakt på sak. Jag behöfver köpa mig ett hus och har kommit att tänka på den här egendomen. Vill fru Silfverspets sälja den?»

Fru Silfverspets trodde icke, att hon hört riktigt rätt.

»Sä . . . sälja?» stammade hon osäkert.

Majoren nickade bifallande.

Sälja! Han frågade verkligen, om hon ville sälja detta hus, där hon nu lefvat i tjugu år. Öfverhufvud taget förstod hon alldeles icke, att man kunde sälja ett hus! Hon kände sig upprörd, blodet steg verkligen at hufvudet på henne.

»Å, herr major, ni har gjort mig så ledsen.»

»Jag förstår inte fru Silfverspets nu.»

»Nej, majorn förstår mig inte, och därför förlåter jag majorn. Men kan ni inte begripa att det skulle vara att slita hjärtat ur mitt bröst?»

»Fruen skall inte ta det så högtidligt bara. Jag föreslår en affär, det är allt. Huset är ju för öfrigt inte mycket värdt.»

»Inte mycket värdt! Det kan inte köpas för allt guld . . .»

Majoren vred sig otåligt på stolen.

»Nej, blif inte ond, herr major. Förlåt en känslig kvinna. Det kom så hastigt på. Sälja? Lämna dessa kära rum åt andral!» Hon såg omkring på eländet med en öm blick.

»Nej, det skulle ni inte behöfva.»

»Inte?»

»Nej, huset skulle rifvas.»

Fru Silfverspets knäppte ihop händerna, hvälfde ögonen mot taket och sökte lisa sitt häftigt upprörda sinne genom åsynen af de i hörnen hängande hemtrefliga spindelväfvarna.

»Jag ryser, herr major!» sade hon med verkligt ihålig stämma. »Ni har bestämdt bara velat skämta med mig litet. Fy, att skrämma mig så!»

»Det är visst inte skämt, fru Silfverspets.

»Jo; att vilja köpa ett hus för att rifva ned det.»

»Man kunde ju tänka, att man ville bygga någonting annat där.»

»Någonting annat?» Fru Silfverspets kunde ej hjälpa att hennes ton fick en föga aristokratisk antydning af nyfikenhet. »Hvad skulle det vara, majorn?»

Major Stjernberg dröjde ett ögonblick med svaret.

»Nå, eftersom fru Silfverspets vill ha en förklaring, skall jag gifva den, men, som jag sagdt, jag litar på tystlåtenhet.»

Fru Silfverspets gjorde en nobel rörelse med ena handen och himlade med ögonen.

»Rent ut sagdt,» fortfor majoren, »hade vi, några storstadsbor och jag, tänkt oss att bygga en badinrättning här i Norrhamnen, som otvifvelaktigt skulle blifva en bra plats. Fru Silfverspets, såsom vår stads största husägariinna, borde ha betydligt intresse af saken. En badinrättning skulle draga mycket folk hit, som behöfde rum. Tänk på det. Men för att få platsen ren, måste vi äfven ha den här kåken och äro villiga att betala en ganska rund summa.»

Fru Silfverspets hade i början lyssnat med intresse, och det var ej utan att majorens ord om badinrättning och mycket folk hade öppnat lockande perspektiv för

henne. Men så kom det där ordet »kåken» och det verkade som ett svart skynke, draget för hela härligheten.

»Jaså,» sade hon, »herrarna skulle behöfva min 'kak'? Nej, den får stå. Jag är för gammal nu att flytta.»

»Är det fru Silfverspets' fulla allvar.»

»Ja,» kom det energiskt från frun, som nu började känna sig upprörd igen.

»Jag beklagar, att jag icke kunnat öfvertala er, fru Silfverspets,» sade majoren, i det han reste sig. »Så få vi försöka reda oss utan ert hus. Jag har den äran.»

Han gick. Fru Silfverspets såg efter honom. När golftiljorna därute slutat knarra under hans steg, brast hon i gråt.

Så fann henne Arkadius, när han efter en stund, varm och röd, kom in från vedboden.

»Hur är det mamma?»

»Å, så förskräckligt,» jämrade sig fru Silfverspets, som hunnit gråta upp sig till en ganska hög grad af förtviflan. »Major Stjernberg har varit här och frågat om vi ville sälja det här huset.»

»Sälja? Det vore inte så tokigt, mamma.»

Fru Silfverspets såg upp strängt.

»Arkadius, vet du hvad du säger?»

»Ja visst. Vore det inte bra att få pluringar för det gamla skräpet. Nog ha vi väl bostad ändå.»

»Du hyser då inte den ringaste vördnad och kärlek för din barndoms hem?»

»Jo, mamma, men när man kan få pengar, så . . . Vi skulle begära mycket för det.»

»Jag känner inte igen dig i dag, Arkadius. Att du inte blygs vid att sära din mors heligaste känslor. Tänk dig, man vill lägga en badinrättning här! Här, där du och jag drömt våra lyckligaste drömmar, skulle kanske komma att skutta nakna karlpersoner och sippa storstadsfröknar.»

»Nå, än sedan? Fröknar, det vore inte så galet.»

»Arkadius!»

»Gör som du vill, mamma. Men nu har jag sågat veden.»

»Och trafvat den med?»

»Ja.»

Fru Silfverspets trippade in i sängkammaren och kom efter en stund ut med tofskillingen till Arkadius. Han kysste sin mamma på hand för den och gick hvisslande sin väg. Då han kommit till dörren, ropade fru Silfverspets:

»Arkadius!»

»Hvad är det, mamma?»

»Kom i mina armar, min son! Inte ska vi sälja vårt hus?»

»Nej, vi ska väl inte det då.»

När Arkadius gått ut för att med sin person lysa upp Småstads gator, satte fru Silfverspets sig åter till med handarbetet. Efter en stund knarrade ånyo förstugugolfvet, en knackning, denna gång rätt bastant, följdes omedelbart af dörrens öppnande, och in trädde patron Pehr Vilke.

Det var första gången han satte sin fot här och kan kastade omkring sig en blick, som redan från början satte fru Silfverspets i harnesk mot honom.

»Guds frid!» hälsade patronen.

Det klang underligt i fru Silfverspets' öron. Hon var en mycket gudfruktig människa.

»Stå inte och missbruka Guds namn,» sade hon skarpt. »Hvad är det fråga om?» tillade hon därpå.

Patron Vilke skrufvade på sig. Han visste ej rätt, hur han på det knipslugaste sättet skulle komma fram med hvad han hade att säga. Då fru Silfverspets icke erhöll något svar genast, fortfor hon i en viss utmanande ton.

»Kanske han också vill köpa mitt hus, rifva det och lägga hit en badinrättning?»

»Hvafalls?»

Patronen kunde icke dölja den förvåning, som tydligen afspeglade sig i hans ansikte. Han gick ett steg närmare.

»Köpa? . . . Har någon . . .?»

»Jaså, nej visst inte, det föll mig bara så i munnen.»

Men patronen var ej så dum, att han icke begrep att hon ljög. Jaså! Men han fortfor:

»Ja, så eget är det verkligen, att jag kommer för att fråga, om hon vill sälja sitt hus. Som frun kanske hört, har jag köpt madam Frids tomt här bredvid i går, och nu . . .»

»Jaha, det har jag hört och det har jag grälat på henne för. Jag säljer inte. I detta hus har jag lefvat och här vill jag utandas min sista suck.»

»Hm . . . förstår . . . mycket sannt och vackert sagdt. Jag tänkte annars, att hon ej skulle ha någon-ting emot att ta en rund summa för kåken.

Kåken! Han sade också kåken! Fru Silfverspets reste sig stolt.

»Herre, jag äger inga 'kåkar', så mycket ni vet det, och om jag också det gjorde, får ni ingen af dem. Jag har den äran.»

Hon bugade sig ceremoniöst och patronen förstod, att hans besök var till ända.

Den stora näsan blef utsatt för en längre gnidning än vanligt, när patronen hade slagit sig ned i sin länstol på kontoret. Jaså! Det var på det viset. Han hade tydligen blifvit förekommen. Af hvem? Naturligtvis af departementschefen genom Stjernberg. Tänk, om fru Silfverspets redan sålt? Nej, då skulle han nog fått veta om det. Men här gällde det att inte förhåla tiden. Kors, att de också hade tänkt på Norrhamnen. Och han som känt sig så säker på att vara ensam om sin stora plan. Nå, det var i alla fall en fördel att veta, huru sakerna stodo.

Men i sin salong satt fortfarande fru Silfverspets med handarbetet. Flera tankar än förut på mängen god dag korsade hvarandra i hennes hufvud. Sälja . . .

penningar... penningar... sälja — tumlade det om hvarannat. Hennes hus! Nej, icke detta. Hvarför kunde de ej ta ett annat, om de nu skulle röfva något ifrån henne. Hvarför kunde de ej lägga sin badinrättning midt uppe i staden? Huset i Telegrafbacken, som stått utan en hyresgäst i tio år, kunde de få. Och där fanns en brunn på gården, som gaf bra med vatten. Inte behöfde man väl prompt bada i sjön. Hvarför skulle man bada? Hon badade aldrig. Majoren ... patronen, båda ville köpa.

Det hade i alla händelser varit en märklig dag, som hon länge skulle minnas. De båda besöken upphörde ej att sysselsätta hennes tankar under den återstående delen af dagen, och när hon gick till sängs, spökade de ännu i hennes hjärna och blefvo till oroliga drömmar. Hon tyckte, att det gamla huset förvandlade sig till idel guld. Hon såg majoren och patronen stå där utanför och slåss om den gula metallen. Men hvarje slag de riktade åt hvarandra träffade henne i stället och hon skrek till i sömnen, så att Arkadius vaknade och trodde, att nu voro mammans rättor riktigt stygga.

Hon vaknade nästa morgon med hufvudvärk och fann det för första gången ödsligt och obehagligt i den oeldade sängkammaren.

Men så hade hon ju också i drömmen sett ett hus af renaste guld.

3.

Om fredagarna var löjtnant Arkadius regelbundet borta, med sin fru moders begifvande. De kvällarna var det alltid »virajunta» hos apotekaren.

Viran var jämte vedsägningen Arkadius' enda inkomstkälla under vintern. På femtio öre beten hann

Arkadius under en afton vinna sina fyra, fem kronor. Han hade en ovanlig tur och apotekaren påstod att han spelade bra, något som man icke skulle ha trott med hänsyn till hans natur och intelligens för öfrigt.

Utom apotekaren, som hette Ström, och löjtnant Arkadius utgjordes laget af major Stjernberg och herr Kjerner. Herr Kjerner bodde på nedre botten i apotekarens hus. Hvem han var och hvad han varit hade man mycket dunkla föreställningar om. En gång hade en dryg storstadsköpmän på ångbåten frågat Kjerner »med hvilken han hade den äran», hvarpå sagda person lika stramt svarade:

»Min titel är herre och jag lefver på pengar.»

Så var det också. Pengar hade han och dessutom två döttrar, Rosa och Annie, hvilka på sin tid och sitt ställe skola presenteras för läsaren.

Apotekaren höll just på att ställa i ordning virabordet i rummet innanför apoteket, då han blef utkallad af Rudolf, drängen och provisorin i en person.

Fru Ström, som hjälpte till med att sätta fram toddyglasen, hörde hur det talades tämligen högljudt där ute, hvilket, då mannen om en stund kom in, tämligen röd i ansiktet, föranledde henne att spörja:

»Hvad var det fråga om?»

»Å, det var bara den där unge spolingen doktor Stål, som kom in och försökte vara ovettig för det jag expedierat hans kråkfötter galet, men jag läste lagen för honom.»

»Nå, hade du inte tagit fel då?»

»Jo, visst tusan hade jag det, men det är väl ingenting att bråka om för en sådan där gröngöling. Det var för resten Rudolfs fel.»

»Han är en vacker karl, doktorn,» sade fru Ström, som var kokett och hade mörka lockar.

»Vacker? Jaså, tycker du det?»

»Ja, det tycka vi alla.»

»Hvilka vi?»

»Vi fruntimmer, förstås.»

»Nå, då ha ni tusan så dålig smak.»

»Ja, om man skall döma efter hur de flesta af oss valt sina män, så kan du ha rätt.»

»Försök inte att vara kvick. Jag duger nog åt dig.»

»Det bestrider jag inte. Men nu tycks det vara i ordning här, så nu går jag in till Rosa och Annie.»

Medan apotekaren, ännu litet irriterad efter doktors besök, höll på att sortera markerna, kom major Stjernberg.

»Hvad tusan håller du på att ställa till för spektakel, bror?» var det första han sade.

»Hvad befalls?»

»Tänk, om du förgiftat ihjäl ungen!»

»Se så där, ja! Har det redan hunnit ut i sta'n? Det är väl ingenting att tala om. En unge mer eller mindre hos Östermans gör väl fanken så litet.»

»Beror på, hur man tar det. Mamsell Berg har redan hunnit skvallra om det i alla fall utefter hela gatan. Det passade bra till omväxling med amerikanska kriget.»

»Den fördömda barnmorskan! Hon har då ett munläder, som inte behöfver smörjas. Men jag tror de andra dröja. Klockan är ju redan half sex. Jag får väl bulsa i väggen hos Kjerner.»

Denne kom, en lång, gänglig figur. Han hade astma och det rosslade i strupen, när han andades.

»Silfverspets kommer strax,» sade han. »Han är bara inne hos flickorna ett slag.»

»Kan tro det,» sade apotekaren. »Men nu dra vi, så får han ta hvad som blir öfver. Och så blanda vi toddyn.»

Löjtnant Arkadius var synbarligen vid briljant humör, när han trädde in. Om detta hade sin orsak i besöket hos de unga damerna Kjerner eller berodde på utsikten att förtjäna de vanliga kronorna, må lämnas därhän. Allt nog, han upplät sin mun och talade:

»Nå, ha herrarna hört historien om Vigelius och majorskan?»

Vigelius var Småstads gamle postmästare och majorskan var fästningskommendantens fru.

Nej, den historien hade herrarna inte hört.

»Jo,» sade Arkadius, ifrig att föra till torgs hvad han visste, »för en stund sedan kom majorskan in på postkontoret med ett bref. Vigelius såg argt på henne, och då han märkte, att hon hade snö på fötterna, röt han till:

»Gå ut och torka smörjan af fötterna, ditt få, innan du kommer in till folk.' Ha ni hört på maken?»

Herrarna skrattade. Major Stjernberg, som dels var en belevnad man, dels tog särskild hänsyn till att det var fråga om en majorska, sade emellertid, att det var oförskämdt, och att Vigelius, den bitvargen, förtjänade sig en skrapa.

»Det får han nog också,» menade Arkadius. »Hjort hos Vilke, som talade om det, sa' att majoren ämnade anmäla honom.»

»Ja, nu bry vi oss inte om Vigelius,» dekreterade apotekaren, »utan nu gå vi till viran. Du är ifrån, Silfverspets, blanda dig en toddy.»

Arkadius gjorde detta så omsorgsfullt, att han hunnit smaka ur halfva glaset, innan han fick den ädla drycken af den styrka, han åstundade.

Egendomligt nog hade Arkadius Silfverspets icke i afton sin vanliga tur. Så snart han vefvat ur sig sin historia, hvilken han förut berättat för fru Ström och fröknarna Kjerner, tycktes han blifva en smula förströdd, följde icke riktigt med spelet, utan måste till sin förskräckelse sätta ett par betar.

»Hvad går åt Arkadius i kväll?» sade major Stjernberg skrattande. »Sitter du i giftastankar, min gosse?»

»Så farbror pratar!»

»Nå, ingen kan veta, hvar haren har sin gång. Kjerner flickor du...?»

Arkadius blandade förtvifladt och beslöt att se bättre upp. Han hade sin lilla stolthet, och den var att aldrig blifva skyldig någon. Men trots all upp-

märksamhet, lyckades han tills vidare icke bryta oturen. Hvad var det också för idé af majoren att tala om flickorna Kjerner, när man skulle spela kort.

Förhållandet var verkligen såsom här ofvan anmärkts, att allt sedan löjtnant Arkadius Silfverspets misslyckats att vinna den portativa cigarrfröken, hade hans känslor för det täcka könet legat såsom bortdomnade, och hans mammas farhågor att den ädla Silfverspetska ätten på denna linie skulle utslockna med den, som nu bar namnet Arkadius, syntes skola blifva verklighet. Ingen af borgmästare Hygrells fem döttrar, hvarken den ståtliga Annie eller den söta Cecilia eller den allvarliga Emma eller den blonda Anna eller den brunetta Sofie hade gjort det ringaste intryck på honom.

Men det var icke utan, att hans otillgänglighet fått en liten bräcka på senaste tiden. Och de, som skjutit breschen, voro verkligen fröknarna Kjerner. Icke så till förståendes, som om löjtnant Silfverspets redan varit kär — långt därifrån. Saken hade tvärtom avancerat så föga, att icke ens Arkadius' mamma hade någon aning därom, och då bör man förstå, att fanns denna ljufva känsla, som nämnes kärlek, för tillfället i det ädla löjtnantshjärtat, så var den ännu ytterst embryotad. Hvad som dock vållade Arkadius något begynnande bryderi var, att det fanns två fröknar Kjerner. När han tänkte på dem i stilla stunder, visste han icke riktigt hvarhän han borde luta. Kanske skulle han helst, om sådant gått för sig, vilja ha tagit Rosas ansikte och Annies figur, men inte heller det var ändå det rätta. Som man häraf ytterligare kan förstå, voro Arkadius' känslor ännu ytterst oklara, och som ingenting utvecklade sig särdeles snabbt hos denne hederlige yngling, kunde man mycket väl förutsätta att det hela omsider skulle blifva ingenting.

Vare sig det nu var den enas eller andras skull, otur i spelet hade Arkadius.

»Bryt den med en ny toddy,» föreslog apotekaren.

Herr Kjerner sade ingenting. I afton hostade han icke blott; han vann också.

Det är just inte roligt att spela kort och förlora, när man inte har ett öre på fickan. Icke heller klarar det tankarna synbarligen. Arkadius blef allt mer och mer förvirrad, och när han slutligen kastade bort trumfess, så att apotekaren fick stjäla sig hem för små klöfver, då blef icke blott Kjerner ursinnig, utan han själf greps af vrede, slängde korten i bordet och sade med undertyckt raseri:

»Jag kan, ta mig f—n, inte i kväll!»

Det var första gången juntan hört Arkadius svära.

Han gick ut på verandan, som låg åt gårdssidan, för att svalka sig. Major Stjernberg kom strax efter.

»Du skall inte vara ledsen, Arkadius,» sade han. »Otur kan hvem som helst ha. Betala dem bara och tänk inte mera på saken.»

Utan vidare stack han en femma i handen på Arkadius.

Det syntes inte i mörkret, men Arkadius rodnade. Han kramade om sedeln. Det var hårdt, men han måste behålla den. Då han mumlade någonting, för öfrigt alldeles ofattligt, sade Stjernberg:

»Prat, Silfverspets, gamla kamrater emellan!»

När Arkadius betalt differenserna, svor han tyst på, att han nästa gång skulle jämna ut dem. Det var för resten den där Kjerner, som suttit och passat på stormkort. Arkadius nästan hatade både Rosa och Annie.

Herrarna åto alltid virakvällarna sin supé ensamma för att vara mera ogenerade. Då den värsta hungern hunnit stillas, sade majoren:

»Hör du, Silfverspets, jag var nere hos mamman din här om dagen. Tusan till envis gumma.»

»Tjal!» svarade löjtnanten.

»Du kanske vet hvad det var fråga om?»

Arkadius nickade.

»Hör du, du kan gärna hjälpa mig.»

Tack vare femkronan var Arkadius mer än vanligt villig att lyssna till majoren.

»Hvad är det egentligen fråga om?» sporde han. De tre herrarna sågo på hvarandra.

»Vi kunna gärna taga honom med,» föreslog apotekaren. Kjerner nickade bifall.

»Jo, ser du, Arkadius,» började majoren, »det är så, att vi tänkt bygga en badinrättning nere i Norrhamnen. Vi ska ha ett bolag, förstår du. Många af sommargästerna äro med om saken, så att den ekonomiska delen är redan klappad och klar. Men utan din mammas hus går det inte. Ville du hjälpa oss att öfvertala gumman, skulle du inte blifva lottlös.»

»Hur så?» sporde Arkadius, liksom kännande sig för.

»Å, du kunde ju få några aktier till exempel.»

Arkadius hade icke så särdeles mycket reda på dylika saker, men att aktier i allmänhet voro värda pengar, det visste han. Han skulle få aktier!

»Hur stora bli de?»

»Hundra kronor.»

Hundra kronor! Och några, hade majoren sagt!

»Jaså, ni skulle behöfva mammas hus? Hm, det kommer att stå hårdt åt. Patron Vilke är för resten också spekulant på det.»

»Hvad tusan säger du?» utbrast apotekaren. »Vilke? Hvad skulle han...?»

»Hm!» sade majoren. »Det var en upplysning, mina herrar. Jaså, Vilke? Ja, nog vet jag att han spekulerade, när det förra gången var tal om saken för några år sedan. Det är ju ingen omöjlighet, att han går i samma tankar ännu. Men då biter han sig i tummen. Åt honom säljer din mor aldrig, Arkadius.»

»Nej, det tror inte jag heller,» svarade denne. »Men ser ni, eftersom vi nu ha börjat tala om saken, skulle jag gärna vilja veta litet mer. Det blir svårt nog med saken, tänker jag. Det måtte komma att kosta mycket pengar.»

»Å ja, men det har ingen nöd, som jag sagt. Femton tusen ha vi redan löfte på från storstadsborna, bror Ström här sätter naturligtvis in några tusen (apotekaren hostade) och Kjerner får här tillfälle till en god kapitalplacering — eller hur bror?»

»Det tål att tänka på. Mig skall du inte lita på. Jag har för resten inga pengar.»

»Har inte du! Om jag bara ägde tiondedelen, min bror, skulle hela badinrättningen stå där fix och färdig till våren. Tänk dig, hvilket gagn staden skulle få af den. Det skulle bli lif och rörelse här, och pengar skulle strömma in. Affären blir briljant, det är säkert det.»

»Säger du, ja,» inföll Kjerner tviflande. »Bäst att se först. Badorter äro en modesak, bror Stjernberg, de bära sig aldrig.»

»Ta ta tal — kraxa nu inte, din girigbuk. För resten kunde du få dina båda flickor bortgifva på det sättet.»

»Å, har ingen sprungit bort med dem hittills, lära de allt få sitta där nu också, och mågar äro minnans ingenting att stå efter.»

»Vi komma från ämnet, mina herrar,» sade apotekaren och tände sin cigarr. »Att vi ska ha en badinrättning är klart, därom äro vi nog ense allesammans. Penningfrågan är bra förspänd, platsen är också utsedd. Det gäller bara att få den ren. Och därvidlag är det du, Silfverspets, som får hjälpa oss. Var lugn för att du skall ha godt af det. Du får öfvertala gumman mor din att sälja. Hvad tusan behöfver hon hålla på norrhamnskåken?»

»Ja, mamma är nu så besynnerlig,» sade Arkadius. »Men är det så, att ni vilja ha mig med, skall jag försöka. Jag tror, att det skulle bli bra.»

»Nå, det låter höra sig,» sade majoren, »men gumman får inte vara allt för dyr. Tre, fyra tusen kronor eller så omkring, tycker jag borde vara lagom. Eller hur, Kjerner.»

»Kaken är inte värd tre, fyra hundra.»

»Kåken, nej den är det inte heller fråga om; det är tomten. Alltså, mina herrar, äro vi ense om saken. Vi uppdraga åt vår vän här att skaffa oss den. Men du får vara diplomat, Arkadius, och tyst får du också vara.»

»Brukar jag skvallra, jag?» frågade Arkadius litet stolt.

»Ne-nej, inte precis. Men i affärer är tystlåtenhet kanske mer än annars oundgänglig. Du får i alla fall raska på. Departementschefen väntar på under rättelse för att sätta teckningen i gång i Storstad.»

Herrarna i virajuntan resonnerade ännu länge om den stora planen, och när Arkadius sent omsider vandrade hem till »kåken» och sin mamma, var hans hufvud alldeles fullt af förslagets olika detaljer. De hopade sig i hans hjärna huller om buller; han försökte ordna dem, han försökte se klart, men det lyckades icke. Så mycket förstod han dock, att majoren nödvändigt behöfde hans mammas hus och för att skaffa honom det, skulle Arkadius få aktier.

Han somnade vid att fundera på hur många det möjligen kunde blifva.

4.

När isen hunnit riktigt fjättra fjärdarnas vatten kring Småstad och ända bort till de aflägsnaste utholmarna, då hade man vanligtvis brådtom i boden hos patron Vilke. Då kommo hela karavaner af småbönder och fiskare för att göra uppköp, på samma gång de afyttrade sin på isnot fångade fisk till de bredhöftade fiskköpargummorna, som ännu envist höllo fast vid att räkna plåtar och daler. Den nya räkningen kunde de aldrig komma underfund med.

»Inte förstår jag mig mycket på den,» sade den tjocka madam Lind, »men så mycket vet jag då, att femtio öre är en riksdaler.»

Det fanns visserligen, som förut här är nämndt, flera salubodar i Småstad, ett par till omfång och inredning betydligt större och mera tidsenliga än patron Vilkes lilla kyffe, där det var så lågt i taket, att man slog hufvudet i de under detsamma upphängda bleckflaskorna, rättfallorna och kasketterna, och dit dagern mycket sparsamt letade sig väg mellan dammiga porslinskaffekannor och utskottsglasvaror, som upptogo till hvarje tum de två små låga fönstren. Men man var van att gå dit, man trufdes i denna symfoniska doft af sirap, sill och amerikanskt fläsk. Och så var patronen så tacksam mot sina kunder. Om han inte precis gaf några russin på köpet, när man sprang in för att fråga hur mycket klockan var, kunde man ju i alla fall vara säker på sitt glas körsbärsvin för sig själf och litet »knickknack» åt ungarna, när man gjort bra handel.

Nu var det lördagsafton. Ända bort till dörren trängdes skärgårdsborna med sina korgar och skrin. När dörren öppnades, stod det som en ånga genom den, ty det knäppte i knutarna ute. Det var minst sina tjugu grader kallt.

De båda bokhallarna, herrarna Hjorth och Borg, flögo som skottspolar. Visserligen hade de kaffe och socker afvägda i lämpliga kvantiteter redan på förhand, men det räckte icke till ändå. Kunderna gjorde sig ingen brådska. De kunde aldrig klämma ur sig mer än en sak åt gången och därför fingo de flinka expediterna springa flera gånger åt samma håll än de annars behöft. En liten pust kunde de dock taga, när Matts eller Ole slutat affärerna och fingo sin vink om att titta in i bodkammaren, där körsbärsvinet fanns att tillgå. Men äfven här fick man vara rask i vändningarna. Bönderna fingo säga sitt belättna »äh», när de kommo ut i boden igen.

Plötsligt blef det rörelse bland skaran utanför disken. Gummorna makade åt sig så godt de kunde,

nego och hälsade »godkvällars», hvilket besvarades med ett bråkande och skorrande »Guss frid» af en pälshöljd gestalt, som sakta, men säkert trängde sig fram till diskluckan.

»Patronen är väl inne på kantoret?» frågade han närmaste bokhallaren, och då han i förbifarten fick en jakande nick, tog han upp luckan, gick innanför disken och mot den lilla dörren till vänster, där det lyste bak en röd gardinstump, som täckte ett litet rundt titthal.

»Guss frid!» hälsade pälsmannen patronen, som satt uppflugen på kontorsstolen och med pennan pressad mellan de tunna läpparna följde en sifferkolumn i kladden med sina oformligt långa fingrar, som alltid höllos utspärrade, så att de påminde om dem, med hvilka barn pläga förse sina »gubbar» på griffeltaflorna.

»God afton, Jönsson,» svarade patronen och snurade om på stolen. »Är du ute och går i kölden!»

»Jaha du, skall till och med ut och resa, skall predika i morgon bittida på Runholma. Du har rätt, pälsen behöfs.»

»Kanske det,» sade patronen, som aldrig lät besvära sig af något ytterplagg, utan så vinter som sommar gick i sin hemväfda vadmalsrock.

»Jag ville bara lämna dig litet 'mönt',» fortfor Jönsson. »Det är så, att jag hade ett par hundra kronor liggande och ville be dig ta dem, innan jag reser. Jag kommer inte hem förrän om onsdag och jag ville ha dem insatta på sparbanksboken om måndag.»

Han tog fram den lilla blå boken ur pälsfickan och lade den på pulpeten framför Vilke. Denne räknade sedlarna.

»Du har bra med pengar, du Jönsson,» sade han.

»Å ja, Herren vare lofvad, det går ingen nöd på mig. Hans ord är sannfärdigt: han förser de sina medan de sofva.»

»Hm,» sade patronen och lade ned penningarna i pulpeten.

»Jag skulle allt ha ett kvitto på dem,» menade Jönsson.

»Skall det vara så noga — gärna.»

Patronen skref med energiska knyckar, och munnen följde med hvarje rörelse af handen.

»Det är ändå dumt af dig, att ha så mycket pengar på sparbanken,» sade patronen, medan han strödde sand på den våta skriften. »Det ger så litet, du Jönsson.»

»Jag är nöjd. Inte vill jag vara någon ockrare.»

»Ne-nej, men man kunde väl använda dem utan att ockra. Du kunde sätta in dem i något bra företag till exempel.»

»Har du något att föreslå?»

»Det är inte så utan, Jönsson. Jag satt just och tänkte på dig, när du kom. Har du tid att sitta ned en stund?»

»Å ja, det blir månsken i afton, så det är ingen brådska.»

Patronen knäppte ihop de långa fingrarna och stödde armbågarna mot pulpetlocket. Jönsson tog plats midt emot honom.

»Ser du, Jönsson, jag skulle allt kunna ha behof både af dig och dina pengar,» sade han långsamt. »Jag har funderat de sista dagarna på en sak, som jag tror skulle bli bra.»

»Är den också till Herrans ära?»

»Jag tror det, Jönsson. Jag har tänkt, att vi skulle bygga en badinrättning här till nästa år.»

»Badinrättning?» frågade Jönsson i något förvånad ton. »Badinrättning? Men det är ju någonting för världens barn.»

Patronen skakade på hufvudet.

»Ja, om världens barn få hand om den, och det vilja de så gärna, ser du Jönsson. Men jag tar det som en vink från Herren, att jag fått denna idé med badinrättningen. Guds barn behöfva också bada, Jönsson.»

»Må dä?» sade denne i frågande ton. Det föreföll honom verkligen litet besynnerligt. Han plågade aldrig tvätta sig längre ned om halsen än till kragkanten, och fråga torde väl vara, om han ens någonsin låtit sin välfödda kropp undantränga en motsvarande volym hafsvatten.

»Jo, ser du, Jönsson, just detta vore något för oss troende. Tänk dig, om de ogudaktige få upp en badinrättning här — och de få det, om vi inte förekomma dem — tänk hvad synden och flården där skulle komma att frodas och sprida sig till hela vårt samhälle. Tänk dig å andra sidan en sådan anstalt, helgad åt Herren. Tänk, hvilket medel den kunde blifva till själars frälsning.»

»Må dä?» sade Jönsson. »Men jag tyckte du talade om pengar?»

»Naturligtvis. Det behöfs mycket pengar att bygga en sådan. Tjugu tusen har jag tänkt åtminstone.»

»Det var möcke, möcke.»

»Men det är ingen omöjlighet att få dem, Jönsson. Jag satte in några tusen, du likaledes. Så fick du öfvertala mamsellerna Lang och Broman, och den där unga mamsell Gerdén är visst inte heller utan. Och så alla de små du, Jönsson. Hundra riksdaler här och hundra riksdaler där göra slutligen en stor summa. Ser du, Jönsson, det skulle bli din mission att skaffa ihop en summa. Och du kan det, om du bara vill.

»Men tror du verkligen, att Herren...?»

»Jag garanterar dig, Jönsson, att du skall få sju, åtta procent på din insats.»

»Må dä? Är du riktigt säker? Ja, inte ser Herren med vrede att hans barn göra sig vänner af den orätta mammon, bara det sker till hans ära. Jaså, du säger det? Och du tror, att jag skulle kunna göra något åt saken?»

»Du kan göra mycket, Jönsson; de tro ju alla på dig.»

Jönsson strök sig själfbelåtet om den skäggiga hakan.

»Men hvad som skall göras, bör göras snart,»
fortfor patronen. »Andra makter äro i rörelse och de
få ej förekomma oss. Ännu har jag inte planen all-
deles klar, men om några dagar så... Den skulle
ligga nere i Norrhamnen.»

»Må dä? Skulle det vara bra det? Kanske det.
Den saken förstår du nog bäst. Nå, så skall jag stilla
mig i bön och bedja Herren att han visar mig rätta
vägen. Jaså, du sa' sju, åtta procent? Tror du det?»

»Så säkert som jag sitter här.»

»Jaha, då är det nog så. Och mamsell Lang
och Broman var det? Ja, du skall få svar, när jag
kommer hem igen. Nu har jag inte tid att sitta
längre. Guss frid, Vilke. Tack för att du sade till
åt mig. Du är en sann broder. Guss frid.»

Han knäppte till pålsen, drog ned mössan öfver
öronen och gick.

Patronen såg efter honom. Han visste hvad den
mannen var värd. Han visste, att han drog med sig
hela det »troende» partiet i Småstad. Och det var på
den punkten han ville ha det. Det skulle blifva ett
slags församlingsangelägenhet. Då visste han, att han
kunde lita på att få hjälp. Han visste också, att
Jönsson icke, efter hvad han sagt honom, skulle
vägra att gå med. Han skulle plocka fram slantarna
ur de tommaste fickor. Han hade gjort det förr en
gång, då det gällde byggandet af det stora missions-
huset.

När patronen något senare, då det blifvit nästan
folktomt och tyst ute i boden, glad till sinnes tog de
få stegen tvärs öfver förstugan och kom in till sitt,
hörde han snatrande röster inne från förmaket, hvilket
kom honom att genast göra helt om och begifva sig
tillbaka till den skrubb, som blifvit upphöjd till rang,
heder och värdighet af kontor.

Fru Vilke hade främmande. Fruen hörde icke
riktigt till de troende, utan hade förblifvit mera världs-
ligt sinnad, hvilket för öfrigt tycktes föga bekymra
patronen. Hon var en rask och duktig hushållerska.

Det hade han lärt sig att inse och sätta värde på under de år hon skött hans hus, medan han var änklings. Ty den första, ej allt för unga småstadsmö, med hvilken han knutit det heliga äkta bandet, hade efter ej allt för många år lämnat honom allena. Men som han ej på längden fann med sin fördel förenligt att ha endast hushållerska, beslöt han efter noggranna kalkyler att åter träda till kullerstolarna. Och det hade han aldrig ångrat.

Denna sabbatsaftonstund hade fru Vilke hos sig två af sina bästa väninnor: fru Vigelius, postmästarfrun, och mamsell Berg, barnmorskan, med hvilken hon slutit ett fast vänskapsförbund, sedan den tiden då hennes enda afkomma trädde in i denna jämmerdal, därtill förhjälpst af mamsell Bergs nästan idealiskt fina händer.

Nu sutto de tre fruntimren kring lampan vid det runda bordet. Postmästarfrun sydde nu som alltid på något plagg, afsedt för sin dotter Siris utstyrsel; fru Vilke, som föraktade slikt »kraf», stickade på en duktig långstrumpa åt patronen — långstrumporna hade denne aldrig kunnat lägga bort, fastän de nu sutto under; — mamsell Berg gjorde ingenting annat än gned sina mjuka händer mot hvarandra som om de tillhoppa utgjort en lösning af problemet om perpetuum mobile, medan hon lät sin lätt hopsnörpta mun oupphörligt gå. Att få prata var hela hennes lif, näst det att läsa romaner. Hon slukade hela högar sådana, och det gaf henne sedan stoff till samtalen eller rättare sagdt föredragen. Ingen kunde som hon berättat romantiskt om röfvare, bofvar och sköna unga kvinnor. Hon lyckades oftast att spanna intresset till och med hos den annars föga åt det romantiska ligande fru Vilke.

Nu höll hon på med att berätta ur sin senaste roman »Medborgarblod, en berättelse från det nordamerikanska slafkriget». Ingenting glömde hon. Snarare är det troligt att hon, när det ej var tillräckligt

rörande eller härresande förrut, öste rätt flitigt ur sin egen fantasi rika källa.

Hon hade nu kommit till en ytterst spännande episod. Postmästarinnan hade låtit sitt handarbete falla i skötet och petade sig mellan tänderna med synålen, fru Vilke tappade maskorna från sina stickor och lät höra ett:

»Nå, vidare, snälla Laura.»

»Jo,» fortfor mamsell Berg, »tänk er, att där voro nu alla de fyra hundra fångarna instängda inom ett högt räck af spjälor. Där var så trångt, att knappast hälften borde ha fått rum där. De vändades och trängdes, men ve den stackare, som råkade till att snudda vid spjälorna. Ty utanför stodo de grymma sydstatssoldaterna och sköto ned hvarje sådan utan förbarmande.»

»Hu, så förfärligt,» sade postmästarinnan och stack nålen i tandkötet, så det började blöda.

»Men se ni, det var inte det grymmaste. Midt i denna spetsgård, eller hvad jag skall kalla det, hade man grävt en grop, som var fylld med hundratals skallerormar. Och dessa odjur började nu kräla bland de arma fångarna, gifvande dem bitt på bitt, så att den ena föll död ned på den andra. Fruktsansvärda jämmerrop fyllde luften, men högre än dessa ljud den barbariske general Lees hänskratt, där han satt i sadeln på sin snöhvite gångare. Dessa dödsskrän voro den ljufligaste musik för hans öron.»

»Men är det verkligen möjligt!» utbrast fru Vilke rysande. »Kan en människa verkligen vara ett sådant odjur! Krig är någonting förfärligt. Men är det sant också det där?»

»Sant, söta Emma?» sade mamsell Berg förnärmat, »jag har ju läst det. Det står tydligt tryckt alltsammans. Jag tyckte också att det var horribelt och frågade doktor Stål, när han var borta hos Östermans här om kvällen, då deras minsta höll på att dö af för mycket morfin, som de gifvit galet på apoteket, och doktor Stål har varit i fransk-tyska kriget, som

ni vet, och han sa', att det var inte alls otroligt, sa' han.»

»Så förfärligt!» sade postmästarinnan. Och hur kärlekslösa äro ej människorna! Hur annorlunda skulle det ej vara, om alla ville omfatta vår store Emanuels sköna, upphöjda lära.»

Fru Vigelius var nämligen en anhängare af Svedenborg, och hon stack aldrig under stolen därmed.

»Snälla fru Vigelius,» sade mamsell Berg, »inte lär någon religion människan att vara grym. Tvärtom.»

»Ja, men ändå,» menade postmästarinnan. »Men hur var det, han är ju bättre nu Östermans pojke? Det borde han då ha för, Ström, att han går och förgiftar folk. Hu, man vågar minsann aldrig bli sjuk mera.»

»Detsamma säger jag,» bekräftade mamsell Berg. »Men det ha Östermans att tacka doktorn för, att gossen inte dog. Ack, hvad han är rar den doktor Ställ!»

»Hm!» sade postmästarinnan och tog fatt på sitt arbete igen.

»Det vore en man för din Siri,» menade fru Vilke.

Postmästarinnan log och började sprita rynkorna i det fina lärfet, så det sade ritsch, ritsch.

»Det är inte utan att jag tror, att han uppmärksammat Siri,» sade postmästarinnan med moderlig stolthet. »Nåja, den som får henne, kan lyckönska sig. Vacker är hon och uppfostran har hon fått.»

»Men det sägs, att han skall ha ett godt öga till Tora Gerdén hos mamsell Lang,» framkastade barnmorskan.

Fru postmästarinnan skakade på hufvudet.

»Nej, det tror jag inte. Att han är tacksam mot mamsell Lang, som ändå är den, hvilken hjälpt honom fram, det är ju naturligt, men inte behöfver han väl prompt ta systerdottern för det. Ja, herre Gud, hvad tiden går! Nog minns jag doktorn, när han sprang

här på gatan som en liten pojkvasker. Man börjar bli gammal.»

»Å, det kan då inte synas på postmästarinnan,» sade mamsell Berg. »Postmästarinnan ser ännu ut som om hon skulle kunna få en liten hvilken dag som helst.»

Fru Vilke började skratta.

»Nej, snälla mamsell Berg, det var allt för smickrande,» sade postmästarinnan. »Jag som har en son som är trettio år gammal — eller åtminstone har haft.» Hon suckade.

»Har herrskapet inte haft några underrättelser från honom?» frågade mamsell Berg deltagande.

»Nej, inte på fyra år. Det sista vi hörde af honom var från Amerika. Då skulle han gå med en hvalfiskbåt direkt till sydpolen.»

»Tänk, hvad de stackars sjömännen få slita ondt. Men han kommer nog hem, snälla postmästarinnan.»

»Ja, nog hoppas jag det alltid. Jaså, mamsell Berg säger, att Stål skulle...? Har mamsell någon grund för det?»

»Nej, inte annat än hvad 'di säger'. Och så har jag sett honom åka skridsko med henne ett par gånger.»

»Åja, hvad det beträffar, så dansade han två danser med Siri hos kommendantens i förra veckan.»

»Kommendantens!» inföll ifrigt mamsell Berg. »Söta Emma har du hört...»

Men hon häjdade sig genast och rodnade ända upp till det lätt oljiga härfästet. Herre Gud, så hon kunde bära sig åt! Var det inte så nära att hon tänkt tala om historien om majorskan och postmastaren, och där satt ju postmästarinnan!

Den lilla fina mamsell Berg tappade rakt koncepten vid den hvassa blick hon fick från fru Vigelius. Det var då för väl, att söta Emma kom henne till hjälp med att bedja dem vara så goda och taga en smörgås innan herrarna kommo in från boden.

Det lilla obehagliga afbrottet glömdes snart nog för fru Vilkes synnerligen goda mat. Om en stund började mamsell Berg igen.

»Nå, söta Emma, du har väl hört, att kyrkherden är riktigt skral. Man påstår att det skall vara ryggmärgslidande. Stackars gamle kyrkherrn! Det har han förstås fått i den kalla kyrkan. Och så har han utfrusen ställt sig mot den varma kakelugnen när han kommit hem — det har jag då sett många gånger, och så har ryggmärgen smält, förstås.»

»Jag tycker han varit ganska dabbig i flera år,» utlät sig postmästarinnan. »Jag går nu aldrig i edra kyrkor, men jag har sett honom, där han gått med händerna instuckna i rockärmarna och huttrat och frusit. Det har varit riktigt ynkligt. Och så är han ju slö. Att tänka sig en präst, som tar folk i kyrka, klädd i nattrock och tofflor.»

»Ja, det har fru Vigelius rätt i, men jag kan inte hjälpa, att jag tycker om honom ändå. Nej, men det var ganska roligt, det har kanske inte Emma hört. I förra veckan kom madam Frid upp för att låta döpa sin dotterdotters minsta. Nå, kyrkherrn döpte förstås och så skulle han skriva in gossen i kyrkboken. När han skrivit en stund, såg han upp på gumman.

»Men hör nu, snälla madam Frid,» sade han, »är hon inte bra gammal för att ha ett så litet barn?»

»Jesses, kyrkherrn, inte är det min pojke inte, det är ju dotterdotter mins, vet jag,» skrek gumman så förskräckt, att hon höll på att tappa det lilla lifvet i golfvet.

»Jaså, hm,» sa kyrkherrn, strök ut, hvad han skrivit och satte in pojken på rätt ställe.

Fru Vilke skrattade.

»Ja, han behöfver komma till ro. Han skulle skaffa sig en hjälppräst.»

»Han har begärt en hos konsistorium. Men det är så ondt om präster nu,» sade mamsell Berg, »naturligtvis måste han i alla fall ha en; han kan ju knappt hålla sig på benen längre.»

»Hu, det är verklig synd.»

»Ja, det säger jag då.»

Man var just icke fallen för nattsöl i Småstad. Därför var det så tyst som i en griftgård, när mamsell Berg vid tiotiden gick ifrån fru Vilke. Hon hade sällskap några steg med postmästarinnan, men sedan gick hon sin väg ensam Storgatan framåt, förbi prästgården och apoteket, ner den lilla gränden förbi trädgårdsmästarens och så upp på backen bakom den gamla kyrkan, där fattighuset var beläget.

Mamsell Berg bodde nämligen i fattighuset — staden bestod henne ett par små rum på öfre boten där.

Om hon icke varit tämligen van vid att vara ute ensam hur sent som helst, skulle hon nog ha funnit det ganska kusligt i mörkret, helst därborta i närheten af kyrkogården, där korsen och vårdarna på de snötäckt grafkullarna tydligt framträdde i det beslöjade mänskenet. Dystert reste sig kyrkans grå murar, och af kölden knakade det i den gamla klockstapelns timmer. När hennes fötter knarrade mot trappstegen upp till fattigtugans förstukvist, lät en utestängd katt höra ett långdraget, ynkligt jamande.

»Stackars kissemissen, kiss, kiss!» sade mamsell Berg smeksamt, och en stor, grå katta strök sig upp efter hennes kjolar och slank in med henne genom porten.

Hon gick så tyst hon kunde i korridoren, men hennes steg måtte dock ha hörts, ty plötsligt höjdes inifrån ett af rummen ett argt, ljudligt: »Ho ho-hoj! Ho ho-hoj-hoj!» Mamsell Berg ryckte till. De här skriken förekommo henne alltid så obehagliga. Det var något af vansinne i dem. Hon tyckte nästan att »hojgumman» stod framför henne för att med sina magra, smutsiga fingrar gripa henne om strupen. Hon lockade katten med sig upp för att ej vara ensam.

Så, nu hade man glömt att elda åt henne. Hu, hvad det var kallt i de små rummen. Hon måste ut i förstugan efter en fång ved och få sig en brasa,

Klädd i sin kappa satte hon sig sedan framför kakelugnen, där granveden sprakade och knastrade mer än den värmdes. Katten lade sig spinnande vid hennes fötter. Upp genom trossbotten trängde fortfarande »hoj-gummans» skrik, som icke skulle sluta så snart, när hon en gång blifvit väckt. De blandades med förtretade rop från rumskamraterna, som i kraftiga, saftfulla uttryck bådo »hoj-gumman» tuga, och mamsell Berg hörde slutligen hur någon — det var säkerligen Fattigstu-Lovisa — började kasta någonting mot fridstörerskan, som dock icke lät sig bekomma, utan alltjämt fortfor att hojta, medan antagligen skor och kuddar och andra projektiler haglade om henne.

»Jo, man har det minsann treffligt,» sade den lilla fina mamsell Berg för sig själf. »Vore det inte så väl, att jag ofta vore borta om nätterna, skulle jag aldrig kunna härda ut.»

Hon steg upp, gick bort till bordet med den virkade duken, som stod framför soffan, och tog en bok — den öfversta af fem alldeles likadana. Så slog hon sig åter ned framför brasan.

Bäst tyckte mamsell Berg om romaner i fem delar. Därför älskade hon passioneradt Alexander Dumas' »En läkares anteckningar». Å, hvilken stor man han ändå var, den Dumas!

Nu hade hushållerskan hos rådman Törne lånat henne den här boken. »Fridens ängel eller Tysklands svärd», hette den. Hvilken intressant titel. Hon öppnade permen med en viss andakt. Så romantiskt den började. Hennes något kisande ögon följde hastigt de tättryckta raderna. Snart hörde hon hvarken granvedens skott, den stora kattens spinnande eller oväsendet där nere i fattigstugan. Hela hennes själ upptogs af dessa spännande händelser, som den fantasirike författaren hopplänkat. Hon kunde snart se konung Fredrik den store vandra där i lägret hos sina soldater nere i Schlesien, hon fick nästan tårar i ögonen, när hon läste om den gamle general Ziethen och om de svarta husarerna, och framför allt rördes hennes hjärta

af den vackra mjölnarflickans och den kække, hurtige unge krigarens kärlekshistoria, som var inflätad i dessa skildringar om krig, tapperhet och dödsförakt. Hon märkte ej, hur timmarna svunno hän, och först när brasan brunnit ned och det åter begynte kännas kallt i det lilla rummet, slog hon med saknad ihop den nästan genomlästa boken och kröp ned i sin kyliga bädd.

5.

Bland de pojkar, som vid pass femton år före denna historias början om somrarna plögade sitta nere vid garfvarens brygga och meta snorgers, var också en tämligen storväxt tolfäring med mörkt hår och stora ögon, hvilken hette Gunnar Stål. Hans far var timmerman och sysselsatt borta vid den nya fästningsbyggnaden. Gunnar var en pigg gosse och folk stannade gärna och pratade vid honom. Han gaf kloka och kvicka svar på frågorna.

Gunnars mor var en allvarsam kvinna, som tillhöll sonen att flitigt bevista söndagsskolan. Där, liksom i folkskolan, gjorde han sig snart bemärkt genom sitt goda hufvud och sin vetgirighet.

Ungefär samtidigt hade mamsell Lang flyttat till Småstad för att i dess lugn söka återvinna en hälsa, som blifvit förstörd genom träget arbete i uppfostrans och undervisningens tjänst. Som en vederkvickelse fann hon att tjänstgöra i söndagsskolan och där fästes hennes uppmärksamhet snart vid Gunnar Stål.

»Det skulle kunna blifva något af den gossen,» sade hon en dag till kolportör Jönsson.

»Må då?» svarade denne. »Men kunskapens frukter äro farliga. Hellre vandra okunnig in i himlen än att med all världens visdom gå till helvetet.»

»Hvarför skulle han ej kunna blifva ett välsignadt redskap i Herrans hand?»

Så en dag bad hon Gunnar komma hem till sig. Hon talade med honom och frågade, om han skulle vilja läsa för henne.

Gunnars ögon strålade. Läsa och få lära sig allt hvad dessa fina gossar kunde, som om somrarna med silfvermärken i mössorna tillbragte ferierna i Småstad! Jo, jo, det ville han.

Och lektionerna började. Mest var det att läsa bibeln; men han fick också där bredvid lära sig tyska och geografi och historia. Efter ett år sade mamsell Lang:

»Ja, nu, Gunnar, kan jag inte lära dig mycket mer. Nu få vi försöka att få dig in i skolan i Storstad.»

Hur bekymmersamt det än var, fick Gunnar verkligen, välvilligt understödd af den snälla fröken Lang, på hösten resa från Småstad och kom in i fjärde klassen. Han pluggade som en häst. När han blifvit gymnasist, började han i sin tur om somrarna läsa med andra, och på sådant sätt drog han sig under många försakelser fram till studentexamen.

Strålände glad skyndade han med den hvita mössan på hufvudet upp till mamsell Lang. Med tårar i ögonen tryckte hon hans hand.

»Ja, Gunnar, nu har du tillryggalagt den första delen af vägen. Men den ligger ännu vid för dig. Du är nu stora karlen, och jag vet ej om ditt hjärta är det samma som när vi de ljufliga stunderna här, medan du ännu var barn, sutto tillsammans vid Herrans ord och öste ur dess lifgifvande källa. Då, Gunnar, lofvade du att ägna ditt lif åt Honom. Står du ännu fast vid det löftet? Du vet, hur lycklig det skulle göra mig. Du är ju som vore du min egen son.»

Gunnar såg ned och en mörk rodnad täckte hans bleka kinder.

»Jag vet, hvad tant menar,» sade han, »men tant får inte bli ond på mig. Tro mig, jag har tänkt

mycket på saken, jag har gått tillrätta med mig själf, men präst kan jag icke blifva.»

Den gamla, nu gråhåriga mamsell Lang suckade:

»Jag anade det,» sade hon sakta.

»Var inte ledsen, tant,» bad Gunnar. »Ser tant, det är så mycket, som ställer sig i annan dager för en, när man blir äldre och börjar kunna tänka. Jag är inte skickad att förkunna Guds ord, jag...»

»Du tror således icke längre?»

Gunnar undvek att svara.

»Tror du ej, tant,» fortfor han, »att man kan gagna mänskligheten på annat sätt? Jo, helt visst. Ett sätt är för mig mycket lockande. Jag skulle så gärna vilja blifva läkare.»

»Det är ett farligt kall, Gunnar. En läkare måste tränga in i vetenskapen, och den är oftast ett dödande gift för denna tro, som dock är det enda nödvändiga.»

»Det tror jag icke, tant. Kanske skulle jag som präst endast kunna gifva stenar i stället för bröd, men som läkare... å, tant, läkaren har en stor, en hög uppgift.»

»Ja, jag ser, Gunnar, att du redan har bestämt dig, och Gud vare med dig. Ma han bevara ditt hjärta rent. Blir du en kroppens läkare efter hans sinne, då... ja, då Gunnar, skall jag tacka honom. Och du vet, att jag alltid skall innerligt deltaga med dig. Nu kan jag icke hjälpa dig på annat sätt längre, men jag skall bedja för dig, min gosse.»

Gunnar kysste hennes hand och gick.

Och han följde sin kallelse. Efter jämförelsevis få år tog han med utmärkelse sin examen. En slump gjorde att han en sommar fick vikariera i Småstad, och när sedan på vintern stadsläkaretjänsten blef ledig, valdes han af rådstugan till platsens innehafvare.

Rollerna voro nu ombytta. Det var ej längre den lille gossen, som hämtade lärdom af den gamla fröken. Nu var det hon, som måste underkasta sig

hans ordinationer. Ty hon var jämt klen och sjuklig. Doktor Stål skötte henne med sonlig ömhet.

Ju äldre mamsell Lang blef, desto ifrigare hängaf hon sig åt religionssvärmerier. Och kolportör Jönsson fick allt större välde öfver henne. Doktor Stål blef obehaglig till mods, bara han såg denne pösande småländske religiöse geschäftsmakare. Första gång han efter tillträddandet af sin plats råkade honom uppe hos mamsell Lang, hade Jönsson sagt:

»Nej, se här ha vi ju 'Gonnar'. Nå, har det blifvit ett stort får af det lilla lammet nu?»

Doktorn hade ett skarpt svar på tungan, men höll inne härmed för mamsell Langs skull. Hon log och sade:

»Den käre, käre Jönsson.»

Förhållandet mellan den gamla damen och hennes förre skyddsling fortfor att vara godt. Med sorgfällighet undvek doktorn att beröra sådana ämnen, där han visste, att hans åsikter skilde sig från hennes, och där det skulle ha vållat henne sorg, om hon fått del af hans tankar. Men slutligen trädde något emellan dem.

Jönsson var icke nöjd med att hålla de äldres hjärtan i ledband. Barnen voro ju Guds särskilda egenom, och så vände han sig äfven till dem. Några bland de mera försigkomna fick han snart nog i sin makt, och dessa samlade småningom en hel skara omkring sig. Söndag efter söndag hade de möten. Där predikade och bado de, där gråto de öfver sina synder och ropade, om nåd och förbarmande, till dess deras kroppar skälfdes af nervös sinnesrörelse och ögonen strömmade af tårar. Mamsell Lang upplät rum för dessa besynnerliga sammankomster, och hon och Jönsson sutto midt ibland de små, glädjande sig åt deras andliga utsväfningar.

Doktor Stål såg allt detta med förtret. Han fattade saken på annat sätt. Han förstod, att det ej kunde vara nyttigt för sådana till kropp och själ utvecklade individer, och när det slutligen gick så långt,

att flera barns hälsa började lidå under dessa uppre-
pade exaltationer, beslöt han att säga ifrån.

Han träffade Jönsson hos mamsell Lang.

»Jag kommer för de här barnmötena,» sade han
allvarligt. »Det går ej an att de fortsättas längre.
Som läkare är jag i tillfälle att se, hur de inverka rent
af förstörande. Det är min plikt att säga ett ord till
er om dem.»

Mamsell Lang såg förvånad på honom. Jönsson
svarade bredt:

»Må då? Vågar han verkligen sätta sig emot
Herrans verk?»

»Det är icke något Herrans verk,» sade doktorn
litet häftigt. »Det kan icke vara Gud till behag att
på detta sätt skrufva upp barnasinnets till onaturliga
rörelser, som återverka högst fördärligt på barnens
nervsystem. Jag kommer just från ett hem, där en
flicka ligger i brinnande nervfeber efter senaste sön-
dagens möte.»

»Det är kanske den väg hon skall frälsas på,»
sade Jönsson.

»Jag undanber mig att behöfva tala med er,» sade
doktorn häftigt. »Ni är enfaldig och okunnig, det vet
man väl. Jag talar till tant som en tänkande och för-
ständig kvinna. Jag vill på det enträgnaste bedja tant:
hör upp att syssla med dessa barnmöten.»

»Det kan väl vara att jag inte är så lärd som
han,» sade Jönsson stucken, »och det tackar jag Gud
för, ty nu ser jag tydligen, att lärdomen gjort honom
till ett satans barn. Men inte är det värdt att han
söker spjärna mot udden. Det skall han nog till slut
få märka likt Paulus, den där ock Saulus het.»

»Gunnar, det smärtar mig att höra dig tala som
du gör. Ha verkligen de frön jag en gång utsådde i
ditt hjärta burit denna frukt? Då må Gud förlåta
mig, att jag någonsin började det verket,» sade mam-
sell Lang.

»Bästa tant,» svarade doktor Stål, »ni vet att det
smärtar också mig att behöfva göra er ledsen, men

det är min plikt som läkare att tala här. Led gärna dessa, som kunna svara för sina handlingar, hvart ni vilja, men lät barnen vara i fred. Och är det så, att jag ej kan i godo få bort dessa möten, får jag se till att använda andra medel.»

Mamsell Lang såg upp.

»Jag tror du hotar, Gunnar? Det hade jag san- nerligen ej väntat af dig.»

»Vi böja oss ej för djäfvulens utskickade,» sade Jönsson på en gång drygt och föraktfullt.

Doktorn reste sig.

»Jag ser, att det är förspild möda att längre tala här. Jag är ledsen att ha behöft säga allt detta. Men jag har endast gjort min plikt.»

»Och orsakat mig bitter sorg,» sade mamsell Lang.

»Det grämer mig mest, tant,» svarade doktorn, »men icke ens det fick afhålla mig.»

»Vi veta nu, hvar vi ha er,» tillade Jönsson lika- som hotande.

Doktorn var icke den, som plögade stanna på halfva vägen. Han gick ur hus och i hus till de »väckta» barnens föräldrar. Flickan, som fått nervfeber, dog efter några dagar, och detta blef honom ett starkare vapen i händerna än något annat. Föräldrarna blefvo rädda, de förbjödo barnen att gå på dessa möten, och så småningom måste de upphöra.

Men följden blef, att ett ganska kyligt förhållande inträdde mellan mamsell Lang och doktorn. Det var dock å båda sidor inmängdt med sorg öfver att det blifvit som det var. Med kolportör Jönsson blef situationen ännu klarare. I honom hade doktor Stål förvärfvat sig en fiende, som slungade bannets stråle. Hvilken fräckhet att våga resa sig upp mot honom, som hade patent på att göra människorna saliga!

Doktorn hade under sin mottagningstimme denna dag fått bud att gå bort till mamsell Lang på middagen. Fröken Tora — mamsellens systerdotter —

kände sig icke riktigt rask. Mot slutet af mottagningen uppenbarade sig också postmästarinnan.

»Förlåt, snälla doktorn,» sade hon, i det hon knäppte upp sin salopp och slog sig ned i en af de bekväma stolarna, »förlåt, snälla doktorn, att jag besvärar, men jag ville be doktorn vara så rysligt snäll att titta in, när doktorn går förbi. Jag är verkligen mycket bekymrad för min Siri.»

»Såå, hur står det till med fröken, då? Hon är väl aldrig riktigt sjuk, hoppas jag?»

»Nej, inte precis det. Men hon äter inte, ser doktorn, och blek är hon och — ja, jag tänker, att doktorn nog såg på kommandantens bal att hon inte var riktigt rask.»

Det hade doktorn icke sett, men han sade det ej, utan lofvade, att han skulle komma in.

»Det var snällt, doktorn. Men hvad doktorn har trefligt här,» fortfor hon och såg sig omkring. Inte skulle man tro, att en ungarl bodde här. Det är ju det mest förtjusande lilla hem man kan tänka sig. Ja, det är så, att man vore färdig att fråga, hvar lilla frun håller hus.»

»Ja, såg det, fru Vigelius,» sade doktorn leende.

»Nå, om hon inte finns, så kommer hon väl snart,» sade postmästarinnan kärvänligt. En läkare borde alltid vara gift, ha någon som innerligt deltog i hans mödor. Ack ja, om min man ändå hade varit läkare! Jag har alltid svärmat för doktorer och i det fallet liknar Siri mig. Välkommen då, doktorn lilla, hur dags få vi vänta doktorn?»

»Så där vid tolf tiden, tänker jag.»

Doktors första besök gällde kyrkoherden Palm. Den gamle mannen var mycket illa därän.

Kraftlös låg den lilla magra gestalten på soffan. En stor brasa brann i kakelugnen, det var öfverhett i rummet, men kyrkoherden låg där och huttrade och frös ändå med händerna instuckna i de långa nattrock-ärmarna.»

»Det är skralt nog, doktor,» sade han matt. »Det hjälper bestämdt inte att göra någonting åt mig. Det onda i ryggen tilltar.»

Doktorn kände på pulsen och såg patienten i ögonen.

»Ja, ja, jag förstår, det är dåligt nog. Nå ja, en gång skall man ju dö, så jag klagat inte. Det är i alla fall synd om barnen, som inte ha någon mor. I dag har jag fått svar från domkapitlet. Jag får hit en präst i öfvermorgon, så att nu är då det bekymret förbi.»

»Det var väl,» sade doktorn, »ty kyrkoherden får rakt inte tänka på några göromål. Med fullständig hvila och omsorgsfull skötsel skola vi hoppas det bästa. Än kan jag inte se någon fara för handen.»

»Tack, tack, doktor, men det behöfs inte för min skull. Timglasat är nog snart utrunnet och jag känner, att vår herre inte tänker vända på det vidare. Men doktorn känner kanske adjunkten som skall hit. Det är en ung man, som heter Thorell.»

»Thorell? Karl Thorell, sörmländingen? Jo, det tror jag. Det vill säga inte närmare, men vi sågo hvarandra rätt ofta i Upsala.»

»Jaså, hurudan karl är det?»

»Det vet jag däremot inte. Sina studier tog han visst inte så alldeles på allvar, men hans goda hufvud hjälpte honom fram. Angenäm och treflig är han i alla fall.»

»Det var bra. Bara han inte också är pretentiös. Vi ha det inte så ställt här i huset.»

Doktorn visste mycket väl att kyrkoherden var fattig. Pastoratet var ej stort; barnskaran i prästgården var däremot talrik.

»Ja, doktorn är väl snäll och ser in, när vägarna bära förbi,» sade den gamle prästen hostande. »Tack för i dag. Jag vill helst besvåra så litet som möjligt. Hvad tjänar det till att spilla krut på döda hökar?»

Han slöt ögonen och andades tungt.

Doktorn visste, att den gamle hade rätt. Nej, här var ingenting att göra. Hela hans kropp var i grund ruinerad. Det skulle nog snart bli slut.

När doktorn kom ner till postkontoret, möttes han som vanligt, när någon gick förbi, af ett hest skall från postmästarens gamla hund, hvilken lyddes till det mindre vanliga namnet »Arrack». Det var en gammal gosse, grå i hufvudet, med rinnande ögon. Han led af ständigt hosta och bar halsen ombunden med en ullstrumpa.

Doktorn kom förr än han sagt, och däraf kom det sig att fru postmästarinnan icke var hemma. Han steg in på kontoret, där postmästaren satt och rökte en lång sjöskumspipa, medan ögonen med de buskiga brynen, som skvallrade om att mannen varit en barsk militär, doldes af en grön skärm.

»Inga bref!» sade han i mindre vänlig ton, då det tog i dörren, och utan att se upp.

»Inga bref äro goda bref, postmästarn,» svarade doktor Stål leende. Men nu var ej mitt ärende att fråga efter sådana. Jag skulle in ett slag till fröken.»

»Såå?» sade postmästaren och såg upp. På rösten hade han hört hvem det var. »Hvad tusan är det at henne då?» tillade han och reste sig från stolen. »Åtminstone var hon frisk i morse.»

»Postmästarinnan var uppe hos mig på förmiddagen och sade, att fröken var litet klen.»

»Ja, hon springer och hönsar också. Det är min själ ingenting med flickan. Litet bleksot förstås, men det går väl bort. Hvad vill du?» röt han till en pojke, som kom in.

»Jag skulle bara lämna de här brefven,» svarade gossen och lämnade fram två stycken, tillika med en tjugufemöring.

»Det är bra,» sade postmästaren och kastade alltsammans på bordet. Kom då, doktor, så stiga vi in.»

Pojken stod emellertid kvar.

»Nå, har du inte fått utträttadt hvad du skall?» frågade postmästaren argt.

»Jag skulle ha en ettöring tillbaka,» sade gossen.

»Hut, slyngel,» skrek postmästaren, »här är inte något växelkontor.»

Och därmed tog han pojken i nacken och körde ut honom, så att han stod på hufvudet i snön utanför på gatan. Arrack till att skälla och pojken till att skrika.

»Det är ett förbannadt växlande dagen i ända,» sade postmästaren. »Men jag skall min själ lära folk att komma med jämna pengar, lita på det.»

Fröken Siri satt inne i förmaket och sydde på ett broderi. Hon var verkligen en ovanligt vacker flicka, med ett fint, blekt ansikte och trånande, bruna, mandelformade ögon. Hon steg, lätt rodnande, upp, då doktorn trädde in och hennes far på sitt vanliga barska sätt sade:

»Ja, här har du doktorn, Siri; bikta nu alla dina krämpor för honom,» hvarpå han vände sig om och gick ut.

Siri såg brydd ut, men doktorn kom henne till hjälp.

»Postmästarinnan var inne hos mig i morse och bad mig se ned. Fröken befinner sig inte riktigt väl, hör jag?»

»Å, har mammal! Ja, hon är så rysligt ängslig och öfverdrifver alltid så. Men var så god och sitt ned, doktor Stål; jag tänker hon skall vara hemma snart.»

Doktorn log.

»Ja, tack, fröken, men lyckligtvis tycks ni inte behöfva mig. Ni har verkligen ingenting ondt?»

»Nej, inte det jag vet.»

»Och hur är det med matlusten?»

»Å jo, så där; när jag är hungrig, så äter jag.»

»Na, det är ju bra. Då tror jag, att jag kan säga farväl åt fröken.»

I detsamma stormade postmästarinnan in.

»Fy doktorn, att komma så där, innan jag hinner hem. Kära lilla Siri, säg nu doktorn, hur det är med dig.»

»Snälla mamma, jag är ju inte sjuk.»

»Är du inte sjuk! Det måtte väl jag veta. Men ungdomen tror förstås att den är odödlig. Se så, räck ut tungan nu, barn.»

»Men jag försäkrar, mamma...»

»Prat, och låt doktorn känna dig på pulsen.»

Siri räckte fram sin hvita, välformade hand, som doktorn tog.

»Tycks vara i ordning,» sade han. »Det är visst inte så farligt, fru Vigelius, och det kunna vi vara glada åt. Fröken skall bara laga att ni får bra med motion. Ni sitter kanske för mycket inne. Ni skall åka skridsko. Fjärden härutanför ligger ju som en spegel.»

»Doktorn är ju en så god skridskogångare,» inföll nu postmästarinnan. »Doktorn kunde gärna ta henne med sig någon gång. Jag såg, att doktorn åkte härom dagen med fröken Gerdén.»

»Ja, hon är mycket road af att åka skridsko. Om fröken Vigelius vill göra oss sällskap, är hon välkommen.»

»Det var snällt, lilla doktorn,» sade postmästarinnan och klappade honom på ryggen. »Men vill doktorn inte sitta ned ett ögonblick, så får jag bjuda på ett glas vin?»

»Nej tack, fru Vigelius. Jag har inte slutat min rond än.»

»Ni skall väl bort till Tora Gerdén, kan jag tro?»

»Ja. Jaså, postmästarinnan vet, att hon är sjuk?»

»Hm,» sade fru Vigelius med en knyck på nacken, »det vet man väl, att så snart Siri blir dålig, genast får fröken Gerdén också någon krampa.»

Doktorn log.

»Det var en egen iakttagelse. Det har jag aldrig märkt.»

»Joho bevars. Men jag tänker det är bara inbillning alltsammans. Hon ser minsann inte ut som om hon vore sjuk.»

»Nej, hon har verkligen mycket god hälsa och har inte skämt bort sig heller. Därför...»

»Jaså, doktorn kanske menar, att Siri...?»

»Nej, visst inte. Jag talade bara om fröken Gerdén.»

»Ja, eftersom doktorn skall till henne, så är det väl inte värdt att hålla doktorn kvar. Det blir säkert en kär promenad.

»Jag går lika gärna till alla mina patienter,» sade doktorn utan att låtsas förstå. »Men jag kan tala om en nyhet för fru Vigelius. Vi få hit en ny pastor i öfvermorgon.»

»Nej, hvad säger doktorn?» sade postmästarinnan lifligt. »Vet doktorn hvad han heter?»

»Thorell, en gammal Upsalakamrat till mig.»

»Jaså, nå inte för att jag besvärar kyrkan mycket, men jag tycker det är roligt i alla fall. Då är han ung?»

»Så där omkring trettio år.»

»Jaså, i öfvermorgon, jaha ja.»

Postmästarinnan blef litet förströdd, och doktorn passade på tillfället att rekommendera sig.

»Jag skulle just vilja tala ett ärligt ord med den där fröken Gerdén,» sade postmästarinnan uppbragt, då doktor Stål gått.

»Hvarför det, mamma?» frågade Siri, som tagit fatt på sitt broderi igen.

»Är du så dum, att du behöfver fråga det? Har du inte märkt hur hon koketterar för Stål?»

»Det tror jag inte. De äro ju gamla barndoms-vänner.»

»Ja, det är just det som förargar mig. Siri, min flicka,» fortför postmästarinnan och fick nästan tårar i ögonen, »märker du inte, hur din mor arbetar för din lycka? Du och doktorn äro ju som skapade för hvarandra. Ack, hvad jag skulle känna mig glad om du och han...»

»Å, mamma, så du pratar!»

»Hvad? Kan du önska dig någon bättre? Han är ståtlig och ser bra ut, är bildad och har stor framtid för sig. Och så kommer den där Tora... åh!»

Postmästarinnan stampade med foten i golfvet och bet riktigt ihop tänderna.

Nu kom postmästarn in.

»Nå, var det mässlingen eller vattkopporna?» frågade han ironiskt.

Fru Vigelius brusade upp.

»Prata inte, Klas! När jag säger att Siri är sjuk, så är hon sjuk, så mycket du vet det.»

»Å fan!»

»Inga svordomar i mitt hus, Klas, det vet du jag inte tål.»

»Nej, jag skall gå in på kontoret och svära, det skall jag, Beda lilla. Men nog tycker jag det är öfverflödigt att dra hit den där doktorn ett par gånger i veckan för Siris skull. Jag ser inte att det fattas henne något, så vida du inte menar en fästman.»

»Klas, inga infamier. Att du aldrig bryr dig om dina barn, det vet jag nog. Då hade du minsann inte låtit Manne resa till sjös och drunkna i Ishafvet. Det var kärlekslöst af dig, både mot honom, ditt eget kött och blod, och emot mig, hans mor. Hvar är han, kan du säga mig det? Nej! Rövva bort honom ifrån mig, det kunde du, men skaffa honom åter, det förstår du inte. Och om mitt hjärta längtade efter en son i stället för honom, om jag...»

Postmästarinnan fick brådt att trefva efter klädningsfickan för att få reda på näsduken att gråta i.

Postmästaren gick hvisslande sin väg för att låta sin maka i enrum komma till rätta med sin smärta.

Mamsell Lang bodde utom den egentliga staden, på den s. k. Björkudden, där hon ägde en liten villa, hvilken hon kallat »Mamre», emedan, såsom hon sade, hennes boning borde vara ett tjäll, där Herren älskade att vara gäst. Hon lefde där i sitt lilla nätta hem

tillsammans med en gammal barndomsvän, Charlotte Karling, före detta lärarinna som hon själf, men i motsats till mamsell Lang, ganska hvass af sig, hvarom för öfrigt hennes skarpt skurna, något rosartade näsa utgjorde likasom det yttre vittnesbördet.

Den tredje i den lilla familjen utgjordes af mamsell Emelie Langs fader- och moderlösa systerdotter, den tjuguariga Tora Gerdén, hvilken allt sedan uppväxt-åren vistats hos mostern. Däraf kom det sig, att hon och doktor Stål voro, såsom Siri Vigelius sagt, ungdomsvänner. Tora hade deltagit i bibelstunderna inne hos mostern tillsammans med Gunnar Stål. Så hade ju han rest bort, mera sällan kommit på besök till Småstad, men den gamla barndomsvänskapen hade bibehållit sig. När doktor Stål kom till staden som läkare, hade han blifvit helt häpen öfver hur den lilla ljuslockiga Tora vuxit till sig. Hon var nu en vacker ungmö, liflig och glad, dock med en viss sorgbundenhet djupast inne. Doktorn förklarade denna genom den uppfostran hon fått af den gamla halft bigotta tanten, hvilken velat vara alla hennes känslors och tankars härskarinna, passa in henne helt och hållet i den idealform af kvinna hon stöpt sig. Mer än en gång hade Tora, som var rik, tänkt på att draga bort från Småstad, men vid sådana tillfällen af missmod hade dock alltid till slut ändå kärleken till hennes barndoms vårdarinna segrat. Och hon hade stannat.

Tora satt i en fällstol uppe på sitt rum med en pläd öfver fötterna, när doktor Stål kom.

»Förlåt, Gunnar, att jag besvärar dig,» sade Tora och räckte honom handen med ett leende, »men jag känner mig inte riktigt rask. Och efter som jag aldrig plägar vara sjuk, som du vet, oroar det tant. Säg mig nu, hur det är med mig!»

Doktorn satte sig på en stol och såg den unga flickan i ögonen. Så kände han på pulsen.

»Du har litet feber, Tora. Du har förkylt dig. Du hade väl bra på dig, när vi åkte skridsko härom dagen?»

»Ja, för all del, det behöfver du ej ängsla dig öfver. Det är väl ingenting farligt? Men det är inte utan att jag har litet håll mellan axlarna.»

»Får jag lyssna på ryggen, Tora?»

Han lyssnade länge och så sade han allvarsamt:

»Du bör hålla dig inne och i stillhet. Bäst vore, om du ginge till sängs. Jag skall se hit i afton.»

»Å nej, käre Gunnar, det behöfver du nog inte. Så farligt är det väl ej. Jag känner mig bara en smula matt.»

»Var nu en snäll flicka, Tora, och gör som jag säger.»

»Ja, herr doktor, jag får väl lof till det då. Men skall du inte skriva någonting åt mig?»

»Nej, inte nu. Vi få se i afton.»

»Gå in till tant, är du snäll. Jag vet att hon är orolig.»

Mamsell Lang satt i sitt lilla arbetsrum.

»Hur är det med Tora, Gunnar?» frågade hon oroligt.

»Icke så bra som jag skulle önska, tant. Det är bäst att hon får gå och lägga sig. Det är möjligt att det kunde bli en lunginflammation.»

»Å, hvad säger du! Snälla Charlotte, säg till Magda, att hon genast går upp och bäddar.»

Mamsell Karling reste sig genast, men i detsamma kom Magda, husjungfrun, in. Hon var en storväxt, grann flicka.

»Magda,» sade fröken Karling, »du får gå upp och bädda åt fröken.»

»Å herre Gud, är hon så sjuk,» sade Magda.

Mamsell Lang gaf henne en sträng blick.

»Intet missbruk af Guds namn, det har jag sagt dig, Magda.»

Flickan såg litet förlägen ut och blickade på doktorn. Hvad det nu var denne såg hos henne, men ofrivilligt fäste han sina ögon på henne med en genomträngande läkarblick. Magda blef blodröd i ansiktet och fick brådtom ut,

Men mamsell Karling hade märkt den lilla tysta scen, som utspelats mellan doktorn och Magda.

»Hvad var det, Gunnar?» frågade hon. »Hvarför såg du så på Magda?»

»Å, för ingenting. Hon ser bra frisk och duk-tig ut.»

»Det var märkvärdigt hvad hon rodnade. Det har jag aldrig sett förut.»

Hon gick ut efter flickan.

»Det är väl ingenting farligt?» frågade mamsell Lang med ängslig röst.

»Jag vill hoppas, att det inte blir det; det är allt hvad jag nu kan säga.»

»Sköt om henne, Gunnar. Jag skall göra hvad jag kan. Jag skall bedja.»

Då doktorn på eftermiddagen kom tillbaka, låg Tora i full feber och hade andnöd. Doktor Stål stannade en lång stund hos henne och gaf därpå sina föreskrifter.

Hvad han sedan sade till mamsell Lang var detta:

»Det blir lunginflammation, som jag från början trodde.»

6.

När kolportör Jönsson kom hem från sin predikaresa till Runholma, var han alldeles på det klara med att det var Guds vilja, att han skulle vara med om byggandet af den nya badinrättningen.

»Ja, jag är alldeles viss på det,» sade han till patron Vilke, sedan han fått ytterligare bekräftelse på, att affären bestämdt skulle gifva ett utbyte af sju eller åtta procent.

Patronen gnuggade händerna.

»Då är saken så godt som klappad och klar! Jag bjuder fru Silfverspets fyra tusen för kåken. Det kan hon bestämt inte stå emot. Men du har ett godt stycke arbete kvar,» fortfor han. »Smid medan järnet är varmt. Redan i dag bör du tala vid mamsell Lang.»

»Det passar bra. Det är bibelklass där i kväll.»

»Jag tror inte det blir någonting af med den,» menade patronen, »fröken Gerdén är sjuk.»

»Så? Hvad är det åt henne?»

»Lunginflammation, hörde jag min hustru säga.»

»Jaså, longinflammation. Ja, jag går väl dit ändå. Och så går jag upp till mamsell Broman och assessor-skan. När jag kommer, så...»

»Ja, det är just det jag litar på. Vi få inte töfva. Major Stjernberg reste till Storstad i går, och jag vet hvad han skulle där att göra. Apotekarn och han ha slagit sig tillsammans och fått Kjerner med sig, efter hvad jag hört. Och de ha visst också öfvertalat löjtnant Arkadius att skaffa dem gummans hus, och för det skulle löjtnanten få en af Kjerner flickor.»

»Må då? Ja ja, otrons barn ha många utvägar, men hvarför skulle inte Guds barn också kunna vara kloka. Det heter ju: varen listige som ormar och snälle som dufvor. Du kan lita på mig, broder Vilke. Vi skola utföra verket till Hans ära.»

Och om möjligt ännu säkrare på att gå Guds vägar, vandrade den breda gestalten gatan framåt. Postmästaren stod utanför kontoret och hänlog åt honom, medan Arrack gaf till sitt hesaste skall. Men fiskargummorna, som han mötte, nego för honom och kände sig lyckliga vid hans skorrande »Guss frid».

Om kolportör Jönsson såg en utväg att slå ned på någon de tider om dagen, då hans rymliga mage kände behof af att fyllas, aktade han aldrig detta för rof. Därför vankade han nu också middagsdags upp till mamsell Anna Broman, som bodde midt för den stora, gröna pumpen.

»Å,» sade han,» när han steg inom dörren, »här loktar mat. Jag måtte fälle aldrig komma midt opp i middagen?»

»Det gör ingenting, snälla Jönsson,» sade mamsell Broman och steg upp från skrifbordet, där hon höll på att rätta ett korrektur på »Pietisten». Det var till stor del hennes lefvebröd. »Stig bara på, Jönsson, och ät med oss. Jönsson är alltid välkommen.»

»Ja, tack då. Jag kommer från resa. Jag har varit ute på Runholma. Där går Harren fram som i ett stormväder. Folk faller te, så det är en lust och glädje åt'et. Femtie stycken frälsta på en enda kväll.»

Nu kom mamsell Bromans syster, änkeassessorskan Selma Bergfeldt, in med maten.

»Nej se Jönsson, det var roligt. Då skall jag bara sätta in ett kuvert till.»

»Å, inte något besvär. En simpel tallrik är nog för min del.»

Jönsson tog bra för sig, icke minst af plättarna, som kommo till sist. Då fatet bars in, försäkrade han, att det såg så »gödt» ut, att han vore frestad att ta hela »häfvabulten». Men han nöjde sig med hälften.

»Ja, ser systrarna,» sade han omsider, »jag har i dag inte precis kommit hit för att äta, utan det var allt litet 'affärder' jag tänkte tala om.»

»Systrarna» sågo något förvånade ut. Jönsson började då på sitt vis utveckla planen om badinrättningen. Det skulle bli så bra, så bra. Hade de inte lust att vara med?

Mamsell Broman såg tveksamt på sin syster. Hon var ju själf så opraktisk och begrep så litet, då däremot assessorskan var mera praktisk af sig.

»Ja, vet Jönsson,» sade assessorskan slutligen,» det kan nog vara någonting att tänka på. För min del säger jag inte nej. Anna får göra som hon vill.»

Anna ville som systemen, och glad öfver sin lyckade mission tog Jönsson farväl för att hinna till kaffedags till mamsell Lang.

Magda tog emot honom, där han som vanligt kom klampande in i förstugan.

»Herr Jönsson får lof att gå tyst, fröken ligger sjuk,» sade flickan sakta.

»Må dä? Och mamsellerna ä' uppe hos'na?»

»Ja.»

»Nå, då går väl jag också upp. Den sjuka kanske behöfver själatröst.»

Då han steg in i rummet i öfre våningen, kom mamsell Karling emot honom.

»Kära Jönsson,» började hon.

»Jaha, jag vet, det är sjukt, men just därför har jag kommit hit.» Han förstod, att tillfället icke var riktigt lämpligt att tala om »affärer». »Hur är det med henne? Longinflammation, har jag hört.»

Och han klef på in.

Det var skumt i rummet. I den hvita bädden låg Tora med purpurröda kinder. Hon andades med synbar ansträngning. Då hennes blick träffade Jönsson, vändes den med afsky bort. Mamsell Lang, som satt invid hufvudgården, räckte Jönsson tyst handen och såg på honom med förtviflad blick.

»Herren slår, men han helar ock,» sade kolportören med hög röst och gick fram till sängen. »Hur står det till med min syster?»

I Toras blick låg en tydlig bön om att man skulle aflägsna honom. Men Jönsson var ej den, som lät så lätt afspisa sig.

»Hur har hon det med sin Gud?» frågade han och slog sig ned bredvid mamsell Lang.

Tora såg helt ångestfullt upp till tanten, hvars blickar dock nu voro fästa på den brede, trygge Jönsson.

»Se, när döden så här klappar på dörren, då gäller det, ser hon. Har hennes hjärta fått frid med Gud?»

»Låt mig vara!» bad Tora matt, medan svetten började pärla på hennes panna, »låt mig vara!»

»Det är satans sätt att tala, när Herren kommer nära. Men vi få icke släppa det så lätt. Vi ska bedja för henne, och det skall göra mera än alla medikamenter.»

Därmed föll han på knä vid sängen. De båda kvinnorna följde hans exempel.

Och han började med bråkande röst sitt ordsvammel. Under tiden brunno Toras kinder med allt högre färg. Hennes andedräkt blef allt kortare och hennes ögon sökte i förtviflan någon, som kunde förstå hvad hon led, någon som hade medlidande med henne.

En stråle af hopp lyste dock plötsligt uti dem, då de träffade doktor Stål, som helt tyst kommit in. Öfverraskad och vredgad stannade doktorn som förstend vid att se och höra hvad som här föregick. Så förgingo några ögonblick tills slutligen de tre reste sig. Doktor Stål såg nu på mamsell Lang och denna slog ned blicken som om hon blygts.

»Var så god och aflägsna er,» sade han med mera skärpa i rösten än vanligt.

»Vi ha gifvit honom den bästa hjälp vi kunna,» sade Jönsson, då han fick se doktorn.

»Jag tackar inte alls för den,» svarade läkaren.
»Var god och laga att ni kommer härifrån, och det genast.»

»Åhå!»

Men mamsell Lang hörde, att det var allvar, hon vinkade åt Jönsson, han och mamsell Karling gingo ut. Då mamsell Lang gjorde min af att stanna, sade doktor Stål bestämdt:

»Jag får bedja tant aflägsna sig också. Jag tackar Gud, att jag kom tids nog för att hindra er att taga lifvet af henne.»

Den gamla fröken for tillsammans.

»Gunnar, du får ej säga så.»

»Gå, jag har ej tid att resonnera nu.»

Han blef ensam med den sjuka, som hade förlorat medvetandet. Hennes läppar mumlade orediga

ord, hennes ögon stirrade och kallsvetten flöt från hennes panna. Han torkade den lätt och försiktigt. Med varlig arm, som om hon varit ett barn, lyfte han upp henne litet och gaf henne in ett lugnande medel. Så satte han sig vid hennes sida och tog hennes hand. Med klockan bredvid sig räknade han pulsslagen, och hans ansikte antog ett djupt bekymradt utseende.

Men det var som om den sjuka skulle ha känt sin trygghet återvända vid beröringen af denna starka, men dock så milda hand. Hon slöt ögonen, det blef ro i hennes ansikte, och då hon ett ögonblick slumrade in, logo hennes läppar. Doktorn reste sig för att gå ned i undre våningen, men så fort han släppt Toras hand, ryckte hon till och vände sig oroligt mot honom.

Han blef då sittande.

Och mörkret föll på. In bakom den nedfällda gardinen silade månlyuset fram, gifvande åt rummet en svag aning af dager. Det enda ljud, som förnams, var Toras korta andedräkt.

Han satt med hufvudet vänt mot henne, han kunde svagt urskilja hennes redan afmagrade drag. Hennes brännande hand låg fortfarande i hans. Det värkte nästan i armen på honom, men han ville ej känna det.

Till sist smög sig mamsell Lang upp. Hon kunde ej hålla ut att stanna nere.

»Hur är det, Gunnar?» hviskade hon.

»Illa, mycket illa. Jag stannar här i natt. Tänd lampan därute och sätt skärmen på.»

»Skall jag ej...»

»Nej, gå, jag behöfver ingen hjälp. Jag får se till hur jag kan komma till rätta med den skada ni gjort.»

»Du är hård, Gunnar.»

»Nej,» svarade han kärft. »Jag skall tala om den saken sedan. Skulle någon komma och söka mig, så svara, att jag inte kan gå härifrån.»

Suckande aflägsnade sig den gamla mamsellen. Hennes hjärta ville resa sig upp mot att han sände bort äfven henne, men i detta ögonblick kände hon återigen, att hon hade framför sig läkaren, mot hvars ord ingen invändning fick göras.

Timmarna gingo. Febern ökades. Andedräkten var så kort, att det tycktes som om den sjuka snart icke skulle förmå att fanga en enda smula luft. I doktors ansikte skulle man ha kunnat läsa den själs-spänning, hvori han befann sig.

Det blef midnatt, och han satt ännu alltjämt vid den sjukas säng. Nu föll hon i slummer. Han lösgjorde sakta sin hand ur Toras, hon ryckte till, men handen föll slapp ned utefter täcket och hon vaknade ej. Ännu en stund satt han kvar och följde ryckningarna i hennes ansikte. Så såg han att sömnen blef allt djupare. Han reste sig och gick ut i yttre rummet. Där nere hade man ej gått och lagt sig, det hörde han. Tyst gick han nedför trappan.

De båda gamla kvinnorna sutto inne i förmaket. Mamsell Lang gaf honom en frägan blick.

»Hon sofver,» sade han. »Vill tant vara god och sända flickan till apoteket efter det här. Men bed henne hälsa från mig, att det blir rätt expedieradt.»

Mamsell Karling tog receptet och gick ut.

»Jag förstår inte hur tant kunde vara så oförståndig att låta den där kolportörsdrummeln komma in till Toral!»

»Gunnar!» sade den gamla, »tänk på hvad du säger.»

»Bättre vore, att ni tänkte på huru ni handlade. Att släppa in en sådan charlatan till en dödssjuk människa!»

»Å, så du talar! Han gjorde ingenting annat än bad till Herren, och det kan jag inte se något ondt i.»

»Men jag gör det. Det kunde ha tagit lifvet af henne. Gammalt folk borde ha bättre förstånd.»

»Jag förstår inte den ton, du använder, Gunnar.»

»Nej, jag kan verkligen inte vara artig. Det är himmelskriande upprörande, det är hvad det är. Jag kan knappt finna någon benämning för ert handlings-sätt. Gifve Gud, att jag kunde rädda henne. Går hon bort, ha ni hennes död på ert samvete.»

Den gamla mamsell Lang började snyfta.

»Ja, förlåt mig, tant, men när man ser, hur ni på det skändligaste sätt handskas med hvad ni kalla religion, då kan man ej bli annat än upprörd.»

»Aldrig hade jag tänkt att få höra sådant ur din mun, Gunnar. Har då djäfvulen till den grad fångat dig i sina garn. Ser du, jag är inte säker på att Tora är frälst.»

»Ja, är hon inte det, så aldrig hade hon blifvit det genom den där. Vår herre måtte känna riktigt äckel vid slik åkallan. Men — låt oss nu inte tala mera om den saken. Lefver Tora öfver denna natt, hvilket står i Guds hand, så förbjuder jag alla dylika scener. Ingen främmande får sätta sin fot in till henne utan mitt bifall, så mycket tant vet det. När flickan kommer tillbaka, sänd henne upp till mig. Gå och lägg sig sedan, och bed Gud förlåta, hvad tant i sitt oförstånd har gjort.»

»Vill du inte ha en smörgås, Gunnar?»

»Nej tack. Godnatt.»

Han gick upp igen. Tora sof fortfarande. Han lade sin hand på hennes panna, han lyssnade till hennes andedräkt, länge och uppmärksamt. Hans blick sade tydligt, att det i dessa ögonblick gällde lif eller död.

Hvarje den minsta förändring i den sjukas ansikte följde hans skärpta öga. Han stod där vid bädden med läpparna sammanpressade och händerna knutna. Det var som om han stått i position mot någon osynlig fiende, hvilken han ville skrämma genom sitt blotta uppträdande. Ja, det var en fiende han här hade att strida emot, och det den obönhörligaste af dem alla: döden. Annu var han ung, ännu hade han icke så många gånger stått så allvarligt öga mot öga med

liemannen som i denna nattliga timme. Men det var, som om han känt en underbar styrka spänna hvarje nerv, hvarje muskel. Han kände sig själf som en kämpe. Skulle han segra?

Ja, Tora fortfor att sofva, allt lugnare och jämnare. Den högröda purpurrodnaden försvann så småningom. En onämnbar glädje genomströmmade honom. Döden skulle få vända om med oförrättadt ärende. Han tyckte sig riktigt se, hur dödskallemannen i det hvita doket sjönk ned, blef allt otydligare och otydligare. Tora skulle vakna till lif igen.

Och med tårar i ögonen föll han på knä invid den slumrande flickan.

Nu, då faran var öfver, strömmade på honom tankar, som de föregående timmarnes tunga kamp hållit borta. Nu kände han, hur kär han hade henne, som där sof så godt efter de brännande stunderna. Ja, visst hade han vetat det länge . . . länge, men aldrig hade det stått så klart för honom som nu. Blixtnabbt skymtade för hans minne det ena tillfället efter det andra, då han och Tora . . . Å, det var mycket länge sedan denna kärlek föddes, som ännu aldrig tagit sig uttryck i ord. Om hon nu kunde ha sett honom, skulle hon läst i hans blick allt det, som han i detta ögonblick så fullt och helt kände.

Tora rörde på hufvudet. Han fuktade hennes läppar med kylslaget vin och vatten. Utan att öppna ögonen mumlade hon något, vände bort ansiktet och somnade igen, djupt och lugnt.

Han strök henne smeksamt öfver pannan, kallade på Magda att vaka öfver den sofvande, och så gick han med spänstiga steg hemåt i den gryende vintermorgonen.

* * *

Men den brede Jönsson traskade fortfarande på Guds vägar.

Dagen efter sitt besök hos mamsell Lang höll han aftonbön i missionshuset. När den var slut med

den sista »Pilgrimssången», bjöd Jönsson alla, som icke vore troende, att aflägsna sig, emedan han hade någonting att säga Guds barn. Detta hade till följd att alla stannade.

»Jo, ser I vänner,» sade han, »nu är det så, att det finns många sätt att visa sin tro på. I vet, att synden och flården på de senaste åren varit fram väldiga i vår stad. Nu tänker man bygga satan ett riktigt fäste, ett 'Gebraltar' ser I, som han ska kunna lefva riktigt 'gödt' i. I tror väl att den lede afgrundsfursten endast lefver i eld, men det bedrar I er på. Han trifs som kameleonten like så bra i det våta 'elementret', och därför tänker man på att bygga honom en badinrättning eller 'socitet', di kallar't. Och I kan förstå, vänner, att när de ogudaktiga där bada sina syndiga 'kröppar', badar satan där med och skall snart komma med baler och musik och ogudaktig teater och tocke där. Det kan inte Guss barn se på med 'logn'. Och därför har jag tänkt på, att vi i stället skulle bygga vår fader ett palats, inte ett bönehus till, för ett sådant ha vi, utan just en tocken där badinrättning. Tänk, go vänner, hvad det kunde bli af. Det vore just till att utestänga mörksens furste med. Ser I, broder Vilke och jag, vi ha satt oss i spetsen för'et, och nu ville jag spörja församlingen, om den ville vara med.

»Församlingen» såg frågande den ena på den andra. Man begrep tydligen icke riktigt hvad det var fråga om.

»Ser I,» fortfor då Jönsson, »I förstår, att en slik 'Harrens socitet' så till sägandes bygger man inte för intet. Det behöfs pengar, mycke' pengar. Visserligen äro vi icke rika på gods och gull och denna världens häfvor, men något kunna vi väl, bara vi vilja. Nu ska vi till att börja med taga upp en kollekt för saken, och sedan har jag tänkt att vi kunde spara ihop litet hvar i sin stad. Och den som mera har, kan ju lämna en större skärf. Så begynna kvinnorna med en syförening och så kunna vi väl få ihop ett par sångkonserter. Allt det där lägga vi sedan tillsammans,

och så tar Guds lilla församling aktier för penningarna. Förstår I nu?»

»Ja, nu förstod man. Det vill säga, inte riktigt, men det var nog, att den käre Jönsson talade för saken. Han höll på en god stund ännu, och innan han hunnit sluta, var han viss om, att det var något att göra till Guds förhäriligande. Där blef slaget råd om syföreningen, och den länge, gänglige skräddare Brolin åtog sig att få tillsammans sångföreningen. Det skulle nog gå bra alltsammans.

»Men så glömmet vi inte kollekten,» förmanade Jönsson, »och inte sparbössorna hemma heller.»

Gummorna började leta i kjortelsäckarna. För att vara riktigt säker på att ingen skulle smyga sig förbi, utan att lämna sin skärf, ställde Jönsson sig själf vid dörren med porslinstillriken.

Och skrumpna fingrar och seniga, hårda näfvar höllos däröfver, och hvarje grepp, som löstes upp, lämnade en liten slant. Först klang det sprödt mot porslinet, så föll metall på metall; slantarna hoppade om hvarandra, silfver och koppar.

När den sista gumman var gången, räknade Jönsson framme vid orgeln sin skörd. Den utgjorde i det närmaste femtiotre kronor.

Då log han sitt breda, trygga, belättna leende.

7.

Då postmästaren tittade in i salen från kontoret för fjärde gången under förmiddagens lopp och såg sin hustru fortfarande sitta vid fönstret, som vette utåt Småstads Storgata, kunde han icke längre hålla sig, utan frågade på sitt barskt sarkastiska sätt:

»Hvad i herrans namn, Beda, sitter du här och bligar efter? Min själ börjar jag inte tro, att du sitter och kråmar dig för den stollen Arkadius, som gått förbi ett par gånger!»

»Inga infamier, Klas, det undanber jag mig.»

»Bevars, men jag tillåter mig tycka, att du är komisk. Där har du satt på dig din bruna klädning midt på blanka hvardagsförmiddagen. Hvad ska nu det tjäna till?»

»Gå in på kontoret, du, och bry dig inte om mig. Nog vet jag, att du inte intresserar dig för hvad som händer och sker i staden.»

»Nej, det har du rätt i. Men, åh, nu begriper jag! Prästen skulle komma i dag! Jaså, det är därför. Nå, då får du trefligt, om han inte kommer förrän i kväll.»

Därmed gick han, då det samtidigt tog i dörren till kontoret, och dit inträdde nu den gamle postmästaren med rynkade, buskiga ögonbryn och begynte på vanligt sätt ryta, som om han skulle ha varit vred på sig själf, för det han ett ögonblick låtit barskheten en smula gifva vika.

Men postmästarinnan satt troget kvar på sin stol i salsfönstret. Det var icke så synnerlig omväxling i den tafla hon hade framför sig. Midt emot, på andra sidan om gatan, låg bondtorget, där skärgårdsborna stannade med sina fisktrummor och potatissäckar. Ett par magra hästkrakar stodo bundna där och darrade i vinterkylan. Storgatan framåt vandrade då och då någon af Småstads infödingar. Trots kölden utvecklade de föga liflighet i sina rörelser. Det var så likt dem. Hellre frysa näsan af sig än låta fortkomstledamöterna komma ur den vanliga lunken.

Då doktor Stål gick förbi, drog sig postmästarinnan bakom gardinen. Efter hvad som händt i går, eller rättare sagdt i natt, kunde det aldrig falla henne in att i onödan hälsa på honom.

Hvad som händt, det hade postmästarinnan fått veta tidigt på morgonen. Och hennes redan förut beredda

sinne hade intagits af häftig vrede mot den koketta Tora Gerdén. Att tänka sig, att en ung flicka icke drog i betänkande att förstålla sig därhän att hon rakt spelade dödssjuk, bara för att fånga en karl. Ty naturligtvis hade hon gjort sig till. Och han hade ej varit klokare än att han gått i fällan. Men Siri, som verkligen var sjuk, henne ville han ej lägga två strån i kors för! Och honom hade hon fjäskat för. Det vore inte mer än rätt att Tora Gerdén doge, så finge han stå där, ty nu skulle hon, å Siris vägnar, betacka sig. Gu'bevars, det fanns väl flere än han; aldrig i lifvet skulle han inbilla sig...

Därför var det hon drog sig tillbaka från fönstret, när doktorn gick förbi, men satt likväl ändå så troget kvar för att ej låta undgå sig det storartade ögonblick, då en ny mansperson af passande ålder och samhällsställning gjorde sitt intåg i Småstad.

Men han lät vänta på sig, den unge pastorn.

Slutligen klingade bjällror nedifrån hamnen. Postmästarinnan fick riktig hjärtklappning. Hon böjde sig framåt för att kunna se en smula i förväg.

Där kom skjutsen. Den pälsklädde i den samma tog artigt af sin mössa. Ah, det var ju ett skalligt, gräsprängdt hufvud!

Det skalliga, gräsprängda hufvudet tillhörde major Stjernberg.

Postmästarinnan kände sig riktigt uppbragt öfver denna oförsynthet hos majoren att komma bjällrande förbi, när hon väntade en annan.

Majoren kom från Storstad. Naturligtvis kunde patron Vilkes görande och låtande för främjandet af sin stora plan lika litet som någonting annat i Småstad förblifva en hemlighet. Åtminstone trodde majoren sig veta, hur långt saken avancerat hos hans rivaler i fråga om att lyckliggöra Småstad med en badinrättning. Löjtnant Arkadius' meddelande, att patronen gjort anbud på den Silfverspetska kåken i Norrhamnen, hade öppnat både ögon och öron på honom.

Bättre att förekomma än att förekommas, resonnerade majoren. För honom gällde det något, om han eller de andra skulle få vara med om att mura den köttgryta, kring hvilken de sedan skulle må godt. För honom gällde det att på ett eller annat sätt genom den nya anstalten skaffa sig en välbehöflig tillökning till den magra kaptenspensionen. Ty majorstiteln innebar endast rang, heder och värdighet i afskedsstunden.

Därför fick majoren brådt att öfver frusna fjärdar och snöhöljda öar åka in till Storstad för att träffa departementschefen och rådgöra med honom.

Han hade någon svårighet att träffa honom på ämbetsrummet, men då det slutligen lyckades, utvecklade han i ett ördrikt anförande hur sakerna stodo hemma i Småstad. Han sökte göra tydligt och klart för departementschefen, att nu gällde det att slå ett slag.

Om han hade väntat att finna gensvar hos den, som från början mest ifrat för badanstalten, märkte han nu till sin förvåning, att han bedragit sig.

Departementschefen gned sin aristokratiska näsa och såg fundersam ut.

»Jaså,» sade han, »står det till på det viset? Det var en annan sak. Nå, tror du att den där Vilke har några utsikter?»

»Naturligtvis, om vi inte komma i förväg.»

»Hm!»

»Därför måste du nu ge både råd och handtag, det är alldeles nödvändigt. Ha vi bara saken klar oss emellan, skall allt gå som en dans. Då får jag genast apotekarn och Kjerner med mig, och de äro ej så skrapade någon af dem.

Departementschefen lät höra ännu ett »hm».

»Ja, ser du, min bror, det är inte så alldeles goda tider nu, och man får lof att tänka sig för. En badort är en modesak, och den kostar mycket pengar...»

»Det var besynnerligt hvad du bytt om åsikter fort.»

»Nej, det tror du bara. Att en badanstalt kommer till stånd, därför är jag fortfarande lifligt intresserad. Men hvarför skulle vi ej låta den där Vilke och hans anhang bygga den?»

Majoren såg förbluffad på honom.

»Jo, det vore just skönt! Det vore då sannerligen att sätta bocken till trädgårdsmästare.»

»Alldeles ja. Och så köra vi bort bocken och taga trädgården själfva.»

»Om det går, ja.»

»Mycket lätt, min bror. Så skött, som de antagligen tänka sig det, kommer anstalten aldrig att bära sig. Då passa vi på och få det hela för kanske en spottstyfver. Därför kan du gärna lugna dig, Stjernberg. Låt du Vilke hålla på bara. Vår tid kommer nog.»

Jaså, det var icke mer att lita på herrarna i Storstad! tänkte majoren, då han lämnade departementschefen. Och så blef han arg och beslöt visa både honom och de andra, att en badinrättning skulle han kunna bygga utan dem. Men aldrig skulle det hända att Vilke . . . Nej, aldrig i lifvet.

Därmed reste han hem, full af de fastaste föresatser, att nu skulle det blifva något af. —

Postmästarinnan satt fortfarande troget vid sitt fönster och väntade. Visserligen var det icke något särdeles stort nöje att betrakta talgoxarna, där de i stora svärmar gonade sig i den frusna gödseln på gatan, eller de rödbrostade domherrarna, som hoppade i de kala trädens grenar på bondtorget. Men det gaf ändå en viss förströelse.

Slutligen skulle då hennes bidan få sin belöning. Men det var icke långt ifrån att den halkat förbi henne. Hon hade väntat sig ett ståtligt ekipage med minst lika vackert klingande bjällror som på majorens, och nu kom där i sakta mak en vanlig skärgårdsskjuts, en simpel lastvagn, fullstaplad med koffertar och kappsäckar. På ena sidan gick körbonden i sin vadmalrock och sin ludna mössa med skyggglapparna omsorgs-

ullt neddragna för öronen. På den andra gick den hon med sådan ifver hela förmiddagen väntat.

Hennes ögon riktigt slukade honom; i ett enda nu uppfattade hon allt. Hon såg, att han var lång och ståtlig, hade stora, bruna ögon — tack vare »Ar-racks» hessa skall, vändes de mot postmästarebostadens fönster; hon såg att han hade mörkt, något lockigt hår under pälsmössan, hon såg eller kanske rättare sagdt anade, att inom denna stora tulubb fanns just den, som hon redan med sin lifliga fantasi tänkt sig.

Den nye pastorn hade knappt hunnit förbi fönstren, förrän postmästarinnan redan stod i porten och kastade långa blickar efter honom. Så ilade hon med så bevingade steg hennes tämligen klotrunda figur tillät in till fru Vilke. Hon skulle bestämdt fått slag eller blodstockning åt hjärtat, om hon ej just nu fått någon att meddela sig med.

Nej, fru Vilke hade icke sett honom. Hade hon verkligen inte? Nå, hon själf hade händelsevis råkat se ut genom fönstret, när han åkte eller rättare sagdt gick förbi. Mycket ståtlig. Men inte såg han just ut som en präst. Snarare då som en aktör. Ja, om söndag *måste* hon då alldeles bestämdt gå i kyrkan, fast hon visste, att hon skulle få snufva. Men det fick icke hjälpas.

Innan middagen hann fru postmästarinnan att axla saloppen och taga sig en promenad förbi prästgården i hopp att få se en skymt af den intressante nykomne. Men där voro de blå rullgardinerna med à la grecque-bårderna fortfarande nedfälda, där syntes ej ett lif. Naturligtvis skulle hon dock möta doktor Stål. Hon kunde ej låta bli att fråga:

»Nå, doktors uppoffringar ha väl lyckats rädda Tora Gerdén.»

»Jag hoppas att all fara är öfver,» sade doktorn allvarligt, »men det är mer än man kan säga om honom här inne,» fortfor han och gjorde en nick med hufvudet åt prästgården till. »Det är mycket klent. God middag.»

Det odjuret! Han estimerade inte ens att fråga, hur det stod till med Siri. Och den hade hon varit nog kortsynt att slösa bort sina läckraste syltpäron på! Och han hade sagt att han tyckte så mycket om syltpäron, hvarpå postmästarinnan, med något våldförande af sanningen, menande svarat, att dem hade Siri med egen hand lagt in.

Under den återstående delen af dagen gick postmästarinnan fortfarande i oro. Hennes tankar sysslade oupphörligt med den nye pastorn. Naturligtvis skulle Hygrells, borgmästarns, genast lägga an på honom. Naturligtvis skulle han göra visit där, och borgmästarflickorna skulle genast börja att göra sig till för honom. Hvarför skulle han inte vara lika skyldig att aflägga visit hos postmästarn? Den finge han väl ändå mer att göra med än med borgmästarn. Och fru postmästarinnan fann, genom en mycket enkel och naturlig slutledning, att konvenansen var någonting ytterst oefterrättligt, byggd som den var på bara orättvisa och felaktigt uppfattning af det sanna människovärdet. Men det skulle nog gå bra, bara inte alla flickor nu helt plötsligt blefvo själssjuka såsom den där Tora hade fått lunginflammation.

När den blankskurade kopparpannan bars in med eftermiddagskaffet, passade mamsell Berg på att »kila in» till postmästarinnan. Hon hade nyheter att förtälja. Den nye pastorn hade ej väl hunnit få pälsen af sig, förrän hon gjort sig ärende in i prästgården. Å, hvilken man han var, den pastorn, hvilken figur, hvilket ansikte, hvilka ögon! Ja, de riktigt gnistrade, så glänsande brunsvarta voro de. Och hvilken stämman han hade! Mamsell Berg påstod sig ha kommit att tänka på någonting, som hon läst om Demosthenes, »när han talade bland kiselstenarna vid Adriatiska hafvets vågor, öfverröstande deras brus med sina klangfulla tonfall.» och växten sedan! Prästrocken satt som »ett elfenben».

Dessutom kände hon hela hans historia, ehuru det var litet svårt att förstå, hvarifrån hon fått ingredi-

enserna. Han var af mycket fin familj, hans mor var någonstädes nerifrån Skåne. Han hade en morbror eller dylikt, som hette Rosensköld, och han var således nästan adel — nå, det kunde man då se. Och så skulle han ha blifvit diplomat hos vår världslige herre och konung, men hade föredragit samma tjänst hos vår himmelske, som mamsellen uttryckte sig, tydligen åsyftande att säga någonting både fint och kvickt. Dessutom visste hon, att han hade minst femton par svarta byxor och lika många rockar samt att han alltid gick i hvit halsduk. Han snusade ur silfverdosa, det hade mamsell Berg själf sett. Visserligen var han bra ung till det, men om det icke var så vackert, icke var det någon synd. Däri instämde postmästarinnan. Men det allra intressantaste i hennes tycke var dock mamsell Bergs förklaring, att förlofvad var han då alls icke. Han bar ingen annan ring än en signetring på högra pekfingeret. På det hela taget fann postmästarinnan det alldeles i sin ordning, att han ej skulle vara fängslad med några ljufvare band, när han vågat sig till Småstad, där hennes Siri fanns.

Siri hörde trött på detta samtal, som intresserade henne ofantligt litet. Hon var en ganska likgiltig natur och för öfrigt tillräckligt van vid moderns rabies på alla passande karlar för hennes räkning för att vidare fästa någon vikt vid alltsammans. Hennes fina, bleka panna var böjd öfver det oändliga broderiet, där hennes hvita, väl vårdade fingrar omsorgsfullt förde brodernålen i tidsödande figurer och blomster.

Lyckligtvis var postmästaren ej tillstädes. Mamsell Berg ryckte till flere gånger, då hon tyckte att det tog i dörren och väntade att få se postmästarens barska gestalt. Hon hyste nästan fasa för honom, sedan han en gång behagat titulera henne »förbannade jorde-moder».

Men postmästaren satt för tillfället i fred och ro inne på kontoret, där den osande taklampan kastade ett sken lagom starkt för att man skulle kunna skilja ett blått tolföresmärke från ett brunt treöres. Ute ryckte

blåsten i knutarna, och nordanvinden förde med sig snö, som piskade på fönsterrutorna. Vintern var ovanligt hård i år. Annu syntes den ej alls ha förtagit sig, fast man var långt inne i februari.

Postmästaren var icke vid godt humör. Dels hade han varit nödsakad att handgripligen expediera ut från kontoret en gumma och en pojke, som velat ha »tebaks», och så hade prästgårdspigan till på köpet kommit ned och prenumererat på tre nya tidningar för pastor Thorell. Det var då den oförskämdaste karl man kunde tänka sig. Tre tidningar! Postmästaren var en stor fiende till allt hvad tidningsprenumeration hette. Den hade funnits upp bara för att plåga posttjänstemännen. Sedan han läst sin utnämning i Posttidningen, hade han knappt bevärdigat ett blad med en blick.

Nu hörde han någon komma ute i förstugan och han rynkade i förväg ögonbrynen för att se tillräckligt bister ut mot den inträdande.

Denne var major Stjernberg.

Majoren var just icke af postmästarens gunstlingar, om han nu för öfrigt hade några sådana. Emellertid voro de, såsom gamla militärer ägnar och anstår, »du och bröder».

»God afton, bror,» hälsade majoren.

Postmästaren muttrade något, som kunde tydas till hvad som helst.

»Tillåter du, att jag slår mig ned ett ögonblick; jag ser stängningstiden är inne, så att jag stör dig väl inte?»

Intet svar. Postmästaren tog sig för att räkna en brefbunt.

Majoren hade tydligen någonting på hjärtat. Därför lät han ej så lätt afskräcka sig.

»Det har blifvit ett fördömdt väder ute i kväll,» fortfor han.

»Da tycker jag att förståndigt folk kunde hålla sig inne,» svarade postmästaren.

»Nå ja, men det är nog tillfälligt. Man har ju spått, att vi skulle få tidig vår i år. Redan nu tycks det mig, som om dagarna skulle vilja bli längre.»

»Jag ger fanken hvad de vilja; här i almanackan står, att de ska bli längre den här årstiden, och då behöfver man inte *tycka* något.»

»Det kan du ha rätt i, bror Vigelius.»

Majoren gjorde en konstpaus på några ögonblick, medan postmästaren betraktade honom bakom sin gröna skärm.

»Jag kom från Storstad i dag på förmiddagen,»
fortfor han.

»Angår mig inte.»

»Var inne där i affärer.»

»Det kan jag väl begripa. Inte gör man väl lustresor i det här vädret.»

»Det var mycket viktiga affärer, bror Vigelius, det gällde...»

»Jag vill inte veta det, har själf inte ett dugg affärer.»

»Men du kunde få, om...»

»Om jag lånade dig pengar, ja! Men, ser du, det gör jag inte. Det var väl det du ville, kan jag tro.»

»Inte så alldeles.»

»Hvad tusan har du då här att göra?»

Majoren blef icke ond. Han kände bror Vigelius allt för väl.»

»Jo, jag skall säga dig, hvarför jag kommit hit. När jag kom hem i dag fick jag höra, att kommandanten ämnar anmäla dig för — hm...»

»'Hm?' Förstår inte några 'hm'.»

»Nå, för dina artigheter mot hans fru, förstår du nu?»

»Än sedan då? Hvad har du att göra med den saken. Låt du honom anmäla.»

»Men det kan bli dig dyrt.»

»Tänker du betala kanske?»

»Nej, men jag kunde måhända hjälpa dig att uppgöra saken i godo. Du bör tänka på, hvilken skandal det blir. Du finge sota dyrt för ditt svåra lynne. Därför, om nu alltsammans kunde aflöpa i godo, tycker jag att du ingenting kunde ha däremot.»

Postmästaren ställde sig framför majoren med händerna i byxfickorna.

»Om du säger det där af bara oegennyttia, då skall jag när som helst lofva att tro på hustru mins Emanuel och alla andra religionsstiftare med, men det går inte i mig utan tratt. Hvart fan vill du hän? Sjung ut en gång; tror du jag ämnar sitta här halfva natten?»

»Nej, du har rätt,» svarade majoren, »jag begär allt en tjänst af dig i utbyte och den skulle bestå i ett löfte att gå med i mitt bolag.»

»Ditt bolag?»

»Ja, du minns väl, att jag talade om för dig härom dagen . . .»

»Jaså det. Och det skulle jag gå med på? Nej, hör du, Stjernberg, det där bolaget skulle bestämdt bli större skandal än historien med kommendantkåringen. Jag skulle vara med, ha, ha, ha!»

»Det gäller en stor sak, Vigelius. Vi alla, som höra till de bildade här i staden, måste göra front mot läsarpartiet.»

»Jag hör inte till de bildade.»

»Ne-nej, men du hör väl inte till läsarna heller, och nog vill du vara med oss hellre.»

»Helst vill jag vara ensam och i fred.»

»Du bör tänka dig för, Vigelius! Du behöfver inte våga någon stor summa. Men du skall vara med om inbjudningen!»

»Nej.»

»Åjo!»

»Nej, har jag sagt, och det är inte värdt att du sitter här och språkar längre, det hjälper inte. Det är bäst att du går genast och hälsar till kommendanten och kommendantskan att jag gör en konst i dem båda två. Så, nu säger jag inte ett ord vidare. Adjö.»

Han började frimärka den brefbundet, han nyss lagt å sido. Majoren stod ett ögonblick och betraktade honom. Så gick han sin väg. Postmästaren såg

efter honom, reste sig, gick till dörren och vred den i dubbla lås.

Majoren kände sig egentligen icke förtretad på postmästaren. Han kände ju honom allt för väl. Postmästaren hade stått på den lista han uppgjort öfver alla tänkbara aktionärer i det ännu ofödda företaget och att han gått till honom genast efter sammankomsten med Kjerner och apotekaren hängde samman med en liten smula vidskeplighet, om man så vill. Om han hade lyckats att öfvertala den bitvargen, ville han taga det såsom ett godt omen. Och han tyckte sig ha bra trumf på hand. Men det hade misslyckats.

Ett stycke uppe på gatan mötte han löjtnant Arkadius. De hade så när stött ihop i mörkret.

»Hvart skall du ta vägen, Silfverspets?»

»Jag tänkte upp och hälsa på Kjerner ett slag. Följer farbror med kanske?»

»Nej, kom hellre med mig till hotellet du, så få vi oss en toddy.»

Småstad ägde verkligen ett hotell, en tämligen stor gård, gästgifvaregård till och med, där man sommartiden ombesörjde gästgifvarrodd. Nu på vintern låg hotellet mestadels öde, men under Småstadssäsongen var det ganska mycket besökt. Man hade den allra härligaste utsikt från dess veranda.

Schweizerilokalen bestod af ett större, nedrökt rum, möbleradt med rottingssoffor och gulmalade träbord. Några gäster funnos där icke, när majoren och löjtnanten stego in. Endast ställets »Emma» satt vid disken och virkade på sin mellanspets.

»Två toddar, Emma lilla.»

»Å, se löjtnanten är i uniform i kväll,» sade flickan, när hon kom fram med ingredienserna. »Skall löjtnanten på kalas?»

Silfverspets klädde sig gärna i uniform, när han skulle uppvakta unga damer. Han tyckte själf, att han tog sig mycket fördelaktigt ut i den, i hvilken åsikt han lifligt understöddes af sin mamma.

Majoren talade om, att han varit inne i Storstad och att nu skulle han börja riktigt på allvar med badanstalten. Hur långt hade Arkadius hunnit med hennes nåd? Nå, det var inte så långt, erkände han. Verkliga förhållandet var, att han inte ens vågat yttra ett ord om saken till henne ännu.

Majoren var en stor fruntimmerskarl, och eftersom Emma icke såg så illa ut, började han genast en tämligen närgången kurtis. Emma skrattade.

»Nej, se på löjtnanten, han ser riktigt generad ut. Fy skäms majorn.»

Men hur det var gjorde toddyn verkan och Arkadius blef språksam.

»Hör nu, farbror,» sade han, »har Kjerner verkligen mycket pengar?»

»Lita på det du, min gosse. Procentare ha alltid godt om mynt, fastän de sitta tusan så långt inne.»

»Hm,» sade Arkadius.

Majoren såg på honom.

»Har du några anslag mot honom? Det går bestämdt inte, Silfverspets.»

Löjtnanten rodnade.

»Så farbror talar. Jag behöfver inte låna.»

»Nej, du är rika karlen du,» suckade majoren. »Men hvarför friar du inte till någon af flickorna? Det vore någonting för dig.»

Arkadius tog sig en djup klunk ur glaset. Efter en hostning, som dock ej härledde sig från att han fick den ädla drycken i vrångstrupen, sade han:

»Tror farbror att det skulle gå?»

»En krigare får aldrig vara rädd, min gosse.»

»Nå, farbror kan jag ha förtroende till. Jag hade verkligen tänkt någonting ditåt.»

»Det låter höra sig, min gosse. Skål på dig. Kläm du till i morgon dag.»

»Ja, det var inte utan, att jag i kväll...»

»Jaså, det är därför du sträckt upp dig. Det var ju synd att jag skulle föra dig på afvägar. Men du

skall inte ångra att du låtit mig veta det. Jag skall lägga ett godt ord för dig. Hvilken af dem är det?»

»Ja, hm,» sade Arkadius, »ser farbror att det vet jag verkligen inte själf. Annie tycker jag är . . . men Rosa är också . . .»

»Men båda två kan du inte få. Vore jag som du, skulle jag ta den äldre.»

»Hvarför det farbror?»

»Å, för just ingenting. Rosa är inte illa. Men du måste förstås bestämma dig.»

»Ja, visst ja, men det är så svårt, ser farbror.»

»Tacka tusan för det. Det är bäst att låta hjärtat afgöra. Har du inte appell på det?»

Arkadius tillstod, att det hade han inte.

»Då dra vi lott om flickorna,» föreslog majoren.

Därmed tog han två tändstickor och bröt af dem till olika längd.

»Den här korta är Annie och den långa är Rosa. Nu sticker jag flickorna mellan fingrarna här, så får du dra.»

»Kör till,» sade Arkadius.

Han drog den längsta. Han betraktade stickan fundersamt.

»Hvem var det här?» frågade han. »Var det Annie.»

»Nej, det var Rosa.»

»Nej, det var bestämdt Annie.»

»För fan, nu har du ju krånglat bort dem. Kom nu ihåg: den långa är Rosa och den korta är Annie. Drag igen.»

Nu drog Arkadius den korta.

»Jaså, det blef Rosa ändå.»

»Nej, det var Annie kommer du väl ihåg.»

»Är det säkert, det?»

»Visst är det säkert, och nu friar du till Rosa.»

»Men det var ju Annie?»

»Nej, Rosa var det.»

»Nej, men farbror sa' ju Annie.»

»Det sa' jag visst inte. Och nu har ödet afgjort saken. Du friar till Rosa. Skål, Silfverspets, jag gratulerar redan. Emma, ett par toddar till!»

När de voro slut, var Arkadius i riktigt humör. Han spände bröstet under vapenrocken, sprättade på benen, där han gick på golvet i matsalen och åt smörgås för två.

När de stodo på hotellgården, sade löjtnanten:

»Går farbror inte med öfver Kronudden?»

»Nej, jag har genare den här vägen, och det är fördömdt kallt. Godnatt med dig då, Silfverspets, och låt nu se att du klämmer till snart, helst i morgon dag.»

Så morsk som denna kväll hade Arkadius sällan känt sig. Han blickade omkring sig i mörkret, som nu, då hans ögon vant sig därvid, icke var djupare, än att han kunde se de små fiskarstugorna skymta fram, och den känsla, som bemäktigade sig honom vid åsynen af de små kåkarna, skulle närmast kunna återgifvas med: »Hvad kostar skräpet?» Det var som om han redan haft fickan full af Kjerners pengar. På Rosa, som han skulle fria till och som skulle blifva medlet att vinna skatterna, tänkte han föga.

Han gjorde sig ingen brådska. Vid hvarje steg lät han den nedhakade sabeln slå sig på benen. Det lät så stolt, och han kände ända ned i vadorna, hvem han var, krigaren af det adliga blodet.

När han kom ned till spången, som ledde öfver den lilla vik, fjärden här skar in i landet, stannade han plötsligt. På högra sidan låg det gamla kronomagasinet, som öppnades endast en gång om året för inventering. Bedrog han sig, eller skymtade det ej ljus därifrån?

Det var för besynnerligt. Kunde det vara någon därinne nu? Det stod bestämdt aldrig rätt till.

Under vanliga förhållanden skulle Arkadius på ta ha smugit sig förbi alltsamman. Men hans sinnesstämning var i afton högst ovanlig. Mod fyllde hans hjärta. Han måste taga reda på hvad det var.

Alltså smög han sig icke förbi, utan fram till magasinet. Sabeln höll han fast med ena handen, så att den ej skulle föra oväsen.

Magasinet hade två med luckor försedda gluggar på den sida, som vette åt land. Gluggarna på den andra lägo högt uppe, alldenstund magasinet utåt sjön stod på en ansenlig stenfot.

Ja, visst var det ljus därinne; han kunde tydligt se det genom springan mellan luckorna för ena fönstret. De måste ha öppnats. Han lade örat intill och hörde sakta hviskande röster.

Hans hjärta klappade häftigt. Ett ögonblick var det nära att hans stora mod hade obetänksamt drifvit honom att gifva sig tillkänna och att i egen person gripa de nattliga ransakarna af kronans förråd. Men nästa minut segrade hans medfödda sunda förnuft och naturliga försiktighet. De kunde möjligen vara fler än två därinne. Visserligen hade han sin sabel, men... Och så kunde de kanske hoppa ut på andra sidan.

Han smög sig tyst därifrån, öfver till de närliggande fiskarstugorna. Som han var väl bekant med vanorna i Småstad, visste han att dörren vanligen icke var läst ens om natten. Där, i första huset, bodde några kronoarbetare. Han gick in i den lilla förstugan och vidare in i kammaren, där de högljudda snarkningarna icke läto störa sig af hans inträde. Han ropade ett undertryckt hallå. En af karlarna satte sig yrvaken upp.

»Hvem där?»

»Löjtnant Silfverspets. Upp med er, det är tjufvar i magasinet.»

»Hvad befalls?»

»Det är tjufvar i magasinet.» Da han hörde, att den väckte famlade efter ljusstaken, som fanns någonstädes i hans närhet, fortfor han:

»Nej, tänd inte ljus, väck de andra och kom med.»

Karlen hade nu blifvit fullt vaken och hoppade ur sängen. De andra hade under tiden också vaknat

och fått klart för sig hvad det var fråga om. Skyndsamt klädde de sig nödtorftigt och följde med Arkadius, hvilken de endast obetydligt sågo, men hvars röst de kände igen. Nu var Arkadius åter full af mod; nu hade han fyra handfasta karlar.

»Gå ner på isen två stycken,» hviskade han, »och se till att de ej ge sig i väg åt det hållet, och kom med mig ni andra.»

Följet måtte emellertid icke ha gått så tyst öfver spången, ty när det närmade sig magasinet, slocknade ljuset därinne helt plötsligt.

Arkadius sprang fram till luckan, som han antog vara öppen, och dundrade med full hals:

»Hallå därinne, hvad gör ni där? Hall er stilla, eller ni äro dödens. Magasinet är omringadt.»

Det hördes ej ett ord inifrån.

»Passa på luckorna, karlar!» skrek han, och till sist tjöt han med full hals:

»Tjufvar, tjufvar! Hit godt folk! Tjufvar, tjufvar!»

Folk tumlade upp ur sängarna i stugorna. Hvad var å färde i det fredliga Småstad?

Men å nyo hördes ropet »tjufvar, tjufvar», och springande steg närmade sig magasinet.

»Hit med lyktor!» skrek löjtnant Arkadius vidare. Och lyktorna kommo.

»In genom luckan, karlar!» befallde han.

Ett par hurtiga fiskarpojkar svingade sig in.

»Flere, flere!» ljöd löjtnantens kommandostämma.

»Pass godt upp där nere på andra sidan.

När Arkadius tyckte, att det var tillräckligt med folk inne i magasinet, hoppade han själf in. Lyktorna kastade ett svagt sken öfver buckliga kopparflaskor, gula, smutsiga bandolär, kasserade skinnbyxor, små högar af rostig ammunition, bajonetter och huggsabler.

»Här ha vi dem!» ljöd en röst från ena ändan af magasinet. Några af karlarna skyndade dit, medan Arkadius tog en lykta, höjde upp den och lät dess

ljus falla in bakom en hög skinnskodda byxor och slitna kolletter.

Man drog fram två karlar, klädda i tjock, grå vadmal med brungula halskragar.

»Åhå, grågubbarna!» skrattade fiskarpojarna. »Hvad ha ni här att göra?»

Det var verkligen ett par af »grågubbarna.» De stodo där skamflata, fasthållna af kraftiga näfvar. Tydligt hade de blifvit till den grad öfverrumplade, att de icke kommit sig för med att söka schappa sin väg, utan endast hukat sig ned bakom första bästa skydd.

»Hvad är detta för spektakel?» sade Arkadius med myndig stämma. »Vet ni inte hut! Först rymmer ni och sedan stjäl ni.»

Karlarna sågo skyggt upp på Arkadius. De hade tydligen en på lämpligt sätt inplantad vördnad för uniformen.

Det var inga förbrytaretyper; ett par utmärklade, blåfrusna gestalter, som nu darrade i alla leder. Deras ögon tycktes tigga om förbarmande, ehuru de nog visste att sådant ej stod att få.

Arkadius' genomträngande rop om »tjuftar» hade hörts öfver sundet till fästningen. Mellan dess gråstensmurar hade genast ekat ett »konstapel ut», och snart hördes en patrulls taktfasta steg på spången. Uniformsklädda karlar visade sig; en underofficer steg fram, gjorde ställningssteg och honnör för löjtnanten.

»Tag vara på dem,» sade Arkadius stolt och pekade på brottslingarna, »och se så till att ni få magasinet stängdt.»

»Skall ske, herr löjtnant.»

Patrullen släpade i väg med de båda »grågubbarna.» Arkadius stod en stund och samtalade med fiskarna och arbetskarlarna om den oerhörda händelsen, till dess han, i medvetandet om att hafva utfört en stor bragd, fortsatte sin afbrutna vandring hän mot det moderliga hemmet i Norrhamnen.

Morgonen därpå var det nattliga äfventyret i hvar mans mun utöfver hela Småstad. Stora skaror skyndade ned för att taga i betraktande det märkvärdiga kronomagasinet, som icke företedde det ringaste märkvärdigt. Arkadius lät ingen sväfva i okunnighet om hvad han hade uträttat. Han berättade hela händelsen med dramatiskt lif för major Stjernberg, denne relate-rade den inom nästa halftimme uppe hos Kjerner och både Rosa och Annie uttryckte sin beundran för löjtnant Silfverspets' mod och sinnesnärvaro.

Och så gick det till, att löjtnant Arkadius Silfverspets blef en hjälte i Småstad.

8.

Klockan åtta på söndagsmorgnarna begynte klockorna klinga från den rödmålade stapeln på kyrkbacken. Egentligen var det i början blott en klocka, hvars spruckna ljud gaf den första maningen till Småstads invånare att helga hvilodagen. Efter en timme klang den å nyo och så åter efter en halftimme. Då öppnade den döfve gamle kyrkvaktaren templets dörrar, då började folket högtidligt vandra Storgatan uppför. De kommo från alla gränder, stora och små. Så hördes taktfasta steg och slamret af sablar. Det var kyrkparaden på tjugu man, som gick för att fullgöra söndagsparten af sin tjänstgöring.

Denna septuagesimasöndag var rörelsen mera liflig mot kyrkan än vanligt.

Den nye pastorn skulle predika för första gången. Redan en halftimme före gudstjänstens början voro bänkarna fullsatta. Man trotsade kylan inom dessa gamla gråstensmurar. Man huttrade och frös, men

spänningen var ändå större än den kyla, som isade igenom fötter och ben.

Det var egentligen småfolket, som fyllde kyrkan. De förnäma hade icke anländt ännu. Men när den spruckna lillklockan slutligen tog sin större kamrat till hjälp och de båda i disharmonisk samklang sände ut öfver Småstad de sista manande ljuden, då kommo de så småningom allesammans. Där var kommandanten med sin eleganta fru, där var borgmästaren, lång, mager och torr, med maka och alla sina fem döttrar i rad efter sig. Och folket, som stod på stora gången och hängde mot bänkdörrarna, gaf villigt rum för dem, när de tågade fram till sina reserverade platser. Där kom ock postmästarinnan med sin Siri. Hon såg litet främmande ut och kastade spanande blickar omkring efter plats. Slutligen spände hon dem så utmanande i den yngsta borgmästarflickan, att denna fann för godt att maka åt sig, systrarna likaledes, och där blef rum både för fru och fröken Vigelius.

Så begynte den gamle organisten preludiera. Det lät icke vackert, men han påstod sig icke kunna hjälpa det. Det kunde ej bli bättre, när en del af orgelpiporna voro frusna, något som ock var fallet med hans fingrar.

Man hörde nästan upp att sjunga midt i psalmversen vid det med otålighet väntade ögonblick, då pastor Thorell trädde genom sakristidörren och gick för altaret. Fru Vigelius var för sin del idel öga.

Ja, han var verkligen ståtlig, den nye vice pastorn. Hög och smärt, med hufvudet käckt tillbakakastadt, skred han värdigt uppför stora gången med sidenkappan släpande utefter de nötta griftstenar, som utgjorde golfvet. Värdigt böjde han knä på altarpallen, och när han, då psalmens sista toner dogo bort, vände sig åt församlingen och med patos i den sonora stämman framslungade sitt »helig», då klack det till i mer än ett gammalt hjärta, och med djupare andakt än vanligt mumlade skrumpna läppar efter ritualens vackra

ord. Man kände icke längre kölden, värmen i sinnet förtog dess intryck.

Och när han så besteg predikstolen! Gummorna sågo med förundran, att han icke »begagnade papper». Det hade de trott endast tillhöra kolportör Jönsson och hans gelikar. Vackert formade sig satserna mellan prästens kraftiga läppar. Det låg energi i hans ord och han gaf eftertryck åt dem genom väl afpassade gester.

Som han stod där, bröt solen fram på vinterhimmeln. Dess strålar föllo på de blyinfattade rutorna midt emot predikstolen, kastades rakt på prästens gestalt och omgöto honom med ett gyllene skimmer. Och när de vid en rörelse af hans hufvud, träffade hans svarta ögon, då glänste det till i dem, och de häpet lyssnande gummorna böjde sig mot hvarandra och hviskade:

»Säg ni, hur det blixtrade i hans ögon?»

Och de nickade troskyldigt till hvarandra.

En sådan gudstjänst mindes man ej på länge i Småstads gamla kyrka. Skulle det *nu* ha gällt att välja den nye pastorn till ordinarie herde och kvinnorna hade fått säga sin mening, hade han säkert fått hvar-
enda röst.

Mamsell Berg var alldeles öfverförtjust. En sådan präst, och tänk så ung! Bara ett par och trettio år! Hon kunde knappt finna ord för sin hänryckning, trots det hon hade magasinerade i sin hjärna fraser från minst femhundra romaner. Postmästarinnan, med hvilken hon hade sällskap från kyrkan, sade icke så mycket. Hennes tankar arbetade. Hon medgaf att den nye pastorn var nästan idealisk. Detta var nu å ena sidan bra, men hon förutsåg, att alla giftasvuxna flickor i staden skulle blifva öfver öronen förtjusta i honom; och de voro ena intriganter allihop. Den här gången skulle hon dock icke låta slå sig ur brädet.

Siri gick tyst som vanligt.

»Nå, lilla fröken Vigelius, hvad tyckte ni om honom?» frågade mamsell Berg.

»Jo, bevars.»

»Jo, bevars!» Mamsellen riktigt himlade med sina små ögon. *Jo bevars om honom!*»

Fru Vigelius blef verkligen ond.

»Ja, du är då en riktig döddansare, Siri,» sade hon uppbragt.

»Men, snälla mamma, du kan väl inte begära att jag skall bli förtjust i hvarje herre jag ser vid första ögonkastet.»

»Jo, det är just hvad du skall, och . . .» Men fru postmästarinnan märkte att hon sagt någonting, som visst icke var alldeles som det skulle vara och hon bytte om samtalsämne.

»Nå, han var förstås utmärkt, den där unge spolingen?» sade postmästaren, då hustru och dotter kommo hem.

»Jag talar aldrig om präster med dig, din hedning,» snäste fru Vigelius. »Men så mycket du vet det, Klas, att i veckan ställer jag till supé för honom.»

»Supé? Är du rent från vettet!»

»Nej, men jag vore så, om jag inte gjorde det. Tror du inte jag såg, att borgmästarinnan gick in i sakristian och tackade honom för predikan. Den otäcka människan skall då alltid göra sig till. Och naturligtvis tog hon alla sina slampor till döttrar med. Å, man kan bli riktigt förargad.»

»Hvarför gjorde du inte detsamma då?»

Postmästarinnan gaf honom en förkrossande blick.

»Å fan, jag förstår: gamle Emanuell! Ha, ha, ha! Ja ja, ibland är det tråkigt nog att ha en annan religion än de andra fåren.

»Tig! Du har ingen religion alls, du.»

»Jo bevars, jag har min egen, fast den inte är kringskuren af konkordieformeln och augsburgska be-kännelsen eller ens Emanuels snillrika uppenbarelser.»

»Tig, har jag sagt dig. Om torsdag bjuder jag till supé, så mycket du vet det.»

»Gärna för mig. Jag skall inte genera.

Postmästarinnan gick hela eftermiddagen i riktig vända hur hon skulle bära sig åt att få den nye pastorn till sig. Inte kunde hon gärna gå åstad och bjuda en vildt främmande person. Hon medgaf att det skulle se alldeles för löjligt ut. Om hon hade kunnat fundera ut något sätt att bli bekant med honom först.

Hon hade icke hunnit komma på det klara med sin taktik ännu på måndagen, då borgmästarinnan kom på visit.

»Snälla Beda,» sade borgmästarinnan, »jag tänkte bedja dig och Siri vara välkomna till oss om onsdag afton — jag säger icke till din man, för jag vet ju, att han ändå inte går någonstans. Vi skulle ha några bekanta hos oss och så ha vi sagt till pastor Thorell. Både min man och jag tyckte att det var vår skyldighet att se honom för att han skulle få tillfälle att göra bekantskap med församlingsborna. Det är i all enkelhet, förstår du, bara i all enkelhet. Naturligtvis blir det inte dans, eftersom pastorn kommer. Det ser ut att vara en mycket intressant och begåfvad ung man.»

Postmästarinnan blef alldeles röd i ansiktet. Naturligtvis! Borgmästarinnan skulle genast till att fjäska. I första ögonblicket var det nära att hon sagt nej, men i nästa besinnade hon sig och tackade för vänligheten. Men hon kunde inte hålla inne med att säga:

»Jaså, du tycker att han är intressant, pastorn? Nå, jag kan inte döma om det. Men nog vore det någonting för en af dina många flickor, söta Klara.»

Borgmästarinnan såg litet smått brydd ut och slätade med handen det glänsande skinnet på sin muff.

»Å, så du säger, Beda. Det är en sak som jag inte tänker på. I det fallet få mina döttrar följa sitt eget hjärtas val. När den rätte kommer så... Men välkommen då, Beda lilla; det blir i allra största enkelhet.»

Den »intrikata» människan! Hur oskyldig hon spelade. Hon brydde sig inte om att få sina döttrar bortgifta! Man kunde skratta! Likasom om hon inte arbetat därpå med händer och fötter i många år, fastän

det inte lyckats. Men postmästarinnan skulle gå dit, hon skulle nog vara vaksam. Siri skulle ta på sig sin låghalsade klädning och så skulle hon få låna hennes granatkollier. För hon hade då en förtjusande hals, Siri. Nå nå, man finge väl se.

Småstads rådhus var ett riktigt gammalt ruckel. Det låg i en afkrok vid en smal gata i den ruskigaste delen af staden. Lika förfallet som dess yttre tedde sig, lika illa medfaret var dess inre. De tämligen stora rummen, som utgjorde borgmästarens bostad, voro låga, med små gallerfönster. Taken voro nedrökta och vägarna solkiga.

Emellertid var det denna afton allestädes så putsadt som möjligt och i skenet från flugsmutsiga kronor och ett halft dussin lampor rörde sig nu i våningen Småstads hela fina värld. Om det var borgmästarinnans uttryckliga förklaring att det skulle vara i all enkelhet, som verkat det, eller orsakerna voro några andra, alltnog, gästerna kommo i sina allra elegantaste Småstads-toaletter. Borgmästaren hade fäst vasaorden på frack-uppslaget, kommandanten och major Stjernberg uppträdde likaledes ordensprydda. Damerna hade vidlyftiga garneringskjolar, de äldre med släp, hos de yngre var en anmärkningsvärd brist på klädningsärmar och ofvandelar till klädningslifven. Borgmästarflickorna voro alla klädda i hvitt som om de hade varit brudtärnor.

Likasom det i Småstads kyrka fanns en sida för karlarna och en för kvinnorna, hvilken indelning man höll så strängt på, att man hellre blef stående än inkräktade på det motsatta könets område, så var det ock vid bjudningarna. Herrarna höllo sig troget i ett rum, damerna i ett annat. Där sutto de äldre uppflugna i soffan och i de stoppade stolarna kring divanbordet. Kommendantskans pipande röst hördes öfver de andras. Hennes små ögon stodo oroligt omkring bakom lornjetten. För tillfället diskuterades mycket lifligt en af borgmästarinnan uppfunnen metod att laga till fiskfärs af sillmjölke.

»Ja, jag borde kanske inte ha talt om det,» menade värdinnan, »efter som ni få det i afton.»

»Men det måtte gå förtärligt med ägg åt,» förmodade en annan af damerna.

»Åja, det är inte så utan.»

»Nå, när man har så många höns som Klara så . . .»

Postmästarinnan hade också sin plats i ringen kring förmaksbordet. Hon kände sig så där upprörd i allmänhet, och kommandantskans försmädliga blickar bidrogo icke att återkalla jämvikten hos henne.

De hvita, blå, skära och gula flickorna hade bildat kotterier i hörnen och hviskade halfhögt om sina angelägenheter, som icke ännu hunnit därhän, att de tangerade kokkonsten. Postmästarinnan lät då och då sitt öga glida hän till den grupp, där Siri satt. Och då kände hon sig för ögonblicket belåten. Det var då klart att ingen kunde jämföras med henne. Hon var den vackraste af alla. Och så var hon verkligen väl klädd. Jo jo, så är det, när man har en mamma med smak.

Ute bland herrarna var det ännu litet stelt. Med händerna på ryggen stod man i grupper och kallpratade, medan en och annan kastade långtande blickar på de ännu ofyllda punschglasen.

»Ser ni,» sade borgmästaren, »jag har inte satt fram några spelbord. Hustru min ville inte det förrän hon fått känna pastorn på pulsen. Han kanske tycker illa vara, om han får se kort.»

»Å, det vet jag visst!» menade kommandanten.

»Inte var han rädd för dem, när han låg i Upsala,» sade doktor Stål, »men han kan ju ha ändrat sig sedan. Med prästrocken byter man ofta om skinn.»

»Hi, hi, hi!» skrattade löjtnant Arkadius, som fortfarande gick och var stor af sig öfver sin bragd nere vid kronomagaset.

Hedersgästen för aftonen dröjde så länge, att borgmästarinnan började känna sig riktigt orolig. Men äntligen kom Amelie inspringande med andan i halsen

och hviskade till modern, så det hördes genom alla rummen:

»Mamma, nu kommer han.»

De ogifta herrarna hade hvar för sig beslutit att se så likgiltiga ut som helst. Var den där prästen kanske något förmer än de! Fruarna däremot böjde sig framåt i soffan, så att de höllo på att stöta ihop näsorna, medan flickorna funno sig föranlättna att rodna eller åtminstone blygt slå ned ögonen.

Fin och elegant, med sidenfoder i den långskörtade prästrocken och lakerade skor på fötterna, trädde pastor Thorell in. Borgmästarinnan flög honom gladt till möte.

»Så roligt, snälla pastorn, att ni kom! Jag fruktade nästan, att vi inte skulle få se er. Å, får jag nu presentera . . .»

Och nästan moderligt förde hon den unge prästen omkring, först till fruarna, som siratligt böjde på hufvudet, och så till de unga flickorna, som nego så vackert, som hade det varit deras egen läspräst.

»Ja, här har jag mina egna flickor — nå dem känner pastorn förut — och här ha vi fröken X och fröken Y och fröken Z. Se så, nu lämnar jag er till min man på en stund, men jag hoppas att pastorn inte följer de andra herrarnas exempel och alldeles flyr vårt sällskap.»

Doktor Stål gaf pastorn en bekant nick, löjtnant Arkadius Silfverspets hälsade honom mycket stelt.

»Behagar pastorn ett glas punsch?» frågade borgmästaren.

»Jag tackar, en liten smula för att få skåla med herrarna.»

»Å ja, det smakar allt godt också,» sade kommandanten och tömde sitt glas i botten. »Men hör nu, hur är det, spelar pastorn kort?» fortfor han.

»Nej.»

»Jaså, inte det. Palm, han är en styf spelare han, skall pastorn tro. Men ni har väl ingenting emot,

att vi ta oss ett litet parti? Det blir rasande så långtrådigt annars.»

»För all del, herrarna behöfva visst inte genera sig för mig. Jag skall följa värdinnans maning och försvinna in till damerna.»

Till postmästarinnans stora förtret rusade borgmästarinnan genast fram och förde pastorn till det hörn af rummet, där hennes fem flickor troget höllo tillsammans. Siri satt nästan för sig själf och såg i ett album. Postmästarinnan gick till henne.

»Lägg ifrån dig det där, Siri,» befallde hon, »och kom med mig.»

Med högburet hufvud tågade hon tvärs öfver rummet, följd af sin blekhyade dotter, på hvars vackra hals granatgarnityret glödde.

»Förlåt, om jag stör,» sade postmästarinnan beslutsamt, »men jag vet inte om den söta Klara presenterade min dotter, annars får jag lof att föreställa henne nu.»

Pastorn bugade sig, och till sin innerliga förnöjelse såg postmästarinnan, att han kastade en lång blick på Siri, i hvilken blick hennes moderliga stolthet genast fick henne att läsa en viss beundran.

»Se så, Siri, slå dig nu ner här hos flickorna. Söta Amelie, hvad din klädning klär dig förtjusande.»
Tonen var mycket sötsur.

Postmästarinnan höll sig hela tiden i närheten. Till sin harm märkte hon, att Siri satt där tyst, med ett trött drag, och icke deltog i konversationen annat än när pastor Thorell vände sig till henne, medan borgmästarflickorna snattrade öfver hvarandra som riktiga ankor. Å, det var så man kunde bli galen! Hvad gick det åt Siri, som alltid var så liknöjd? Hon skulle minsann få, när de kommo hem.

Men nu började pastorn just samtala med henne. Hon hade för ett år sedan varit ett par veckor hos en moster uppe i Upsala och det blef ankytningspunkten. Postmästarinnan tackade i sitt hjärta Gud, att hon låtit Siri resa till Upsala.

Just som konversationen begynte få riktig fart, kom doktor Stål till. Han ställde sig och hörde på ett ögonblick. Så lade han handen på pastorns axel.

»Får jag dricka ett glas punsch med dig?» Och verkligen reste han sig och gick sin väg med det odjuret.

Å, hvad postmästarinnan hatade doktorn!

Ute hos herrarna var spelet i full gång. Kommendanten var en passionerad kortspelare, men hade i allmänhet föga tur. Nu satt han och lät korten glida fram och tillbaka i händerna.

»Det här var då förbaskadt kinkigt,» sade han. »Jag vet sannerligen inte hvad jag skall bjuda.»

Pastor Thorell stod bakom honom.

»Nå, hvad skulle pastorn säga på den här uselheten?» frågade kommendanten och såg upp på prästen.

»Jag skulle gifvetvis gaska på de där,» svarade pastorn genast och pekade på fyra kort.

Kommendanten log.

»Ja, det har herrn alldeles fördömdt rätt i,» sade han högt. »Jag följer pastorns ord. Jag gaskar.

Och gasken gick hem.

»Ha, ha, ha!» skrattade kommendanten. »Präster tyckas vara goda rådgifvare i spel. Palm är det åtminstone. Skål, herr pastor, i fall ni har tid för damernas skull. Jo, nu lägga de riktigt an på er. Akta er, så ni inte förlorar hjärtat här, min unge vän.»

När pastorn kom in i förmaket igen, gick han bort till Siri, som tagit sin gamla plats, och återknöt samtalet med henne. Och med moderlig ömhet vakade postmästarinnan öfver att de ej blefvo störda. Hon slog sig ned hos borgmästarflickorna och började ifrigt loforda deras blomstrande utseende. Hon var älskvärd riktigt med förtviflans mod. Och när pastorn allt fortfarande blef sittande hos Siri, kastade hon triumferande blickar omkring sig. Nu mötte hon stolt till och med kommendantskans impertinenta ögonkast.

Vid supén steg borgmästaren fram för att hålla tall. Han hostade och harklade och strök nervöst med ena handen oupphörligt under botten på vinglasat, som han höll i den andra. Han — hm — begagnade detta tillfälle, då en större krets af stadens — invånare voro samlade för att — hm — säga pastor Thorell ett väl... — hm — kommen. Redan genom sitt första — hm — uppträdande hade han vunnit — hm — sym...sym...patier, som han nog skulle första att bibehålla. Det vore icke något lätt arbete — hm — han hade att taga itu med; församlingen var splittrad — hm — af se...pa...ratister. Han önskade att den unge säningsmannen i — hm — herrans — hm, hm, hm — rätt länge måtte få verka i det samhälle, som — hm — ja, det vill säga, han önskade visst icke att den aldrig kyrkoherden skulle få länge vändas — hm — på plågans läger och inte heller ville han — hm — önska lifvet ur honom; men — hm — de förstodo honom nog ändå; han menade bara att — hm, hm, hm — en skäl för vår nye pastor.

Det blef ett klingande. Först kom borgmästarinnan, så kommandantskan. Postmästarinnan neg djupt och sade:

»Skål, snälla, *snälla* pastorn! Siri, skåla med pastorn nu.»

Pastor Thorell svarade kort. Han tackade för vänligheten, som visats honom, och bad att till gengäld för den skål som ägnats honom få tömma sitt glas för borgmästaren och borgmästarinnan samt deras älskvärda döttrar.

Det där »älskvärda» fann postmästarinnan allt utom på sin plats.

Pastorn hade samma väg som postmästarinnan och fröken Siri. Han var artig nog att bjuda fru Vigelius sin arm, men som hon hade slängkappa måste hon afstå.

»Tag pastorns arm du i stället, Siri,» sade hon.

Fru postmästarinnan lät munnen gå i samma takt som sina små feta, trippande ben. Hon hade så mycket

att säga om allt och alla i staden. Hvad tyckte pastorn egentligen om borgmästarns? Och flickorna? Gu-bevars, de voro mycket snälla, men borgmästarn, stackarn, hade alltid haft det smått, så att han inte haft råd att gifva dem någon uppfostran just. Men det hade då, gudskelof, hennes Siri fått. Hon hade till och med gått igenom hela franska skolan.

»Nej,» sade pastorn, »då talar fröken förstås fransyska?»

»Om hon gör! Det kan pastorn tro. Portugisiska, om det så skall vara.»

»Å, mamma, så du pratar.»

»Det var verkligen roligt,» menade pastor Thorell, »jag har alltid varit mycket intresserad af franska. Då kanske man någon gång, till och med här i Småstad, kunde få en konversationslektion.»

»Oui, oui!» sade postmästarinnan förtjust. »Pastorn är så hjärtligt välkommen. Jag hade verkligen tänkt bedja pastorn hem till oss i morgon afton, men så kom borgmästarns bjudning emellan. Men en annan dag finge hon väl räkna på honom? För öfrigt kunde pastorn gärna komma ändå. Siri skulle alltid vara hemma. Han lofvade ju det?»

Postmästarinnan var öfverlycklig. Nu hade hon fått trumf på hand.

»Det är bäst Siri, att du genast lägger bort den gamla gröna och tar till den mörkgrå, den klär dig mycket bättre för resten. Du skall se, att han kommer redan i morgon dag.»

»Hvilken?» frågade postmästaren.

»Pastor Thorell, förstås.»

»Jaså, hm.»

»Hvarför säger du 'hm'?» utbrast postmästarinnan stridslustet.

»Å, för ingenting.»

Efter några ögonblick tillade han:

»Jag undrar just, hvad det är för ett fruntimmer, som skrifver till honom.»

»Hvilken?»

»Pastor Thorell, förstås.»

»Skrifver ett fruntimmer till honom? Hur vet du det?»

»Naturligtvis därför att det har kommit bref till honom.»

»Får jag se, Klas!»

»Asch, hvad ska det tjäna till.»

»Det är väl hans mor.»

»Nej, bevars, det är allt en ung flicka, det syns på stilen.»

»Gå efter brefvet, Klas.»

»Nå, om du nödvändigt vill, så.»

Fru Vigelius vände brefvet nervöst fram och tillbaka, synade det på alla kanter. Hennes blickar riktigt sögo sig fast vid förseglingen och hon måste göra våld på sig för att ej falla för frestelsen att bryta det.

»Jaså, du tycker den här stilen är vacker? Jag tycker den är gemen.»

Hon kastade brefvet ifrån sig. Postmästarn tog det hostande och gick ut med det igen.

Det behöfdes ej mer för att få fru Vigelius i dåligt humör. Hvem kunde det vara som skref till pastorn? Kanske någon af hans systrar, ty han hade sagt att han hade sådana. Kors, att hon glömt se på poststämpeln!

»Gå efter brefvet en gång till, Klas.»

»Nej, så ta mig fan jag det gör. Du har inte brådare än att du kan vänta till i morgon. För resten, hvad angår det dig från hvem det är?»

»Dumbom!»

Med detta mera ärliga och uppriktiga än egentligen vänliga tillmäle, drog postmästarinnan nattmössan på sig och kröp ner under täcket, med det fasta beslutet att taga reda på, hvem det var, som hade den där gemena stilen.

Hon kunde inte somna. Hon låg och stirrade ut i mörkret. Det var då som förgjort. Aldrig kunde

glädjebägaren få vara utan den där enda lilla malörts-droppen.

Efter en stund sade hon?

»Sofver du, Klas?»

»Ja, det har jag gjort redan en timme,» svarade postmästaren.

»Nå, så fortsätt då din stock.»

Därmed vände postmästarinnan sig på sin »sofsida» och började i sitt stilla sinne förnöja sig själf med tanken på, hvilken kärlekslös man hennes Klas alltid varit.

9.

På salsbordet hos apotekare Ström låg en ritning utbredd. Apotekaren och Kjerner stodo funder samma och sågo på den, medan major Stjernberg lifligt orerade.

»Se ni,» sade han, »det är bäst att taga det säkra för det osäkra. I alla händelser hinner man ju inte, äfven om man hade tomt, få upp ett varmbadhus till sommaren. Men ett kallbadhus, det kunna vi åstadkomma. Naturligtvis skall det ligga tätt under Norrberget — där är både lämpligaste och förmanligaste botten. Jorden har jag redan träffat aftal om. Den få vi, bara vi säga ett knyst. Och någon dyr affär är det heller inte. Sedan, när vi väl fått upp det, så kunna vi till ett annat år utvidga anstalten. Gumman Silfverspets ger nog med sig till sist, om Arkadius sköter sig rätt och jag hjälper under litet. Hvad tycka ni om ritningen? Den är ståtlig, skulle jag tro. Och tillräckligt utrymme. Nå?»

»Hm,» sade Kjerner, »men vi kunna inte hinna med detta en gång.»

»Inte hinna,» utbrast majoren. »Sanna mina ord, vi få tidig vår i år. Det är en småsak att smälla upp det där till midten af juni. Och ha vi bara det klart, tänker sig nog Vilke för två gånger.»

»Och det skulle kosta tio tusen?»

»Ja, det går det till. Två har jag redan löfte om af kommandanten och ett par andra. Resten få vi skaffa. Inte bråka vi med bolag nu. Det blir tids nog vid utvidgningen. Då kommer det också att gå mycket lättare. Hvad säga ni nu? Du bör ha fördel af det, Ström. Jag har räknat på fem tusen af dig.»

»Fem tusen! »Nej, hellre då Kjerner.»

»Ja, lämnar Ström, fem, lämnar jag tre och så ha vi saken klar,» sade Kjerner. »Inte för jag är så sangvinisk som Stjernberg, men den summan kan jag alltid våga.»

»Bravo, Kjerner. Nå, Ström, hutla nu inte.»

»Ja, ja, så får gå då! Men det brådskar väl inte så förbaskadt.»

»Du behöfver inte ut med pengarna genast. Låt mig nu få sköta saken, så skall det gå som en dans. Nå, äro vi ense?»

»Ja, vi äro väl det.»

Majoren var öfverförtjust.

»Kors, hvad det gläder mig — för departementschefens skull. Ni ska få se, att han kommer nog och ödmjukast ber att få vara med.»

»Bara nu inte Vilke och Jönsson — du vet väl hur de agitera för *sin* sak i all tysthet.»

»Vilke är för klok att kasta bort pengar i onödan, och Jönsson ger jag inte två ruttna lingon för,» sade majoren. »Men nu hålla vi inne med saken så länge. Herre Gud, hvad detta var roligt. Vore vi nu hemma hos mig, skulle jag, förbaska mig, bjuda på en toddy.»

»Jaså, det var en pik åt mig,» skrattade apotekaren, men toddy ska ni få, lita på det.»

Och så beseglades tremaktsförbundet med varmt vatten, socker och whisky i innerlig förening.

Men inne hos fröknarna Rosa och Annie Kjerner satt samma eftermiddag löjtnant Arkadius Silfverspets.

När han den minnesrika afton, då genom hans mod och sinnesnärvaro samhället för en tid åtminstone befriades från tvenne brottslingar, kom hem till den fäderneärfda kåken, hade han känt sig i en sinnesstämning, så att han varit färdig bjuda spetsen åt hela världen. Hans bröst häfdes och hans ögon rullade. Eldad genom känslan af sin vunna storhet och två toddar, beslöt han fast att redan nästa förmiddag gå ästad och fria till Rosa . . . nej, Annie . . . Rosa . . . det var då också ett fördömdt påhitt af majoren med de där tändstickorna. Nå ja, sak samma hvilken . . . han skulle gå i alla fall.

Då han lagt sig, tumlade ännu de båda unga damerna om i hans tankar. Till dem sällade sig ock minnet af något, som han till hälften lofvat majoren och Kjerner, nämligen att öfvertala sin mamma att sälja huset. Tänk, om han lyckades där! Tänk, om han kunde komma och säga till Kjerner: »huset är ert!» Då skulle han bestämdt få båda flickorna, om så vore.

Men nästa morgon var hjälten Arkadius försvunnen och bara löjtnanten fanns kvar i bädden. När han nu började tänka på, hvad han hade att företaga sig i dag, förekom det honom icke längre så lätt. Tvärtom. Det var ett förbaskadt kink med att öfvertala mamma och att fria. I alla händelser klädde han sig emellertid i uniform.

»Käre Arkadius, du får vara rädd om dina kläder, förmanade hennes nåd Silfverspets, då sonen kom in till frukostbordet, som för öfrigt icke bestod af stort annat än bara bordet.

»Har mamma hört hvad som hänt i natt?» frågade löjtnanten.

Nej, det hade ej hennes nåd. Hon hade ej varit utom dörren ännu på morgonen.

»Jo, det var något, ska mamma trol! Och Arkadius berättade hela historien på ett sätt, som kom hennes nåd att rysa.

»Och detta har du gjort, min gosse!» sade hon när han slutat. »Ja, du är en hjälte!»

Arkadius ansåg det icke värdt att komma med motsägelser.

Den moderliga stolthetens tårar glimmade i fru Silfverspets' ögon och med rörd stämma frågade hon nu:

»Men hvarför har du klädt dig så fin?»

»Hm, man kan inte så noga veta, hvad som . . . jag tänkte gå ut ett slag.»

Arkadius bröt itu ett franskt bröd och började doppa i kaffekoppen.

»Vet du, det blir allt någonting bra med den där badinrättningen,» sade han tuggande.

»Jaså.»

»Jo, majoren, Kjerner, apotekaren och jag ha talat mycket om den. Du borde allt sälja huset åt dem ändå, mamma.»

Fru Silfverspets såg skarpt på sin son.

»Såa? De ha försökt få dig öfver på sin sida, kan jag förstå. Är det inte så?»

»Hm!»

»Då kan du säga dem så godt först som sist, att det lyckas *inte*. De må lofva mig aldrig det; jag säljer *inte*, nu vet du det. Gudbevars, när jag en gång är död, då får du göra hvad du vill . . . och det dröjer nog inte så länge.»

Fru Silfverspets snyftade.

»Nej, tala inte så, snälla mamma.»

»Å, hvad har jag att lefva för! Du är gamla karlen, du reder dig själf. Om det bara förunnades mig lyckan att se dig väl gift, Arkadius, så skulle jag lägga mina ögon tillsammans med ro.»

»Hm!»

»Men det är fåfång önskan. Du brås i det fallet på din salig far.»

»Jaså, var han . . .?»

»Jaha, alldeles, hade jag inte ... nå nå, det hör inte hit. Annu vill jag ändå inte ge allt hopp förloradt. Här finns ju så många flickor i staden. Alla andra gifta sig, men inte du.»

Arkadius bet ihop läpparna. Det var på ett här, att han öppnat sitt hjärta för sin mamma, men han åtrade sig. Om det nu inte skulle bli något af, så ... och ... nej, det var nog bäst att tiga.

Löjtnant Arkadius kände sig som sagdt icke alls så kavat och säker på sig själf, helst när hans mamma slog döförat till för husförsäljningen. Och den hade han räknat på som en trumf.

Den stränga vintern tycktes vilja gifva med sig. I dag sken solen, termometern stod ett par grader öfver fryspunkten, och Småstads Storgata begynte te sig i ett högst obehagligt upplösningstillstånd. Löjtnant Arkadius Silfverspets sökte att genom en promenad höja sitt mod, men det lyckades icke den dagen och ej heller nästa. Tre kvällar lades uniformen af, tre morgnar togs den åter på, men fortfarande var Arkadius lika oförlofvad som någonsin.

Detta vacklande fram och tillbaka gjorde Arkadius retlig och missnöjd med hela världen. Han tälde knappt se någon människa och låg helst inne på sin säng och rökte.

Men slutligen reste han sig med förtviflans mod. Nu eller aldrig skulle det ske. Nu skulle han gå upp till Kjerner's, nu skulle han fria och det till den första af flickorna, som han träffade på. Ty Arkadius' hjärta sade honom fortfarande intet besked, hvadan han kom till den slutsatsen, att han måste älska dem bägge och då kunde han ju lika gärna taga den ena som den andra.

Med så spänstiga steg som det var möjligt med så knubbiga ben som löjtnantens gick han gränden från Norrhamnen. Spänstigt nog tillryggalade han också nästa gata, men ju närmare han kom apoteksbyggnaden, desto långsammare blef hans gång, och det var icke långt ifrån att han gjort helt om; i hvilket fall

han säkert, trots sin militära utbildning, gjort en kovändning. Men så tryckte han monokeln fastare i ögat, började taktfast med vänstra foten och gick upp för trappan, som ledde till ingångsdörren.

I förstugan stannade han ett ögonblick, gjorde så beslutsamt höger om, fattade i dörrhandtaget till apoteket och gick in.

Rudolf med det stora, knollriga håret låg på magen öfver disken och slukade en roman.

»Ge mig en besk!» befalld Arkadius.

»Kors, har löjtnanten ondt i magen?»

»Ja.»

Det var verkligen inte utan, att han hade det.

»Majoren och herr Kjerner äro inne hos apotekarn,» upplyste Rudolf. »Ska löjtnanten inte stiga in?»

»Nej. Vet du om fröknarna äro hemma?»

»Bara en; den andra gick nyss ut och åkte skridsko.»

»Hvilken?»

»Fröken Annie.»

»Jaså, det är hon, som är hemma?»

»Nej, det var hon som gick ut.»

»Godt. Hvad kostar besken?»

»Å, inte behöfver löjtnanten betala den inte.

Arkadius gick ut. Snedt emot apoteket låg Kjerner's tamburdörr. Han drog djupt efter andan. Så ringde han. Rosa kom och öppnade. — — —

Och så sutto de där båda i förmaket, hon i soffhörnet, han i en stol midt emot henne.

Löjtnant Arkadius Silfverspets var en alltför väluppfostrad karl för att någonsin ha tänkt ens att fråga, hur gammal fröken Rosa Kjerner egentligen var. Men när han nu satt där med den ljuftva varelsen midt emot sig, mindes han plötsligt, att hon en gång omtalat, att modern dött, när hon var tjugu år och att Kjerner omtalat, att han varit enkling i något öfver elfva, och genom en enkel räkneoperation kom löjtnant Arkadius till ett resultat, som visserligen icke var afskräckande, men som kom honom att ägna en flyk-

tig tanke at Annie, hvilken han visste vara två år yngre än systemen.

Rosa hade intagit en bekväm ställning. Hon halfåg i soffhörnet. Den mörka klädningen à la princesse omslöt hennes något yppiga gestalt nästan vecklöst, framhäfvande kroppens alla linier. Vänstra foten titade fram helt litet under balayeusen, vänstra handen lekte med klockkedjan, medan den högra var dold bakom ryggen, alldenstund fröken Rosa icke ansåg det lämpligt att oftare än nödvändigt var fästa uppmärksamheten på det stora eldmärke, som sträckte sig öfver halfva dess yta och vidare uppåt handleden. Hennes ögon af obestämd färg voro blygt nedslagna, hufvudet sänkt, så att Arkadius' blickar hufvudsakligast träffade det uppburrade håret öfver pannan och det mera slät-kammade, som täckte hjässan.

Arkadius satt bredbent, stödjande sina båda korslagda händer mot värjfastet.

»Det var snällt af löjtnanten att komma och hålla mig sällskap,» sade fröken Rosa kokett. »Jag satt så ensam här.»

»Hvarför följde fröken inte med och åkte skridsko?»

»Nej, jag har litet ondt i foten.»

»Jaså, det är väl ingenting farligt?»

»Nej, för all del. Men får jag inte bjuda löjtnanten ett glas punsch?»

»Tackar, fröken ska inte göra sig besvär; det kanske ömmar, när ni går.»

»Nej bevars, men för resten kan löjtnanten ta punschkaraffen själf. Den står ute på skänken.»

Arkadius gick och kom tillbaka med brickan och två glas.

»Jag har den äran, fröken Rosa.»

»Tack.»

Arkadius tömde sitt glas i botten.

»Hu, vet löjtnanten, hvad jag varit rädd sedan jag hörde den där rysliga historien om grågubbarna. Jag har inte kunnat sofva lugnt en enda natt.»

Arkadius hostade.

»Men det var tappert gjordt af er. Ja, det är som jag alltid sagt, militärer äro ändå militärer.»

»Jaså, fröken Rosa svärmar för militärer?»

»Svärmar! Ack, löjtnant Silfverspets, jag svärmar inte nu mera,» sade den sköna med en suck.

»Å, säg inte det.»

»Jo, jag börjar bli gammal, ska jag säga.»

»Nej, nu förtalar ni er själf. Ni är ju blomstrande som . . . som en ros . . . som ni också heter.»

»Ni smickrar. Jag menar inte så mycket till ären, ser ni, men jag har så länge haft en husmoders plikter på mina skuldror, att . . .»

»Husmoderns plikter äro en kvinnas skönaste prydnader,» sade Arkadius, som blef helt häpen öfver att ha kunnat få öfver sina läppar denna, som han tyckte, ej alls oäfna fras.

»Ja, ni kan ha rätt; i det egna hemmet, men . . .»

»Det har väl berott på er själf, att ni ej redan har ett eget hem.»

»Tror ni det?»

Arkadius hade tömt tre glas punsch, och han kände anyo modet stiga genom hvarje åder.

»Ja visst,» sade han och lutade sig mot Rosa.

»Ni äger ju alla förutsättningar för att göra en man lycklig.»

Rosa rodnade så vackert och lindade klockkedjan oupphörligt kring sitt pekfinger.

Det blef en paus. Arkadius begagnade den att tömma ännu ett glas och att flytta sig ett steg närmare. Nu var det icke värdt att dröja längre.

»Fröken Rosa,» började han, »när jag kom hit i afton var det i en bestämd afsikt.»

Rosa slog hastigt upp ögonen, men sänkte dem lika fort.

»Fröken Rosa . . . jag . . . jag har tänkt . . . mycket länge tänkt att . . . att . . .»

Rosa lät handen falla i skötet. Arkadius fick en hostattack och kom af sig. Då pausen började bli för lång, sade den sköna sakta:

»Ni hade tänkt, sade ni?»

»Ja... hm... jag saknar ord, fröken Rosa... jag gör det verkligen... men det gör visst alla män i ett dylikt ögonblick... jag hade tänkt att fråga er... fråga er...»

Han höll upp. Rosas hand hade ytterligare närmat sig hans. Beslutsamt fattade Arkadius fem knubbiga fingrar med andra fem, icke mindre knubbiga.

»Rosa... förstår ni inte, hvad jag hade tänkt? Jo, ni vet det. Jag ville just träffa er ensam för att fråga er, om ni ville... ville...»

Det var fasligt hvad det var svårt. Han riktigt kramade den knubbiga handen. Rosa andades häftigt. Arkadius kände sig nästan vred öfver att hon ej hjälpte honom en enda smula.

»Fröken Rosa, vill ni bli min fästmö?» stötte han ändtligen fram med förtviflans mod.

Den sköna satt fortfarande tyst. Det var mörkt i rummet, så att han knappast kunde se henne. Men hon drog icke undan sin hand. Tvärtom lät hon honom hala till sig hela armen med vidhängande kropp. När löjtnanten kommit så långt, gjorde han frontförändring och satte sig vid Rosas sida i soffan.

»Rosa... ni vill?»

Hon var fortfarande tyst, men hennes burriga hufvud sjönk ned mot den vadderade axeln på löjtnantssyrtrutet, och en sakta snyftning underrättade Arkadius om att hon ville.

Da lade han omsorgsfullt armen om hennes lif, drog henne ännu närmare intill sig, och i den stilla aftonen brann den första kyssen.

Mörkret gjorde, att den brann af midt på fröken Rosas näsa, men det var lika kärt ändå.

De ansträngande ögonblick, som föregått denna vackra slutscen, hade alldeles förtagit Arkadius krafterna. Han satt nu stum, med den ljufva varelsen inlindad i sin ena armkrok.

»Jag anade, att du älskade mig,» hviskade Rosa.

»Jaså!»

»Hvarför har du inte sagt det förr?»

Ja, det frågade sig verkligen också Arkadius. Nu, när det väl var öfver, föreföll det honom icke längre så värst svårt. Så kände han hur stoltheten steg upp inom honom. Nu behöfde icke längre hans mamma gnata på honom, nu hade han fäst mö han också, och därtill en, som ägde pengar.

Pengar! Den tanken födde en annan: pappa Kjerner. Och själarnas sympati uppenbarade sig genast hos dessa båda varelser, som funnit hvarandra, ty nu sade Rosa:

»Hvad tror du pappa skall säga, Arkadius?»

Ja, hvad skulle han säga? Det var ett ganska obehagligt ämne att nu vidröra. Kjerner tyckte visserligen om att spela vira med Arkadius, men det var en möjlighet, att han icke utan vidare skulle vilja låta honom taga hem det här sticket. Det var då också nedrigt af mamma, att inte vilja sälja kåken, men kanske hon nu i glädjen...? Ja, den tanken gaf verkligen Arkadius någon tröst.

»Jag vet, att gubben är uppe hos Ström,» sade han.

I detsamma hördes steg ute i salen och en röst ropade:

»Rosa, är du där?»

Rosa reste sig hastigt. Därvid slängde Arkadius' sabel emot divanbordsfoten.

»Hvad fan!» hördes å nyo Kjerner's röst. »Är det Silfverspets,»

Han repade eld på en sticka, och vid dess matta ljus såg han sin dotter stå där rodnande, medan Arkadius fick brådt med monokeln, som rakt inte ville sitta kvar.

Kjerner gick och tände lampan.

»Här ser ut som om... hvad fan har du tagit dig till Silfverspets? Går du på kvinnorof i skumrasket?»

Arkadius reste sig.

»Ja, ser du, Kjerner,» sade han, »eller kanske farbror... jag... jag.»

Kjerner brast i skratt.

»Jaså, du kom dig för till slut, det trodde jag då aldrig. Och Rosa sedan! Jag tänkte, att det var Annie.»

»Pappal» sade Rosa och gaf på samma gång Arkadius en blick.

»Nåja, gjordt är gjordt, och Rosa har sin fria vilja. Vill hon ha dig, så må du i Guds namn ta henne. Och så är den saken afgjord.»

»Tack skall du ha, Kjerner,» sade Arkadius och tog hans hand.

»Men det får jag lof att tala om för gubbarna däruppe.»

»Nej, pappa då!»

»Jo, visst fan skall jag det. Sitt kvar ni, så skall jag gå efter dem.»

»Nej pappa, vänta, tills vi bli ringförlofvade.»

»Asch, hvad är det för prat!»

»Jag ber dig, pappa. Bara tills i morgon.»

»Nåja, som du vill då. Fästmannen stannar väl kvar här i afton. Vi få undvara honom vid viran. Men hvad var det jag skulle ha? Jo, cigarrer var det. Adjö med er. Det var fan, Arkadius, att du kom dig för!»

Det torde kanske vara lämpligast att i detta ögonblick lämna dessa unga tu att samfälldt frässa af sin nyfunna kärlekslycka, hvilken endast för en kort stund blef störd genom fröken Annies hemkomst. Denna unga dam mottog underrättelsen om hvad som timat med en högst sötsur min och förklarade att hon visst icke ville störa de älskande, hvarpå hon snodde in i sitt rum och grät en skvätt, föga anande, att hade hon suttit hemma i soffan och Rosa varit ute på den spegelblanka isen, skulle nu hon och icke systemen ha haft sin plats i löjtnant Arkadius Silfverspets' stadiga knä.

Tora Gerdéns tillfrisknande gick visserligen långsamt, men hvarje dag medförde dock en märkbar förbättring. Doktor Stål var outtröttlig i sina omsorger; ett par gånger om dagen besökte han den sjuka och gaf sina ordinationer, och när han gick, tackade honom Tora med en varm blick.

I dag hade hon för första gången fått hans löfte att »ligga ofvanpå». Insvept i en mörkröd morgonrock, hvars spetsar föllo i veck ned öfver de nu magra handlederna, låg den unga flickan i en fällstol. Hennes långa hår föll upplöst kring axlarna.

Hon var ensam. Hennes ögon slöto sig matt, hennes tankar kommo och gingo. Hon tänkte tillbaka på sin sjukdom. Delvis förekom den henne som en sömn, hvarunder hon haft plågsamma drömmar. Som en drömbild stod också för henne Gunnar, hvilken gått tyst och försiktigt kring hennes bädd, tagit hennes hand i sina, svalkat hennes brännande panna.

Men hvad hon klart mindes, det var den förfärliga aftonen då Jönsson kommit upp till henne. Å, hur sjuk hade hon ej då känt sig! Och hur hade hon ej i marter vridit sig under hans skrånande stämmas ljud. Hon ryste, när hon tänkte på denna stund.

Och åter gick hennes tanke hän till Gunnar. Då hade han också kommit såsom befriaren, han hade drifvit ut den förfärlige mannen och med sin hand i hans hade hon fallit i den långa sömn, från hvilken hon slutligen vaknat till nytt lif.

Nu hörde hon hans steg i trappan. Hon kände dem väl. Han gick alltid så tyst, men det var nerv i gången.

Det var redan skumt, när han steg in i rummet. Han afskedade Magda, som följde honom in, med det beskedet, att det icke behöfdes något ljus.

Han satte sig bredvid Tora.

»Hur mår min sjukling i afton?» sade han med blidhet i stämman.

Tora vände hufvudet helt åt honom och log.

»Tack, min käre, snälle doktor, mycket bra. Jag känner mig endast litet matt så här mot kvällen.»

»Då skall man gå och lägga sig. Sömn och hvila äro nu det enda som behöfs.»

»Jag har visst varit mycket sjuk, Gunnar?»

Doktor Stål böjde på hufvudet.

»Och hur skall jag kunna tacka dig för alla dina omsorger! Om *du* inte varit, hade jag inte suttit här nu, det vet jag.»

»Å jo, Tora — vi läkare strida nog alla lika energiskt, när det gäller att undanrycka döden ett rof — och det är ju vår plikt.»

»Ja visst... plikt,» sade Tora tankfullt.

»Men att vi lyckas, däraf ha vi ej så mycket att berömma oss. Lifvets hemlighet ha vi ännu ej för-mått genomtränga. Vi följa våra regler, grundade på det mått af erfarenhet vi äga. Mer kunna vi ej göra. Sedan råder en annan öfver lifvet och döden.»

»Jaså, du tror det, Gunnar?»

»Ja visst. Hvarför säger du det så förvånad?»

»Jo, därför att tant sagt, att du blifvit fritänkare, och det är icke utan, att jag trott det själf.»

»Fritänkare!» sade doktor Stål. »Hur man ändå kan gifva orden falsk valör här i världen. Fritänkare! Ja visst är jag det. Jag vore väl ej människa, om jag ej skulle ha lof att tänka fritt om allting mellan himmel och jord och mycket längre bort för öfrigt. Fritänkare! Det har blifvit som ett brännmärke för ärliga tänkare, ärliga tviflare. Men tror du då, Tora, att en fritänkare icke har hvad man gemenligen kallar religion? Jo, du kan vara så säker. Åtminstone har jag det.»

»Och hvad är din religion, Gunnar? Tror du på kristendomen?»

»Ja, på dess idé, Tora, men icke på dess dogmer. Allt detta, som heter 'kyrkans lära', allt detta, som finnes färdigt likasom en klädebonad i en godtköps-handel och som man vanligen klifver i utan att fråga efter hvad det är man får på sig, bara man ej för

mycket sticker af mot alla de andra, hela denna patent-religion är för mig en styggelse. Det är icke religion. Religion är mitt hjärtas — jag kan ju kalla det så — eller mitt andliga jags förhållande till det oändliga; detta förhållande måste vara individuelt och sålunda finnes det, menar jag, lika många religioner som det finns tänkande varelser.»

Tora såg på honom.

Doktorn fortfor:

»Jag har försökt att vara ärlig mot mig själf i detta afseende. Jag har tänkt och jag har sofrat. Att lefva utan tro, det är ett nonsens, ett barnsligt prat, som icke höfves en man eller kvinna. Detta att 'det hela är ingenting' kan ej tillfredsställa. Man säger, att vi läkare mer än de flesta äro fallna för att blifva materialister. Må så vara, men för en logisk tanke blir materialisternas bevisföring ohållbar. Jag åtminstone måste tänka mig någonting immaterielt utom eller kanske i materien.»

»Och det är detta, som du kallar Gud?»

»Om du så vill, Tora. Detta, som jag knappast kan nå med min tanke, men som min hela varelse trängtar efter alldeles omedvetet, detta måste vara Guds-idén, intelligensen i alltsammans, det är Gud.»

»Gunnar, du borde låta tant höra dig tala så.»

»Hvad tjänar det till, Tora? Antingen kan hon ej eller vill hon inte förstå mig. För henne existerar ej mer än ett nödvändigt. Och det är ej nödvändigt för mig.»

»Om du visste, Gunnar, hvad jag är glad att höra dig tala som du gjort i afton. Jag har varit litet rädd för dig. Jag är — ju bara en kvinna, jag är inte lärd, har inte studerat mycket och jag är kanske också ej så litet fången af vanan — man undgår ej lätt att taga intryck af den omgifning, hvori man lefver — och jag sade mig själf att det måtte vara förfärligt tröstlöst att icke tro någonting.»

»Ja, Tora, oändligt tröstlöst; det har du så rätt i. Men det kan heller ingen människa stå ut med.»

»Nej, det kan jag så innerligt väl förstå,» sade Tora långsamt. »Jag behöfver icke blott *något* att tro på, jag måste ha *någon*.»

»Man kan tro på sig själf.»

»Inte jag. Jag vill känna detta trygga att ha någon att riktigt lita till. Nu, under det jag varit sjuk, har denna känsla varit starkare än någonsin, och om jag inte haft dig, Gunnar, tror jag aldrig det gått väl. Detta, att du med lugn i din blick och tröst i dina ord gått här omkring mig, har bestämdt gjort mera än alla dina läkemedel. Tack därför, Gunnar.»

Hon räckte honom sin magra, hvita hand. Han tog den och behöll den i sin.

Och hans tankar gingo tillbaka till den aftonen, då det här uppe i den ensamma kammaren gällt lif och död. Han skulle velat säga Tora så mycket, så mycket, men han fick det icke nu. Han måste komma ihåg, att han ännu var läkaren. Därför tryckte han endast sina läppar mot den hand han höll i sin. Tora drog ej undan den. Hon slöt ögonen. Hennes läppar logo icke, men det låg ett sken af stilla lycka öfver hennes bleka drag.

En stund sutto de båda tysta. Så reste sig doktorn.

»Nej, Tora, nu måste du gå till hvila. Det är redan sent för dig. Jag hoppas du skall sofva godt i natt också.»

»Ja, Gunnar, jag sofver alltid godt, när du befallt mig att göra det.»

»Godnatt då, min lilla sjukling. I morgon bittida kommer jag åter.»

Nästan omedvetet strök han henne öfver pannan som man smeker ett barn.

»Godnatt, Gunnar,» svarade Tora, och med en öfverlagd rörelse tog hon hans hand mellan sina, tryckte den mot sitt bröst och lyfte sina stora ögon mot hans.

»Tack, tack!» hviskade hon.

Och det kom, utan att doktorn ens hann tänka därpå. Han böjde sig ned, tog Toras hufvud mildt i

sina händer, såg henne länge in i ögonen. De stodo fulla af tårar. Och han böjde sig än djupare ned, och hans läppar trycktes emot hennes i en lång, varm kyss.

Hon slog ej armarna om hans hals. Hon satt stilla i fällstolen, bakåtlutad, och det var henne som om hon icke längre lefvat, som om hon hade förts bort till ett hänryckningens land, en sällhetens ängd. Hon kunde icke fatta det.

Och åter såg han lugnt på henne, med oändlig ömhet i sin blick.

»Godnatt, älskling!» hviskade han.

Innan hon hunnit vakna ur sin domning var han borta. Hon hade velat ropa efter honom. Men nej, han skulle icke komma tillbaka nu. Hon lyssnade till hans bortdöende steg, hon följde honom i tankarna, där han gick fram genom gatorna. Å, att detta hade händt!

Hon kände en sådan hvila sänka sig öfver alla hennes lemmar, hon hade det så godt. Och tankarna voro så ljusa, riktigt varljusa midt i vinteraftonens skymning. Och hennes läppar hviskade omedvetet: »Gunnar, Gunnar!»

Nu förstod hon, att hon älskat honom länge, länge. Å, detta var lycka ändå!

Och hon drömde, alltjämt vårdrömmar...

Till dess hon ryckte till vid förstugudörrens knarande ljud, några tunga stampningar och skrapningar mot förstugugolfvet, och en bråkande röst som trängde sig upp genom trappan:

»Guss frid, Mägda, ä' mamsellerrra hemma?»

Hon satte händerna för öronen.

10.

Näst »Tok-Petter», som erhöill fritt vivre och husrum i fattigstugan mot det att han vår, sommar och höst höll Småstads Storgata i anständigt skick, fanns det näppeligen större original till i staden än gubben Åberg.

Gick man en vinterförmiddag förbi hans gamla hus nere vid ändan af Trädgårdsgatan, kunde man vara viss om att få se honom sitta i fönstret med benen insvepta i ett aldrig lapptäcke och studerande någon ännu äldre boklunta. Han hade brillor med stora mässingsbågar på näsan, men blicken föll alltid öfver dem ned på frakturtyperna. Sällan såg man honom ute så länge den kalla årstiden varade; men om sommartiden var han icke så osynlig. Då var han i sin blankslitna, svarta rock, sina oföränderliga, gamla, grå pantalonger och sin likaledes gråa, höga hatt en tämligen vanlig figur på Småstads gator.

Han var lång och häpnadsväckande torr och mager, ja, det var så att man nära nog väntade att få höra benknotorna skramla om hvarandra, när han gick. Hans röst var gäll och pipig, hans blick på samma gång lurande och hvass.

Man visste, att han skulle ha mycket pengar, men hvar de funnos, det hade däremot ingen reda på. Icke syntes det på den gamle notarién, som han kallades, att han var ägare af denna världens skatter; ingen tyckte mera fattig än han, en tiggare kunde ej lefva sämre än han.

Men han hade i alla fall ett hus, och dettas inre var högst egendomligt att skåda. I dess fyra låga rum fanns knappt så mycket plats att man kunde stå där. Från golf till tak voro de fyllda med den mest omväxlande samling af olika föremål. Där funnos gamla möbler i alla möjliga fasoer, vanligtvis mer

eller mindre trasiga, där funnos högar af böcker, sotiga kopparkärl, hela staplar af rostiga gevär, sablar och gamla kaskar, glas och porslin af alla upptänkliga slag, kläder i väldiga mängder — nästan allt, som språket har ett namn för, fanns där hopadt i en oreda, som trotsar all beskrifning.

Och hur hade detta kommit dit? Ja, däri bestod just gubben Åbergs egentliga egendomlighet.

Han hade en allt bebärskande vurm att inropa skräp på alla möjliga auktioner, dock sällan i själfva Småstad. Mest höll han till på stadsauktionerna i Storstad. Där var han en gammal, välbekant kund. Hvad han köpte, gjorde det samma, blott det var billigt. Och så drog han hem det till sin gamla gård, och där staplade han upp det så långt utrymmet medgaf. När där slutligen icke fanns plats för någonting mera, då ställde han till auktion själf.

Dessa auktioner voro riktiga högtider i Småstad. Hvar enda käring skulle dit och ropa. Då var också den gamle Åberg i sitt esse, då var han den rörligaste bland de rörliga. Han flög omkring ur rum och i rum, hans pipande stämman hördes öfver de andras, han uppmuntrade gummorna att köpa. När man inte ville betala hvad han tyckte en sak vara värd, blef han ond och skrek:

»Dumhufvuden, lät det vara, Karlström.»

Karlström var auktionisten.

Och så blef det då litet plats efter hvarje sådan försäljning, så att han kunde begynna fylla sina rum igen. Så hade det gått år ut och år in nästan så länge man kunde minnas.

Först när patron Vilke kom till Småstad, hade han då och då användt notarien Åberg för en del inkasseringsuppdrag, och däraf härledde sig deras bekantskap. Ibland kunde det hända, att gubben Åberg tittade in till patronen på kontoret, då han vanligen fick sin gamla näfverdosa fylld med snus. Hans stora, tunna näsa slukade aktningvärda kvantiteter af den varan.

Patronen visste mycket väl att gubben Åberg hade penningar, och när han nu i sitt förslagna hufvud började på fullaste allvar öfvertänka möjligheterna af att skaffa ihop mynt till förverkligandet af sin stora plan, kom han också att tänka på gubben Åberg. Icke för att han hyste just så stora förhoppningar på honom. Men det låg ej i patron Vilkes natur att lämna någonting oförsökt. Det kunde ju lyckas. Slog det slint, sörjde han ej däröfver. Han visste, att hans var åtminstone icke felet.

Patronen gjorde denna tid med en viss förkärlek sina promenader nedåt Norrhamnen. Han kunde stå där och se utåt den isbelagda fjärden, och för hans inre syn sväfvade då bilder, som kommo honom att känna sig rent af underlig till mods. Det var ju ej omöjligt, att dessa bilder en gång skulle taga verklighetens fasta form.

Under en sådan promenad kom han också förbi gubben Åbergs hus, och när han fick se den magra gestalten efter vanligheten sitta där böjd öfver boken, föll det honom in, att han skulle stiga på och språka med gubben.

Dörren var icke stängd, och han lotsade sig fram genom denna lumpornas labyrinth till den innersta kammaren, där denne föga förskräcklige Minotaurus satt smått huttrande i kölden. Det stank af mögel därinne, till och med alldeles för starkt för patronens annars föga känsliga luktorgan.

»Var så god och sitt,» sade gubben Åberg och visade på en ouppbäddad säng. Af de två eller tre dussin stolar, som funnos i rummet, dugde ingen att sitta på.

Vilke slog sig ned.

»Vi ha kallt i dag,» sade han.

»A ja, men det gör ingenting, bara man är varm om benen.»

Han drog lapptäcket tätare omkring sig.

»Jo,» fortfor patronen, »det var en sak, som jag gärna ville tala med notarien om.»

Åberg skakade på hufvudet.

»Nej, nu är jag för gammal att vara 'bygel',» sade gubben.

»Det är det heller inte fråga om. Har notarien tid att höra på mig några ögonblick?»

»Jo bevars.»

Och så började patronen på samma sätt han under dessa dagar många gånger förut gjort. Gubben Åberg satt med knäppta händer och såg på honom öfver sina brillor.

»Tja,» pep han, när patronen slutat, »det är verkligen en god idé. Om jag bara vore yngre så . . . men nu är det för sent, skall jag säga patron.»

»Hm. Ja, allting artar sig också så bra. Bara inte gumman Silfverspets satte sig på tvären.»

Notarien log och knep ihop ögonen.

»Tja, hon sätter sig på tvären, det är så likt henne, det. Men hon är nog inte så farlig, om man bara förstår sig på henne.»

»Då måtte jag inte göra det, tråkigt nog.»

Notarien tog sig en duktig pris. Så pep han vidare:

»Hvad skulle patron säga, om jag skaffade patron huset?»

Wilke såg på honom något förvånad. Gubben lät höra ett stilla skratt, som tycktes komma ända nedifrån magen.

»Tja, det skulle allt kunna hända att jag kunde det, så gammal jag är.»

Patronen blef intresserad. Den vändningen af saken hade han ingalunda tänkt sig, men den var visst icke den sämsta.

»Hur skulle det gå till?» frågade han.

»Tja, det är min sak det, ser patron; man har väl inte studerat jura för ro skull, och så mycket kan jag säga, att det vore då inte första gången hennes nåd Silfverspets och jag hade haft att göra med hvarandra.»

Han skrattade igen.

»Ja, om notarien det kunde...»

»Tja, det har jag ju sagt. Men, sir patron, ingenting för ingenting och någonting för någonting. Hur mycket ger patron i kommissionsarvode?»

»Den saken bli vi nog ense om.»

»Bättre förut än efteråt.»

»Ett par hundra riksdaler.»

»Ett par hundra är så obestämdt. Låt oss säga tre, så skall jag se till.»

»Nå ja, om notarien kan...»

Den gamle blef otalig.

»Det ska vi inte tala om; jag har sagt att jag kan. Om ett par dagar kan patron nog höra hit. Jag gissar det är färdigt då.»

Vilke gick. Han visste inte riktigt hvad han skulle tro om gamle Åbergs erbjudande. Gubben var ju konstig, men det hade legat någonting trovärdigt hos honom; till och med det kluckande skrattet hade haft någonting af säkerhet. Någon skada kunde aldrig ske, och tre hundra riksdaler kunde det verkligen vara värdt.

Så att patronen ångrade icke alls sitt besök hos den gamle notarien.

Denne hade åter böjt sig öfver sin bok; hans ögon följde raderna öfver brillbagarna, men då och då lutade han sig tillbaka i stolen och skrattade.

»Kluck, kluck, kluck!» lät det.

Så slog han ihop den nötta folianten — det var den gamla Västgöta-lagen — och reste sig. Gikten satt i knäna, så att det gick ej fort; hans ansikte drogs till ett sötsurt grin, tydligen af smärta, men lika plötsligt lystes de magra dragen upp igen och där hördes å nyo detta egendomliga, dofva, »kluck, kluck!»

Han gick bort till sängen och tog sin gamla, slitna bonjour och utbytte nattrocken mot detta plagg. Öfverrock hade han ingen, men kylan besvärade honom ej så synnerligen. Han var van vid att frysa. Så satte han sin gråa hatt på det grågröna stripiga håret, tog sin gamla käpp, hvilken enligt hans eget

påstående en gång tillhört grefve Axel von Fersen och burits af honom, då han stenades och ihjältrampades af Stockholms pöbel, och gick ut, sedan han omsorgsfullt läst dörren och känt på den ett par gånger. När han var ute, fruktade han för sina skatter; då han satt midt ibland dem, behöfdes inga lås, då var han själf den vaknaste väktare.

Och så styrde gubben Åberg sina steg ned mot hennes nåd Silfverspets' af tvenne olika partier så lifligt åtrådade egendom.

Hennes nåd befann sig denna dag i en rent af jublande sinnesstämning. Hennes lifs sorg var nu ett dystert minne blott. På morgonen, när Arkadius stigit upp tämligen sent och kommit ut i förmaket, hade moderns ömma, uppmärksamma blick genast märkt något ovanligt hos honom. Han drog tillbaka axlarna, häfde bröstet, blåste ut kinderna och pustade ut gång på gång. Hans ben fördes energiskt och hans armar slängde som ett par för tillfället af någon yttre makt påknuffade pendlar.

»Hvad du ser glad ut, Arkadius?» sade hennes nåd. Arkadius stannade framför henne.

»Ja, jag har en nyhet att berätta dig: jag förlofvade mig i går afton.»

Om åskan slagit ned och beröfvat hennes nåd själfva den tämligen stora och röda näsan, skulle hon icke ha kunnat blifva mera häpen. Hennes mun öppnade sig, hennes ögon stirrade. Så rusade hon på sin son, grep honom om handlofvarna och nästan skrek:

»Arkadius, min älskling, är det verkligen sant?»

»Visst tusingen är det sant,» svarade älsklingen en obetydlig smula snäsigt. »Är det så underligt det? Jag skulle väl därän någon gång jag ock.»

»O, Arkadius, hvad du gjort mig lycklig!»

Och nåden sjönk ned i en stol, dolde ansiktet i händerna och skulle till att gråta.

Men rococostolen, som icke var van vid en sådan hastighet i rörelser, behagade helt hastigt opponera sig mot angreppet i så måtto, att dess ena ben helt

enkelt föll undan, och en naturlig följd häraf blef, att fru Silfverspets i samma nu applicerade ett visst parti af sin kropp på det maskstungna golfvets tiljor.

Arkadius stannade framför sin moder och såg på henne genom monokeln. Tårarna, som redan varit färdiga att begynna falla, vände för ögonblicket åter till sina källor. Stöten akterut frambragte en reaktion mot den begynnande elegiska sinnesstämningen och med en röst, som snarare påminde om värdshusförestånderskan än den adliga nåden, sade fru Silfverspets:

»Men så hjälp mig upp då, din drummel!»

Att »drummeln» var han, kunde löjtnant Arkadius naturligtvis icke ett ögonblick betvifla, och han lydde därför genast den älskliga befallningen.

När fru Silfverspets öfvertygat sig om att allt var som det skulle bak, veknade å nyo hennes sinne och hon begynte.

»Ack, Arkadius!»

»Inte tycks du då egentligen intressera dig så mycket för det, eftersom du inte ens frågar, hvem det är.»

»Hvad bryr jag mig egentligen om det! Jag kan ju lita på ditt omdöme, min käre son. Men hvem är det?»

»Fröken Rosa Kjerner!»

»Å, jäså! Ja, tänkte jag inte det. Hör du, Arkadius, din mor har nog sett, att du länge... Ja, ja, du.»

Och hon hotade kokett med fingret.

»Men nu skulle jag bedja dig, mamma, att få pengar till förlofningsringar. Jag tänkte resa till Storstad i morgon.»

»Ack, Arkadius, så mycket du vill! Detta var den gladaste dagen i mitt lif!»

Och hon skyndade in i sin sängkammare, och fortare än eljes med en tolfskilling kom hon denna gången ut med en hundrariksdalerssedel.

»Tag den, Arkadius, tag den, och Gud välsigne dig!»

Hon hoppade upp och kysste de svagt mustaschprydda löjtnantsläpparna.

Arkadius, som i känslan af att vara fästman alldeles glömt hur det gått till, då han mottagit sina cigarrslantar, stoppade med en nonchalant åtbörd sedeln i västfickan, ehuru sanningsenligt bör förtäljas, att han sedan, när han kom in på sitt rum, omsorgsfullt slätade ut den, vek ihop den och gömde den i det minst trasiga rummet i sin gamla plånbok.

Emellertid ansåg Arkadius nu tillfället vara mycket gynnsamt för att rycka fram med hvad han ansåg vara en hederssak för sig att bringa till en för vederbörande part lycklig lösning. När därför mor och son intogo sin enkla frukost — Arkadius åt föga, han skulle på middag till sin fästmö — beslöt han att rycka fram.

»Hör du, mamma, har du tänkt vidare på, om vi skola sälja huset?»

Fru Silfverspets' hittills oändligt ljusa drag blefvo nu allvarsamma.

»Hvarför kommer du med detta nu?»

»Jo, därför att Kjerner, min blifvande svärfar, är mycket intresserad för Stjernbergs plan, och jag vet att de skulle tycka om att få huset. Och du kunde gärna vara medgörlig.»

»Att du kan ha hjärta att komma med detta på en dag som denna, Arkadius!»

»Nåja, inte är det väl så farligt. Jag har tänkt på saken, mamma, och du kan gärna sälja.»

»Min käre gosse, i dag vill *jag* inte tänka på detta. Var ej grym. Gif ej med ena handen och tag med den andra.»

»Men för min skull, mamma.»

»Du vet, att jag gör allt för dig, bara inte i dag, i dag vill jag endast vara glad. Men vi få se. Kanske när ni äro förlofvade. Om jag då skulle ge dig huset som förlofningspresent, Arkadius...»

»Bravo! Då säljer jag genast kåken!»

»Arkadius!»

»Ja, tack skall du ha, mamma, det skall nog bli bra?»

»Var god och observera, Arkadius, att ännu har du inte fått den, ännu gör jag som jag vill.»

»Naturligtvis.»

Fru Silfverspets fortsfor att vara halft dyster till slutet af frukosten. Men när Arkadius knäppte sabelkopplet om sin ej allt för smärta midja för att gå ut på promenaden, då öfvervåldigade henne åter hennes moderliga känslor, och i öfversvallande hänryckning slöt hon den bälde krigaren i sina armar och stamade, nu med helt annat tonfall än nyss:

»Ar-ka-di-us!!»

Då hon blifvit ensam, satte hon sig att tänka, icke på Arkadius, men på sitt kära, gamla hus. Sälja! Hon hade den senaste tiden ofta upprepat detta ord för sig, och när hon om aftnarna inne i sitt allra heligaste legat och lyssnat till rättornas gnagande invid de murkna panelerna, hade hon vridit och vändt på det tusen gånger. Och för hvar hundrade gång hade det blifvit något mindre motbjudande. Men hon hade här att kämpa mot hela sin natur, och det gick icke fort att öfvervinna den. Hon var ännu långt ifrån på det klara med hur hon skulle handla. Därhän hade det dock på sistone kommit, att det mera blifvit en ekonomisk fråga än en affektionssak. Och nu... ja nu, sedan Arkadius förlofvat in sig i en familj, hvars hufvudman tycktes hysa intresse för att få hennes gamla, kära, kära hus... nå ja... man kunde möjligen tänka på det. Men någon brådska var det i alla fall icke. Först skulle hon dock se ringen på Arkadius' finger, och den älskliga fästmon skulle själf först ha kommit och omfamnat henne som sin andra mor.

Just här kom hon att tänka på, att man inte hade bjudit henne på middag i dag, bara Arkadius. Det föll henne visst icke in att missunna honom, men nog kunde hon ha fått vara med. Näja, man

kunde ju ej vänta så stor belevfvenhet af en sådan som Kjerner. Männe han skulle ha vett att ställa till kalas den dag förlofningen eklaterades?

Ensam med sina tankar och handarbetet satt den värda frun hela den långa vinterförmiddagen, ensam förtärde hon sin tarfliga middag. Men när den var väl undanstökad, fick hennes nåd Silfverspets helt oväntadt ett besök, som skulle blifva af icke ringa betydelse för händelsernas utveckling i denna berättelse.

Hon hörde plötsligen ett ihåligt hostande ute i förstugan och ett trefvande efter dörrhandtaget. Hon gick själf och öppnade. Utanför stod notarien Åberg.

Hennes nåd Silfverspets tog i häpenheten ett steg tillbaka. Men den gamle notarien lät sig alls icke förbluffa.

»Förlåt, hennes nåd, men det är inte utan att jag har litet att resonnera om,» pep han, i det han gned sina händer, »och därför har jag tagit mig friheten att göra en liten eftermiddagsvisit.»

Han slog sig ned i en af rococostolarna. Fru Silfverspets blef stående. Sedan notarien öfvervunnit en häftig hostattack, fortfor han:

»För all del, sitt ned. Det går kanske inte så fort.»

Fortfarande stum lydde fru Silfverspets. Så blef det en paus, hvarunder notarien med ihåligt rosslande hämtade andan.

»Ja, det är länge sedan vi talade ett ord med hvarandra, fru Silfverspets,» började notarien. »Jag tror minsann att det är sina tio år. Och det fastän man bor i samma stad. Hååå jaja, man kommer ifrån gamla vänner. Det är så det.»

Han lutade sig tillbaka i stolen och fäste sina ögon skarpt på hennes nåd.

»Jaha, vi ha blifvit gamla vi båda, och världen har farit illa med oss, det vill säga mest med mig. Det är den här fördömda hostan. Hoho-hihi-i-i!»

Fru Silfverspets kände sig ovanligt obehaglig till mods. Han satt ju där som ett riktigt spöke, den

gamle notarien. Hon ville säga något, men kunde ej på länge få fram ett ord. Omsider sade hon med ansträngning:

»Vill inte notarien dricka en kopp kaffe?»

»Tack, tack, fru Silfverspets, det är kallt ute, och inte så varmt här inne heller för resten. Tack, tack.»

Det var icke i går hennes nåd bjöd på kaffe, men hon kände behof af att för några ögonblick komma ur den otäcke gamles åsyn.

Notarien satt kvar i länstolen, hostande och lät sina tummar idkeligen gå om hvarandra. Ibland logo de tunna läpparna.

Fru Silfverspets dröjde länge med kaffet, men slutligen måste hon dock in igen.

»Hååå, det smakade riktigt skönt,» sade notarien, då han med darrande hand satte koppen tillbaka på bordet. »Hur länge sedan är det vi drucko kaffe tillsammans? Det är väl snart fyrtio år, eller hur, fru Silfverspets?»

Hennes nåd såg ned i koppen.

»Se så där, nu känner man sig litet bättre,» fortfor notarien, »och nu ska vi börja tala förstånd. Hör nu, har inte fru Silfverspets tänkt på att flytta ifrån det här gamla rucklet? Det börjar verkligen blifva bofälligt.»

»Hvarför frågar notarien det?» sporde hennes nåd litet skyggt.

»Å, så där för ingenting. Jag tycker att fru Silfverspets har råd att bo bättre, och när nu tillfälle gifves att sälja . . .»

Sälja! Där kom det igen! Och nu ytterligare från en annan. Den gamla frun riktigt darrade.

»Hvarför skulle jag sälja?» frågade hon. »Å, ni äro riktigt stygga allesammans. Alla vilja ni drifva ut mig ur mitt gamla kära hus. Majoren vill ha det och Vilke vill ha det, och nu kommer också ni! Det hade jag inte väntat af er.»

»Af mig! Väntade ni öfver hufvud taget någonting af mig? Men så är det. Jag vill verkligen köpa huset.»

Fru Silfverspets fann det nödvändigt att sätta näsduken för ögonen och snyfta. Notarien visade sig orolig.

»Hvad nu,» sade han, »förr kunde man resonnera med er utan att ni tog till lipen. Jag minns, att ni en gång var tusan så kavat. Affär är affär, och jag vill köpa.»

»Men jag vill inte sälja, åtminstone inte åt er.»

»Kanske åt majoren och Kjerner, nu sedan Arkadius...»

»Fru Silfverspets ryckte till.

»Ja, blir det åt någon, blir det åt majoren.»

Notarien gaf till ett skrockande skratt.

»Å nej, det blir nog åt mig. Eller hur, Beata?»

Han lutade sig fram öfver bordet och såg på henne. Men fru Silfverspets lyfte ögonen från näsduken och mötte hans blick.

»Nej,» sade hon. »Huset är mitt och jag gör med det hvad jag vill.»

»Naturligtvis, men vi kunna ju språka om fördelarna vid den ena eller andra försäljningen. Nu är det så att jag fått i mitt hufvud, att jag vill ha det här huset. Du vet, Beata, att jag har penningar att köpa det för.»

»Alla edra penningar räcka inte.»

»Å hähä!»

»Nej, säger jag! Ni tror kanske att ni kan komma och pocka därför att jag är en värnlös kvinna, men det går inte.»

»Aldrig pocka, Beata, du skall göra det af fri vilja.»

»Aldrig!»

»Så får jag väl vända mig till Arkadius.»

»Arkadius? Hvad menar ni med det?»

Fru Silfverspets hade rest sig upp.

»Se så, sätt dig igen, Beata. Jag undrar inte på att du känner dig upprörd af att höra dig kallas med detta förtroliga namn af mig, gamla ruckel. Men minns du, att det var en tid, då du inte allt för ogärna lyss-

nade till det? Ack ja, visst är det länge sedan, men det är så roligt att draga fram gamla hägkomster. Sitt nu bara i lugn och ro, så skall jag upplifva minnet på dig.»

»Nej, nej!»

»Jo, jo, det är nyttigt ibland också. Ack, den tiden var inte unga fru Silfverspets så omedgörlig som nu. Nå nå, jag medger, att jag inte heller var ett sådant här gammalt skrälle då. Jag var en ung, vacker karl, påstod man, och det fanns en viss ung fru, som var mycket, mycket snäll emot mig. Vi gjorde i all tysthet båt färder och skogspromenader tillsammans. Man kunde få vara i fred den tiden. Och den lilla fruns man hade för tillfället begått ett litet fuffens och hade 'rest bort' på några månader. Den lilla frun var så olycklig i början, men hon tröstade sig småningom. Och det påstås, att den unge notarien inte var alldeles främmande för den trösten. Ja, du minns kanske inte längre det där, Beata?»

Fru Silfverspets' hela gestalt hade styfnat till under detta tal, som tidt och ofta afbröts af ihåliga hostningar. Nu såg hon med blixtrande ögon på den gamle notarien och hväste fram:

»Hvad är meningen?»

»Meningen? Kors, när två gamla vänner råkas, böra de väl tala om något angenämt, tycker jag.»

»Om ni inte har något annat att säga, kan ni gå.»

»Nej då, jag vill så gärna hälsa på Arkadius och gratulera honom. Naturligtvis vet jag det, och jag gläder mig åt hans lycka som vore han min egen son. Hihhi-hohoho!»

Fru Silfverspets sprang upp.

»Ni är en afgrundsandel!»

»Nej, visst inte. Det vore hårdt att neka mig ge honom min välsignelse, eller hur, Beata?»

Fru Silfverspets stod framför honom.

»Jag förstår,» sade hon med ansträngning, »hvarför ni just nu gjort mig den äran af ett besök för att

draga fram den här ... här ... historien. Ni vill tvinga mig att gå in på hvad ni önskar, annars ...»

»Annars?»

»Annars vill ni kanske tala om för Arkadius, att ...»

»Hohoho! Det var en ypperlig idé. Det hade jag sannerligen inte tänkt på.»

»Skurkl!»

»Tackar. Det låter annorlunda än 'min älskling' i den gamla goda tiden. Nå ja, sak samma, jag rider inte på ord. Vill du låta mig få kåken, Beata?»

Det såg ut som om fru Silfverspets varit färdig att rusa på den gamle, ynklige gubben, som dock satt helt lugn, rosslande och pustande.

»Nej, du skall icke ha den!» flämtade hon.

»Jaså, då får jag väl gå till Arkadius då.»

»Det vågar du inte.»

»Äsch, prata om våga, när det gäller affärer! Se så, inga barnsligheter. Antingen beslutar du dig att sälja, eller också ...»

»Eller också?»

»Så basunar jag ut för hela staden, hvad både du och jag burit på som en hemlighet i nära fyrtio år. Tror du jag är rädd? Bah! Jag har ingenting att förlora. Jag skall tala om att löjtnant Arkadius Silfverspets har lika mycken rätt till sitt stolta namn som ... som ... jag. Jag skall kläda af er båda två, jag skall ...»

»Gör det! Ingen skall tro dig, din usling!»

»Det skall bli min sak. Den, som spar, han har, och jag har sparat mycket, som skulle kunnat bli till nytta i den här striden. Se så, var förständig nu, Beata. Låt den där hemligheten stiga ned med oss i grafven. Du kan köpa min tystnad genom att ...»

»Fru Silfverspets visste knappt, hvar hon var hemma. Hon såg denne gubbe sitta där obeveklig, hon visste att han icke var att skämta med. A, att efter så många år, då hon trott allt vara utplanadt, glömdt! ...»

»Men jag har till hälften lofvat bort huset åt majoren,» sade hon med ett sista försök att fly undan.

»Å, står det till på det viset, min bästa Beata, då hade vi ju kunnat bespara oss alla dessa . . . formaliteter. Det är ju på majorens vägnar jag kommer.»

»På majorens?»

»Ja visst. När han inte själf lyckades, så . . .»

»Så vände han sig till er? Det tror jag inte.»

»Icke desto mindre är det sant. Jag visste, att han ville ha det, och jag erbjöd mig att skaffa honom det.»

Fru Silfverspets såg på notarien.

»Bästa Beata, förstå mig rätt. Naturligtvis sade jag inte ett ord till honom om vår lilla . . . hm . . . ni förstår. Men tänk er, så bra det kan bli. Majoren vill nödvändigt ha huset för tomtens skull, och den där Kjerner står på hans sida. Alltså skulle det vara angenämt för honom också. Då ska vi göra så här. Ni, bästa Beata, säljer genast huset åt mig, och så på den stora dagen, då Arkadius' förlofning eklateras, kan ni underrätta Kjerner och majoren om att ni sålt huset åt mig. Ni skall se så glada de bli.»

»Nej, nej; jag kan inte!»

»Åjo, saken är ju afgjord. Ser ni, bästa Beata . . .»

»Ni kan gärna låta bli att kalla mig 'bästa Beata'.»

»Hm . . . Ser ni, ers nåd, jag var så säker om att ni skulle gå in på mitt förslag, att jag redan i förväg satt upp köpehandlingen.»

»Det var starkt.»

»Men raskt. Se här är den. Och summan är 4,000 kronor.»

»Aldrig.»

»Jo visst.»

»Nej, icke ett öre under 5,000 kronor.»

»Jaså, ska vi börja på igen då. Bästa Beata . . .»

»Tyst!»

»Gärna. Säg vi 4,000 då?»

»Nej.»

»Bästa Beata, det är mer än nog betaldt för skräpet
Det är inte värdt 2,000.»

»Ni kan gå er väg!»

Men nu reste sig den magra gestalten. Hans händer darrade, hans läppar skälfdde, de små ögonen gnistrade och hans pipande stämma lät riktigt hemsk.

»Beata,» skrek han, »här har jag nu suttit en hel timme och pratat mera nonsens än jag annars gjort på tio år. Nu tål jag inga motsägelser längre. Du vet, att jag kan tvinga dig. Skrif under här, säger jag, eller skall fan ta både dig och din tjocke burk till löjtnant. Det skall hända något, som du bara svagt anar. Vill du sälja kåken för 4,000 eller inte? Jag har ej lust att stå här som en narr längre.»

Fru Silfverspets hade sjunkit ner i stolen.

»Det är skurkaktigt att bete sig på detta sätt mot en värnlös kvinna.»

»Spar dina omdömen! Vill du eller vill du inte?»

»Hvar har ni papperet?»

»Så, jag kunde väl tro, att hennes nåd Silfverspets inte skulle vilja låta någon skugga falla på det nobla namnet. Det är rätt, bästa Beata. Men först får du gå och skaffa vittnen. Du kan ta ett par af grannarna.»

»Kan det inte göras i morgon?»

»Nej, nu måste det ske. Raska på bara. Arkadius har väl bläck och penna därinne.»

Notarien öppnade dörren till löjtnantens rum och gick fram till skrifchatullet. Fru Silfverspets satt kvar i sin stol och stirrade framför sig.

»Nå, har ni inte gått än, fru Silfverspets?»

Hon skyndade ut och kom efter några ögonblick in med ett par unga pojkar från grannskapet. Darrande skref hon sitt namn under köpekontraktet, notarien satte dit sitt och vittnena intygade riktigheten af underskrifterna. Då de gått, sjönk fru Silfverspets ned på Arkadius' säng.

»Är ni nöjd nu?» sade hon.

»Fullkomligt, ers nåd, ni har alltid varit en förständig kvinna. Afträdesdagen är första april, ni kommer väl ihåg det? Och nu är det väl bäst att jag tar fram pengarna.»

Pengarna! Dem hade fru Silfverspets under dessa kvalfulla minuter alldeles glömt. Nu lystrade hon till ordet, och hennes ögon sågo, hur den gamle notarien med darrande fingrar räknade fram en hel sedelbunt.

»Var så god, ers nåd. Se efter att det är rätt. Ingenting att anmärka? Nä, då rekommenderar jag mig. Men ni kan gärna hålla tyst med saken tills vidare. En särdeles angenäm lösning. Tänk på, hvilken öfverraskning det kan bli för Arkadius. Blott ännu ett ord. Efter första april skall jag ha nöjet att egenhändigt öfverlämna till er vissa papper — bara en bunt små bref egentligen, gulnade och svärläsiga, men som ni kanske skulle sätta värde på att ha i er ägo. Jag har den äran.»

Och sedan han omsorgsfullt stoppet plånboken med köpekontraktet i fickan, gick han sin väg.

Fru Silfverspets kunde ännu länge höra hans ihålliga hostningar och hon ryste. Som bedöfvad satt hon där med penningbunten i hand. Det var som en elak dröm alltsammans. Var det verkligen möjligt? Hade hon sålt det gamla huset? Ja, hon hade ju det synliga beviset därpå i sin hand.

Hon begynte ifrigt räkna sedlarna om och om igen. Så ilade hon in i sängkammaren, läste dörren efter sig och gömde penningbunten längst nere på kistbotten.

* * *

Men den gamle notarien stultade ner till patron Vilkes kontor.

»Na?» frågade patronen nyfiket.

Det dröjde en stund innan notarien kunde svara.

»Det är klart alltsammans redan,» sade han.

»Hvad säger ni? Har hon verkligen beslutit sig för att sälja åt mig?»

»Nej, hon har sålt åt mig.»

»Ät er?»

»Ja, naturligtvis. Ni hade aldrig fått det. Men nu är det ingen omöjlighet längre. Beror på hvad ni bjuder.»

»Vi kommo ju öfverens om provisionen.»

»Kan jag inte minnas. Ni vet väl, att det finns flere spekulanter.»

»Hm.»

»Och den som bjuder mest får öfvertaga kontraktet.»

»Hvad vill ni ha?»

»Femtusen femhundra!»

»Å, ni gycklar väl?»

»Som ni vill. Jag går till Stjernberg.»

Notarien reste sig.

»Nej, ha inte så brådt, man kan väl få resonnera.»

»Nej, fem tusen fem hundra har jag sagt. För den summan transporterar jag afhandlingen på er.»

»Ja, men...»

»Ja eller nej?»

Patronen snurrade ett par hvarf på stolen.

»Nå så... kör till då.»

»Godt, om ni kommer hem till mig i morgon eller så, göra vi upp saken. Men får jag ge er ett godt råd, så håller ni mun, till dess allt är klappadt och klart.»

»Naturligtvis. Men säg mig en sak: hur kunde ni öfvertala gumman?»

Notarien skrattade.

»Det är min hemlighet, och det gör väl er det samma, bara ni får kåken. I morgon alltså, patron Vilke?»

»Ja, i morgon.»

Och notarien hostade sig i väg.

11.

Toras tillfrisknande gick nu med stora steg framåt och hvad som icke minst bidrog därtill var att hon kände sig lycklig. När hon satt där i sin hvilstol i det halfskumma rummet, gingo hennes tankar tillbaka till den där aftonstunden, då Gunnar suttit hos henne, då de funnit hvarandra utan ord, då *det* plötsligen blifvit klart för dem båda, hvad de dock så länge vetat. Och hon försjönk i stilla hänryckning. Alskal! Hur ljust kändes det icke, detta onämnbara, som nu med ens uppenbarade sig för henne i hela sin rikedom och fullhet!

Och där kom fortfarande emellan dem icke ett ord med direkt hänsyftning på denna stora, underbara hemlighet, som de hade emellan sig. Det behöfdes heller icke. De visste ju hvar de hade hvarandra. Det låg i handens tryckning, i blickens djup. Hon förstod, att Gunnar väntade, till dess hon åter skulle blifva den gamla Tora med de rodnande kinderna och det ungdomsfriskt pulserande blodet. Då skulle han nog träda fram.

Mamsell Lang kände sig tacksam mot Gunnar. Han hade varit outtröttlig, och hon skulle så gärna ha velat erkänna för sig själf, att det dock varit han, som räddat Tora, om hon vågat. Men då kolportör Jönsson öfverraskade henne med dessa tankar, fick hon höra stränga ord:

»Var inte otacksam,» sade han, »äran tillkommer Harren; han har frälsat henne, trots denne doktor.»

Och Emilie Lang vågade icke säga något där-
emot.

Jönsson kom för öfrigt under denna tid oftare än vanligt ut till »Mamre». Mamsellerna Lang och Karling sprattlade redan som fångna guldfiskar i hans nät till förmån för patron Vilkes stora företag. Men detta

var nog icke enda orsaken, hvarför han var en så trågen gäst hos dem.

Redan innan Tora insjuknade hade mamsell Karling, som hade mera blick än sin väninna för hvad som försiggick omkring dem, en gång sagt till mamsell Lang:

»Vet du, kära Emilie, jag tror att Jönsson börjar intressera sig för Tora.»

Men då hade Emilie Lang endast lett.

»Nej, kära Charlotte, där ser du allt i syne. Jönsson kan bestämdt aldrig hysa sådana tankar.»

»Inte det? Det förstås, visst är han ett Guds utkorade redskap, men inte skulle det väl hindra...»

»Jo, Charlotte. Jag kan åtminstone inte tänka mig...»

Nej, hon kunde det verkligen icke. Allt detta, som rörde sig om en människas hängifvenhet åt den andra, var för henne någonting ofattligt. Livvet hade därvidlag aldrig låtit henne erfara något, och därför förstod hon det ej.

Men en dag — Tora hade då redan lämnat sjukrummet och satt nere i förmaket hos sin tant — kom Jönsson. Tora kunde ej hjälpa att hon rodnade af förtrytelse, när hon såg honom. Genast steg hon upp och lämnade rummet. Jönsson såg efter henne med vattniga ögon och hängande läppar.

»Hennes hjärta är ännu alltjämt lika hårdt,» sade han.

»I det fallet har jag min tröst till Honom, som leder människornas sinnen såsom vattubäckar,» svarade mamsell Lang.

Jönsson slog sig, bred och trygg, ned i länstolen midt emot den gamla damen.

»Det är en sak jag 'grunnat' på ganska länge,» sade han. »Det står i skriften att det icke är godt för mannen att vara allena. Och det är ett sant ord som allt i den 'boka'.»

Mamsell Lang fann inledningen något besynnerlig och teg.

»Ser hon, mamsell Lang, jag har ransakat mig själf och bedit, och nu vet jag, att Harrens vilja är, att jag icke längre skall gå ensam på min väg, utan att han vill gifva mig ena hjälp, den sig till mig hålla må. Jaha, det är säkert det. Jag fick det klart för mig i natt.»

»Käre Jönsson.»

»Och det är därför jag kommit till henne. Jag har sökt få veta, hvilken kvinna vår fader ville gifva mig, och nu vet jag det. Han syntes mig i drömmen och han sade till mig: 'Jönsson,' sade han, 'gå till Mamre,' sade han, 'där skall du finna den jag utvalt åt dig. Du skall leda henne på den rätta vägen, stödja hennes stapplande steg.»

»Men, kära Jönsson, det var verkligen öfverraskande.»

»Hans vägar äro icke alltid våra vägar, ser hon, mamsell Lang, och för hans vilja måste vi alla böja oss.»

»Ja . . . ja . . . visst.»

»Och hvad säger ni då om den saken? Vill hon . . .»

Mamsell Lang darrade riktigt när hon svarade:

»Men, käre Jönsson, det är väl ändå omöjligt. Betänk, jag är ju redan sex . . .»

Jönsson satt och gapade.

»Hvad säger hon? Tror hon att Harren visat mig på henne? Nej, nej! Förstår hon inte hvem det är? Det är det lilla lammet, som befinner sig långt borta i vildmarken. Det är 'Torafleckan'.»

»Toral!» sade mamsell Lang, och det låg nästan något af ångest i hennes röst.

»Jaha, Tora. Si, hon är ännu så oböjd, att jag inte vill gå till henne genast, utan jag tänkte först att få — henne, mamsell, med mig, och så mamsell Karling. Si, det vore så bra så. Och ni ska inte vara rädd att släppa fleckan till mig. Hon ska nog må så bra. Hus har jag och Harren har välsignat mitt arbete, så jag är inte utan annat heller, och hon

ska också ha lite, tror jag, och tänk hvad vi tillsammans kunde verka hans verk.»

Jönsson hade stigit upp och klef fram och tillbaka i rummet. Han gned händerna och fnyste.

»Och så ser hon så rar ut, fleckebarnet,» sade han med samma uttryck i röst och åthäfvor som hade det gällt en fläskpannkaka eller någonting dylikt. Man kunde riktigt se, hur det vattnades i munnen på honom.

»Min snälle Jönsson, det här kommer verkligen så öfverraskande...»

»Därför ska hon tänka på saken. Vi ska inte förhastna oss. Men som jag sa', jag ville ha henne med mig.»

Mamsell Lang kände sig upprörd. Öfver hufvud taget hade hon hittills aldrig tänkt på, att hon kanske en gång skulle behöfva skiljas från Tora i detta lifvet. Hon skulle ju sluta till hennes gamla trötta ögon, när kallelsen till hemmet därofvan en gång kom. Men nu stod det med ens klart för henne, att det måhända ej var säkert, att detta hopp skulle gå i fullbordan. Den tanken förskräckte henne. Och så, att Jönsson... Hon satte pris på honom. Trots sin grofhyflade yta, som för öfrigt vanan gjort mindre kantig för henne, var han dock den han var, men... Tora... och han...

»Nej, nej, käre Jönsson, jag måste tänka mig för,» sade hon och lade handen öfver ögonen.

»Hvafalle?» sade kolportören och ställde sig framför henne. »Jag kommer väl inte för sent?»

»För sent? Hvad menar Jönsson med det?»

Det glimmade till i hans blick, och hans röst hade en viss hetsighet, när han svarade:

»Jo, jag menar bara om inte den där gudsförnekaren, doktorn...»

»Gudsförnekaren! Så Jönsson talar.»

»Jaha, det är just hvad han är. Jag har varnat henne för honom. Han har gått här och tisslat och tasslat. Hva? Har han kanske? Men det vägar hon

inte för Harren. Si, med mig går hon till himmelen, men med honom går hon till helvetet.»

»Jönsson, Jönsson!»

»Ja, jag måste säga det. Drag icke i ok med de otrogna hon, mamsell Lang.»

»Men jag vet inte, hvarifrån Jönsson får allt detta.»

»Å, en har väl ögon te se me', kan jag tro. Akta fleckebarnet hon, mamsell. Harren har gifvit mig henne, det är jag viss på.»

»Men jag kan inte tvinga Tora.»

»Tror hon då, att hon behöfver tvingas?» sade Jönsson med ett leende, som ej var fritt ifrån ilska.

»Det har jag inte sagt. Men hon är ännu nästan ett barn.»

»Så mycket lättare går hon att böja.»

»Låt mig nu sansa mig, Jönsson. Ni förstår ju, att detta, som ni sagt, innebär allt för mycket för att kunna afgöras i en handvändning. Låt äfven mig få stilla mig i bönen.»

»Gärna det. Jag ville bara säga henne, hur Harren ville ha det, och vågar hon trotsa honom så...»

»Säg inte så, Jönsson.»

»Står hon på min sida då?»

»Jönsson får inte fordra svar nu på den frågan heller. När jag ser vägen klar framför mig, då...»

»Ja ja... så får det vara på det viset då. Men hon ska akta både sig själf och fleckan för den där skändaren doktorn, det säger jag i Harrens namn. Och nu vet hon, hvar hon har mig.»

När Jönsson, bred och trygg, gått sina färde, slöt sig den gamla mamsell Lang inne i sin kammare. Hon kastade sig på knä vid soffan och dolde ansiktet i händerna. Och lika mörkt som det var för hennes skumma lekamliga ögon, lika svart fortfor det att vara därinom. Hon kunde icke se den väg hon hade att vandra. Men ur mörkret tyckte hon sig dock höra en bråkande stämma, hvars tonfall nu föreföll henne fränstötande. Rösten kom från honom, som nyss talat

med henne. Och . . . nej, hon ville icke tillstå det . . . det hade i hans ord legat en cynism, som kom henne att rysa. Men då var det som om hon sett en liten ljus punkt i allt mörkret, den blef större och större. Ju närmare den kom, dess klarare blef den, och midt i glansen såg hon — Gunnar, Gunnar! Hon sträckte bedjande händerna mot honom. Han lade sin arm om hennes lif; med den andra omslöt han Tora, som med ett lyckligt leende lutade sitt hufvud mot hans skuldra. Gunnar! Fanns det någon utom Tora, som hon trots allt höll innerligt af, var det Gunnar. Hon hade ju ändå ledt hans första steg. Visst var det bittert, att deras vägar skilts åt, men kanske kunde de ännu en gång flyta samman. Och då . . . ja då visste hon, att till ingen i världen skulle hon med sådan trygghet lämna Tora, som just åt Gunnar. Herre, led mig på den rätta stigen, bad hon till slut.

Men ingen fick veta, hvad kolportör Jönsson hade haft att säga henne.

En afton kom mamsell Karling ner till doktor Stal.

»Bästa Gunnar,» sade hon, »vill du titta hem med mig. Vår Magda har plötsligt blifvit sjuk. Hon har konvulsioner, så det är rent rysligt.»

Doktorn följde henne.

Den starka, ovanligt kraftiga flickan vred sig som i kramp. Det dröjde en stund innan doktorn fick bukt med anfallen. Han satt på kanten af bädden hos henne, när mamsell Karling kom in med is, som han bedt henne skaffa.

Flickan ryckte till, när dörren slog igen; hon stirrade på doktorn, reste sig häftigt, slog armarna om hans hals och skrek:

»Ack, jag är så olycklig, så olycklig!»

Det kom ett nytt anfall, och doktorn hade all möda att befria sig ur den krampaktiga omfamningen.

Mamsell Karling hade häpen stannat.

»Hvad är det åt henne, Gunnar? Är hon tokig?»

Doktorn svarade ej. Ännu en gång lyckades han få flickan lugn.

»Se så,» sade han, »nu tror jag att det är öfver, åtminstone för den här gången.»

Tora hade redan gått och lagt sig; doktorn gick in till mamsell Lang, och mamsell Karling följde honom beskäftigt.

»Det här var besynnerligt,» sade hon. »Här står aldrig rätt till. Kan du tänka dig, Emilie, hon faller Gunnar om halsen och skriker, att hon är så olycklig.»

»Ja, stackare,» sade Gunnar allvarligt.

»Ar det något farligt?» frågade mamsell Lang, »så säg oss det. Magda har varit oss en trogen tjänarinna, och vi skola ej underlåta något...»

»Nej, farligt tror jag inte att det är; det går nog öfver om... om en tid.»

»Men hvad är det då?» vidblef mamsell Karling envist.

Gunnar dröjde ett ögonblick.

»Nåja, ni få ändå veta det, så kan jag så gärna säga det: Magda befinner sig i omständigheter.»

Om doktorn sagt, att detta varit fallet med de båda gamla mamsellerna själfva, kunde effekten knappast ha blifvit större. Mamsell Lang föll tillintetgjord ner i en stol, mamsell Karling spände ögonen i doktorn, öppnade läpparna för att säga något, men fick på flere minuter icke fram ett ord. Doktor Stål kunde ej låta bli att draga på munnen. Mamsell Lang såg det.

»Och det skrattar du åt, Gunnar!»

»Nej, visst inte, bästa tant, tvärtom, jag beklagar.»

»Det är oerhördt!» fick mamsell Karling ändtligen fram.

»Och du är alldeles säker därpå, Gunnar?» frågade mamsell Lang.

Doktorn nickade jakande.

»Du har vetat det länge!» utbrast nu mamsell Karling och sprang tätt in på honom.

»Hvarför tror tant det?»

»Jo, nu minns jag det! Den där gången Tora blef sjuk . . . Jaha, jag undrade just, hvarför du såg på henne och hon rodnade; du märkte det! Det är afskyvärdt.»

»En sådan synd i mitt hus!» sade mamsell Lang, som försökte fatta sig.

»Men ni skola inte taga så illa vid er,» menade doktorn. Det är så och kan inte hjälpas.»

»Jo, det kan det,» sade mamsell Karling. »I morgon dag skall människan ur huset.»

»Du har rätt, Charlotte,» instämde mamsell Lang.

»Redan i afton!»

»Nej, förhasta er nu inte,» förmanade doktorn. »Flickan är sjuk, och det är synd om henne. Gör nu ingenting, som ni kanske sedan kunna komma att ångra. Tro mig, hon lider nog själf af sitt felsteg. Lyd nu mitt råd: låt henne stanna hos er någon tid; visa er snälla och vänliga mot henne, och när sedan omständigheterna det fordra, räck henne då en hjälpsam hand.»

»Jag förstår inte, hur du kan tala på detta sätt, Gunnar,» sade mamsell Karling rent af förnärmad. »Du uppmanar ju oss att lägga hyende under lasten.»

»Nej, tant, bara att vara barmhärtiga.»

»Att visa barmhärtighet mot synden förbjuder Gud, Gunnar,» sade mamsell Lang.

»Men mot synderskan.»

»Nej, nej, kom inte med dina sofisterier. Bort skall hon, och det i morgon dag, eller hur Emilie?»

Mamsell Lang nickade jakande.

»Men säg mig,» fortfor doktorn, »hvert skall den stackars flickan taga vägen? Ingen lär vilja bry sig om henne.»

»Hon får sköta sig själf. Den, som . . . bragt henne i olycka, får hjälpa henne till rätta.»

Doktorn skakade på hufvudet.

»Det tror jag inte,» sade han.

»Ja ja, vi resonnera ej vidare om saken,» dekreterade mamsell Karling. »I morgon bittida skall människan härifrån, det är säkert. Å, att någonting sådant skulle hända!»

Och så skedde äfven. Mamsell Karling gaf den stackars flickan ord och inga visor. Hon grät öfver sig gifvet, men det hjälpte inte. Tora, som fått del af historien, kände sig både ledsen och upprörd. Hon bad svagt för Magda, som hon tyckte mycket om, men mot tantens och mamsell Karlings förenade vilja kunde hon ej strida.

Magda gick. Redan innan hon hunnit taga tio steg utom »Mamres» område, såg hon, att man tittade i fönstren efter henne. Hela Småstad kände för flera timmar sedan till att mamsell Langs piga »råkat i omständigheter».

Magda var icke Småstadsbarn. Endast få af dess invånare kände hon. Hvert skulle hon vända sig? Om hon endast kunnat komma bort från alltsammans. Men det var omöjligt. Vintern hade den sista tiden varit mindre sträng, och nu hvarken buro eller brusto isarna. Nej, hon måste stanna.

Nå, så skulle hon blifva kvar!

Hon var en alltför sund natur för att länge hän gifva sig åt förtviflan. Den enda hon kände närmare i Småstad var madam Frid och hennes dotter. Till dem ställde hon sina steg.

Om hon kunde få stanna där? De hade en kammar på loftet.

Nej, den var upptagen nu, och de hade för öfrigt så trångt, att det lät sig rakt inte göra.

Nå, så fick det vara. Magda gick till doktor Stål.

»Doktorn,» sade hon, »doktorn vet hur det är ställdt. Jag är inte värd att man bryr sig om mig, jag inser nog det. Men doktorn är inte som de andra. Det är kanske för mycket begärtdt, men kan doktorn hjälpa mig något, så gör det för Guds barmhärtighets skull — och för fröken Toras.»

Hon såg på doktorn, och hennes ögon voro öppna, ärliga och bedjande.

»Jag är stark,» sade hon, »när detta är öfver, å, så jag då skall arbeta; men nu känner jag mig inte frisk. Vill doktorn?»

»Jaså, man har...»

»Kört bort mig,» sade Magda. »Ja, det var ju klart det. Därför hade jag också tänkt dölja det så länge som möjligt. Fröken Tora bad nog för mig, men det hjälpte inte.»

»Och du har inga bekanta här, som...»

»Inga. De enda jag har, körde nyss ut mig nära nog de också.»

»Kära Magda, det var en tråkig historia det här. Och du kan inte komma härifrån heller?»

»Nej; visst skulle jag helst vilja det. Men det vore för resten lika när; jag har hvarken far eller mor eller släktingar i lifvet.»

»Du är för god, Magda, att bli bortkastad för detta,» sade doktorn.

»Gud välsigne doktorn för de orden. Nog vill jag söka upprätta hvad jag felat, bara man inte stöter bort mig på alla håll.»

Doktorn funderade ett ögonblick.

»Vänta här,» sade han och gick ut ur rummet.

Doktor Stål hade en gammal hushållerska, en släkting på långt håll, en af de där rara gummorna, som verkligen någon gång finnas utom romanernas område.

Moster Stafva satt i köket och rensade flundror. Doktorn talade om hur det förhöll sig.

»Hvad säger du, snälla Stafva, om vi skulle taga flickan. Du kan nog ha hjälp af henne så länge, och i kammarn inne på gården kan hon ju bo.»

»Men, kära Gunnar, det går ej an. Tänk då på hvad folk skulle säga.»

»Det bryr jag mig föga om, det vet du, Stafva. Frågan är här bara, hur man handlar rättast.»

»Ja, men snälle Gunnar, när sedan...»

»Var du bara lugn; då skall jag laga, att mamsell Berg tar hand om henne.»

»Nåja, inte fäster jag mig vid pratet, när inte du... Och det vet du ju, Gunnar, att du har din fria vilja.»

»Ja, men jag vill att du skall vara med om det, kära, gamla moster.»

»Jag är med om allt hvad du vill.»

»Nå, då så!»

När han kom in igen i mottagningsrummet, såg han iktigt glad ut.

»Du kan få stanna här, Magda, om du vill.»

Magda både rodnade och bleknade.

»Nej, nej, doktorn, det går aldrig an... det menade jag inte... nej, nej.»

»Jo, bevars. Ännu en tid kan du utan fara sköta både ett och annat. Min gamla moster skall taga hand om dig. Vill du det?»

»Om jag vill!»

Flickans ögon stodo fulla af tårar, gråten stockade sig i halsen på henne. I sin öfversvallande känsla af tacksamhet hade hon så när sjunkit ned på knä för den unge läkaren. Nu tog hon häftigt hans hand och kysste den.

»Gud i himlen välsigne er, doktor Stål! Ni skall inte få någonting att skämmas för min skull. Nej, nej! Jag går! Nu är jag nöjd, jag har träffat på en, som hade hjärta för mig. Jag vill inte se er ångra er godhet. Kanske ni en dag skulle göra det. Adjö!»

Hon vände sig för att gå, men vacklade och skulle ha fallit, om doktorn ej kommit lagom för att taga emot henne.

Krampanfallen togo henne igen. Doktorn måste ropa på gamla Stafva, och med hennes hjälp fick man den ömsom gråtande, ömsom skrattande medvetlösas kvinnan in på en soffå i moster Stafvas kammare. Där lämnade doktorn dem båda ensamma, och under Stafvas omsorger kom Magda till sig igen.

»Se så,» sade den gamla, »sådana där historier vill jag inte veta af mer. Nu är du lugn bara. Tacka du Gud, att doktorn tar sig an dig. Låt förnuftet råda litet mera än förr, så behöfver du först och främst inte råka illa ut flere gånger och allt kan bli bra igen. Upp nu med dig, flicka, och tag spannet där och gå ut på gården och skölj potatisen vid pumpen. Och därmed jämt. Hädanefter låtsa vi som det regnar. Skura den riktigt väl bara, och bort med alla ögon.»

Men på eftermiddagen visste man i hvarje koja i Småstad att doktor Stål gifvit mamsell Langs lättfärdiga piga en fristad hos sig.

»Det är aldrig möjligt!» sade mamsell Karling.
»Det vore nästan för starkt.»

Tora sade ingenting. Men hon längtade efter att få tala vid Gunnar.

12.

Patron Vilke kände sig öfvermåttan belåten. Allt hade gått bättre än han hade vågat hoppas. Han hade mycket väl vetat hvad han gjorde, när han vände sig till Jönsson och tog honom till sin förtrogne. Kolportören hade varit energisk som vanligt. Nu hade man hela »församlingen» i sin hand, både dem som voro etiketterade med hundrariksdalerssedlar och dem, hvilka endast hade »änkans skärf» att bjuda på. Sjöföreningen sömmade af alla krafter och skraddare Brolin lät om aftnarna prässjärnet hvila, utbytte nålen och syringen mot stämgaflöj och öfvade gladeligen sina sångarbröder efter sifferskrift ur »Pilgrimsharpan».

På listan, som nu låg framför patronen på pulpeten, hade han redan i förväg dragit slutstrecket. Där fanns endast rum för några få poster till, och de voro

så säkra, som hade de redan varit ditprentade. Kredit tedde sig salunda till patronens fulla belåtenhet, och just i dag hade han på debetsidan kunnat anteckna något, som utgjorde så att säga nyckeln till det blifvande kassaskåpet. Där stod en post på hela fem tusen fem hundra kronor eller den summa han betalat notarien Åberg för Silfverspetska kaken.

Så hade han då lyckats från början till slut, och bara våren nu ville komma, skulle det blifva lif och rörelse nere i Norrhamnen. Hvilken musik, när yxorna började skilja de murkna plankorna åt i detta gamla Silfverspetska ruckel, som hittills utgjort det oåtkomliga föremålet för hans åtra.

Han njöt af att ingen visste det. Han njöt af att märka, hur major Stjernberg gick omkring och värfvade, och han skrattade inom sig, när han hörde, hur majoren lät påskina att den blifvande släktskapen mellan Kjernerkska och Silfverspetska familjerna skulle rödja vägen bred för hans företag. He, he, he, om de hade vetat!

Löjtnant Arkadius Silfverspets hade varit inne i Storstad och skaffat gyllene bojor åt sig själf och den hulda Rosa. Stoltare än han rest, kom han hem igen. Nu kunde han berätta för den älskliga fästmon, att han vågat lifvet för att skaffa trohetens symbol åt dem båda. Han hade kört ner på isen, och det var med knapp nöd han hade räddat lifvet, sade han. Visserligen var det endast så, att släden råkat komma för djupt ner i sörjan, men i den rosenröda fantasistämning, hvari löjtnant Arkadius befann sig, blef sörjan genast till en dold, förrådsk vak, och körsvennen lät för ett par tofskillingar udda vara jämt. Och den älskliga Rosa kramade löjtnantens feta fingrar, höjde axlarna i jämbredd med de rosenfärgade öronen och läspade:

»O, Arkadius!»

På aftonen skulle förlofvingen eklateras. Till Kjernerks var inbjuden en liten, men honett samling gäster.

Där var major Stjernberg och apotekare Ströms, postmästarinnan Vigelius med Siri — ehuru fru postmästarinnan förklarar sig finna sällskapet mindre »konvenabelt» — och, hvilket kanske borde ha nämnts först, hennes nåd Silfverspets, jämte ännu några andra af Småstads invånare, hvilka icke figurera i denna historia.

Fru Silfverspets hade allt sedan notarien Åbergs besök och efter den ödesdigra följd det haft känt sig som om hon vandrat på en vulkan, hvilken hvarje ögonblick hotade med ett utbrott. Ehuru det icke öppet sagts, att den förlofning, som i afton skulle firas, gällde å ena sidan fröken Rosa Kjerner och å den andra löjtnant Arkadius Silfverspets jämte hans mammas ofta omnämnda käk i Norrhamnen, kunde fru Silfverspets icke dölja för sig, att sådant var förhållandet — Kjerner hade tydligt nog låtit förstå det, när han väl hunnit tänka sig om — och hon kände sig som en förräderska mot sitt eget barns lycka. Men hur hon grubblat, hade hon slutligen trott sig finna en utväg att föra allt till ett lyckligt slut. Det hade visserligen, när hon af en tillfällighet kom under fund med, att notarien fräckt ljugit, då han sagt henne att han möjligen gick major Stjernbergs ärenden, kostat henne stor öfvervinnelse att gå ner till notarien. Men hon hade underkastat sig det. Nu var det hon, som hade påmint honom om gamla tider, nu var det hon, som hade sagt »vår Arkadius» och hon hade bönfallit honom om att hålla hemligt detta... detta med huset till fram i april. Det hade han, utan att inlåta sig på några detaljer om sina redan realiserade planer med huset, som för detta ridderlig kavaljer lofvat med både hand och mun, och som han äfven tänkte hålla sitt löfte, hade han bedt patron Vilke om detsamma, ehuru patronen härtill, såsom hans vana var, när han icke klart insåg fördelen af det ena eller andra, svarat hvarken ja eller nej. På notariens fråga, hvarför det skulle hållas hemligt just till denna tid hennes nåd Silfverspets uppgifvit, hade bemälda nåd svarat, att då

skulle Arkadius, med Guds makt, redan vara gift med sin Rosa, och sedan kunde hvem som helst få huset, när hon ändå icke fick behålla det. Men det skulle ju bli majorens, inte sant? Hon kunde tyda notariens »hm» till svar härfpå hur hon själf ville.

Det var därför med något så när återställd jämvikt i sitt af ömma moderliga känslor fyllda sinne, som hon nu vid Arkadius' arm trädde in i den rikt upplysta salen hos Kjerner. Löjtnantens sabel skramlade och löjtnantens mammas gamla blommiga sidenklädning frasade så mycket den för sin ålder stod ut med. Öfver samlingen af gäster hvilade denna stämning, som tydligt nog tillkännagaf, att alla mycket väl visste hvad som skulle ske och hvarför de voro bjudna, ehuru alla borde låtsas alldeles okunniga för att i det otåligt väntade ögonblicket kunna se riktigt öfverraskade ut. Rosa, som klädt sig i skärt med tygblomster på de mörka lockarna, låtsades se Arkadius minst af alla, Annie, som stassade i allvarsamt brunt, kunde ej lägga band på sin förtret, var kallt höflig mot damerna, öfverlägsen mot herrarna. Värden gick omkring med sin astma som om han haft minst ett kvarter gurgelvatten i strupen.

Fru Ström gjorde les honneurs som värdinna och gjorde det med erkännansvärd talang. Hon fick fruarna i fart med skvallret inne i förmaket, så att icke en af dem märkte hur timmarna flögo i väg och de sålunda ej heller hunno med att blifva nervösa af otålighet öfver hvad som skulle komma.

Herrarna spelade som vanligt kort. Men »juntan» fick i afton försäka löjtnant Arkadius' sällskap. Man ansåg det hvarken lönande eller passande ens att attackera honom en kväll som denna.

Inne i Kjerner's rökrum stod värden, som nu ändtligen var på det klara med det tal han skulle hålla, tillsammans med major Stjernberg och apotekaren Ström. Apotekaren sade:

»Nå, Stjernberg, har du talat med gumman Silfverspets? I kväll bör du kunna komma till rätta med henne. Sätt an henne på skarpen och släpp henne

inte förrän du får kaken. Hon måtte väl ha så mycket hut i sig att hon inte säger nej nu längre.»

»Ja, det vore dumt af henne,» sade Kjerner. »Det där borde man helst haft klart innan man... nåja, nu är det som det är. Men kaken ska vi ha i mellangift.»

»Naturligtvis,» försäkrade majoren, och som det nu var en paus i spelet, gick majoren ut till damerna.

Alla voro på ett i ögonen fallande sätt vänliga och deltagande gent emot hennes nåd Silfverspets, som riktigt sam i förtjusning. Det vill säga, att postmästarinnan Vigelius utgjorde ett undantag. Hon ansåg sig icke ha den ringaste anledning att vara särskildt älskvärd. Men hon märkte till sin ytterligare förtret att man icke stort brydde sig om hennes impertinens i tal och sätt. Nå nå, de kunde vänta bara, till dess Siri blef förlofvad med pastorn. Då!

Majoren närmade sig artigt hennes nåd Silfverspets och gjorde sig underrättad om hennes hälsa, berömde hennes friska utseende och framkastade en antydning om att Arkadius var en bland de ståtligaste officerare man gärna kunde se och att han var en prydnad för sitt regemente. Man kunde se, att han hade »blått blod» i ådrorna.

Detta sade majoren icke alls på något särskildt understruket sätt, men hennes nåd Silfverspets kände, hur hon rodnade, och började vifta sig med solfjädern.

Ty hon hade verkligen en solfjäder, ehuru det måste sägas att hon manövrerade den, som hade hon haft en stekpanna i handen i stället.

»Ja, det är verkligen varmt,» sade majoren.

»Behagar fru Silfverspets ett glas sodavatten? Var god och tag min arm, så gå vi in i herrarnas rökrum; där är visst tomt nu.»

Stolt som en gudinna seglade hennes nåd Silfverspets genom rummen vid majorens arm.

Inne i rökrummet bjöd han henne sitta ned.

»Min bästa fru Silfverspets,» sade han, »jag vill begagna mig af tillfället att återupptaga ett samtal, som vi hade med hvarandra för någon tid sedan.»

Fru Silfverspets började genast känna sig obehaglig till mods och påstod att hon kanske hindrade herrarna från att begagna sina rättigheter till detta rum. Men majoren bad henne vara lugn.

»Fru Silfverspets förstår, hvarpå jag syftar,» fortfor han. Nu mer än någonsin ligger mig detta husköp om hjärtat. Förhållandena ha väsentligen ändrat sig, sedan vi sist talades vid. Arkadius skall nu snart sätta eget bo, och jag förmodar, att ni ej tänkt på att låta detta ske i Norrhamnen. Under sådana förhållanden blir ni allt bra ensam där nere. Hvarför då ej hellre sälja huset åt mig? Jag försäkrar er, att därmed skulle ni också göra er nya släkting, Kjerner, er mycket förbunden.»

Fru Silfverspets lät solfjädern gå. Majoren släppte ej taget.

»Min bäste major,» sade hon slutligen, lät oss inte tala mera om detta i afton. Ni känner ju min lilla svaghet för mitt gamla hem. Ni får ej lägga mig den för hårdt till last. Inte skola vi på en dag som denna börja afhandla tråkiga affärer. Men det försäkrar jag er, att för Arkadius' skull skall intet offer bli mig för dyrt.»

Hon andades ut en lättadens suck. Nu hade hon väl afväpnat honom. Och däri tog hon ej fel. Majoren ansåg det ej lämpligt att gå längre.

»Jag tackar er, fru Silfverspets. Hvad ni nu sist sade tager jag som ett löfte.»

Detta korta samtal hade gjort så mycket, att hennes nåd Silfverspets alldeles kommit i misstämning. Det onda samvetet, som hon hittills lyckats söfva, hade väckts upp på nytt. Hon kände sig icke längre säker, och damernas fortsatta vänlighetsbevis blefvo riktigt plågsamma. Nu irriterade henne i hög grad postmästarinnans impertinenta blickar. Det var då också ett sätt att bjuda den människan. Det såg nästan ut som om hon visste någonting. Ja, tänk om de visste! Det riktigt klack till i nåden. Men hon måste vara

lugn. Om bara supén ville komma snart, om bara allt vore öfver! Hon skulle riktigt tacka Gud då.

Majoren sade till Kjerner och Ström:

»Det går bra, ska ni få se. Jag har hennes löfte.»

»Jag kunde väl tro det,» sade Ström. »Kärleken röjer väg för allt här i världen.

Man började duka. Det var både mycken mat och god mat. Herrarna inspekterade smörgåsbordet, medan damerna voro rysligt nyfikna på hvad det skulle bli för esterrätt. Postmästarinnan menade, att det kunde vara i stil med ... hm ... att bjuda på »giftas», hvar emot de andra protesterade, enär det skulle vara nästan förnärmande enkelt.

Supén begynte. Kjerner förde hennes nåd Silfverspets till bordet, medan Arkadius galant bjöd Rosa sin arm. Nå, det funno alla i sin ordning i betraktande af hvad som komma skulle. Champagneglasen stodo i två täta rader på båda sidor om den stora borduppsatsen. Man lefde fint hos Kjerner, när det skulle vara.

Medan man sorlade kring bordet i den angenäma stämning, som alltid åstadkommes vid en god supé, blef apotekare Ström atkallad af den sömnige Rudolf. Det var ett recept, som skulle expedieras. Mamsell Berg skulle ha det; hon hade kommit själf och ingen annan än apotekaren fick laga till det; det hade hon uttryckligen sagt till.

»Bed henne komma igen om ett par timmar,» sade apotekaren förargad.

Men mamsell Berg lät icke afspisa sig. Om Ström ej haft munnen full med smörgås, hade han bestämt sagt någonting mindre vackert. Nu sväljde han det med hvetebrödet, smöret och kaviarn och snodde in på apoteket.

»Ja, jag kan verkligen inte hjälpa det, snälla apotekarn,» sade mamsell Berg, »men doktorn sade uttryckligen, att biträdet inte fick expediera.»

»Må hin ta den doktorn!» sade Ström snäsigt.
»Han har en fördömd vana att komma med sina recept när man . . .»

»Ja, det är bjudning hos herr Kjerner,» sade mamsell Berg, »det är verkligen synd, men . . . Nå, apotekarn, det är väl sant att löjtnant Silfverspets skall förlofva sig i afton? Eller kanske det redan är gjordt?»

»Nej, det är det inte.»

»Jaså, hm . . . ja ja, man vet förstås ändå hur det är. Jag tycker bara det var underligt, att han inte tog Annie i stället. Hon är då sötare.»

Apotekaren svarade icke. Han stötte förtvifladt i en mortel. Men att i två minuter hålla sig tyst var för mamsell Berg naturligtvis en omöjlighet, då hon hade en person, som hon kunde tala vid. Därför fortfor hon:

»Ja, det var allt väl för löjtnanten, att det en gång blef af. Jag har många gånger tyckt synd om honom. Har apotekarn hört, att de unga ska bo i fruns hus ute på Björkudden.»

»Det var tusan, hvad mamsell har väl reda på sig,» snäste apotekaren. »Tag hit aqua destillata, Rudolf.»

»Å ja; man får höra ett och annat. Huset skall byggas om riktigt fint. Och därför har fru Silfverspets sålt det gamla rucklet i Norrhamnen. Det är då alldeles förfärligt, när man tänker på att hon fått sju tusen riksdaler för det där skräpet.»

Apotekaren ryckte så häftigt upp från sin mortel och sina flaskor, att han slog hela recepturen full med vatten.

»Hvad sa' mamsell?»

»Kors, att fru Silfverspets sålt sitt hus i Norrhamnen. Det skall bort, ser apotekarn. Å, det skall ske mycket där nere.»

»Sålt? Hvad är det för dumheter?»

»Det är inga dumheter alls, apotekarn, utan bara sanning. Det måtte väl jag veta. Jag hörde det af fru Vilke i eftermiddags.»

Apotekaren gick fram till disken.

»Af fru Vilke? Hur vet hon det?»

»Jo, därför att patronen har köpt det,» sade mam-sell Berg, litet stött öfver apotekarens halft näsvisa, halft hänande ton.

Ström gapade på henne.

»Har Vilke köpt huset i Norrhamnen? Hvad är det för prat?»

»Nåja, jag tar inte betaldt för hvad jag säger, och apotekarn kan tro mig eller inte, bäst han vill. Var nu så god och ge mig flaskan bara, så skall jag inte besvara längre.»

Apotekaren visste icke, hur fort han skulle komma in till festväningen. Där hade man just börjat med de varma rätterna. Arkadius Silfverspets stod vid bordet och lade på en tallrik en portion åt skön Rosa, en portion, som förr skulle ha ägnat sig för en utsvulten bondbeväring än för en ljuf varelse, som om några ögonblick skulle fångas i rosenbojor. Ström kom in med sådan fart, att han höll på att knuffa omkull ett par af herrarna. Major Stjernberg fick en törn med den påföljd, att lammkotletten på hans tallrik hamnade i hennes nåd Silfverspets' knä. Han skyndade fram till Kjerner.

»Kom med, jag har något att säga dig,» hvi-skade han.

»Hvad tusan nu? Brinner det i huset?» sade Kjerner, då de stodo i rökrummet.

Men apotekaren stängde dörren.

»Det är svinaktigt!» utbrast han. »Käringen har sålt huset åt Vilke!»

Kjerner förstod icke riktigt. Han flåsade hest och såg frågande på den eldröde apotekaren.

»Begriper du inte,» fortfor denne, »att gumman dragit oss vid näsan. Hon har sålt kåken i Norrhamnen åt Vilke . . . hör du, åt Vilke!»

Nu begrep Kjerner.

»Mår du inte bra?» sade han. »Eller hvad fan pratar du sådana dumheter för?»

»Nej, det är inte dumheter, säger jag. Jag hörde det just nu inne på apoteket af barnmorskan.»

»Nej, hörde du!»

»Na, du tror inte? Jag skall gå efter Stjernberg.»

Majoren kom.

»Hvad står på?» sade han. Han var icke så litet upprymd redan.

»Jo, Silfverspetskan har salt huset till Vilke.»

Majoren stramade upp sig, antog en allvarsam min och sade:

»Det är omöjligt!»

Men apotekaren demonstrerade och förklarade högröstadt, så att det hördes ända ut i matsalen. Majoren stod som fallen från skyarna.

»Det var då det nedrigaste jag hört, om det är sanning. Nej, jag kan inte tro det! Vi måste ha hit Silfverspets.»

Löjtnant Arkadius sam i lycksalighet; man höll just på att slå i vinglasen. Rosa satt med nedslagna ögon hos fru Silfverspets. Då hördes detta högröstade samtal från rökrummet. Hennes nåd lyssnade och hon betogs af en obestämd fruktan. Hvad var det fråga om? Så kom majoren ut och hviskade ett ord till Arkadius, hvarpå denne följde med honom. Fru Silfverspets höll på att springa efter, men med någon ansträngning förblef hon sittande.

Leende kom Arkadius in i rökrummet, till hälften släpad af majoren. Han blef litet allvarsam, när han såg de andras hotande ansiktsuttryck.

Apotekaren var den ursinnigaste, och han ryckte genast fram:

»Hvad fan är det för spektakel, Silfverspets? Är det så du stått på vår sida!»

»Hvad menar du?»

»Å, det vet du nog!»

»Nej, min själl!»

»Ja, jag kunde tro, att det var bara prat,» sade majoren. »Kom, så gå vi ut. Man väntar nog dig, Kjerner.»

»Nej, sade apotekaren. Han skall förklara sig. Har din mor sålt huset åt Vilke eller inte?»

Arkadius gapade.

»Huset... åt patronen...»

»Ja... just huset åt patronen! Ja eller nej, Silfverspets.»

»Herre Gud, inte vet jag hvad mamma gör. Hvem har sagt det?»

»Mamsell Berg, och hon vet nog hvad hon säger, när det är något obehagligt.»

»Nej, men hvarför ska vi hålla på så här, nu när...»

Arkadius gaf Kjerner en blick af förstånd. Men denne rosslande gentleman sade:

»Ingen brådska. Är det så, att gumman lämnat huset åt Vilke, får du ta mej fan inte flickan.»

Men nu blef löjtnant Arkadius, för andra eller tredje gången i sitt lif, riktigt arg.

»Hvad är det här för dumheter! Jag behöfver inte stå här som en skolpojke. Jag kan inte svara er på, hvad ni vill veta. Ni få fråga mamma.»

»Gör det själf du.»

»Ja, det skall jag min själ.»

Och löjtnant Arkadius rusade ut. Därute hade gästerna börjat bli otåliga och fru Ström sökte utveckla all möjlig älskvärdhet för att hålla ihop det hela.

Röd i ansiktet gick Arkadius fram till sin mamma, som mötte honom med ängsliga blickar. Rosa fanns ej i närheten för tillfället.

»Hvad är det, Arkadius?» frågade fru Silfverspets.

»De äro ursinniga därinne,» sade han. »De påstå att du har sålt huset åt Vilke. Har du det, mamma?»

Fru Silfverspets blef alldeles blek. Så var hon då förrädd! Och det fastän hon hade planlagt allt så väl. Hon gaf honom en bönfallande blick.

»Har du sålt det, mamma?»

»Nej, nej, inte åt patronen.»

»Men åt hvem då?»

»Åt Åberg!»

»Åberg? Men hvarför har du gjort det? Hvarför kunde du inte, som jag bad dig, lämna det åt majoren?»

Hvad skulle hon svara härpå? Intet. Hon kunde ju ej säga, att man tvingat henne.

Men Arkadius skyndade in igen. Gästerna sågo efter honom, och några menade, att han bestämdt måtte ha slarfvat bort ringarna. Det kunde man då tro honom om.

»Nå!» frågade apotekaren, då han kom in igen.

»Jo, hon har sålt det!»

Kjerner gaf till ett riktigt rytande.

»Men åt notarien Åberg,» sade Arkadius triumferande. »Då kunna ni ju köpa det af honom.»

»Dumbom!» skrek Kjerner. »Da begriper jag. Åberg är naturligtvis Vilkes djur! Ja, det är aldeles klart det! Och här har du, ditt få, gått och ljugit oss halsen full och låtit oss tro att vi skulle få huset! Hvad fan ska vi med dig, din guldgalonerade tjockhufving, om vi inte på samma gång få huset! Nej pass, säger jag? Det var då för innerligt väl, att man fick veta det innan det var gjordt.»

»Men, bäste Kjerner,» sade Arkadius, »lugna dig. Det är väl aldrig din mening att ställa till skandal? Allt kan ju bli bra igen.»

»Jaha, när det blir bra, då kan du också komma igen. Men det säger jag dig, att aldrig är det värdt att du kastar ditt öga på Rosa, förrän du kommer med kåken.»

Majoren var lika arg som de andra, men han höll dock på decorum. Det vore ju galet, om . . . Han hviskade något i örat på Kjerner. Men denne hade hetsat upp sig allt mer och mer och slog nu näfven i bordet och skrek:

»Nej, säger jag, det blir inte någon förlofning af! Är jag inte herre i mitt hus?»

Detta sista yttrande besvarades af ett tvefaldt genomträngande skrik, som kom från dörren till rummet.

Da Kjerner och de andra fortforo att dröja, hade fru Ström gått för att kalla ut honom. Rosa, som också begynte känna sig ängslig, skyndade efter henne, hack i häl följd af fru Silfverspets. Och alla tre hörde de Kjerner's ord.

Skriken kommo från fru Silfverspets och Rosa, och båda ramlade tungt i golfvet.

Vid detta oväntade afbrott skyndade alla gästerna till. Stor uppståndelse! Fru Silfverspets låg på golfvet och sparkade med benen, Rosa såg ut som liflös. Fruntimren vojade sig, herrarna hviskade.

»Jo, nu har du ställt vackert till!» sade majoren till Kjerner.

»Det ger jag fan!» skrek denne. »Annie, hjälp syster din! Slå en karaffin vatten öfver henne, och ni andra, tag bort käringen där.»

Som träffad af en elektrisk stöt for fru Silfverspets upp.

»Herre!» hväste hon.

»Jaha,» sade Kjerner, »är det fråga om någonting? Jo, ni har betett er snyggt. Fy fan!»

»Å, Arkadius!» snyftade fru Silfverspets, »att du kan låta din mor 'insulteras' på detta sätt!»

»Jaha,» sade Arkadius, »hvad är meningen, min herre?»

»Jo, det skall jag säga: meningen är att ni och er mor ge er af så fort sig göra låter. Begriper ni?»

»Men snälla herr Kjerner!» försökte fru Ström medla.

Det tjänade dock till ingenting. De af gästerna, som icke voro allt för skandalhungriga, höllo redan på att troppa af. Endast postmästarinnan och ett par andra af fruntimren stannade nyfikna kvar, men när Arkadius, som vid detta laget knappast visste hvar han hade fram eller bak, tog sin »insulterade» fru moders arm och med rasslande sabel, högburet hufvud och förlofningsringarna i byxfickan aflägsnade sig, då följde äfven dessa. Jo, det var en skön tillställning! Herrarna

skrattade, fruntimren snattrade. Nej, aldrig hade man väl hört någonting sådant.

Vinglasen stodo ännu kvar på bordet, delvis orörda. Några af gästerna hade passat på och tömt de flesta, innan de gifvo sig i väg. Ljusen började brinna ned i kronan och osade i piporna.

På en soffa låg Rosa snyftande. Annie satt bredvid henne.

»Asch Rosa, inte är det så mycket att vara ledsen för. Den var väl ingenting att stå efter.»

»Säger du, ja,» svarade Rosa och höll upp med snyftandet. »Hvad var det räfvén sa' om rönnbären du?»

»Pyttsan! Tror du jag skulle velat ha den där... den där...»

»Laga att det blir afröjdt här och gå och lägg er sedan!» befalldes Kjerner sträft. »Fy tusan en sådan kväll,» sade han därpå till apotekaren och majoren, då han följde dem ned till den lilla kammaren innanför apoteket, men det skulle hon ha, den inpiskade feminina kannobel. Kan man tänka sig någonting så rent förbaskadt. Jo, nu ha vi det bra. Tänk, hvad han skall jubla, den där Vilke. Jag ger mig fan på att han skickat upp barnmorskan hit i kväll bara för att ställa till spektakel.»

Majoren, som tänkt inlägga en liten reservation, bara för formens skull, mot hvad som händt i afton, kände å nyo vreden få makt med sig vid tanken på den fördömde patronen. I ursinnet mot honom möttes de alla tre, och vid en nattgrogg inne i apotekskammaren förnöjde de sig ännu en stund med att reta upp sig mot honom.

* * *

Uppe i sin sängkammare, som låg i vindsvåningen, höll fru Ström på att göra natt-toalett. Hon stod i natttröja, med det lockiga, svarta håret fullt utslaget kring axlarna. Så började den lilla gaslampan, som hon använde på nattduksbordet, att somna bort.

»Fina,» ropade hon åt jungfrun, »häll på lampan åt mig.»

»Vi ha ingen gasolja uppe, frun.»

»Så gå ner på apoteket efter en smula. Jag skall läsa.»

Fina kom uppknogande med en af de stora glasflaskorna från apotekshyllorna. Det var väl en kanna gas i den. Fru Ström skrufvade brännaren från lampan, men behöll vecken brinnande i handen.

»Häll försiktigt, Fina.»

»Ja då, frun.»

Men i detsamma kom fru Ström så nära lampan med vecken, att denna fattade eld. Besinningslöst kastade hon den ifrån sig ner på mattan, som genast fattade eld. Och Fina! Hon skrek »herre jösses, frun!» och släppte hela gasoljeflaskan efter. Den gick i bitar, och i samma nu stod hela rummet i ljus låga.

Det ljöd ett hjärtskärande skri genom hela huset. Det trängde in på apotekskammaren och kom Ström, Kjerner och majoren att höra upp med samtalet ett ögonblick.

Nu ljöd det igen.

»Det är hustru mins röst,» sade apotekaren blekande. »Hvad i Herrans namn står på?»

Han rusade ut, följd af de andra.

I trappan mötte honom en eldstod.

»Hjälp, hjälp! Jag dör, jag brinner uppl!»

Det var fru Ström.

»Hjälp, hjälp!» skrek apotekaren, men hade på samma gång sinnesnärvaro nog att slå armarna om den brinnande gestalten. Majoren följde genast hans exempel, och lågorna kväfdes. Med ännu ett svagt skri föll den nästan nakna gestalten tillsammans.

»Fort, skynda, hjälp mig att bära in henne här!» skrek apotekaren. »Hur i Herrans namn har detta händt?»

Rudolf, som vaknat, där han satt på stolen och sof, blef alldeles blek.

»Kors i jesse namn, jag gaf nyss Fina gasolje-flaskan!»

»Olycksfågell! Då brinner det väl däruppe!»

De behöfde ej gå och se efter. Flickorna Kjerner kommo nedrusande i blotta linnet.

»Eld, eld! Det brinner på vinden! Fina ligger död i förstugan!»

Apotekaren förlorade alldeles besinningen. På soffan låg hans hustru som liflös. Hon hade stora brännsår på armarna, det såg han, och af håret fanns nästan intet kvar.

»Gud i himmelen!» ropade han, »hvad skall jag taga mig till!»

»Eld, eld!» hördes nu rop utifrån gatan, och folk började springa. Genom fönstren uppe i vinden slogo redan flammorna ut.

»Eld, eld!» Den spräckta klockan uppe i klockstapeln började ringa... bing-bång...

Folket rusade upp för trappan.

»Rädda oss! Rädda oss!» skrek Rosa och Annie Kjerner, som alldeles glömde, att de voro nästan afklädda.

Majoren kom först till besinning.

»Låt oss laga, att vi få filter och täcken åt fruntimren,» sade han, »och så bära vi dem in i prästgården! Rudolf, spring efter doktor Stål.»

Men denne var redan där.

»Hur är det fatt?» frågade han. »Är någon skadad?»

»Ja, ja, där!»

Apotekaren visade på sin hustru.

Doktorn såg på henne.

»För genast ned henne... hem till mig... de öfriga fruntimren med.»

Nu hade man fått filter. Kvinnorna sveptes in i dessa och buros bort.

Apotekaren hoppade som en förtviflad och klöste sig i hufvudet.

»Gud i himmelen, hvilken olycka! Jag blir ruinerad, jag blir en tiggare! Men hvarför söker man inte rädda något? Hjälp mig då!»

Det fanns naturligtvis ingen brandkår i Småstad, och klent var det beställt med sprutorna. Men hvarje gård hade sina vattenhinkar.

Hela staden var på benen. Man sprang om hvarandra och skrek och gapade på elden, som nu i långa tungor slickade spåntaket och gafvetspetsarna däruppe.

För det frivilliga brandmanskapet var patron Vilke chef. Han fanns där, men sprang yr fram och tillbaka. Det var första eldsvådan sedan han kom till Småstad.

»Spruta, spruta!» skrek han.

»Hvad fan ska vi spruta med?» skrek en. »Hvem har nyckeln till spruthuset?»

»Slå in dörrarna!»

En hel hop rusade till torget, där spruthuset låg.

Det smattrade och knastrade och fräste. Taket var smordt med »patenttakspånsolja», och därför brann det så mycket bättre. Röken hvirflade tjock upp mot den mörka natthimlen.

Nu kom den jättelike styrman Östman, som hade varit på långtur och låg hemma för vintern.

»Här kan ju hela stan brinna ner, och ni stå bara och gapa!» röt han. »Ur vägen här! Hvar ha ni era hinkar, käringar och ungar?»

»Käringarna och ungarna» rusade fram, slående plåtspannen mot hvarandra.

»Halt och bilda kedja till gröna pumpen och källan nere vid prästgården och låt vattenlangningen gå undan! Se här ha vi sprutorna. Hit med den stora! Lägg ut slangen! Rulla upp den, ned till sjön med den och lägg sugen i vaken! Kvicka på bara!»

Det blef något så när ordning vid detta befalande tal.

»Hvar ha vi några handfasta karlar? In i huset med er och rädda hvad som räddas kan. Huset går åt helvete. Men vi få försöka hålla elden från de andra.»

Några karlar rusade in. Da de skulle upp i första våningen, där apotekaren bodde, stötte de vid foten af vindstrappan på Fina, som låg där medvetlös. Vid eldskenet sågo de, att hon hade ett stort sår i hufvudet. Hon hade jämte sin fru rusat undan för elden, som icke fått tag i henne, men hon hade i stället fallit hufvudstupa ner för trappan och slagit sig, så att hon förlorat medvetandet. Nu bars hon bort.

Sprutorna hade kommit i gång. Genom den spräckta kyrkklockans entoniga bånglande ljud o pumparnas »klink-klank» och vattnet smattrade ur slangarnas kopparmunstycken.

Elden grep omkring sig nedåt. Rutorna i fönstren sprungo af hettan. Det var snart omöjligt att uppehålla sig inne i huset.

Apotekaren Ström gick, klädd i sin tunna frack, utan ytterrock och hufvudbonad, fram och tillbaka och vred händerna. Han var aldeles från förståndet, förmodade ej uträta det ringaste.

Uppmuntrade af styrman Östmans rop, vågade sig allt flere af karlarna in i huset för att rädda. De trängde sig genom röken in i den Kjerneriska våningen.

Och de räddade! Ut genom fönstren slungades bord och stolar, lampor och vaser. Folket nedanför fick vika undan, för det att ingen skulle bli ihjälslagen.

Räddarna tycktes gripna af raseri. Allt som fanns däruppe häfdes ned på gatan. Öupphörligt hördes hur det ena föremålet slogs i kras efter det andra.

»Ä' ni rakt från vettet?» skrek Kjerner. Men ingen hörde honom.

Till sist kom den tunga taffeln neddansande, och med ett vidt förnimbart disharmoniskt ackord från alla strängarna föll den till marken och brast i sina fogningar.

Det var icke räddning, det var plundring. Men flammorna, de sprakande, glödheta flammorna gjorde sinnen vilda,

Och sprutorna fortforo att smattra. Elden hänade endast deras ansträngningar. För ett ögonblick sjönko lågorna ned som kufvade, så utsände de ett bolmande rökmoln för att i nästa ögonblick bryta detsamma och med än högre knastrande jubel svinga sig mot skyn.

Där hördes ett väldigt brak. Det var takresningen som föll in.

»Fort ut, karlar!» skrek Östman, »innan trappan går weg. Snart ramrar taket där också!»

Genom röken kommo karlarna sotiga ut för att andas.

Men så in på apoteket igen! Och där blef samma räddning som hos Kjerner. Burkar och flaskor häfdes i massor ut. De gingo i tusen bitar och deras olikfärgade innehåll gjöt sig ut öfver marken, som förut låg likt en gyttja af allt detta vatten och allt detta trampande. Och man ropade och skrek, man sprang fram och tillbaka. Bjälke efter bjälke grep elden om, målningen utanpå väggarna liksom kokade långt i förväg. Bit för bit föll huset tillsammans, och hvad som ej ville falla ref man med stora brandhakar.

Styrman Östman var med öfverallt. Han sprang från det ena stället till det andra, uppmuntrande vattenslangerskorna, förde här och där en sprutstråle till någon punkt, där han tyckte att den framför allt behöfdes.

»Akta bara, att elden ej tar i något af de andra husen!» skrek han. »Spruta på dem! Ser ni, hur det ryker af prästgårdsväggen. Vatten dit, vatten dit!»

Och den rödmålade gaveln dränktes nästa ögonblick af hinkarnas och sprutornas innehåll.

Men ännu alltjämt bibehöll elden herraväldet. Taken i nedre våningen sågo nu ut som ett glödgadt skelett.

Da ljud plötsligt ett skrik från apotekaren Ström. Han rusade fram till styrman Östman med skrällen målad i sitt ansikte. Han stirrade som från vettet på det brinnande trävirket, när han ropade;

»Vatten ned i källaren, vatten ned i källaren! Rädda den! Elden är i trappan! Ser ni? Och där finns ett helt förråd af gasolja och explosiva ämnen. Gud i himlen! Om elden hinner dit, sker någonting förskräckligt!»

Hans ord hördes, och ett rop af fasa höjdes från mängden. Kvinnorna kastade vattenhinkarna, karlarna upphörde som förlamade att pumpa. Och besinningslöst ville alla rusa sin väg. Men Östmans röst hejdade de modigaste.

»Ä' ni från vettet, människor! Springa ni, när ni som bäst behöfvas? Till sprutorna, karlar, mata med vatten häf. Lägg till manken, så ska vi nog bli herrar på täppan!»

Männen togo åter vid med pumpningen, och ehuru vattenlangningskedjan nu var betydligt glesare än nyss, fanns det dock så många af den kvar, att vattenbrist ej behöfde befaras.

Östman ryckte den största slangen från strålföraren, rusade upp för stentrappan, omvärfd af rök och lågor. Elden hade icke nått golvet. Han ryckte upp luckan till källaren och ställde sig på första trappsteget. Med kraft satte han slangen dit ned, lät den så gå upp mot väggar och halft brända rior. Han insveptes i tjock rök, man såg honom ej. Men man hörde hur han skrek:

»Spruta på mig, spruta på mig, och håll vatten i pumpen!»

Det var spännande ögonblick. Man hörde hur vattnet smattrade där inne i röken. Ibland skymtade Östmans gestalt fram. Alltjämt ropade han: »Spruta på mig bara!»

Hans mod gaf de andra mod. Med fördubblad energi riktades äfven de öfriga sprutorna mot elden, och efter två timmars hårdt arbete, hvarunder Östman flere gånger måst rusa ut för att få luft, lyckades man äntligen fram mot morgonsidan blifva herre öfver elden, utan att den nått källaren. Men af det ståtliga

apotekshuset kvarstod blott en kolsvart, rykande och vattendränkt ruin.

Under branden låg den gamle kyrkoherden Palm inne i prästgårdsbyggnaden till sängs i feberfantasier. Han stirrade på det röda skenet, som trängde in mellan de nedfällda rullgardinerna, han hörde klockans spruckna klämtande och folkets skrik, men han förstod ingenting. Kring hans säng satt barnskaran och pastor Thorell, när han förmådde slita sig ifrån hvad som försiggick där ute midt öfver gatan. Faran för prästgården var öfverhängande, ehuru vinden icke låg alldeles åt densamma. Men när han så hörde apotekarens skräckfulla rop, ilade han in.

»Kyrkoherden får ej stanna här längre. Vi måste flytta bort honom. Apoteket kan måhända springa i luften! Vi måste bort alla!»

De yngre barnen började storskrika, de båda äldre bleknade af fasa och sågo hjälplöst på pastorn.

»Ingen tid att förlora,» sade denne. »Höj öfver honom allt hvad ni kunna komma öfver och laga att ni få fatt i pigan.»

Men hon var icke till finnandes.

Så fick han ett par karlar från folkhopen där ute.

»Kom och hjälp mig bära undan kyrkoherden!»

Och sotiga näfvar fattade tag i sängen, lyfte den varligt ned för gårdstrappan.

»Undan där, gif plats!» ropade pastor Thorell. Folket vek bort och kastade medlidsamma blickar på den underliga bördan. Ur täcken och kuddar hörde de den gamle prästen högljudt liksom predika i febersel.

Nedåt gatan gick man. Barnen följde efter utan ytterplagg, snyftande och gråtande.

Äfven kyrkoherden bars in till doktor Stål, hvilken genast ägnade honom nödiga omsorger. Men de hjälpte honom föga. I det främmande rummet, under brandklockans entoniga haltande bing-bång utandades mot morgonen den gamle, trötte och utsläpade församlings-

herden sin sista suck. På knä kring dödslägret var den fader- och moderlösa barnskaran samlad.

I ett annat rum af doktors bostad låg fru Ström. Det var ett underverk, men hennes brännskador voro icke så svåra, som doktorn i början tänkt sig, och någon fara för hennes lif fanns ej; men hennes ansikte var vanställdt och af hennes mörka, lockiga hår fanns ingenting kvar, och det osade brändt af hela hennes varelse.

När klockan slutade klämta och vakt satts kring brandstället, kom apotekare Ström tillintetgjord in till sin hustru. Hans svarta dräkt var nedsölad och dränkt af vatten; han såg ut som om han blifvit dragen genom en lergraf. Hans ansikte såg hemskt blekt ut under sotfläckarna. Hustrun betraktade honom.

Hur är det?»

»Förbi, allting förbi! Ingenting räddadt! Allt ligger i en rykande högl! Jag är förlorad! I morgon skulle Vilke ha besiktigt huset för den nya försäkringen.»

Han rusade upp.

»Å, det är hans fel alltsammans, den skurken. Han har aldrig kommit annat än olycka åstad för mig! Ruinerad! Utan hem, utan allt!»

Han kved som ett barn och sjönk ned på en stol. Hustrun låg där orörlig med brännande sveda i sina lemmar.

När det omsider blef dager, vandrade man ut att se på förödelsens styggelse. Den var hemsk att skåda. I trädgården bakom ruinerna, som ännu rykte här och där, gick apotekaren, klädd i en gammal päls, som han fått till låns, och petade med en käpp i de förkolnade resterna af det, som en gång funnits i de hemtrefliga rummen där inne. Halfbrändt linne, halfbrända mellanspetsar och örngått med monogram; klädespersedlar, nedsmälta silfverskedar och stakar, hela högar af porslinsbitar. I en askhög såg han någonting glänsa. Han böjde sig ned och tog upp det: det var hans hustrus båda sammanlödda guldringar,

som hon på aftonen lagt ifrån sig på nattduksbordet. Dem hade elden ej fått fatt i. Med ett bittert leende tog han dem och stoppade dem i pålsfickan.

Hela Storgatan låg som en gyttjepöl af allt vattnet. Man hade tagit ända till sista droppen. Den stora, gröna pumpen gaf ifrån sig endast en gråaktig välling, brunnen vid fattigstugan var ett gapande svart hål. Men i fördjupningen kring densamma hade smutsigt vatten samlat sig.

Där kom en liten pudel larfvande i smörjan; han stannade vid vattenpussen, nosade på den, vände sig bort, men så öfverväldigade honom törsten och den lilla röda tungan började lapa i sig af vattnet. Så tultade han därifrån. Men efter några steg stannade han, satte nosen i vädret och höjde ett klagande tjut. Han böjde ryggen i en båge, hela den lilla lurfviga kroppen genomfors af en darning, han tumlade på rygg, några sprattlanden med tassarna, så sjönk han slapp tillsammans och var död.

Då förstodo Småstadsborna, att vattnet var förgiftadt af allt det som runnit ned där ur de sönderslagna apoteksflaskorna och burkarna, och de räddes. De vågade ej hämta af vattnet på lång tid, när det omsider rann till igen. Man hämtade sitt förråd långt ute från källorna på Björkudden, ja till kokning måste man använda filtreradt sjövattnet.

Småstad glömde sent den dag då apoteket brann.

Det blef icke vidare från majorens och hans vänners sida tal om att bygga någon badinrättning. Branden hade dragit ett svart streck öfver alltsammans. Ström var nära nog ruinerad. Visserligen hade han

haft sitt bo och sitt lager försäkradt, men för huset fick han icke ett öres ersättning, och all sin kraft måste han nu samla på att få den brunna byggnaden uppförd igen. Det fick icke töfva.

Men så var patron Vilke så mycket verksammare. När nu vinterns välde på allvar syntes vara brutet, började nere i Norrhamnen arbetena med fart. Patronen kände sig glad, då han såg hur det skred framåt. En dag sade han åt Jönsson, att allting tycktes gå dem nästan för väl i händerna. Nu hade man ingenting att frukta af »de andra».

»Ja,» sade kolportören. »Harren hjälper de sina och tuktar deras fiender med järnris.»

En riktig högtidsdag var det, när timmermännen tidigt en morgonstund satte kofoten och yxan mellan plankorna i den Silfverspetska kåkens väggar. Med sorg i hjärtat öfver alla sina svikna förhoppningar hade hennes nåd Silfverspets dragit in i huset i Telegrafbacken, och Arkadius hade följt henne. Han hälsade icke vidare på Kjerner och ej på hans flickor heller. Det var en fan så simpel familj. Dock var detta en mycket klen tröst, och han kände det som en lättnad, när han om någon tid fick säga Småstad farväl och draga bort till mötet. När han komme tillbaka, skulle man väl i det närmaste ha glömt hela den fatala förlofningshistorien.

Efter kyrkoherde Palms död hade förordnandet förlängts för pastor Thorell såsom vice pastor i församlingen, och som det var troligt, att k. m:t beviljade Palms oförsörjda barn ett extra nådår, skulle säkert hans vistande i Småstad blifva ganska långvarigt.

Detta glädde fru postmästarinnan. Visserligen förorsakade henne de med långa mellanrum till pastorn ankommande brefven med »den gemena stilen» fortfarande någon oro, allra helst som det förblef henne omöjligt att utforska hvarifrån de kommo. Hon vågade ej ens på omvägar leta ut det ur pastorn själf, ty hon ville ej utsätta sig för »ovärdiga» misstankar. En tröst

hade hon dock: han skref aldrig till andra fruntimmer än sina båda systrar.

Hon hade också den tillfredsställelsen att se, det han tycktes mycket bra trifvas i hennes hem, bättre än hos borgmästarens. Han talade franska med Siri, men besynnerligt nog syntes han allra bäst tycka om den gamle postmästaren, och denne, som annars icke talde »några profryttare i religion», kunde verkligen förlika sig ganska bra med pastor Thorell. »Det är en förbannadt både upplyst och treflig karl,» sade han. Detta glädde postmästarinnan; allt hade varit så innerligt bra nu, om endast Siri varit litet mera tillmötesgående. Nog fick hon höra modern predika om hvilka skyldigheter en ung flicka hade både mot sig själf och sin mor, då en ung man med belevnhet och utsikter för framtiden umgicks i huset. Men det hjälpte så föga. Blek och vacker satt Siri där, sömmade på sitt broderi, parerade sin franska, dock utan ett grand till »ädlare känslor», som postmästarinnan sade. Ja, Siri var då ett riktigt »monument», med hvilket uttryck fru Vigelius sannolikt menade monstrum. —

Och Tora, sjuklingen på Mamre?

När doktor Stål dagen efter sedan Magda blifvit bortkörd kommit på besök, visste naturligtvis både hon och de båda tanterna att doktorn hade gifvit henne skydd. Tora var för blyg att vilja börja tala om saken, men hon längtade att få höra Gunnar göra det. Hvad skulle han säga?

Han sade, att det var hårdhjärtadt af mamsell Lang att utan vidare befalla den stackars flickan att gå, lämna henne på gatan. Gjorde hon icke därigenom en synd lika så svår som den flickan begått, om det nu var någon synd?

»Synd?» sade Tora förvånad.

»Ja, du skall förstå mig Tora. Man har icke rätt att döma henne. Hon får själf bittrast lida för sitt felsteg. Och hon må nu ha begått det aldrig så mycket; det ursäktar icke de andra, som, i stället för

att söka resa den fallna upp, omildt stöta henne ifrån sig. Är det kristligt handladt?»

Tora svarade ej genast. Så sade hon:

»Men du har ju gifvit henne en fristad hos dig . . . hos din gamla moster.»

»Tänker du illa om mig för det?»

»Nej, Gunnar, det gör jag icke; men nog komma många att klandra dig för det.»

Doktorn ryckte på axlarna.

»Om du visste hur föga jag bryr mig därom. Jag vill bara att du skall förstå mig, Tora.»

»Jag tror jag gör det, Gunnar.»

»Tack.»

Men de, som icke förstodo, voro mamsellerna Lang och Karling. Kylligare än vanligt togo de emot doktorn.

Mamsell Karling sade:

»Nå, det var ju vackert af dig att taga dig an den där . . . Magda. Det är inte alla som handla som du.»

Doktorn märkte den särskilda betoningen och frågade:

»Hvad menar tant?»

»Ingenting, kära du. Har man bara godt samvete, så . . .»

Doktorn blef röd i ansiktet af harm. Han trodde sig förstå, hvart mamsell Karling syftade. Men han brydde sig icke om att byta ord.

Då han gått, sade mamsell Karling:

»Vet du, Emilie, ju mera jag tänker på det här, och allra helst efter Gunnars beteende i dag, tror jag att . . . ja, du förstår.»

»Det är aldrig möjligt.»

»Få se, säger jag. Gunnar har redan länge vandrat på syndens vägar, och kan man göra det ena, kan man också göra det andra.»

Mamsell Lang suckade. Men Tora, som kommit in under samtalet och hört hvad mamsell Karling yttrat, sade med sakta röst:

»Hvad menar tant?»

»Å, kära barn, det är ingenting för dig. Bry dig inte om den saken, du.»

Tora hade emellertid förstått. Nej, det var icke möjligt. Icke Gunnar! Hvilken annan som helst, men icke han. Dock kände hon sig så beklämd. Det var alldeles som skulle någonting hota den lycka hon de senaste dagarna njutit. Hon mistrodde icke Gunnar, hon litade fast på honom. Och ändå! Hvarför skulle hon fått höra detta!

Hon skulle få höra mera.

Efter en stund kom kolportör Jönsson. Det var mot aftonen. Tora hade gått in i ett angränsande rum och satt vid fönstret och såg, hur den ena stjärnan tändes efter den andra på himlen. De gamla mamsellerna voro vana vid att hon så där plötsligt gick ifrån dem och tänkte icke vidare på henne. När Jönsson kom, skulle hon ha velat gå upp på sitt rum, men hon hade då måst passera genom det där han satt med de båda tanterna. Då stannade hon hellre och väntade tills han gick.

»Jaha,» sade han, »inte skulle jag precis ha trott det genast, om någon sagt det, men nu har jag sett med egna ögon och nu vet jag hvad jag vet.»

»Hvad vet han då, käre Jönsson?» frågade mamsell Lang. Hon kände sig icke riktigt behaglig till mods vid Jönssons besök numera.

»Jo, vet ni, hvem det är, som bragt den där Mägda i olöcka? Joho, det är just er fine doktor, det. Kan man tänka sig det! Det är väl därför han sprungit här så flitigt. Ja, det är riktig skam, utom det att det är en stor synd.»

»Ser du det, Emilie, jag hade inte så orätt,» sade mamsell Karling. »Jag har ögonen med mig, jag. Mer än en gång har jag lagt märke till, hur Magda rodnade, när Gunnar såg på henne. Nu förstår jag det. Hu, det är afskyvärdt.»

Mamsell Lang satte händerna för ögonen som om hon blygdes.

»Nej, nej, det är inte möjligt,» sade hon med ansträngning. »Då skulle jag aldrig kunna tro på heder mera i världen.»

»Den tron kan hon gärna släppa så godt först som sist, när det gäller djäfvulens barn,» sade Jönsson. »Vet ni hvad jag såg, när jag gick förbi doktorsn fönster i går? Jo, det var ett snyggt skådespel. På knä för honom inne på golfvet låg den där fleckan och abåkade sig och kösste händerna på honom, och han tog na i famn och smekte henne . . . ja, han kösste henne bestämdt med, och . . .»

Här blef han afbruten af ett: »Ni ljuger!» och Tora stod med flammande kinder midt framför honom. Mamsell Lang blef så förskräckt, att hon utstötte ett skri, men Jönsson sade helt lugnt:

»Ett Guss barn ljuger aldrig, skall jag säga henne, lilla mamsell Tora.»

»Jo,» fortfor den unga flickan häftigt, »jag säger att ni ljuger. Ni har inte sett det! Hvarför skall ni svärta ner och förtala honom? Har han gjort er något ondt? Säg honom det i ansiktet om ni törs.»

Jönsson bara log.

»Min snälla Tora!» sade mamsell Karling.

»Jaha, jag ser hur det är,» sade Jönsson, »han har sätt sitt gift i ert hjärta med. Men kom ihåg, att bolare icke skola ärfva Guds rike.»

»Å!» sade Tora. Men hennes svaga kraft var bruten och hon sjönk ned på en stol och brast i tårar. Jönsson gick fram till henne och for med handen smeksamt öfver hennes hår.

»Rör mig intel» sade hon. »Låt mig vara i fred!» Och hon skyndade ut, upp på sitt rum. Där kastade hon sig förtviflad på sin säng.

»Nej, nej!» ljöd det inom henne. »Det var icke sanning. Gunnar, han som den aftonen hade kysst henne . . . han . . . Å, hur lågt af henne att tänka på detta sätt! Hon borde blygas att ett ögonblick tvifla på honom. Hon var icke värd honom, om hon kunde det.»

Men hon fick icke riktigt makt ändå öfver de stygga tankarna. Nu först tänkte hon på det: Magda var så frisk och så vacker! Ja, Gunnar hade själf sagt det flera gånger! Hon skulle ha velat gifva hvad som helst, om allt detta icke hade händt. I hennes hjärta nästlade sig in en känsla af hat mot denna flicka, som var skulden till alltsammans. Och som en följeslagare till detta hat kom misstron allt starkare. Den smög sig öfver henne mot hennes vilja. Men hade hon då älskat Gunnar, älskade hon honom, när hon kunde tvifla på honom? Jo, jo, jo! Hon älskade honom, men hon kunna icke hjälpa det, hon var föraktlig. Blott för denna misstankes skull tyckte hon sig icke kunna se Gunnar mera, hon skulle ej förmå möta hans blick. Han skulle i hennes läsa . . . att . . . att . . . och han skulle förakta henne som hon förtjänade det. Men ändå, hon kunde ej hjälpa, att tviflet sönderslet henne, och hon fruktade den stund, då hon ater skulle nödgas träffa Gunnar.

Han kom glad och vänlig som vanligt. Mamsell Lang tog emot honom och mot vanligheten följde hon honom upp till Tora. Han såg genast, att något inträffat. Tora hade blifvit sämre; hon hade något feber.

»Hvad vill detta säga?» sade han oroligt. »Du har varit upprörd, Tora. Du bör akta dig för det. Du tål ej vid sinnesrörelser.»

Du bör akta dig för det! Så kallt detta ljud, så läkarmässigt. Det var icke det tonfall hon varit van att höra. Eller kanske hon lyssnade med andra öron. Hon svarade ingenting, tårarna höllo på att bryta fram. Doktorn stod alldeles handfallen.

»Det är kanske bäst att hon får komma i ro,» sade mamsell Lang.

»Alldeles. En nervös öfverretning. Lugn är det bästa. Jag skall se upp i morgon.»

När han kom nästa dag, var Tora ensam. Hon mötte ej hans blick, där hon satt i sin stol. Då han tog hennes hand, drog hon den sakta tillbaka.

Han böjde sig ned mot henne.

»Hvad är det, Tora?» sade han med mild stämma.
»Du är dig icke lik. Hvad har inträffat? Säg mig det. Nog vill du ha förtroende för mig.»

Ja, ja, hon ville, men det var som om en ond makt hållit henne tillbaka och hon svarade:

»Å, du har ju själf sagt det: nervös öfverretning bara.»

»Ja, du är nervös, jag märker det. Men jag spørjer efter orsaken. Icke har väl jag begått något...»

Hon brast i tårar.

»Men, Tora, inte vara barnslig. Det duger inte, min egen flicka. Du får lof att lyda mig, din läkare.»

Han lade armen om hennes lif. Hon reste sig häftigt och stötte fram alldeles som tvingad:

»Nej, nej, rör mig icke Gunnar!»

Doktorn steg upp och såg allvarligt på henne. Hennes tårar föllo ej mer. Hennes fingrar lekte nervöst med fransarna på pläden, som hon hade öfver sig. Han väntade tydligen att hon skulle säga någonting mer, men då hon teg, sade han:

»Jag förstår dig inte, Tora. Jag skall icke forska, när du ej vill vara öppen mot mig, jag får se till, hur jag nu på bästa sätt kan taga igen, hvad vi förlorat i tillfrisknandet. Först skall du...»

Han satte sig ned och skref något på ett papper, af hvilket han sedan ref bort en remsa.

»Se så, jag lämnar det här åt tant. Om du nu följer mina råd, skola vi nog få dig riktigt kry igen. Farväl Tora.»

Då han kommit till dörren, ropade Tora på honom. Han vände sig om.

»Gunnar... för Guds skull... säg mig... säg mig... detta om... Magdal!»

När hon sagt det, satte hon händerna för ögonen.

Doktorn blef helt blek. Å, var det detta! Hade icke ens Tora fått vara i fred! Nedrigheten hade då inga gränser. Vreden kokade inom honom, men han

måste vara lugn, han måste minnas, att han var läkaren, som stod i sjukrummet.

»Jag hade icke väntat detta af dig, Tora,» sade han lugnt. »Men jag tillskrifver det den svaghet, hvaraf du ännu lider. Du får förlåta mig, om jag ej svarar dig. När du blir mera i stånd att höra mig, skall jag göra det. Du har gjort mig ledsen, Tora. Jag kan icke så lätt glömma detta.»

Han gick utan att säga ett ord vidare. Tora skulle ha velat skynda efter honom, draga honom intill sig, bedja honom så innerligt, innerligt om förlåtelse, fråga honom om han i sin godhet ville tillgifva henne hennes sårande misstanke. Men hon förmådde ej röra sig, och som i förlamning satt hon och lyssnade till hur hans steg så småningom dogo bort.

Å, hur olycklig hon kände sig! Det var slut, allt hvad hon hade drömt och hoppats! Hon hade själf i sina tvifvel plockat bort hvarje blad från denna underbara rosenknopp, hvars ljufliga doft hon inandats. Nej, hon skulle aldrig se Gunnar mera; när han kom igen, skulle hon säga, att hon icke behöfde honom. Han kunde då icke tränga sig in till henne mot hennes vilja.

Och hon grät, grät öfver att hon själf slagit sin lycka på flykten. Ty nu stod det så klart för henne, att han var den ädlaste, den renaste af alla! Att hon ett ögonblick hade kunnat i sitt hjärta hysa en sådan tanke! Han var för god för en sådan kvinna som hon. Aldrig, aldrig skulle hon kunna rättfärdiga sig i hans ögon, aldrig så att hon själf åter skulle känna det, som det hade varit under dessa få korta, men outsägligt lyckliga stunder.

Doktor Stål dömde dock icke Tora så hårdt som hon gjorde det själf. Hon hade minsta skulden, men de andra! Han var icke mer än människa, och han kände en sjudande vrede mot dem. Hur inskränkta voro de ej, hur lågt och uselt tänkte och handlade de ej! Och ändå ansågo de sig för de utvalda. Å, det var ej underligt, om man som gamle Vigelius

fattades af förakt till dem. Han ångrade ej hvad han gjort; han hade handlat såsom hans hjärta bjöd honom, utan att räkna med några följder. Men dessa kunde naturligtvis icke tänka, att en man kunde gifva en stackars flicka sitt skydd, utan . . . Fy, hvad deras tankar ändå voro smutsiga! Och de hade ej dragit i betänkande att smutsa äfven Toras sinne och känslor. Men han skulle nog ställa allt till rätta igen. Den stackars kära Tora.

Han stod undrande, när han vid sitt nästa besök hos henne fick det beskedet, att hon ej behöfde honom i dag. Hon kände sig fullkomligt återställd och ville ej besvara honom i onödan. Blef det någon förändring vore hon tacksam, om hon finge sända bud efter honom.

Nedslagen, ville han gå in till mamsell Lang, men hon hade hufvudvärk och kunde ej ta emot, och mamsell Karling höll på att draga ut och stänka rentvättade fruntimmersplagg, så att hon kunde ej heller låta honom komma in till sig.

Så gick han då. Han förstod icke allt detta. Men han tyckte att det var orättvist och hårdt handladt. Han hade icke förtjänt det.

När han kom ett stycke nedom Mamre, mötte han Jönsson, som vaggade i väg bred och trygg upp mot den lilla villan. Han kände äckel och vände sig bort. I hans öra skorrade kolportörens stämma, där han sjöng på en marschmelodi i takt med stegen:

»Men han lærer mina hand att strida
Och att spänna kopparbågen
Och han gifver mig sin salighetssköld.»

14.

Omsider blef det vår. Isen och fjärdarna begynte blåna, tallruskorna föllo omkull i den porösa massan, här och där syntes strimmor af vatten, medan vid stränderna sörjan för länge sedan icke bar ens en hund. Och så kom stormen, den rensande vårstormen från sydost, och på en natt bröt den upp hela istäcket. På morgonen lägo där endast stora gungande flak, hvilka så småningom sjönko — ja i Småstad trodde man verkligen att isen sjönk, och det tror man nog på andra ställen med.

Småstadsbåtarna började komma i regelbundna, dagliga turer. De voro så fina och nymålade. Och där kommo Storstadsbor för att se till, hur vintern farit fram med deras villor eller för att skaffa sig enkellare sommarnöjen. Nästan i hvarje liten kåk fanns ett fönster med en illa skrifven lapp: »Rum att hyra.»

Träden löfvades i solens sken; dess strålar trängde till och med in genom de dammiga fönstren till hennes nåd Silfverspets i hennes sängkammare i Telegrafbacken. Hon var ensam nu med sina sorger, sedan Arkadius rest. Hon kände sig helt öfvergifven i sina nya förhållanden; här sutto ej spindelväfvarna på sina gamla välkända ställen, här måste hon taga sig särskildt till vara för de förrådiska golftiljorna, som icke voro murkna på samma plats som i den gamla bostaden, ja här vaggades hon icke till ro af rättornas nattliga gnagande, ty de höllo till i andra ändan af kåken.

Med tunga steg vandrade hon nedåt Norrhamnen. Hennes hjärta snördes samman vid åsynen af den hop med plank, bräder, sten och grus, som en gång utgjort hennes hem, hon såg med häpnad hur där nere vid sjöstranden kärnfriska stolpar restes för att bilda stommen till denna nymodiga inrättning, som drifvit

henne på flykten. Och hon hatade det alltsammans. Icke blott en förhoppning hade därigenom gäckats, förhoppningen att få sitta i lugn och ro till döddagar; nej, äfven hoppet om att se den ädla Silfverspetska stammen skjuta nya skott hade grusats. Och därtill var *han* skulden, han denne gamle pipande gubbe, som en gång . . . Å, hur kunde det dock vara möjligt! Men hon hade beviset framför sig i patron Vilkes seniga^o gestalt, där han gick bland bråten och styrde och ställde. Hur hon hatade honom, Åberg, alla . . . alla!

Doktor Ståls beteende mot den stackars Magda dryftades naturligtvis mycket lifligt i Småstad. Det var ju riktig skandal. En sådan karl kunde hyggligt folk ju icke bjuda till sig. Doktorn fäste sig föga vid pratet. Visserligen medgaf han, att när han velat hjälpa flickan, kunde han ju ha ställt saken på ett något mindre . . . utmanande sätt. Men han hade följt, hvad hjärtat bjudit honom och det utan reflexion, och nu, då alla tydde, hvad han gjort, till det värsta — till och med Tora — nu hade han betagits af en viss bitterhet. Nu ville han icke göra om, hvad han gjort, hur mycket man än häcklade honom.

En, som tog honom i försvar, var postmästare Vigelius. Fru Beda himlade sig naturligtvis alldeles förskräckligt öfver »den gudlöse karlens fräckhet» och tackade alla himmelska makter, att det icke gått så långt att . . . ja, ja, hon ville inte säga mer. Då blef postmästarn arg.

»Ni äro ena riktiga spyflugor allihop,» sade han. Stal har betett sig som en karl med hjärta, när alla andra stängde dörrarna för den stackarn. Men det kan förstås inte ni i er uppblåsta själfhelighet begripa.»

»Ja, det förstås, att ni karlar ta hans försvar, och jag säger, att det visst inte är mer än rättvist att doktorn . . . Som man kokar får man äta — jaha, det säger jag.»

»Du pratar! Han är minsann lika litet skuld till människans olycka som jag. Och mig misstänker du väl icke?»

»Dumhufvud!»

Till postmästarinnans ytterligare förtret gick det fortfarande mycket långsamt att få den bleka, vackra Siri bara en liten, liten smula varm för pastor Thorell. Och ändå tyckte fru Vigelius, att han ganska tydligt lade i dagen ömma känslor för henne. Nu i vårbrytningen var han mängen gång Siris följeslagare på hennes promenader ut till Gängsättraskogen, till Tennviken eller andra vackra ställen, där det doftade nyutsprucken grönska och ljud af fågelsång. Dag från dag väntade hon, när Siri kom hem från dessa vandringar, att få se hennes kinder färgade af en förrådisk rodnad, hennes ögon stråla, se henne kasta sig till den moderliga barmen och blygt hviska: »O mamma, jag är så lycklig, så lycklig!» Men det inträffade icke, och fru Vigelius rent af stormgrälade på sin dotter.

»Men, kära mamma,» sade Siri lugnt, »inte kan du väl begära att jag skall fria heller. Och han har ju aldrig sagt ett ord.»

»Inte sagt ett ord! Du milde skapare, hvems fel är det? Tror du en man sådan som pastorn till slut inte skall kylas af vid din köld. Hu, man fryser ju riktigt, bara man talar vid dig. Vete Gud hvad du blifvit för en bortbyting, Siri. Jassa, han har ingenting sagt! Men han är kär i dig, det säger jag, det har jag sett, och om han nu skulle fria till dig, hvad skulle du säga då?»

»Jag vet inte.»

»Vet intel! En flicka måste veta hvad hon skall svara vid ett sådant tillfälle. Men jag gratulerar dig, om du vågade svara nej, i fall han...»

»Snälla mamma, lämna nu det där ämnet. Det ser nästan ut som jag skulle vara något slags handelsvara, som du söker att bli af med så fort som möjligt. Om jag nu inte vill gifta mig då?»

»Inte vill gifta dig? Är du tokig, flicka? Hvarje kvinna vill gifta sig, så mycket du vet det, om hon också inte tror det själf. Inte gifta sig! Kan du då säga mig, hvarför vi kommit hit i världen. Nej, Siri,

det är Guds mening, att vi här på jorden skola knyta ett band, som sedan skall få sin högre och fullare utveckling i andra världar.

»Det där förstår jag inte, mamma.»

»Nej, det tror jag nog. Du förstår intet annat än att vara tjurskallig liksom far din.»

Det såg till sist ut som om postmästarinnan skulle få rätt i att Siris tillbakadragenhet skulle drifva pastor Thorell på flykten, ty på de senare veckorna kom han icke så ofta. Postmästarinnan var rent af hjärtängslig, och hvad som icke bidrog till att lugna henne, var att dessa bref med den »gemena stilen» började komma allt tätare, på samma gång pastorns brevväxling med sina systrar också blef lifligare. Hur många gånger stod hon icke inne på det låga postkontoret med dessa förseglade hemligheter i sin lilla knubbiga hand. Hon kämpade svåra strider. Så lätt hon hade kunnat få veta allt hvad hon så ifrigt åträdde! Det var ju ingen konst att få upp ett sådant där bref och åter lägga ihop det. Hon måste slutligen kasta brefvet ifrån sig för att ej frestelsen skulle blifva henne öfvermäktig.

En söndag, när pastor Thorell predikat aftonsången, for han med båten in till Storstad. Postmästarinnan fick genast af prästgårdsflickorna veta, att han skulle blifva borta hela fyra dagar. Hade han bara rest in till Storstad? Det visste de inte. Hvilket infall af honom att resa bort så där! Åtminstone kunde han då ha friat till Siri först. Men hon fick väl hjälpa honom på trafven, annars skulle väl det också gå om intet och borgmästarens Emilie, som nu gick och slog för en ung härads höfding, kanske bli förlofvad före Siri. Men se, det skulle då aldrig i lifvet inträffa. En mor förmår mycket. Bara pastorn kom hem igen, skulle hon taga i med hårdhandskarna.

När postmästare Vigelius på tisdagseftermiddagen höll på att ordna den nyss med båten från Storstad ankomna posten och hunnit så långt, att han skulle sortera in »de fördömda avisorna» i sina fack, föll hans öga händelsevis på ett meddelande, som stod längst

uppe till vänster under titeln i en af tidningarna. Först halkade det förbi hans öga helt flyktigt, men så tog han ut bladet igen och såg nogare efter, och när han sett en minut väl på det som fäst hans uppmärksamhet, lät han höra ett långdraget: »Å fan!»

När han gick in, tog han tidningen med sig och lade den på salsbordet.

Postmästarinnan läste tidningen på samma sätt som alla andra fruntimmer: först rubrikerna »förlovade», »vigde», »födde» och »döde» och sedan »hvarje-handa». Det öfriga brydde hon sig föga om. När hon nu kom in från gården, där hon varit och satt reseda i rabatten framför sängkammarfönstret, och pigan burit in kaffebrickan, tog hon genast fatt på tidningen. Postmästaren låtsade om ingenting; han satt lugnt och gungade i gungstolen, men han kastade i smyg sina blickar på hustrun. Han anade, att det skulle bli en knalleffekt.

Och en knalleffekt blef det ock. Postmästarinnan hade icke läst många rader, förrän hon gaf till ett högt skrik, som om någon skulle ha stuckit henne med en nål helt plötsligt, och hon slängde tidningen ifrån sig som hade den varit ett giftigt, farligt föremål. Och hon ropade med darrande stämma:

»Klas!»

Postmästaren sade helt oskyldigt:

»Hvad är det, Beda lilla?»

»Hvad är det? Jo, det vet du nog, ditt odjur! Tror du inte jag förstår, att du enkom lagt fram tidningen här för att jag skulle få se den. Annars skall man minsann stjäla sig till att läsa den. Du borde blygas att häna mig så, du hjärtlösa människa!»

Och hon började snyfta.

»Men, kära Beda, jag kan väl få veta hvad det är fråga om åtminstone. Jag får väl se efter hvad det kan vara, som gjort dig så upprörd.»

Han steg upp och gick fram till bordet, böjde sig ned och tog upp tidningen. Postmästarinnan ryckte den ifrån honom, satte den framför ögonen på

honom, pekade, så att det skramlade i papperet, och skrek:

»Där... se där! Läs där!»

Postmästaren läste. Där stod:

Trolofvade.

Pastor *Karl Thorell.*

Lydia von Mehlen.

Meddelas endast på detta sätt.

»Nå, det må jag säga! Jaså, pastorn har gått och förlofvat sig. Då måtte han ha fått tag i en rik flicka, efter som han tänker på att gifta sig innan han fått pastorat.»

»Rik! Jaså, du tror det? Å, det är nedrigt. Och honom trodde jag då på som...»

»Som självaste Emanuel,» inföll postmästaren.

»Tig, Klas, och häna inte min smärta! Hur tror du att den stackars Siri skall taga detta slag? Jag är säker på att hon tyckte om honom. Jo, karlarna äro just ena sköna juveler. Gå de där inte och göra sig till för en stackars flicka, så länge det passar dem, och sedan vända de henne ryggen, sedan de kanske gjort henne olycklig för alltid. Den där Stål säger jag ingenting om, för han är en gudsförnekare och en moraliskt fördärfvad människa. Men pastorn... pastorn, som jag ställde så högt! A, jag kan bli ursinnig! Hur har han inte gått de här månaderna och gjort sig till och ätit och druckit och parlerat franska och promenerat och... så låter han sätta in i tidningarna sådana här 'infamösa' saker. Hade jag honom här nu, vore jag färdig att klösa ögonen ur honom.»

»Men du får ursäkta mig, kära Beda. Jag förstår inte hvarför du tar vid dig så där. Hvad ha vi att göra med, om karlen går och förlofvar sig.»

Postmästarinnan gaf honom en föraktfull blick.

»Dumhufvud!» sade hon. »Om han ändå inte hade varit så lömsk, om han bara med ett ord låtit anal Men nej bevars! Mätte vara en skön flicka han fått tag i. Ett gammalt fult troll förstås, och då är det inte mycken glädje med 'von'et'. Hon skall betala hans studieskulder förstås.»

»Hur vet du det?»

»Vet! Alla karlar ha skulder, och dem ska deras hustrur betala. Usch, sådana kräk! Man kan verkligen vara glad...»

Här kom Siri in. Med en teatralisk gest och ett rullande ögonkast mot mannen ryckte fru Vigelius till sig tidningen och vek ihop den. Hon beredde sig just att taga sin dotter i famn och med gråtande tårar bedja henne för all del lugna sig, då Siri helt glädt sade:

»Har du hört, mamma, att pastor Thorell har förlofvat sig? Flickorna Palm talade alldeles nyss om det.»

»Och det säger du på detta sätt?» sade postmästarinnan med ihålig stämma.

»Ja, hur skulle jag annars säga det?»

»Nå, du är då en förständig tös,» sade postmästarin och strök Siri om kinden.

»Förständig! Jaså, ni två ämna sätta er upp mot mig! Du borde blygas, Klas. Allt sedan Siri gick och läste har jag sökt arbeta för hennes lycka, men jag får bara otack, otack... otack för alltsammans. Finns det väl någon så olycklig människa till som jag!»

Och hon kastade sig ned i soffan och tvang sig till att snyfta och fälla tårar. Då passade postmästaren på att försvinna.

Ja, Pastor Thorell hade verkligen varit borta och förlofvat sig. Han var en klok karl, och därför hade han icke låtit de nyfikna Småstadsfruarna få den ringaste nys om att han redan var fångslad. Fästmon var en af pastorns allra första läsflickor från den tiden han kom ut som ung adjunkt, det visste prästgårdsfröknarna att tala om, när han kom tillbaka och de

hunnit fråga ut honom. Och de finge se hennes porträtt. Rätt vacker flicka, men inte var det något så särdeles i alla fall.

Postmästarinnan visade pastorn öppet sin onåd. Han gjorde visit hos henne några dagar efter sedan han kommit hem, men hon lät honom ganska tydligt förstå, att hädanefter kunde han gärna vara borta. Siri gaf honom ett bedjande ögonkast, som man kunde tolka så: »förlåt mamma».

»Att jag verkligen kunnat tycka att den där karlen såg bra och ståtlig ut,» sade fru Vigelius sedan han gått. Det vill säga, att det låg något visst både fräckt och lömskt hos honom, det har jag då alltid tyckt. Isch, så äckligt det lät när han sade 'min lilla fästmö!' Min lilla fästmö! Å, jag hade god lust att 'fästmöa' honom, jag! Kanske han är nog förmäten att tro, att han skall få platsen här. Han har ju sökt, vet jag! Men det kan han bedra sig på. Ha borgmästarinnan och jag någonting att säga i den här staden, så skall han härifrån, eller också . . .»

»Eller också?» sade postmästaren frågande.

»Bry dig inte om det, du Klas. Du röstar som jag vill, så mycket du vet det.»

* * *

De vackra häckarna, som omslöto »Mamres» lilla trädgård voro klädda i frisk grönska och det väldiga kastanjeträdet på gräsplanen där framför begynte veckla ut sina väldiga blad, skänkande skugga mot den brännande vårsolen. Om eftermiddagarna drog sig Tora hit ned. Här satt hon med en bok i handen. Men hon läste icke mycket. Hennes tankar voro tunga sedan den dagen hon skilts från Gunnar. Hur orätt hade hon ej gjort honom! Hon insåg det nu, när det var för sent. Hon kände honom, hon visste, att han icke skulle förlåta henne. Hon kunde höra hur han skulle säga: »Den kvinna, som inte tror på mig, hon kan icke lefva ett helt lif tillsammans med mig».

Och han hade rätt. Men hon trodde ju på honom — nu! Hon satt där i kastanjens skugga för att om möjligt uppfånga en skymt af honom, när han gick förbi. Men han kom aldrig. Och hon sörjde sig blek. När så mamsell Lang med oro märkte det och påyrkade att doktorn skulle efterskickas, då sade hon alltid »nej, nej». Och ändå hade hon så gärna velat att han skulle komma. Han skulle icke komma såsom läkaren, han skulle komma till henne som Gunnar, vännen, den som älskade henne. Men han gjorde det säkert icke mer. Hon hade sårat honom för djupt.

Så hörde hon en dag af mamsell Karling, att Gunnar skaffat sig tjänstledighet för att resa utrikes ett par månader. Han kom icke upp och sade förvål. Då förstod hon, att allt var slut. Och sorgen kom öfver hennes sinne, hon log icke mer; hon blef matt och kraftlös, hela hennes väsen tycktes säga: »gören med mig hvad I viljen! Jag har ingenting mer att lefva för». Hon fogade sig i allt. Hon gick med de båda gamla mamsellerna i missionshuset och hörde Jönsson »tala», hon deltog i bibelklasserna, i missionsmötena i Gångsättrahagen. Det var henne fullkomligt likgiltigt alltsammans. Så gärna kunde hon göra det som någonting annat, helst när hon såg att hennes tant glad-des därvid.

Ibland om eftermiddagarna kom Jönsson som vanligt till »Mamre». Tora brydde sig icke vidare om att gå ur vägen. Han var henne likgiltig som allt, alla.

Mamsell Lang hade icke ens för sin goda vän Charlotte Karling nämnt något om det samtal Jönsson haft med henne, och denne hade icke heller vidare rört vid saken. Han kände sig så trygg vid att det var Herrens vilja, att han bara trodde sig behöfva sträcka ut handen för att plocka frukten. Om Tora icke varit så död för allt omgifvande, skulle hon ovillkorligen lagt märke till de blickar han gaf henne, hört, hur han sökte gifva sin röst ett smeksamt beskyddande tonfall, när han talade vid henne. Icke heller märkte hon, att hans hela uppträdande undergått för-

ändring. Nu värdslösade han ej längre sin klädsel, han försökte vara så hyfsad som möjligt, ehuru det hela slog ut ungefär som om man tänker sig en ox uppträda som serpentindansös. Mamsell Karling, som var ganska skarpsynt, märkte i stället hur det var fatt och sade till sin väninna:

»Ja, vet du, Emilie, det är bestämdt som jag säger: Jönsson är kär i Tora.»

Då talade mamsell Lang om alltsammans.

»Nå, hvad är din tanke om saken då?» frågade vidare mamsell Karling.

»Jag har bedt Herren om ljus och ledning, men ännu är allting mörkt, ännu famlar jag som en blind. Jag känner riktiga styng i hjärtat när jag tänker på att mista Tora. Och hon är ju så klen ännu efter sin sjukdom.»

»Nå, den klenheten tror jag att jag begriper. Tora är förälskad i Gunnar, det vet jag bestämdt, och så kom den här historien med Magda. Du kan förstå, hur någonting sådant skall taga ett så rent hjärta som Toras. Hon behöfver en själens läkare.»

»Ack ja, kanske Herren velat begagna detta som ett medel i sin hand till hennes frälsning, och kanske Jönsson är den, som skall bringa balsam på såren. Åtminstone tror han det själf.»

»Det är en allvarlig sak, Emilie,» sade mamsell Karling. »Tror du, att Tora med sin uppfostran skulle passa för Jönsson, eller, rättare sagdt, han för henne.»

»Jag ser mera till hjärtelaget än till det yttre. Jag tror, att Jönsson skulle blifva henne en god make.»

»Kanske.»

»Men aldrig skall jag vilja tvinga henne. Hon får själf välja. Jönsson har visserligen bedt mig tala vid Tora, men jag kan icke, Charlotte.»

Hon föll i tankar, och mamsell Karling satt också stum.

»Vi få hoppas, att Herren leder allt till det bästa och få vara nöjda så som han gör det,» sade till sist

mamsell Lang. Det var alltid det slut hon kom till, när lifvet mötte henne med något brydsamt.

Men våren skred sin väg framåt med jättesteg. När pingsthelgen gick in, stod naturen klädd i midsommarskrud och sommargästerna från Storstad begynte finna luften därinne på de trånga gatorna mellan höga husrader för tryckande kvaf. Till Småstads brygga kommo båtarna fullastade med flyttsaker, åkarne hade brådt, i de små tvärutade fönstren med nystärkta gardiner försvunno hyreslapparna och främmande ansikten sågo ut genom dem i stället. Från villornas glasverandor togs brädfodringen bort, den vanliga sommarkolonien af Leksandskullor började ansa i trädgårdarna — Småstad begynte allt igenom taga på sig sommarhabiten.

Departementschefen kom bland de första. I sällskap med major Stjernberg styrde han stegen nedåt Norrhamnen för att se på den nya badinrättningen. De träffade Vilke, som genast tog fram och visade alla ritningarna. Majoren var mycket reserverad, ehuru han egentligen ické längre grämde sig öfver hvad som ej kunde göras ogjort, men departementschefen var nådigheten själf. Han gratulerade patron Vilke till hans energi och företagsamhet. Varmbadinrättningen och planteringarna kunde naturligtvis icke bli färdiga för årets säsong, men det stora kallbadhuset där tätt under Norrbergets utsprång, det kunde då godt vara klart till midsommaren, eller hur? Jo, det hade också varit Vilkes mening, och man arbetade för högtryck.

Och ej blott departementschefen, utan alla andra Storstadsbor, som anlände, skulle ned och se på det storartade arbetet, och alla gladdes åt att man nu skulle få det så bekvämt och praktigt, alldeles som på de stora badorterna. Att ingen hade satt detta i gång förut! Man måste verkligen vara tacksam mot patron Vilke, som icke skydde några uppoffringar. Men han kunde vara lugn, behöfdes det ett handtag så . . . Nej, bevars, han redde sig] nog. Under allt detta beröm riktigt rätades hans magra, något böjda gestalt, i höjden

af stolthet; han kände att han var något, och han skulle bestämdt ha tagit sin egen sista slant för att bringa verket i fullbordan, om det skulle behövas, blott för att kunna säga, att han . . . han ensam gjort det. Jönsson och de andra . . . ja de hade bara varit hans lydiga verktyg.

Jönsson var i alla fall den besvärligaste. Han gick där nere på den öröjda tomten dag ut och dag in. Han hade så mycket att styra och föreslå, och så tyckte han, att Vilke ödslade för mycket.

»Kom ihåg,» sade han, »att det är Harrens slantar du bygger med.»

Vilke hade alltid samma svar på detta: det måste vara så, det begrep han inte. Något fuskverk ville han inte veta af.

Lika intresserade som herrarna voro damerna. De kommo i stora flockar och frågade, om den snälle patronen hade tänkt på dem, om han tänkte göra riktigt stiliga bassänger och så en trampolin, så de kunde hoppa och dyka. Nej, det hade han då icke tänkt på. Brukade fruntimmer också hoppa? Åt herrarna höll han på att bygga en inrättning, som de sågo, men åt . . . nej . . . nej, det fanns då ingen möjlighet till. Då blefvo de missnöjda och tyckte att det var riktigt fänigt, tills han tröstade dem med att man nog kunde ordna så, att de vissa timmar om dagen kunde få använda herrarnas simbassäng. Och då sade de, att han var riktigt rar och snäll och de skulle komma och bada så mycket, så mycket.

Medan arbetena på varmbadhuset utan afbrott pågingo, lät patronen iordningställa den stora planen däromkring, hvilken delvis vunnits genom den Silfverspetska kåkens rifvande. Där gräfdes upp till gräsmattor, där lades rabatter, sattes ut blomstergrupper och till denna begynnande park drogos så småningom sommargästerna. Man stämde möten där, man tog sig motion där efter baden, och man kom öfverens om, att till nästa år borde man bestämdt ha en stilig societetspaviljong där.

Major Stjernberg och Kjerner betraktade till en början alltsammans med illa dold harm, och departementschefen fick uppbära skarpa förebråelser därför att han svikit i det afgörande ögonblicket. Allt detta kunde *de* ha gjort. Trodde han verkligen, att det till sist skulle gå att lura allt detta ur Vilkes starka, omkring sig gripande fingrar.

Nej, det trodde departementschefen alls icke. Hvarför skulle man också försöka det? Vore det då ej mycket bättre att gå med på det som det nu var? Han trodde sig veta, att Vilke ej skulle ha så mycket emot en handräckning på några tusen kronor.

Det där började Kjerner fundera på, sedan den första vilda vreden mot Vilke, hennes nåd Silfverspets och Arkadius till sist lagt sig. Hvarför skulle han verkligen ej gå med? Ja, säg det.

Och så gick han till patronen. Vilke var allvarsam och nästan ödmjuk, men inom sig pöste han af tillfredsställd fåfånga. De hade måst böja sig för honom. Nej, han behöfde visst ej några penningar vidare, sådana funnos alldeles tillräckligt för badanstaltens behof, men kunde han göra herr Kjerner en tjänst därmed, skulle han gärna afstå några af sina egna aktier. Det vore ju godt, att så många framstående män som möjligt blefve intresserade i företaget.

Han tog Kjerner många hundrakronesedlar, och när den astmatiske gamle herrn gått, drog han åter fram dem ur kassaskåpet och betraktade dem. Detta, att de härrörde från Kjerner svåråtkomliga plånbok förlånade dem i hans ögon nästan ett högre värde.

Nej, ingen kunde klyfva näbb med honom!

15.

Vid midsommar öppnades kallbadhuset i Norrhamnen. Det stod en ganska het strid därom mellan Vilke och kolportör Jönsson. Naturligtvis skulle öppnandet ske med någon högtidlighet, och den senare föreslog, att man skulle anmoda skräddare Brolin och hans sångkör att sjunga några Zions sånger fyrstämigt, hvarest han förbehöll sig att själf få hålla invigningstalet. Men det ville patron Vilke ej alls gå in på. Det var att göra för stor affär af det, sade han. Tids nog med slikt, när en gång hela etablissemntet skulle öppnas.

Jönsson rynkade ögonbrynen.

»Jag har nog märkt, att du blifvit mera världsligt sinnad, sedan du börjat med detta, Vilke,» sade han. »Men akta dig, att du icke med detta bygger dig rakt in i helvetet. Kom ihåg, att du lofvat viga ditt verk till 'Harrens socitet', kom ihåg, att det är Guss folks pengar du bygger med.»

Bevars, det glömde Vilke visst icke, men det hindrade väl ej, att man kunde vara förståndig. Tyckte verkligen Jönsson att det var riktigt passande att predika i ett badhus? Det var väl ändå någon skillnad på ett sådant och ett bönehus. Allting hade sin tid och sin plats. Ja, men ändå, tyckte Jönsson.

»Nå ja, gärna,» sade patronen, »vig in det som du vill; men du vet att du därmed kanske skrämmer bort en hel del af 'världens barn', som vi skola draga nytta af. Förstår du icke, att man måste låta ett badhus vara ett badhus och ett bönehus ett bönehus. I det ena skall du söka bot och hälsa för kroppen, i det andra för själen. Men vill du blanda ihop dessa båda ting, var så god, kom sedan bara inte till mig och grufva dig, om dina pengar bli räntelösa.»

»Må då?» sade Jönsson och drog litet på det.

»Ja, du kan vara så säker. Du vet, hvilket styggt ord läsare är i visst folks öron...»

»Det är ett hedersnamn.»

»Visserligen, men det gäller att icke stöta tillbaka några. Reta vi upp folk emot oss, kanske vi få stå med badhuset tomt. Adjö då med våra pengar, Jönsson. Men har du råd till det, så...»

Jönsson talade icke vidare om någon invigning, han låtsade som hade han aldrig nämnt ett ord därom, och det blef heller ingen högtidlighet af. Badhuset kungjordes färdigt, öppnades under stor tillströmning, och så var den saken klar.

Det hände någon gång emellanåt, att till Småstad under sommaren förirrade sig en eller annan person, som till hemort räknade aflägsnare platser än det kvafva Storstad. Där hade en sommar legat en italiensk legationssekreterare. I år var det en ryss, som var den mest uppmärksammade. Det var en ung man med fint och allvarligt utseende. Han hette Ivanitsch och var från Odessa. Icke långt efter det han kommit till Småstad visste åtminstone fru Vigelius att berätta för fru Vilke, att han var »enormt» rik, son till en bankir och att han bara reste för att se sig omkring. Det var en högst »distringerad» man, påstod hon; dessutom hade han låtit presentera sig för Siri, och Siri hade sagt att han talade förtjusande franska. Det trodde hon också; han var riktigt förtjusande själf med sitt mörka skägg och sina »mellankoliska» ögon. Ja, det sade hon då, att aldrig behöfde man ångra, att man gaf sina flickor uppfostran. Fru Vilke lät förstå, att inte hade kära Beda hittills haft så synnerligen stor glädje af det, hvartill postmästarinnan med en knyck på nacken svarade, att det var det man finge se. Likasom hon först hade strukit doktor Stål från de eftersträfvansvärdes antal, så var också pastor Thorell utplånad ur hennes minne, och alla de moderliga tankarna gingo numera tillhopa kring denne intressante ryss, denne Ivanitsch,

som icke varit i Småstad en vecka och som icke talat med Siri i tre minuter.

Alla unga flickor, som under sommaren lefde något med i Småstad, det vill säga gjorde båt färder, promenerade på bryggan, när ångbåtarna kommo och gingo, samt om lördagskvällarna dansade på hotell-salongen, svärmade snart för den mörke Ivanitsch. Han var olik de flesta ungherrarna. Han glammade ej högljuddt som de, han var tyst och tillbakadragen, men när han talade, å, sådan melodisk stämma han hade! De, som något så när kunde reda sig i en konversation med honom på franska eller tyska, voro föremål för de öfrigas afund. Aldrig hade där i Småstad någon sommar flitats så mycket med franska lexikon och parlörer som nu. Ty den italienske diplomaten hade ändå varit ett intet i jämförelse med denne Ivanitsch. När man nu hörde en grupp unga flickor sitta snattande tillsammans, kunde man tro att de allesammans angripits af nyssjuka. Men det var endast det täta uttalet af det ryska namnet på den intressante mannen, som vållade denna missuppfattning.

Det var icke Siris lust att vara mycket med, men hon måste göra sin mamma till viljes. För första gången i Småstad valdes där en »direktion för nytta och nöje», och »den skall jag då in i, om jag så skall föreslå mig själf och rösta för femtio», sade fru Vigelius. Utan att behöfva begagna något af dessa kraftmedel gick hon verkligen in i direktionen. Och där förstod hon att göra sig gällande. Hon var outröttlig från morgon till kväll. Och alltsammans gjorde hon för sin lilla Siris skull, sade hon. Det kunde icke förnekas, att hon med stor fyndighet förstod att vid alla tillfällen knuffa fram dottern. Hade denna icke varit en så enkel och tillbakadragen flicka, skulle detta både ha väckt ond blod och skadat Siri, men på det naturligaste sätt i världen förstod hon att komma folk att glömma hennes mammas allt för stora framfusighet, hvars grund hon visste, men fortfarande ej förstod att uppskatta.

Siri var således med utan att egentligen aktivt deltaga i nöjena. När hon kunde det, drog hon sig tillbaka från de andra.

Kanske var det denna likhet i karakteren, som gjorde att den unge ryssen ganska snart började söka upp Siri framför de andra flickorna. De öfriga mammorna, som höllo på att harmas lifvet ur sig för det de släppt postmästarinnan och hennes »vattlagda» flicka in i societeten, kunde rakt inte begripa detta. Ryssarna måtte då ha en besynnerlig smak. Men fru postmästarinnan Vigelius sam i en ocean af lycksalighet.

* * *

Mamsell Emilie Lang hade till sist måst underordna sig Jönssons uppenbarelse i fråga om Herrans vilja rörande honom och Tora. Möjligen var det mera på grund af den makt han utöfvade på henne och hennes tankar, som hon gaf med sig, men till sist kände hon sig alldeles ofantligt på det klara med hvad som var Guds vilje. Och hon utvecklade ganska öfvertygande för sin väninna, hvilken stor lycka det skulle vara för Tora att få förtro sitt jordiska lif åt Jönsson. Hon fick kväfva sin längtan att behålla henne; hon måste träda tillbaka och göra offret, hur svårt det än kunde kännas.

En sak kunde dock Jönsson ej förmå henne till, och det var att för Tora framlägga hans hjärteangelägenhet.

»Si det skulle vara så bra, så bra,» sade han, »om hon ville tala litet för mig. Det gick kanske lättare då.»

Trodde han då att Tora ej ville...?

»Å nej, visst inte. Naturligtvis skulle hon säga ja, när en sådan man som han komme, men ändå...

Och han föresatte sig gång på gång att tala till henne. Han satte sig på afstånd från henne och bara såg på henne med sina rödsprängda ögon. Blicken riktigt hängde sig fast vid den smidiga, ungdomliga

gestalten, och det begynte hetta i hans feta kinder. Nu... nu skulle det ske.

Men när han nalkades henne, och hon såg på honom med sina stora ögon, fingo de ett så kallt uttryck, att han ej kom sig för att säga ett ord. Efter dylika tillfällen var det honom rent af omöjligt att på ett par dagar predika »guss ord». Han blef som alldeles ifrån sig. Han såg den unga flickan för sig hvar han gick, han riktigt ryste af sällhet, när han tänkte på hennes hvita, fina händer, hur de skulle kunna smeka hans skäggiga kinder! Å, å! Det måste blifva något slut på detta.

Det enda, som Tora under denna tid tycktes intressera sig för, var den stackars Magda och hennes barn. Flickan hade stannat hos gumman Stafva så länge som möjligt; gumman hade, när doktorn rest, hjälpt henne att sy småkläderna, och när hennes stund nalkades, fick hon flytta till mamsell Berg, som visserligen icke fann något nöje af en sådan gäst, men hvad ville hon inte göra för den snälle doktor Ståls skull, sade hon ute i staden.

Magda var en kraftig kvinna. Få dagar efter sedan hennes lilla flicka blifvit född, var hon åter rask. Barnet fick hon genom Stafvas bemedling bortackorderadt hos ett hyggligt fiskarfolk.

Allt detta fick Tora höra, och en dag vandrade hon bort till den lilla stugan, där Magdas flicka fanns. Hon såg länge på den lilla skrikande varelsen, frågade efter om hon hade tillräckligt med kläder och allt hvad hon behöfde och bad madamen vara snäll mot barnet. Sedan gick hon flere gånger dit, och alltid hade hon någonting med sig åt fosterföräldrarna.

En gång träffade hon Magda där. Denna blef alldeles purpurröd.

»Fröken...» stammade hon, »kära lilla fröken! Ni föraktar mig då inte? Gud välsigne er och honom... ni vet hvem jag menar. Jag skall visa er att jag skall blifva en bra människa. För honom och den

lilla där skall jag arbeta så länge jag kan hålla hufvudet uppe.»

Med tårade ögon såg hon på Tora, som blickade in i dem allvarligt, icke medvetet forskande. Men när hon mötte den rörda kvinnans blick, då stod det så bittert klart för henne, hur gränslöst orätt hon hade gjort honom. Å, hon hade varit usel, sämre än Magda, ja, hon kände det så.

Dessa Toras besök hos Magdas barn kommo äfven till Jönssons öron. Och han blef vred. Han gick med stormande steg ut till Mamre, han skulle hålla en straffpredikan. Skulle hon... hon icke visa mer afsky för synden än att hon... hon... och han... han... doktorn... å!

Han fick ej säga mera. En blick, full af förakt, ur Toras ögon förstummade honom äfven nu. Och det rasade inom honom. Han skulle ha velat gripa tag i denna kvinna, som trotsade honom, utan ord, endast med sina ögon. Men han var maktlös, han kunde ingenting!

Nu var det så, att den fiskarfamilj, som tagit sig an Magdas barn, halft om halft hörde till »församlingen», det vill säga att mannen gick i missionshuset på uppbyggelsestunderna, men icke hustrun, och som det var hon, hvilken förde regementet i hemmet, hade mannen icke fått säga ett ord, när hon tog barnet till sig. Men Jönsson såg det ej med blida ögon. Särad af Toras föraktfulla behandlingssätt rusade han ner till madamen. Han visste knappast mera hvad han gjorde.

»Jaså,» sade han, »hon vill vara den, som hyser under sitt tak denna syndens och skammens afföda. Bort med den, säger jag, om hon inte vill att Guds vredes skålar skola utgjuta sig öfver henne. Kom ihåg, att Herren befälde Abraham att drifva ut den tjänstekvinnan Hagar och hennes son i öknen. Hvad har hon med denna sak att skaffa? Låt de döda begravas sina döda. Låt hon den gudahädaren doktorn taga vara på den han med synd satt i världen. Akta sig, annars kan det gå henne illa!»

Men det blef ord och inga visor af. Madamen satte händerna i höfterna, gick hotande fram mot Jönsson, som fortfarande var lika bred, men snart ej mer kände sig lika trygg.

»Han borde blygas!» riktigt skrek hon. »Var han en ordets förkunnare han! Han hade ju inte vanliga mänskliga känslor. Och hvad hade han med denna sak att skaffa, om hon finge fråga? Han kunde försöka regera hennes ynkrygg till man, men inte henne, det var slut det! Inte var det värdt att han kom hit och visade sig morsk. Och hvad var det han hade sagt om doktorn? Fy skäms, karl! Det var då det uslaste hon hört. Jo jo, nu fick man riktigt se, hurudana de där kolportörerna voro. Skenheliga lismare, som hade sin glädje i att förtala hederliga människor. Usch, hon gitte inte tala till en sådan karl. Han kunde packa sig i väg så fort som möjligt. Hon rådde honom att inte sticka in näsan genom hennes dörrar en gång till. Och det skulle han veta, att om det roade henne, så kunde hon hysa in hos sig alla stackars faderlösa barn i hela Sverges rike, och hon tänkte inte fråga honom om lof. Nå, var han inte utom dörren än? Tvi, en sådan usling!»

Hon berättade om Jönssons besök för Magda.

»Och kan du tänka dig, hvad han sade, den gemene sirapsburken? Jo, att doktorn var far till flickan din! Ja ja, du har aldrig sagt mig hvem som . . . men se doktorn! Det är så nedrigt, att om jag hade den där Jönsson här igen, tror jag att jag luggade honom i skägget.»

Magda hade blifvit alldeles blek.

»Hvad i Jesu namn säger madam!» sade hon darande i hvarje led. »Gud i himmelen! Det var då det värsta af alltsammans!»

Och hon rusade ut och hem till gumman Stafva. Hon kastade sig ned på kökssoffan och grät förtvifladt.

»Hvad i all världen är det, kära barn?»

»O,» jämrade sig Magda, »och det blef tacken för all hans gränslösa godhet! Nej, jag går i sjön!

Jag kan inte lefva efter detta. Jag vill inte vara här, det är ju förfärligt!»

»Men se så, lugna dig, Magda, säg då åtminstone hvad det är.»

Och flickan berättade det. Gumman sjönk ned i en stol, knäppte händerna och lyfte ögonen mot det sotiga taket.

»Att det kan finnas människor så gemena,» sade hon med en suck. »Nog tänkte jag, att Gunnar skulle utsätta sig för prat alltid, men...»

»Hvarför sade inte frun det genast?» frågade Magda häftigt. »Inte tänkte jag så långt i min olycka. Nu förstår jag, nu förstår jag! Fröken Tora har trott det också! Å, jag såg väl jag, att det var någonting galet mellan henne och doktorn! Säg inte frun också, att han var ledsen innan han reste? Och det är min skuld... min skuld, alltsammans. Att han inte körde bort mig! Han hade ju rättighet därtill! Och nu går fröken Tora ned till flickan, därför att hon är hans barn! Gud i himmelen så jag ställt till åt dem, som varit så goda mot mig. Nej, jag kan inte lefva efter dettal!»

Och hon grät högt igen. Den goda gumman Stafva sökte trösta henne. Hon kunde ju ej hjälpa det. Ingen, som kände doktorn, trodde det, och för öfrigt satte han sig öfver allt prat. Hon skulle bara lugna sig och icke göra saken ännu värre genom att handla öfveriladt.

»Men fröken Tora!» snyftade Magda.

»Na, det må jag säga,» menade fru Stafva, »att har hon ett ögonblick kunnat tro någonting sådant om sin barndomsvän, då är hon minsann inte bättre värd.»

»Å, fru Stafva känner inte mamsellerna på Mamre och kolportör Jönsson, som går där dagligen! Nej, jag måste gå till fröken Tora och tala med henne. Jag måste bedja henne om förlåtelse för allt ondt jag gjort.»

Stafva påstod, att det behöfdes inte alls. Något spektakel finge hon ej ställa till, och hon förbjöd henne som matmor att företaga någonting.

Men Magda blef ej lugn. Hela natten låg hon vaken, ett rof för riktig förtviflan, och när morgonen kom, var hon än fastare besluten att söka upp fröken Tora.

Hon nära nog smög sig ut och skyndade bort till Mamre. Vid grunden stannade hon med klappande hjärta. Tora satt under kastanjeträdet och fick genast syn på den upprörda flickan.

»Får jag tala ett ord vid fröken!» bad hon med skälfvande röst.

»Gärna, Magda,» svarade Tora och reste sig. »Hvad är det?»

»Nej, inte här. Låt mig gå upp till fröken. Gamla mamsellerna behöfva ju inte se mig. Neka mig inte, om ni ej vill göra mig riktigt olycklig.»

»Kära Magda, så upprörd du är, men kom då, så gå vi upp.»

Där kastade sig Magda till Toras fötter. För tårar kunde hon knappast få fram orden:

»Goda, goda fröken, kan ni förlåta allt ondt jag gjort er? Jo, jag vet att jag gjort er ondt, er och . . . doktorn. Jag hörde det af madam Lind, som har min lilla flicka. Jönsson har sagt det, jag blygs för att nämna det, det är så otäckt styggt, men jag måste det, för min samvetsfrids skull. Å, fröken Tora . . . ni har väl aldrig kunnat tro det!»

Tora hade blifvit blek.

»Stig upp, kära Magda,» sade hon ansträngdt; »hvad är det du vill säga mig?»

»Jo, fröken . . . nej, vänd bort ansiktet, se inte på mig, när jag berättar det. Jag vet, att han . . . Jönsson . . . sagt det åt er också, att doktor Stål skulle vara . . .»

»Tig, Magda!» sade Tora häftigt, bedjande.

»Nej, jag måste säga det . . . att doktorn skulle vara far till mitt barn! Gud i himmelen, hvilken

svart, nedrig lögn. Men ni har ju inte trott det, kära, snälla fröken Tora? Inte har ni kunnat hysa en sådan tanke om honom, som älskar er så mycket, så mycket. Ja, jag har sett att han gör det, jag vet det. Men jag vet också, att han sörjt öfver något, och jag trodde det var detta, som . . . jag fick veta det just i går, och jag hade ingen ro, förrän jag fick tala vid fröken. Nej, ni har inte trott det! Han, som är så god, så ädell!»

Tora kände hur det svindlade för hennes ögon. Hvarje den stackars upprörda flickans ord ljöd som en anklagelse mot henne.

Då Tora ej svarade något, fortfor Magda:

»Hvad vill fröken att jag skall göra? Vill fröken att jag skall säga er, hvem . . . Men jag svär er vid Gud i himmelen, att det är en nedrig lögn, som endast den uslaste människa kan hitta på. Men jag skall bort härifrån nu, jag vill taga mitt barn och gå min väg. Jag har gjort tillräckligt med ondt, jag har fått böta för hvad jag brutit. Kan fröken förlåta mig? Säg, att fröken förlåter mig!»

Med viljeanstängning hade Tora bragt sig själf till fattning. Hon såg den arma flickans förtviflan.

»Kära Magda, låt oss nu vara lugna. Visst förlåter jag dig, du har ju för öfrigt ingenting brutit mot mig. Människorna äro så elaka, det har kanske både jag och du fått erfara. Men vi lämna nu den saken! Din försäkran är välment, jag vet det, men den behöfdes icke . . . nu.»

Hon var för ärlig för att kunna utesluta detta sista lilla ord.

»Å, hvad jag är glad, fröken,» sade Magda i tårar. Doktorn älskar er så innerligt, det vet jag så visst, och någon bättre att hålla af det kan aldrig fröken få, det är då alldeles säkert. Men han tror bestämdt att fröken tviflat på honom, och nu förstår jag, att det var detta som gjorde honom så ledsen. Skrif till honom, fröken, och säg att ni tror på honom, och ni skall få se, hur glad han skall bli, och han

skall komma hem och allt skall bli godt igen, och när jag får höra det, skall jag känna mig så lycklig.

Hon tog Toras hand och kysste den.

»Ack, fröken, ni älskar allt den gode doktorn innerligt, säg att ni gör det!»

Nu var det förbi med Toras lugn. Hon slog armarna om den stackars tjänarinnans hals och brast i gråt. Hon lutade sitt hufvud mot hennes skuldra. Å, hur det kändes att få gråta ut sin sorg hos en annan, som också fått så föga lycka på sin lott.

Och där stodo de båda kvinnorna, den ena späd och fin, den andra kraftig och stark, med armarna slingrade om hvarandra och deras tårar blandades. Där behöfdes inga ord, de förstodo hvarandra så godt ändå. Och slutet till bröstet på denna kvinna, som utan att veta det förorsakat henne sådana kvalfulla stunder, kände Tora det, som om hon fått ett budskap från honom, hvilken hon genom sin ovärdighet skjutit ifrån sig, ett budskap om, att han icke räknade så strängt med henne, att han sörjde öfver henne, men icke föraktade henne, att hon kanske en gång skulle få blicka upp i hans trofasta ögon, få hviska, med ansiktet doldt mot hans breda, ärliga bröst, ett »förlåt» och mottaga svaret från hans egna läppar.

Och när Magda åter smög sig ut från hennes rum, följde hon henne till trappan, höll hennes hand ett ögonblick i sin och hviskade ett »tack».

Men hennes längtan efter Gunnar grep henne med allt starkare makt. Hon skulle ha velat skriva till honom, bedja honom komma hem genast, hon hade så mycket, så mycket att säga honom. Dock — detta var själfviskt. Hon var det som drifvit honom bort, hon finge också vänta, till dess han komme åter. Ännu en månad skulle det dröja. Och hon räknade dagarna.

Under denna tid inträffade ett af de ärligen i Småstad återkommande missionsmötena. För dessa stod alltid kolportör Jönsson i spetsen.

Dessa missionsmöten hade antagit karakteren af folkfester. Vare sig man deltog i dem eller icke, tillbragte man ändå gärna den söndagen i det gröna i närheten af den plats där mötet hölls, lyssnande eller icke.

Den vanliga platsen var den vackra björkskogen ofvanom kyrkan. Där fanns inne i denna en ganska vidsträckt glänta med marken täckt af mjukaste gräs, broderadt med skärhvita kattfötter, gyllene smörblomster och röda nejlikor. Rundt om i björkarna kvitterade fåglarna dagen lång.

Hit kom man, när i »Sanningskämpen» annonserades att »missionsmöte kommer, v. G., att hållas i Småstad» o. s. v.

Man kom tidigt på morgonen. Icke nog med att de ordinarie Småstadsångarne voro fullproppade, där anlände flere extra båtar, från de fyra, fem större, som kolportör Jönsson alltid hyrde själf och gjorde bra geschäft på, till dessa små »kaffebrännare», som några familjer slagit sig tillsammans om. Hela förmiddagen rörde sig vimlande skaror nere vid hamnen för att taga emot och bekika de anländande. Och de kommo, laddning efter laddning, under sång och viftningar, stego i land med barnungar hängande i kjolar och rockskört, matkorgarna på armarna och Guds ord på läpparna. Så tågade man upp till skogen, där såg man ut lägerplats, dukade upp förråden, smorde kråset och gonade sin lekamen på allt sätt.

I midten af gläntan var upprest en talarestol, klädd med löf. Här uppträdde de olika »bröder», som talade. Främst var det förstas Jönsson, som minsann icke lät någon slå sig ur brädet, när man kom till hans församling. Men där var ock en finsk baron, som denna gång gjorde honom hedern stridig att vara den ypperste. Man lyssnade nyfiket till hans stämmas främmande tonfall, och somliga hade så roligt åt att han alltid sade »sjölf» i stället för själf.

Sommargästerna, de mera världsligt sinnade, stodo i grupper på afstånd, medan de verkliga åhörarna sutto på marken, andäktigt lyssnande. Där sågos visserligen

medlidsamma, skeptiska leenden och axelryckningar, men där skönjdes också blickar af trosvisshet och lycka hos dessa enfaldiga, för hvilka denna form af religion var så tillfyllestgörande, och man hörde tidt och ofta halfkväfda suckar af »ack ja, ack ja» eller »Jesus, Jesus». Och från morgonen ända till dess aftonens skuggor sänkte sig öfver björkskogen, närde man sig af denna själaspis utan att tröttna, lika ifrigt sjungande den sista Sankeysången som den första.

Afven mamsellerna Lang och Karling deltogo i mötet. De sutto under en skuggig björk på små broderade fällstolar. Tora var också med. Likgiltig lyssnade hon till det myckna talet, men den skrånande sången skar henne i öronen. Hon önskade att det skulle vara slut snart. Å, om hon fått ligga här ute på sin pläd under björken alldeles ensam, med händerna under hufvudet, blickande upp mot den klara, blå himlen, lyssnande till löfvens hviskningar, till fåglarnas kvitter!

Nu steg kolportör Jönsson för sjette eller sjunde gången upp i talarestolen, och uppmanade »vännerna» att sjonga en ljufvelig visa, som han namngaf. Och man sjöng:

Kristus till bruden talar och säger så:
»Statt upp min kära, kom hit min dägeliga!
Si regn och vinter, de hafva flytt sin kos,
blomstren nu äro utgångna på marken».

Hans text var tagen ur Höga visan. Bred och leende stod han där bland löfruskorna och läste med sin skorrande stämma:

»Si, min kära, du äst dägelig, si dägelig äst du; dina ögon äro som dufvoögon, emellan dina lockar; ditt hår är såsom getabjördar, som klippte äro på berget Gilead. Kom, min brud, ifrån Libanon; gack in, träd hit från Amana kulle, ifrån Senir och Hermons kulle, ifrån lejonens boning, ifrån de leoparders berg. Du hafver tagit mig hjärtat bort, min syster, kära

brud, med ett ditt öga och med ene dine halskedjo. Huru dägelig äro din bröst, min syster, kära brud; din bröst äro lustigare än vin, och din salvos lukt öfvergår alla örter...»

Han läste med falsk uppstyldad betoning, hans röst skulle vara öm, men den blef det icke, han läste om och om igen, som hade han haft svårt att släppa orden.

Tora satt lutad mot björkens stam midt emot honom, när han läste. Hon såg på honom med en viss nyfikenhet som snart förbyttes i äckel, när hon hört honom ett ögonblick. Hon kände orden, hon hade läst dem många gånger och beundrat deras glöd. Men i denna mun! Det blef rent af otäckt. Hon hade velat gå sin väg, men alla sutto så stilla, att det skulle väckt uppseende.

Och han begynte utlägga sin text. Han talade om Kristus och församlingen, om den förres oändliga kärlek, som öfvergick allt annat i himmel och på jord. Orden kommo brådskande, han fäktade med armarna, kastade med hufvudet och hans starka, hvita tänder lyste mellan det täta, mörka skägget, när han grinade bredt vid talet om hur ljuvvelig älskog dock var, den rätta älskog, som texten talade om. Och åhörarna suckade »ack ja», nickande bifall, när de sågo på hvarandra.

Men Tora fann det hela vedervärdigt. Den munnen, den mannen passade icke för det talet. Det blef för henne rent af cyniskt. Hon tyckte sig bakom den gudeliga masken se ett af dolda passioner förvridet anlete, hvars ögon hängde fast vid — henne! Ja, den förnimmelsen fick hon! Det var som skulle han talat till henne, henne. Han tycktes icke se någon annan omkring sig. Hon sökte vrida sig undan hans blickar, men det lyckades icke. Hennes kinder brände i rodnad, hon såg ned, fruktande att möta någons ögon, som hon tyckte sig känna vara riktade på henne. Hon plågades af denna känsla, att alla måste förstå att han talade till henne. Hvarför gjorde han det?

Hvad hade hon med honom att skaffa? Intet! Om han velat slut! Men ju mer han talade, desto mer begärlig tycktes han blifva att frässa af dessa bilder. Han vred och vände på dem, han tycktes njuta af att låta dem så länge som möjligt dröja kvar på tungan, låta sitt öra lyssna till ljudet af dem.

När han slutat, sade vännerna, att så hade de aldrig förut hört brodern Jönsson tala. Guds ande hade riktigt varit öfver honom. Tora vågade se upp. Ingen brydde sig om henne. Nej, det var nog endast hon, som haft denna pinsamma förnimmelse. De andra hade sett masken, icke hvad som var där bakom.

Hon riktigt ryste, när Jönsson kom bort till dem.

»Tack för det goda Guds ordet!» sade mamsell Lang.

»Tack, tack!» svarade Jönsson med blicken fäst på Tora. »Kommer ni upp i missionshuset efteråt?» fortfor han. »Vi skulle ha en liten tefest där.»

»Inte jag, Jönsson,» svarade mamsell Lang, »men Charlotta och Tora gå nog, inte sant?»

»Nej, tack, jag går hem,» sade Tora hastigt. »Jag är trött.»

»Trött! Inte kan man bli trött af att lyssna till Harrens ord.»

Tora svarade honom ej, utan gick sin väg ett stycke bort.

»Ännu lika hård,» sade Jönsson och såg efter henne.

Men Tora fortsatte sin väg, långt bort från folk-skarorna. Där reste sig bakom gläntan några kullar och nedanför dem låg en sluttning, som gick åt sjön, hvilken man skymtade mellan de tätt stående stammarna. Här sjönk hon ned på en tufva bland blommande lingonris, här var så tyst och stilla; endast svagt nådde henne ljudet af den taktfasta sången på andra sidan kullarna.

Å, hur skönt! Hon behöfde ro, hon behöfde skaka af sig denna känsla af obehag, af blygsel, som Jönssons tal hade ingifvit henne. Hvarför hade han

talat så? Någon mening hade han haft med det. Och så hade hennes tant kunnat tacka honom för hvad han sagt! Var det då endast hon som hade hört? Nej, hon ville ej vidare tänka därpå.

Dock, Höga visans ord klungo ännu för hennes öron. Hon slöt ögonen och lyssnade. Men så småningom blef den skrofliga, skorrande, cyniska rösten en annan. Den kom som en stilla, innerlig hviskning, en hviskning full af ömmaste kärlek. Det ljud: »Kom, min brud, ifrån Libanon! Träd hit från Senir och Hermons kulle, från de leoparders berg! Min brud, du hafver tagit mitt hjärta bort!» . . . Och hon tyckte sig förnimma den ångande doften från cypress och lager och det var den ljumma, ljufva österländska natten med all sin mystik, som svepte sig omkring henne. »Kom, min brud, från Libanon!» Å, hur väl hon kände den röstens tonfall! Ja, visst ville hon komma! Men ack! »Jag sökte min vän, men fann honom intet; jag ropade, men han svarade mig intet!» Nej, han var borta, borta!

Hon dolde hufvudet i sina händer, hon lutade sig mot den mossiga björkstammen och grät.

Då knastrade det plötsligt i torra kvistar bakom henne. Hon reste sig häftigt, vände sig om och stod öga mot öga med — Jönsson. En sekund blefvo de stående orörliga, hon med ögonen fast riktade på honom genom tårarna, som ännu dallrade i ögonfransarna, han med blicken halft sänkt, läppen hängande som på en trött hund, svettig och nästan fläsande.

»Hvad vill ni här?» sade Tora.

»Jag sökte er, mamsell.»

Då Tora ej svarade, fortfor han:

»Jag ville tala med er.»

»Hvad kan ni ha att säga mig? Ingenting.»

»Ingenting!» upprepade han och gick ett steg närmare. »Kanske ändå, mamsell Tora.»

»Låt mig vara i fred. Jag har hört tillräckligt af er i dag.»

»Jaså, ni har hört! Då förstod ni nog också hvad jag menade.»

Tora ryckte på axlarna.

»Förstod hon, Tora, att det var till henne jag talade, om henne jag predikade— hä?»

»Ni borde blygas!» sade Tora harmset.

»Nej, jag blygs inte för henne. Jag måste säga henne...»

»Ingenting. Antingen går ni, eller jag. Na? Ni dröjer, då aflägsnar jag mig.

Hon vände sig ifrån honom. Men han sprang fram och grep henne om handlofven med sina svettiga fingrar, så att hon skrek till af smärta.

»Släpp mig, oförskämde.»

Men Jönsson höll henne kvar.

»Nej,» sade han, »hon måste höra mig, nu släpper jag henne inte. Ser hon inte, att jag håller på att dö af kärlek till henne? Har hon inte förstätt, att allt hvad jag sade nyss var som jag tänkte om henne. Och den kärleken är af Harren, han har ingifvit mig den. Jag skall rädda hennes själ, som går förtappelsen till mötes. Hör hon... hör hon hvad jag säger.»

Han stod alldeles tätt öfver Tora. Hans bröst häfdes, han talade så fort och så häftigt, att hon kände stänk af hans saliv i sitt ansikte, och hans ögen nästan tycktes vilja sluka henne. Tora kände sig som förlamad. Hans fingrar knöto sig fortfarande om hennes arm.

»Tora,» fortfor han, »ser hon, jag vore färdig att gifva allt för hennes skull. Hon är den ljutveligaste kvinna och jag skall bli så snäll mot henne. Jag skall bära henne på mina händer, allt hvad hon vill skall hon få; si jag har pengar jag. Hör hon, säg då ett ord...»

»Släpp mig!» nästan skrek Tora.

I stället lade han sin arm om hennes lif.

»O, ser hon, jag har längtat efter detta 'ögnablick!' Jag har inte vetat hvad jag gjort, inte hvad

jag sagt. Jag kan inte tänka på någonting annat än henne, Tora. Haf förbarmande med mig.»

»Släpp mig, annars ropar jag!»

»Å, här är ingen, hit går ingen. Jag släpper henne inte nu, när jag har henne. Det är Guds vilja att hon skall bli min, och akta sig att spjärna mot udden. Å, så täckelig hon är, min dufva, jag kan rakt se mig fördärfvader på henne. Och hon skulle inte bli min! Jo, så hon skall.»

Han tryckte henne intill sig. En rysning genomför henne. Omedvetet kom blott ett enda ord öfver hennes läppar. Hon kved bedjande:

»Gunnar!»

Då förvreds Jönssons ansikte. Han tryckte henne hårdare intill sig.

»Hvad?» sade han. »Hon vågar nämna den guds-förnekarens och kvinnskändarens namn! Akta sig för att strida med mig. Jag tål det inte, skall jag säga. Hon skall bli min, Gud vill det, jag vill det och hennes moster vill det.»

»Nej!» hväste riktigt Tora fram och vred sig i hans omfamning. Förr skall jag dö. Släpp mig.»

»Ja, när jag vill,» sade han flämtande, i det han böjde sig ned öfver hennes ansikte. Han stora, tjocka läppar pressades samman och närmade sig intill hennes mun. Förbittrad höjde hon sin fria, knutna hand och slog honom med all kraft midt i ansiktet.

Han gaf till ett rop och släppte henne. Blodet började strömma ur hans näsa. Då han sökte hejda det, sipprade det mellan hans fingrar ned på marken. Tora flydde ej. Ett ögonblick stod hon kvar och såg på honom, full af förakt.

»Usling!» sade hon kallt och gick lugnt ifrån honom.

Han kom sig ej för att följa henne. Med händerna ref han upp gräs och grodblad för att stilla blodflödet.

Han hade ingen näsduk.

I juli månad kom löjtnant Arkadius Silfverspets hem ifrån mötet. Fetare var han än när han for, ty man mätte godt däruppe vid regementet i den ståtliga officersmässen. Han var solbränd och röd och näsan höll på att ömsa skinn för tredje eller fjärde gången. Icke var den precis så stor, men de gassande solstrålarna hittade godt reda på den ändå.

Fru Silfverspets tog emot den käre sonen med öppna armar. Hon hade haft det så ovanligt tråkigt denna försommar. Först hade hon förlorat sitt hus, och det grämde henne fortfarande, men hvad hon sörjde ännu mera öfver, det var det brådstörtade slutet på sonens kärlekslycka.

Ibland hade hon mött fröknarna Kjerner, men hon hade gått dem stolt förbi, stel i nacken! Slikt folk ville hon minsann ej bevärdiga med en hälsning.

»Och du, Arkadius, gör som jag, så mycket du vet det,» sade hon bestämdt.

»Naturligtvis,» menade Arkadius.

Han gick samma dag han kommit hem nedåt Norrhamnen för att se på Vilkes nya badhus. Han kunde ej annat än förvåna sig öfver förändringarna. Här såg så prydligt ut, med det oljedränkta stora kallbadhuset ute i sjön under Norrberget. Högt uppe mot klippväggen sträckte sig »tornet» med sina trampoliner, och från dess öfversta spets vajade den svenska flaggan.

Han såg, hur tomterna, där hans mammas och madam Frids hus hade stått, hade omdanats till en begynnande parkanläggning med gräsmattor och blomstergrupper, och på de gröna sofforna i de sandade gångarna sutto grupper af unga flickor i ljusa sommartoaletter, medan ett parti på den sandade planen just där vedboden stått — denna vedbod, som han känt så bra till — spelade krocket under skämt och glam.

Han såg Rosa och Annie Kjerner komma gående med några andra, gjorde ett föga militäriskt »helt om», sträckte på korpusen och vandrade ned mot kallbadhuset.

Han var nyfiken att se det invändigt också och beslöt taga sig ett bad. Men där var fullt i nästan alla afklädningshyttorna, och bassängen vimlade af plaskande kroppar. Slutligen fick han dela plats med en herre och klädde af sig. Så gick han ut på bron och ställde sig att gassa sin feta kropp i solskenet. Det var så skönt att stå här, egentligen mycket bättre än att gå i vattnet. Men eftersom han klädt af sig, så . . .

Han stod och funderade på, om han skulle värdigt och försiktigt klifva ned för en af de hala traporna eller visa sig morsk och »hoppa på fötterna».

Innan han fått denna kvistiga fråga fullt klar för sig nalkades en mager, gänglig gestalt, med spinkiga ben och magen nästan konkav. Löjtnant Silfverspets såg upp. Framför honom stod Kjerner.

Det var vid trappan ned till bassängen de möttes. Kjerner nickade och sade:

»Nå, skall du eller jag först?»

Då tog löjtnant Arkadius sats och hoppade rakt ned i vattnet, som stänkte upp kring Kjerner, hvilken huttrande skrek »hu-u-uh!»

När Arkadius Silfverspets kom upp till vattenytan igen, vände han tvärt avfigsidan åt Kjerner, som nu stigit i jämt med armarna, och sam till andra hörnet af bassängen. Där lade han sig att flyta. Han behöfde icke röra ett finger ens, han var tillräckligt tjock.

Så småningom kom också Kjerner i. Han flöt minsann icke, utan kafvade med både händer och fötter. Arkadius stod midt i bassängen och »trampade vatten». Kjerner kajkade till honom, lät underkroppen sänka sig och begynte »trampa» han också. Så stodo de trampande midtför hvarandra.

»Kom du hem i går?» frågade Kjerner.

»Nej.»

»I dag då?»

»Ja.»

»Jag tror du är arg ännu, min käre Silfverspets?»

Arkadius gjorde en sats och gick under vatten; när han kom upp hade han fått en kallsup och hostade, så att han höll på att storkna. Han sam bort till trappan och satte sig. Kjerner kom efter och satte sig på trappsteget nedanför.

»Det är skönt att bada i värmen,» sade han.»

Arkadius teg.

»Nå, hvad tycker du om badhuset? Ståtligt skulle jag tro. Det är, kan jag säga, min förtjänst. Vilke må ha initiativ, men vyer har han inte. Sedan jag kom med, har han emellertid gifvit med sig i åtskilligt, och så ha vi fått det så här. Ja, du vet väl, att jag är med i styrelsen.»

»Du?» sade Arkadius och såg på honom.

»Ja, var det så underligt det.»

»Hm!»

»Nå, ser du Silfverspets, hur det än bär till ibland är det allt bäst som sker, och det hade nog inte varit välbetänkt af oss att konkurrera med Vilke. Han hade trumfen på hand, det medger jag. Och det må jag säga, att resonablare läsare, har jag inte träffat på. Skall du i igen?»

»Nej.»

»Nå, upp med dig då. Hör du, det är visst ledigt i din hytt. Då tar jag mina kläder och kommer in till dig. Tusan så trefligt att ha dig hemma igen.»

Han kom med ylletröja och maggördel och alltsammans. Arkadius klädde sig tyst.

»Du behöfver inte ha så brådtom,» sade Kjerner, »då blir du svettig igen. Hjälp mig att knäppa maggördeln där bak.»

Arkadius böjde sig ned och krånglade in de hvita benknapparna i deras respektive hål. Under tiden sade Kjerner:

»Hör du Silfverspets, jag ser att du är ond på mig ännu. Men det ska du inte vara. Jag erkänner att jag bar mig åt som ett få emot dig. Men jag blef så rasande på gumman mor din. Mitt lynne, det är det värsta jag har att dragas med. Och jag visste ju inte då hvad jag vet nu. Nu kunna vi gärna vara vänner igen. Jag har någonting att tala om för dig, som du nog inte blir ledsen öfver.»

Arkadius såg nyfiket på honom.

»Ja, jag säger det inte här. Hvad ska du göra efter badet? Om vi skulle ha oss en styrkedryck? Du kan gärna gå med ner till Emma på 'Stadt' och ta dig en 'stenborgare' på verandan.»

Arkadius var i en fördömdt brydsam belägenhet. Han mindes mycket väl sin mammas förhållningsorder, men, för tusan, när Kjerner var så vänlig... Han hade nog inte menat så illa. Och så tänkte han på, att Rosa och Annie, när han höll på att möta dem nyss, hade haft fina, skära klädningar och sett riktigt piffiga ut, och... ja, hvarför skulle han inte gå med?

Det var dock icke utan att han skämdes smått, när han vid Kjerner's sida vandrade Småstads Storgata nedåt. Han inbillade sig, att han såg nyfikna ansikten bakom hvarje gardin, och så dum var han ej, att han icke kunde föreställa sig, hvad man tänkte.

En riktig lättnad var det därför när man kommit upp på den stora verandan utåt sjön och slagit sig ned vid ett bord vid barrieren. Emma, med sin mellanspets i händerna, kom fram och neg och sade att löjtnanten såg så frisk ut samt föreslog konjak och sodavatten i stället för »stenborgarne», som verkligen inte voro riktigt bra.

Nå, så fick det gå för konjak och vatten då.

»Ja, skål och välkommen hem igen, Silfverspets,» sade Kjerner, »och nu dricka vi på att vara vänner igen. Allt det där andra kan bli som ogjordt igen om du bara vill, ty för att säga dig sanningen tog det Rosa alldeles förbaskadt, och hon har gått och

långtat efter dig. Hon är, ta mig tusán, riktigt kär i dig.»

Löjtnant Arkadius skrufvade sin lilla tunna mustasch.

»Det kan du tro, Silfverspets,» fortfor Kjerner, »att jag har ångrat det många gånger, och Stjernberg och Strömmen ha nog låtit mig äta upp det. Herre Gud, inte har jag någonting emot dig, det kan du väl begripa, och när nu flickan . . .»

»Men jag kan inte komma med något hus,» sade Arkadius med ett försök att vara riktigt spetsig.

»Asch, prata nu inga dumheter! Kan du inte skölja ned det gamla. Se så, var nu förständig, gå du till Rosa och du skall få se, att du inte blir illa mottagen. Du kan gärna ta ringarna i västfickan med det samma. Får jag säga henne? . . .»

»Nej, det kan du låta bli.»

»Hva'befalls? Drar du på det? Å, du borde veta skäms. Det måste du väl erkänna, att det var du, som gick och lurade oss, och jag blef arg, jag har ju erkänt det, för fan, men inte behöfver väl flickan lida för det. Nå, se så. Tänk du, så trefligt vi ska ha i vinter igen med våra virajuntor. Apotekaren får, som du kanske sett, upp huset igen till dess. Jag måste hjälpa honom, förstås, han blef ju nästan renrakad, men kommer nog på grön kvist igen. Dröj inte med att titta upp, Silfverspets. Kom du i eftermiddag.»

Han slog sitt glas mot löjtnantens. Arkadius tömde drycken långsamt och med eftertanke. Han begrep rakt inte hvad han skulle svara. Kjerner var verkligen, när allt kom omkring, en hygglig karl, det visste han ju, och Rosa . . . och Annie . . . nej, han måste bestämdt taga mamma till råds. Det här var verkligen fasligt kinkigt.

»Ja ja, farväl med dig så länge,» sade Kjerner, då de skildes, »jag säger till flickorna att du kommer.»

Då löjtnant Arkadius Silfverspets kom hem, märkte hans mamma genast hans ovanliga tankfullhet och frågade, hur det var fatt.

»Jag har träffat Kjerner,» sade Arkadius.

»Hm, då gaf du honom väl riktigt tack för sist?»

»Nej, det var i badhuset; jag kunde verkligen inte, fast nog var det nära.»

»I badhuset! Och dit gick du! Och badade kanske i den där uslingen Vilkes sumpar! Du borde blygas, Arkadius.»

»Men Kjerner sade, att han var med där.»

»Jaså, du talade vid honom!»

»Ja, hvad skulle jag göra!»

»Jo, dränkt honom skulle du, när du var så bra till,» sade hennes nåd uppbragt. Du talade vid honom som om ingenting händt!»

»Han bad om ursäkt, förstår du mamma.»

»Må vara, men han har icke bedt mig om ursäkt, och det var ändå mig, som han allra värst 'infamerade'. Å, det kokar ännu i mig, när jag tänker på det! Och honom har du talat med! Jo, det fattades bara, att ni skulle börja dricka toddy och spela kort tillsammans.»

»Inte spelar man kort på sommarn, mamma.»

»Var inte dum, Arkadius; ut med hvad han pratade; jag ser, att du har ännu mera på ditt samvete.»

»Jo, han sa', att Rosa varit så förtviflad så, och att han visst inte ville göra henne olycklig.»

»Det sa' han, det odjuret! Hade hon varit olycklig, skulle hon nog kommit till mig; men det har hon inte, Arkadius. Å, jag önskar, att hon vore riktigt olycklig, ja det gör jag. Nu skall man se, att hon vill ha dig på kroken, när hon inte ser någon utsikt att fånga någon annan. Men nu är du för god, Arkadius. Det där gamla stycket, som redan har rynkor i pannan. Nej, vet du, jag är riktigt glad, att du är ifrån alltsammans. Det vore väl underligt, om inte en man sådan som du skulle kunna få en annan hustru. Nej, Arkadius, kom ihåg, hvem du är, det säger jag dig.»

Arkadius sade inte, att han halft om halft genom att tiga och samtycka lofvat att göra en visit igen hos Kjerner. Visserligen hade nu hans mamma sagt sin

mening, men som den, när allt kom omkring, icke alldeles stämde öfverens med Arkadius' egen, hvilket han fann under några timmars siesta på järnsängen inne i sitt rum, var han fortfarande lika klok.

Förunderligt nog var det ej så mycket Rosa Kjerner han tänkte på. Det var fastmer hennes systers, den hulda Annies bild, som nu mest sysselsatte honom. Det var hennes gestalt hans blick framför allt uppfångat, då han mött dem nere vid badhuset. Han mindes henne också från flere tillfällen förut, och ... Det var då egendomligt, att han icke kunde få den där saken klar för sig. Om endera flickan hade stått på order liksom allt annat han haft att göra under den närmast föregående tiden — nåja, då hade det ej varit någon konst. Men nu! Kanske det, som mamma sagt, var bäst att ge tusan i alltsammans.

Ödet ville dock annorlunda. Visserligen gaf sig Arkadius Silfverspets icke godvilligt. Han gick icke till Kjerner, men nästa gång han råkade Rosa och Annie gick han icke ur vägen, utan gjorde en högtidlig honnör. Rosa rodnade så vackert och slog ned ögonen, Annie däremot, som icke hade några minnen, hvilka tyngde henne, var mycket obesvärad. Hon sade att det var så roligt att löjtnanten var hemma igen och att de hade väntat på honom. Han kunde inte tänka sig, hvad det blifvit trefligt i Småstad, sedan de fått badinrättningen. De hade fått en »deriktion» för nytta och nöje, som ställde till så många trefligheter. Nästa vecka skulle det bli bal på hotellet. Då måste löjtnanten ovillkorligen dit. Inte sant, det lofvade han ju?

Arkadius Silfverspets hostade och såg på Rosa, som gaf honom ett smäktande ögonkast och suckade. Hvad tusan, det hade han icke sett förut, att Rosa hade något fel på ena ögat. Hon nästan vindade ju! Och hans mamma hade rätt: hon hade verkliga rynkor i pannan.

Annie fortfor att prata lifligt. Ville löjtnanten inte stiga upp? Han hade ju lofvat pappa det. Bara

några ögonblick och se hur de nu bodde. Det var, förstås, inte så trefligt som förut, men hvad ville man göra, när allting brunnit upp.

Löjtnant Arkadius tackade och sade, att nu hade han inte tid, men en annan gång. Annie påstod, att en annan gång alltid var en skälm. Det kom nu an på löjtnanten att göra ordspråkets sanning om intet. Men på balen träffades de ju?

Då systrarna kommit för sig själfva, utspelades en liten scen dem emellan. Rosa slog upp sina hittills blygt sänkta ögon, och hennes suckar byttes i ett argt hväsande.

»Hvad är meningen?» sade hon och såg på systemen med flammande ögon.

»Meningen? Kors, kära du, så du tar i. När du går och är dum och omöjlig, får väl jag söka hjälpa upp det.»

»Ja, nog såg jag, att du gjorde dig till. Men akta dig, Annie. Kom ihåg, att det är min fästman...»

Annie började skratta.

»Din fästman! Har varit, till hälften ja, men inte nu. För resten skall du inte vara rädd. Jag tänker inte ta juvelen ifrån dig.»

»Om du kunde så!...»

»Kan? Det skulle vara en smal sak.»

»Sa du ja!»

»Jaha, just jag!»

»Gör mig inte ilsken på allvar, Annie.»

»Å, hvem tror du är rädd! Inte jag, Rosamunda.»

»Rosamunda! Jag hade lust att ge dig för Rosamunda, jag!»

»Peka inte hit, det råder jag dig till. Och sköt du dina angelägenheter, jag svarar för mig, jag!»

Efter dessa vänliga ord vände de båda systrarna hvarandra ryggen, på samma gång deras blickar i vändningen betygade ett ömsesidigt förakt.

Veckan därpå sträckte löjtnant Arkadius Silfverpets upp sig i paraduniform och gick till den bal, som »badsocieteten» i Småstad gaf på hotellet. Där var verkligen godt om folk. Annie Kjerner var där, men utan sin syster Rosa.

Hur detta kom sig är en särskild historia.

Ett par dagar före denna bal hade Rosa Kjerner, som för den närmaste tiden fast beslutit att rakt icke tala sin syster eller umgås med henne, gått bort till ett par nyförvärfvade väninnor, och man fördref eftermiddagen med att i några unga herrars sällskap spela det för närvarande i Småstad mycket moderna krocket. Detta skedde på en gräsbevuxen plan framför den lilla villan, som låg i skogsbrynet på ännu nära nog oröjd mark. Inne i skogen gingo några kor på bete. Storstadsflickorna hade i början trott att allesammans voro tjurar och beslutit vara rädda, men lade bort det, när de sågo, hur fromma kossorna voro.

Så händer sig, att en ung student kommer vandrande förbi krocketplanen. Han stannar ett ögonblick för att se på klotens rullande. Han är ej ensam. I hans sällskap går en stor, vacker, svart newfoundländare. Hunden stannar också och håller sig tyst, tills en af de spelande damerna klubbar ett klot rakt på nosen på honom, hvarvid han ger till ett skall, som kommer hela sällskapet att se åt det hållet.

Hellre borde man ha sett åt skogen, åt kossorna. Knappt hade de beskedliga idislarne förnummit hundens gläfs, förrän de på en gång lyfte hufvudena, mularna stannade i sin malande rörelse, stora hvälfta ögon riktades mot den svarta hunden, ett bölande ljud enstämmigt från dem alla, svansarna restes styfva i vädret och med nedböjda hufvuden rusade de besinningslöst in öfver krocketplanen mot newfoundländaren, som jämte studenten emellertid redan satt sig i säkerhet bakom ett träd.

Där ljuder ett fasans skri från damerna. En hvar kastar sin klubba, tar ett tag i kjolarna och springer dit näsan är vänd. Här och där stupar en öfver de i

marken nedsatta stålbågarna. En af dem är Rosa Kjerner. Olyckligtvis har hon samtidigt råkat vända näsan åt ett håll, hvarifrån en vildsint kossa rusar fram, och i det hon stupar på magen, råkar den motsatta delen af hennes kropp i kollision med kossans ej allt för spetsiga horn, hvaraf följden blef att hon icke kunde gå på badsocietetens bal.

Det var Annie icke synnerligen ledsen öfver. De senaste dagarna hade icke förmått att lösa den fnurra på träden, som genom löjtnant Silfverspets' återkomst uppstått mellan systrarna, och Annie, stolt öfver sitt lilla minus i ålder, sade rent ut, att hon icke kunde begripa, hvad en sådan »gammal habba» som Rosa egentligen skulle på bal att göra.

Societetslivet i Småstad var naturligtvis ännu ganska outveckladt. Det var ingen stor apparat, som sattes i gång för dessa lördagsdanser. Hvad som bidrog att gifva dem den största glansen var den musik, som presterades af en garnisonens frivilliga »mässingsoktett», som bestod af sex man. Oktett kallades den, enär den rädde öfver åtta instrument, ehuru två af dem saknade exekutörer. Den musikiske kapten, som varit upphofvet till denna musik, plägade alltid, innan den började spela, gå från den ene till den andre och förklara att ännu »voro de så nya», att de icke voro riktigt hemma på sina instrument, en sak som var alldeles öfverflödigt att nämna, enär det nog samt hördes redan före slutet af första takten. Men bastuban markerade dock tre fjärdedelarna i valsen och det var allt hvad Småstads unga societet tills vidare begärde.

Där var mycket folk denna afton. Det hade sett mulet ut på eftermiddagen, och postmästarinnan, som var mycket slängd i att spå väder i anslutning till de olika mänkvarteren, hade försäkrat, att det skulle bli regn.

Man var just uppe i beväringstiden, så att det var icke ondt om officerare på balen, och de civila herrarna hade ganska svårt att göra sig gällande. Detta

förtrot dem, och för att hämnas tycktes de litet hvar ha satt sig före att skämta med löjtnant Silfverspets.

Denne var i för strålande lynne för att märka det. Menlöst svarade han på alla närgångna frågor och tog icke alls humör öfver att man skrattade åt honom. På hvarje glas man höjde för honom, svarade han mycket ärligt. En hvar försäkrade, att han skulle anse det vara en förolämpning, om icke Arkadius tog en »bottenfock».

Hvad som satte Arkadius i sådant humör var dels den omständigheten att allting redt sig så bra här hemma efter allt obehag kort före hans afresa till mötet, dels att den hilda fröken Annie Kjerner denna sommarkvällstund var så öfvermåttan älskvärd. De andra löjtnanterna ville hon »inte bry sig ett dugg om», förtrodde hon Arkadius, som därvid kände sig alldeles för lycklig för att kunna inse, att det i stället var de, som ej brydde sig om henne.

När löjtnant Silfverspets dansat fjärde dansen med fröken Annie, började man smått raljera med honom.

»Ja, Arkadius,» sade löjtnant Stål, »miste du en, står dig alltid den andra åter. Skål på dig!»

Och löjtnant Arkadius torkade de af valsens yra frampressade svett dropparna ur sin panna, lät sitt breda bröst svälla till åsenlig höjd och sväljde sin punsch. Och icke en tanke hade han för henne, som knappt kunde sitta där hemma! När han dansat en sprittande polka med skön Annie, som så innerligt förtroende-fullt hade lutat sitt hufvud mot de blanka knapparna i hans vapenrock, medan den ej allt för höga barmen häfdes af dansens ansträngning, och han sedan förde henne till buffeten och bjöd henne ett glas mandelmjök och hon med ett värtaligt ögonkast bjöd honom sitt framsuckade tack, då sade löjtnant Arkadius till sig själf och det svor han till och med på, att Stjernberg hade krånglat bort tändstickorna den där minnesrika aftonen i vintras, när han sedan utförde sitt lifs stoltaste bragd nere vid magasinet på Kronudden.

Mellan danserna lustvandrade man i hotellets trädgård. Ty det hade icke blifvit fult väder. Tvärtom var himlen klar och månen satt högt uppe öfver fästningstornets flaggstång och kom vattnet i sundet att glittra i långa ränder.

Arm i arm gingo Annie och Arkadius i de längst bort belägna buskagerna. Hon var tyst, han kände sig underlig i hufvudet af all den myckna punschen och det gjorde hans tunga trög.

Så kommo de till sjöstrand. Där låg källarmästarns båt, den lilla hvitsnipade »Svalan». Den låg där och vaggade sakta i strandskvalpet, och för hvarje gång sidorna rörde vid vattenytan förnams ett entonigt, taktfast smällande.

»Om vi skulle fara ut på sjön?» föreslog Annie och såg på Arkadius.

Denne tänkte genast på, hvilken dalig roddare han var med två åror, och kände sig tveksam, men blicken i Annies ögon var sådan, att han ansåg sig böra säga ja.

Och de klefvo i båten, Arkadius löste den från land och snart gungade den i månsilfret på vägen. Annie satte sig på aktertoften, medan Arkadius fumlade ut årorna och började plaska i vattnet.

»Hu, ni stänker på mig, löjtnant Silfverspets,» sade fröken Kjerner mildt förebrående. Han lofvade att vara mera aktsam. Men det var icke precis roligt att så här behöfva använda all sin uppmärksamhet på det dumma roendet.

Inifrån hotellet ljöd ater dansmusikens toner. De lustvandrande paren hade begifvit sig in, och de två i båten betraktades endast af vaktposten, som stod framför skyllerkuren på fästningssidan tätt under den höga gråstensmuren.

»Ro nedåt Löfholmen,» bad fröken Kjerner. Och när de hunnit ur sikte af hotellet fortfor hon: »Se så, löjtnant Silfverspets, lägg nu in årorna, så glida vi hän. Ar det inte gudomligt härligt?»

Arkadius svarade ja, när han väl fått årorna inom bords och sedan han genom att kasta blicken först upp mot månen och sedan ned mot vattnet fann sig med lugnt samvete kunna instämma.

»Jo, det är verkligen gudomligt.»

»Man blir så underligt stämd en sådan här afton,» sade fröken Kjerner efter några ögonblick och lät sitt hufvud kokett hvila i ena handen, medan den andra låg i hennes musslinssköte.

Afven nu instämde Arkadius.

Fröken Annie drog en djup suck.

Arkadius kunde ej inse, hvarför han ej kunde göra sammaledes.

»Suckar ni, löjtnant Silfverspets?» frågade fröken Annie.

»Nej för all del.»

»Jo, jag hörde, att ni suckade. Hvarför suckade ni?»

Arkadius funderade just på ett fint svar, men då han icke inom de närmaste minuterna kunde finna den rätta formen, sade han:

»Hvarför suckade ni själf, fröken Annie?»

»Om jag suckade, var det därför att... att...»

»Därför att...?»

»Å nej, det kan inte intressera löjtnanten att veta.»

Nu ryckte Silfverspets en toft närmare.

»Men om det ändå skulle göra det?»

Skön Annie log ett förtjusande, sorgset leende och skakade sina lockar.

»Åjo, säg det ändå!» Han lade sin hand på hennes hand, som ännu hvilade i musslinsskötet. Hon drog ej undan den.

»Vill ni veta det?»

»Jaha!»

»Nej, nej... jag kan inte.»

Hon sade detta med en röst, som kom Arkadius att tro, att hon ämnade taga till lipen. Det fick icke ske, och ehuru han visst icke var på det klara med, om det var rätta sättet att hindra de frambrytande

tårarna, lade han dock på försök armen om hennes smärta lif.

Han måtte bestämdt ha varit ganska armstark, ty ögonblicket därpå låg fröken Annie Kjerner hel och hållen i hans famn, hennes armar slingrade sig om hans feta hals, hennes läppar närmade sig hans öra, och han hörde henne hviska:

»O, Arkadius, att detta skulle hända! Nu... nu... suckar jag inte mera.»

Löjtnant Arkadius Silfverspets kände sig förunderligt varm. Det var icke alls obehagligt detta. Han löste ej upp hennes händer, som voro knutna i hans nacke, han tog ej bort sin arm, som var lindad kring hennes midja, han drog ett djupt andedrag, såg den ljufva varelsen in i de halfslutna ögonen och kysste henne.

Och hon lät sig villigt kyssas.

»Å, du älskar mig då!»

»Ja, ja!» sade Arkadius, som begynte blifva riktigt het. »Ja, ja, visst gör jag det, jag har alltid gjort det!»

Där kom en lång suck.

»Och ändå... ändå... hade du hjärta att...

Rosa... å... jag visste väl det!»

»Det var ett misstag, fröken... hm... Annie. Ta mej tusan var det inte ett misstag!»

Han var nu alldeles tvärsäker på att den förbaskade majoren vilsat bort tändstickorna.

Så sutto de länge, slutna i hvarandras armar, och källarmästarens hvitsnipade »Svala» gled och gled i måneskiret, till dess att den törnade på en sten utanför Löhholmsstranden. Då for Annie upp ur sin ljufva domning.

»Låt oss vända om, Arkadius. Vi ha redan varit för länge borta. Tänk om man har märkt det!»

Och Arkadius satte sig till årorna igen. Han kajkade på under envis tystnad.

»Hvarför så sluten, min älskling?» frågade den ljufva på aktertoften.

Arkadius svarade ej.

»Tänker du kanske på . . . på . . .»

Arkadius fick ett litet hostanfall.

»Det skall du inte göra,» sade Annie beslutsamt.

»Var du bara lugn. Tror du jag bryr mig om pappa och min gamla syster? Asch, inte för två styfver. Kom du bara, Arkadius, och jag lofvar, att allt skall gå bra. Kommer du i morgon?»

»Ja visst, Annie.»

Lätt hoppade Annie ur båten.

»Kors, jag tror att herrskapet varit ute och svärmat i mänskenet!» sade löjtnant Stål, som stod nere vid båthamnen och blossade på en cigarr.

»Ja, det var ju så gudomligt vackert och löjtnant Silfverspets ville ovillkorligen . . . Men bjud mig er arm, löjtnant Stål, så gå vi upp i salen. Tack för rodden, löjtnant Silfverspets.»

Och den hulda ängeln sväfvade bort vid artilleriofficerens arm. Arkadius kom efter när han gjort fast båten.

Men inne i balsalen hade man genast reda på båtfärden och alla herrarna kommo och frågade om det hade varit angenämt. Och alla drucko de med Arkadius, så att han till sist blef alldeles ofantligt uppspelt och började sladdra och gaf antydningar, som kommo herrarna att sakta knuffa till hvarandra. Men det såg icke Arkadius, därtill kände han sig allt för öfverlycklig.

När Annie gick hem, följde han henne till porten, och han kysste henne på handen och hon slank in, tillhviskande honom ett »i morgon».

Hvilket egentligen betydde »senare i dag», ty klockan var två på morgonen.

När Arkadius blifvit ensam, stod han några ögonblick kvar utanför porten och såg uppåt fönstren. Där tändes ljus i ett och han tyckte, att Annie var så snäll, som viftade åt honom med det bakom den fällda gardinen, hvilket hon alls icke gjorde: det var bara Arkadius, som tyckte att det gick upp och ned. Då han sedan gjorde höger om för att vandra åstad

till Telegrafbacken, besvärades han högeligen af att Småstads Storgata var så fördömdt smal. Mot längden fann han däremot intet att anmärka.

Mot vanan satt hennes nåd Silfverspets uppe vid denna sena eller rättare tidiga timme. Hon gick själf ut och öppnade för sin son, hvilken snubblade in i förstugan och vidare in i den nya salongen med den gamla rococomöbeln. Där blef han stående i upp- och nedvänd pendelrörelse. Hennes nåd ställde sig midt emot honom.

»Min Gud, hvad är det åt dig, Arkadius?»

»Ingenting, mamma lilla. De ha varit så snälla och vänliga i kväll så, och därför...»

»Gå nu in och lägg dig.»

»Jaha, genast, men det var någonting jag skulle säga dig, mamma.»

»Det kan du göra i morgon bittida.»

»Jaha... hm... godnatt då.»

»Godnatt.»

»Fru Silfverspets gick in i sin sängkammare och stängde dörren. Arkadius blef fortfarande stående, grubblande och med ena handen sakta rifvande sig i de få hårsträen öfver hjässan. Hans hjärna arbetade tydligen med en tanke, som hade svårt att komma fram. Till sist vacklade han hän till den slutna sängkammardörren, buktade och talade:

»Mamma, jag vill säga dig någonting.»

»Inte nu, Arkadius, löd svaret, jag håller på att klä af mig.»

»Asch, hvad gör det, kom ut får jag tala vid dig.

Det är någonting viktigt. Kom du bara.»

Dörren öppnades och hennes nåd trädde ut, hennes fötter och ben voro bara, den öfriga kroppen täcktes endast af chemisen och en nattroja. Nattmössan omslöt de grånade lockarna.

»Na, hvad är det? Kan du då inte gå och lägga dig! Du är inte riktigt redig, Arkadius.»

»Jo, bevars, det är jag nog det. Ser du, mamma, jag ville bara tala om att jag gjort dig en glädje.»

»En glädje?»

»Jaha, en stor glädje ... my ... mycket stor glädje. Jag har förlofvat mig.»

»För ... förlofvat dig?» Fru Silfverspets såg ut som hon trodde, att han yrade.

»Joho du, så säkert så! Och kan du gissa med hvem?»

Hennes nåd grep den vaggande sonen i armen.

»Det är väl aldrig den där Rosa heller.»

Arkadius gjorde en avfärande åtbörd.

»Äsch, hur kan du tro det! Nej, bättre opp, mamma. Gissa.»

»Nej, det kan jag inte.»

»Nå, så får jag säga det då. Joho, ser du, inte med fröken Rosa Kjerner, men med hennes syster, fröken Annie — hick!»

Då släppte hennes nåd Silfverspets sin sons arm, hon rätade ut sin lekamen i chemisen, hennes mun rörde sig, som hade hon velat säga något. Men hon fick icke fram ett ljud. Hon gaf Arkadius en lång blick. Så vände hon sig om och gick in i sängkammaren igen, läsande dörren efter sig i dubbla slag.

Löjtnant Arkadius Silfverspets såg ett ögonblick helt slött efter henne, så fumlade han till en vändning. Som rococostolarna ej hade vett att väja för honom, slog han omkull ett par stycken, kom slutligen in i sin kammare och i säng, där han somnade under ljudligt snarkande.

Pastor Karl Thorell hade fått andra förslagsrummet till Småstads pastorat. Hans medtäflare i första rummet var en äldre kyrkoherde från en af stiftets

mindre församlingar, och hans profpredikan hade icke varit illa. Särskildt hade han mässat bra.

Alldeles som af en händelse kom en mycket betydande man från sagde kyrkoherdes pastorat kort därefter till Småstad, och han hade icke loford stora nog för kyrkoherden och beklagade djupt, att de nu måhända skulle mista honom; men det kunde icke hjälpas. Ty naturligtvis ämnade Småstadsborna taga honom.

Det var också inte långt ifrån, att man skulle till att enas om honom, enär en del tyckte att pastor Thorell var väl ung. Men så småningom dunstade det ut, att den där patronen, som talat så godt om den främmande kyrkoherden, var en utskickad för att lura Småstadsborna. Man ville där borta till hvarje pris blifva af med prästen, ty söp gjorde han och var dalig på alla vis. Och när Småstadsborna fingo höra, huru nära de varit att blifva dragna vid näsan, förargades de högeligen och vände sina hjärtan från den främmande kyrkoherden och till pastor Thorell, ty den visste de då bestämdt, hurudan han var, och nummer tre hade de aldrig haft en tanke på.

Om fru postmästarinnan icke, när det närmade sig valet, varit så strängt upptagen af sina societetsplikter och bekymret för Siri med afseende på herr Ivanitsch från Odessa, skulle hon haft god lust att sätta i gång en agitation mot den trolöse unge pastorn. Det borde han ha haft, för det han . . . Fick han inte pastorat, kunde det vara så lagom angenämt att vara förlofvad och i giftastagen, ty det hade fru postmästarinnan tagit reda på, att inte var den där fröken von Mehlen rik. Men nu fick det vara alltsammans, och hennes Klas sade henne, att det gjorde hon klokt i. Hon skulle väl inte göra sig till spektakel. Det vore att spela Motvalls kärring.

»Tror du det är så säkert, att han får det då?»

»Visst fan. Vi tänka ju rösta på honom allihop.»

»Vi! Inte tänker väl du . . .?»

»Jo, naturligtvis.»

»Nå, det må jag säga! En karl, som aldrig går i kyrkan! Hvad bryr du dig om religionen?»

»Det är en sak för sig, karlen blir bra som expeditionsmänniska, och det är ändå det bästa.»

»Nå, om jag inte kan göra något ifrån, inte hade jag trott, att du skulle göra något till!»

»Snack, mina röster skall han få, och jag skall värfva till och med, om det skulle behövas.»

»Det är din lycka, Klas, att jag just nu har så mycket annat att tänka på,» sade postmästarinnan.

Och pastor Thorell blef vald med nära nog alla rösterna, och belåtenheten var allmän. Till och med bland Jönssons församling. Ty pastorn hade ett par gånger under Jönssons uppsikt hållit bibelförklaringar i missionshuset, och Jönsson menade, att den nye kyrkoherden nog kunde blifva en rätt herde och icke en ulf i fårakläder.

Det var icke fjorton dagar efter valet, så spordes i Småstad, att det lyst för kyrkoherden, och att han ämnade gifta sig i slutet af augusti. Han var också ifrigt sysselsatt med att ställa i ordning nedre våningen i prästgården. Möbler kommo från Storstad i stora mängder, snickare och målare höllo på med reparationsarbeten i rummen, och som församlingen icke behöfde bekosta dem, utan kyrkoherden betalade ur egen kassa — vete Gud, hvilken enfaldig stackare som fick släppa till, sade postmästarinnan — så hade man ingenting däremot, utan man beslöt, med borgmästarinnan i spetsen, att taga emot den nya pastorskan riktigt festligt, när hon en gång skulle komma.

En tisdag for kyrkoherde Thorell in till Storstad och på fredagen skulle han komma åter som gift karl. Extra båt skulle anlända sent på aftonen med det unga paret.

Nu fick man brådt i Småstad. Postmästarinnan påstod, att folk blifvit tokiga. Borgmästarinnan var då rent af dårhusmässig. Det var ju värre än om själfvaste konungen och drottningen skulle ha kommit till stan.

Så hade fru borgmästarinnan dekreterat: att alla fönster längs Småstads Storgata, från angbåtsbryggan till prästgården, skulle illumineras med stearinljus, sätta i träställningar i form af pyramider. På bryggan skulle stå en äreport med ordet »VÄLKOMMEN», öfver gatan skulle på de ställen, där lyktorna hängde på sina kedjor om vintern, flätas guirlander och hängas kulörta lyktor. Prästgården skulle bäddas in i blommor och upplysas festligt, och skraddare Brolins sångkör skulle på natten gifva en serenad, hvars ord voro skrifna af skolläraren.

Allt det där höll på att reta gallfeber på postmästarinnan; hon blef ursinnig, när hon såg, hur man släpade löfruskor från holmarna på andra sidan fjärden, och hur man plundrade trädgårdarna på löfkojor, astrar och georginer. Ur hus och i hus sprang man för att låna kulörta lyktor.

Den betydelsefulla dagen rann upp. En och annan tyckte visserligen att det var ett dåligt omen, att det var en fredag, men det var då lyckligtvis icke den trettonde. Från tidigt på morgonen hade man ett fasligt bestyr. Borgmästaren hade beordrat Småstads värdige poliskonstapel och rådhusvaktmästare i egen hög person att svara för, det blomsterguirlanderna blefvo ordentligt uppsatta, och nere på bryggan höllo fattigstugubbarna under patron Vilkes ledning på att sätta upp äreporten. Det dryftades mycket lifligt, huruvida man skulle lägga mattor på bryggan för att göra det riktigt gentilt, men ingen ville släppa till annat än trasmattor — ty det kunde ju bli regn — och under sådana förhållanden fann man det bäst att låta bero med saken. Vilke hade för öfrigt åtta dagar förut låtit nytjära bron.

Men mest brådt hade borgmästarinnan och hennes fem döttrar uppe i prästgården. Det måste då medges, det tyckte de alla, att kyrkoherden hade ställt i ordning ett litet fint och förtjusande hem åt sig. Fru postmästarinnan, som naturligtvis icke kunde afhålla sig ifrån att gå dit upp och inspektera, fann emellertid

ut, att de svarta möblerna i salongen voro af björk i stället för päronträ, som det, gubevars, skulle låtsas vara. Och då var det väl ett lika stort »lysande elände» alltsammans. Och att ha järnsängar i sängkammaren, i gift folks sängkammare — nej aldrig hade hon då hört maken, låt vara att de hade förgyllda »knopsar». För resten var det ett fjäskande, som var riktigt löjligt, det sade hon borgmästarinnan rent ut, så att denna värda dam fann sig föranläten genmäla, att hade postmästarinnan ingenting annat där att göra än att komma med impertinenser, kunde hon gärna laga sig i väg, hvartill fru postmästarinnan svarade, att hon visst icke ville besvara längre.

Och aftonen inbröt. Då stod prästgården så pyntad och fin, och där doftade af rosor och löfkojor, och där var i salen dukadt ett ståtligt tebord, vid hvilket borgmästarinnan presiderade, och borgmästaren skulle hålla välkomstalet, och alltsammans gestaltade sig att blifva så rörande, att borgmästarinnan fick tårar i ögonen, bara hon tänkte på det.

Det var nedan och augustiaftonens skymning hade fallit på. De kulörta lyktorna vajade för den stilla kvällsbrisen uppe på sina ståltrådar tvärs öfver Storgatan. Hela Smästad befann sig ute på brohufvudet för att invänta ångaren.

Strax efter klockan elfva syntes dess röda och gröna lanternor ute i Frånösundet. Det blef rusning och trängsel på bryggan. Alla ville vara så nära som möjligt. Gamla fattigstu-Lovisa, som också knallat sig ned, blef knuffad i sjön och höjde hjärtskärande nödrop, mest sedan hon väl blifvit uppdragen och drypande af vatten leddes bort.

Nu gled ångaren in till bryggan. På öfre däckets stod kyrkoherden Thorell med sin unga brud. Ett oredigt hurrande sorlade genom folkhoppen, hattar och mössor svängdes. Pastorn hälsade vänligt och gladt öfverraskad. Redan på afstånd hade han sett illuminationen.

Förande sin brud vid handen, steg han i land. På landgången möttes han af borgmästaren, som med ett kort tal i församlingens namn hälsade honom och hans hjärtas utkorade välkomna till Småstad, hvar på han höjde ett lefve för kyrkoherden och fru Thorell.

Så begynte tåget uppför Småstads Storgata. I spetsen det nygifta paret och borgmästaren och så karlar, käringar och ungar. De pyramidformiga ställningarna i fönstren strålade pliktskyldigast af sekunda stearinljus. Vilke hade eklärerat dubbelt mot alla de andra.

Endast på ett ställe var det kolande mörkt. Det var i postmästarehuset. Där voro luckorna tillskrufvade; man tycktes sofva från alltsammans. Men »Arrack» stod därutanför och skälde hest.

Detta var fru postmästarinnans sätt att hämnas på den trolöse kyrkoherden Thorell.

Och i prästgården sedan! Där blef omfamningar och tårar, och borgmästarinnan bad Gud välsigna den unga fruns ingång. Och så drack man te samfäldt och borgmästaren höll sitt andra tal med många »hm» för tomtebolycka i det nya hemmet, och efter upprepade kramningar och klappningar och handtryckningar lämnade man prästgården och de nygifta.

De kulörta lyktorna brunno ännu. Då ljusstumparna togo slut, blef det papperets tur att stryka med och gång på gång blossade det till både här och där. Men ingen tänkte på att släcka.

När midnattstimmen slog, tassade skräddare Brolins sångarskara fram under sängkammarfönstret, där det ännu lyste. Sedan han efter fem, sex misslyckade försök lyckats dela ut tonen till stämmorna, klämde man i med klockarens serenadsång. Och tenorerna ansträngde sig för att komma tillräckligt högt, så att de blefvo röda i ansiktet, och de klickade ändå litet och måste använda falsetten, medan basarna mullrade som om de hade velat inbilla de ännu lyssnande Småstadsborna, att det var jordskalf. Brolin själf klämde

till här och där i alla stämmorna, när han tyckte att det behöfdes.

Och gardinen för fönstret gick upp och pastorn och unga frun visade sig och tackade, och Brolin drog till med ett lefve, hvarpå hvar och en gick hem till sitt.

Men ännu länge talade man i Småstad om det festliga mottagandet, och stadsfiskalen, som var skrifkunnig, petade ihop en notis om alltsammans till en af Storstads tidningar, och det var det bästa af allt, att man fick komma i bladet. Särskildt stolt kände sig Brolin, som upphöjts till rang, heder och värdighet af »den musikaliske klädesfabrikören J. B. Brolin».

Den nya prästfrun underlät alldeles att visa sig ute de närmaste dagarna; åtminstone kunde fru postmästarinnan, trots det hon särskildt lade an därpå, icke få taga henne i okulärbesiktning, och hon måste därför bekväma sig att nästa söndag gå i kyrkan för att få sin nyfikenhet tillfredställd.

Min skapare, att hon hade kunnat blifva föredragen framför Siri. Karlarna hade då alls ingen smak nu för tiden. Liten och spåd var hon och blek och dessutom förde hon den ena axeln högre än den andra och det så mycket, att postmästarinnan alls icke tvekade att hemma tala om, att prästfrun var puckelryggig. Naturligtvis var hon också, enligt hennes uppfattning, både ful och obehaglig. Hon hade ingen blick för de fina formerna i detta nästan barnsliga ansikte, dessa stora, djupblå, tillitsfulla ögon, som under hela predikan stodo riktade på mannen, där han från predikstolen lät ljuda ut öfver den talrika församlingen välformade satsar, afbrutna af lämpliga bibelspråk. Hon var för förargad för att se detta. Men andra sågo det, och de sade sins emellan: hon håller bestämmt mycket af honom.

Det begynte så småningom lida mot slutet af säsongen i Småstad. En del af sommargästerna hade redan flyttat. Om kvällarna måste man tända ljus i villorna och det började blifva för dystert att gå ned till sista båten om aftnarna. Men vädret var ännu vackert, och det såg ut att vilja bli en härlig höst.

Bassängerna i Vilkes badinrättning voro ej längre fulla från morgon till kväll, men patronen klagade ej. »Tolfskillingarna», som han sade, hade rullat så villigt in, att han riktigt gnuggade händerna af förnöjelse. Hvad skulle det då ej blifva, när en gång, till nästa år, varmbadhuset stod där färdigt! Ja, så länge måste det dröja. När det ändå omöjligt hade kunnat hinnas färdigt under sommaren, tjänade det ingenting till att forcera arbetet. Det kostade bara penningar i onödan. Och så byggde man sakteliga.

Bland dem, som ännu ej lämnat Småstad, var herr Ivanitsch från Odessa. Han tycktes trifvas ofantligt väl där. Han flanerade och badade och rökte en otrolig mängd cigarretter om dagen. Han uppvaktade fortfarande ganska ofta Siri, som börjat lära honom litet svenska, och postmästarinnan blef alldeles förtjust, när hon märkte, att hon själf kunde göra sig förstådd för honom. Hon ställde till små bjudningar bara för herr Ivanitsch, om dagarna tänkte hon på, om nätterna drömde hon om bara herr Ivanitsch. Och hvilken fin karl han måtte vara. Vid ett par tillfällen hade han fått besök af ett helt sällskap främmande diplomater, och då hörde hon berättas att han haft fina middagar med flödande champagne nere på hotellet.

En dag fann postmästaren sin fru liggande öfver salsbordet med en stor Europas karta framför sig.

»Hvad tusan, jag tror du studerar geografi?» sade postmästaren förvånad.

»Na, är det så besynnerligt?»

»Nej, för all del.»

Efter några ögonblick var det postmästarinnan som bröt tystnaden med ett:

»Klas!»

»Nå, hvad är det?»

»Hör du, hvar ligger Odessa?»

Postmästaren lät höra en lång hvissling.

»Hvar ligger Odessa?» upprepade postmästarinnan och blef röd i kinderna.

»Sök efter högst uppe i Sibirien,» sade postmästaren, »nära intill nordpolen någonstädes.»

»Nordpolen! Du är tokig. Kom hit och peka på det.»

Postmästaren kastade en flyktig blick på kartan och sade:

»Hm, de ha inte satt ut det. Nåja, det är också bara en obetydlig ort.»

»Nu ljuger du, Klas. Han kan icke vara från någon obetydlig ort.»

»Hvilken han?»

»Nöt!»

»Kors, den känner jag inte.»

»Nöt, säger jag.»

Men postmästaren hade så roligt; han fick henne att slå ihop kartan och snurra i väg ut, i det hon slängde till dörren, så att det rungade i hela huset.

En dag kom Ivanitsch på visit och frågade på sin brutna svenska, om han fick nöjet att se postmästarinnan och postmästaren jämte fröken Siri på middag. Han skulle snart resa sin väg efter den angenämaste sommar han upplefvat (det klack riktigt till i postmästarinnan och hon kastade en förkrossande blick på sin man) och han ville så gärna på något sätt tacka för all den vänlighet man visat honom. Kanske komme han igen till ett annat år, ehuru det ej vore fullt säkert. Postmästarinnan neg och tackade både för sig och Siri, men postmästaren beklagade att hans hälsa icke tillät honom att äta festmiddagar. Men fruntimren kunde ju gå. De redde sig nog så bra utan honom, något hvori postmästarinnan på det allra lifligaste instämde.

Hon var bara nyfiken att få veta, hvilka Ivanitsch bjudit mera. Han måtte väl aldrig ha sagt till borg-

mästarns? Han hade varit där ganska mycket också. Eller några af sommargästfamiljerna?

På hotellet gaf man henne besked. Herr Ivanitsch hade beställt middag för tre i det lilla rummet, som låg längst utåt sundet. Då svällde fru postmästarinnans hjärta af stolthet och förhoppningar.

Och middagen blef både fin och glad. Af artighet mot postmästarinnan rådbåkade Ivanitsch svenska, så att de kommo i skratt alla tre. Siri rättade honom, syntes gissa hvad han ville säga och lade honom orden i munnen. Gång på gång tyckte sig postmästarinnan se, att han gaf hennes dotter blickar, som hennes moderliga skarpsynthet icke kunde misstaga sig på, menade hon.

När champagnen pärlade i de höga glasen, höll Ivanitsch tal. Han sade att han flackat världen rundt under några år. Han hade velat se och göra erfarenheter innan han slog sig till ro i sin födelsestad och började deltaga i affärerna. Småstad hade varit en synnerligen idyllisk sista anhaltstation på färden. Det hade visserligen funnits en tid, då svenskar och ryssar voro svurna fiender; den var lyckligtvis förbi. Aldrig hade dock nationalfiendskapen sträckt sig till kvinnorna: de stodo utom allt sådant. Han ville höja sitt glas för de svenska kvinnorna och närmast för de två representanter för dem, som i dag gjort honom den äran. Båda hade de visat främlingen med den något mörka synen på lifvet — ja, det måste han erkänna att han hade — så mycken hjärtlighet, att han aldrig skulle glömma den. Han frambar sitt tack och ville på samma gång säga sitt farväl.

Siri satt med nedslagna ögon. Hennes bleka kinder hade färgats af en svag rodnad, och hennes andedräft var litet hastigare än vanligt. Fru postmästarinnan snyftade.

»Nej, nej, herr Ivanitsch,» sade hon och torkade ögonen med servettsnibben, »inte farväl, men 'au revoir', det uttrycket hade hon i sommar hört så många gånger, att hon ej behöfde staka sig på det. »Visst skall

ni komma hit igen. Både jag och Siri — hon lade särskild tonvikt på Siri — skulle så gärna önska det. Lofvar ni, eller hur?»

Ivanitsch log.

»Kanske,» sade han, »om fröken Siri säger det samma som sin mor.»

Nå, det var då tydligt så det förslog. Nu kunde hon gärna ha varit borta, så skulle man fått se att det blifvit någonting utaf. Och där satt den dumma gäsen och kunde ej klämma ur sig ett så litet ord som »ja» en gång.

»Jaha, det säger hon visst,» förklarade postmästarinnan. »Till oss skall ni alltid vara välkommen. Å, den champagnen, jag tror den slagit mig åt hufvudet. Men se där ha vi kaffet! Det skall bli skönt att få en kopp riktigt starkt; det skall 'resturera' mig igen. För all del, låt mig servera, herr Ivanitsch. Naturligtvis kommer ni in, förrän ni reser? När blir det?»

Möjligen i morgon, måhända om några dagar, det berodde aldeles på.

»Å, hvilken man!» utbrast fru postmästarinnan när hon kommit hem och sjunkit ned i förmakssoffan. »Hvilken gudomlig gös han bjöd på. Och han är kär i dig, Siri, det kan jag sätta mig på. Bara det inte vore i Sibirien.»

»Hvilket, mamma?» frågade Siri.

»Odessa, förstås, där han bor.»

»Inte ligger det i Sibirien.»

»Det sa' din far.»

»Då skämtade pappa.»

»Det skall han få för. Men då fryser man inte ihjäl där heller?»

»Nej, bevars.»

»Å, du lyfter en tung börda från mitt hjärta, Siri, min flicka. Kom hit, mitt barn! Haf förtroende för din mor. Känner du ingenting för honom, svara mig uppriktigt.»

Men Siri steg upp.

»Låt oss inte tala om detta, mamma,» sade hon.

Da blef postmästarinnan ursinnig.

»Ditt otacksamma stycke!» brast hon ut. »Här går jag och unnar mig hvarken sömn om natten eller ro om dagen för att planera för din lycka och framtid och du bara skjuter ifrån dig med båda händerna. Du borde blygas, Siri. Men Gud nåde dig, om du säger nej, när han friar. För det gör han, sanna mina ord. Se så, nu kan du gå; jag är trött i hufvudet och vill sofva. Men tänk på hvad jag sagt. Du vet, hvad du har att rätta dig efter.»

Men Ivanitsch reste utan att ha sagt något, och postmästarinnan blef alldeles förbryllad. Det hade hon då icke tänkt. Naturligtvis var det Siris skull, och hon intogs af formligt ursinne mot sitt eget barn. Ännu en sommar gången, och Siri fortfarande oförlofvad! Hon snart ensam! Ty borgmästarflickorna tycktes börja gå åt. Den näst yngsta hade lyckats fånga en ung tillförordnad kronofogde i ett angränsande härad. Och där gick den klumpen löjtnant Silfverspets arm i arm med fröken Annie Kjerner.

Hur denna unga dam lyckats ordna sakerna med sin far och framför allt sin öfvergifna syster, det torde för alltid blifva en outransakad hemlighet. Säkert är emellertid att dagen efter den för Arkadius Silfverspets så minnesvärda dagen för balen på hotellet och den därpå följande båtfärden, hade fröken Rosa Kjerner helt plötsligt rest bort till en gammal faster i södra Sverige, hvilken hastigt hade blifvit i behof af sin brorsdotters vård, och när löjtnant Silfverspets sedan med klappande hjärta steg in till Kjerner, lopp skön Annie i hans öppna armar och pappa Kjerner hostade ut sin välsignelse öfver de unga, hvarpå Arkadius lagade att han fick namn och datum ändrade i de båda ringar han hade förvarade i sitt skrifchatull. Skyndsamt växlades de en stilla aftenstund vid en toddy herrarna emellan, och morgonen därpå syntes det nya fästfolket ute för att profga, bekikadt ur hvarje liten ruta längs hela Storgatan. Fru Silfverspets re-

signerade. Äfven hon gaf sin välsignelse och ökade på Arkadius' dagliga fickpenningar.

Det tycktes emellertid som skulle luften i kaken vid Telegrafbacken icke vara riktigt välgörande för hennes nåd. Den var icke fullt så unken som i det näste hon måst lämna; spindelväfvarna voro äfven färre och golfvens sprickor ej så stora. Och det ena med det andra hade fru Silfverspets nu i så många år vant sig vid, att hon aldrig kände sig riktigt hemmastadd i de nya omgifningarna. Hon vandrade ur rum och i rum som en främling. Möblerna kunde ej här få samma platser — allt var förändradt.

Och hon magrade; hon var ej längre så rörlig som förr; hennes krafter sjönko och hennes sinne blef dystert. Sedan Arkadius blifvit förlofvad, var han ej heller längre den samme. Det hände nu rätt ofta, helst när han kom ifrån fästmon, att han visade benägenhet till uppstudsighet mot den moderliga myndigheten, och det var ett hårdt slag, när han till sist vägrade att afstå sitt kvartal till modern för att gömmas i kassaskrinet inne i den hemlighetsfulla sängkammaren.

Ej underligt att hennes nåd Silfverspets under sådana förhållanden kände sig ensam.

»Jag märker, att jag börjar blifva öfverflödig,» sade hon en dag suckande, då Arkadius varit oefterrättlig igen. Han hade velat pocka sig till penningar för att fara in till Storstad och roa sig med fästmon.

»Det är bara du, som tycker så,» sade Arkadius i otalig ton, »du är alldeles för enveten.»

»Och det har du hjärta att säga mig efter allt hvad jag uppoffrat för dig. Men jag förstår nog hvem det är, som sätter upp sonen mot hans egen mor. Det kommer ingenting godt af sådant, Arkadius, lita på det. Ser du inte att jag är sjuk? Jag behöfde din vård, men du lämnar mig så allena.»

Arkadius menade, att man väl ej kunde begära, att han skulle sitta här instängd hela dagarna. Mamma hade godt råd att skaffa sig sällskap. Det var bara

underligt, att hon icke gjort det långt förut. Och han for in till Storstad. Hennes nåd riktigt ryste, när hon tänkte på alla de penningar han komme att göra af med.

Till sist kunde Arkadius icke undgå att märka, att hans mor verkligen var sjuk. Han ville då gå efter doktor Stål, som nyligen kommit hem efter förlängd tjänstledighet, men detta tillbakavisade fru Silfverspets mycket bestämdt. Hon hade aldrig anlitat läkare; de voro kvacksalvare allesammans. Om bara Arkadius vore litet vänligare och hon finge sig några koppar starkt fläderté, skulle hon nog bli bättre.

Det var en natt med regn och rusk. Vinden ryckte i knutarna och spelade i fönstren, som på vinden voro lappade med gråpapper. Arkadius hade nyss kommit hem från en liten zwyck på hotellet och höll just på att kläda af sig, då han tyckte sig höra att hans namn ropades. Han lyssnade. Jo, det kom från hans mors sängkammare tvärs igenom den så kallade salongen. Han gick i strumplästen till dörren och frågade:

»Ropade du, mamma?»

»Arkadius!» ljöd det åter där inifrån med en egendomligt rosslande röst.

Arkadius kände på dörren. Den var läst. Han ruskade på den, och då de stönande ljuden blefvo allt starkare, gaf han slutligen dörren en häftig knuff. Riglarna i både öfver- och underkanten bräckte bort stora stycken af den murkna karmen och dörrarna sprungo upp.

Det var mörkt inne i sängkammaren. Men han såg den hvita hufvudkudden i sängen och han gick dit.

»Hur är det mamma; är du sjuk?»

»Jag har en sådan förfärlig tyngd öfver bröstet,» sade fru Silfverspets med ansträngning. »Och det är så hemskt här inne. Aldrig har jag känt mig rädd förr, men nu . . . Därför ropade jag på dig. Tänd ett ljus, Arkadius. Det skall finnas en bunt tändstickor i kakelugnsnischen.»

Arkadius trefvade sig dit och repade eld på en tändsticka. På en gammal bukig byrå med spräckt, grön marmorskifva och utan beslag stod ett talgljus i en mässingsstake. Han tände det.

Fru Silfverspets låg med händerna pressade mot bröstet. Hon hade rifvit upp linnet och nattrojan. Hennes insjunkna barm häfdes häftigt och ögonen talade om att hon led. Arkadius kände sig alldeles tafatt. Han såg att modern måste vara mycket sjuk, han ville hjälpa henne, men visste ej huru. Han sade:

»Det är bäst ändå, att jag springer till doktorn.»

»Nej, nej!» nästan hväste fru Silfverspets fram, »du får ej lämna mig ensam. Jag är så rädd, när regnet piskar mot rutan och vinden skakar hela huset. Stanna hos mig, så blir det nog bra. Jag har haft det här förut, fast nu är det svårare. Å, jag kan knappast få fram andan! Det sitter som en propp i bröstet. Du kan gärna gnida det litet, Arkadius.»

Nästan blyg lade han sin hand på moderns barm och började gno alldeles förtvifladt.

»Å, du gör mig illa, inte så hårdt, Arkadius,» jämrade sig fru Silfverspets. »Sa, det lindrar, det lindrar. Jag får låta dörren stå öppen hädanefter. Nu har du ju haft sönder hela tröskeln, Arkadius.»

Hon slöt ögonen och låg orörlig. Så kom efter en stund ett anfall igen. Hon grep fatt i sonens arm och lyfte sig till hälften från kuddarna.

»Å, det tar lifvet af mig!» stönade hon. »Jag kan ej... jag kan ej. Skaffa mig vatten, Arkadius.»

Det fanns icke något inne, ingenting att taga det i heller. Arkadius ögon sökte omkring och föllo på ett mycket kantstött handfat, som stod på en stol. Han tog det och sprang ut på gården, till den lilla pumpen, fyllde det och skyndade in igen. Så grep han ett gammalt vinglas, som han fann på byrån, lät det dyka ned i handfatet och förde dess innehåll till moderns läppar. Men de öppnades ej, och som han darrade, spillde han det kalla vattnet öfver henne.

»Hul» sade hon rysande och slog upp ögonen, »det regnar på mig. Hölj öfver mig täcket bättre, Arkadius.

Arkadius fick några droppar vatten i henne.

»Försök nu att somna,» sade han. »Jag kan ju sitta därute. Han tänkte få tid att springa efter doktorn.

»Nej, nej, stanna här,» bad modern häftigt. »När jag blir bra igen, skall jag inte besvära dig.»

Åter kommo anfallen, tätare och för hvarje gång allt häftigare. Arkadius kände sig så förskräckt, att han icke längre förmådde tänka redigt. Moderns stö-
nande blandades med stormens hvinande därutanför, och regnet piskade fortfarande.

Efter det sista anfallet såg Arkadius, hur modern blef förunderligt blek, nästan hvit i ansiktet. Det ryckte i hennes kropp, hon vände hufvudet ett par gånger från den ena sidan till den andra, hennes högra hand höjdes och fingrarna spärrade ut sig och kröktes, som om de sökt något att gripa i. Så öppnade sig läpparna, som hittills varit sammanpressade, armen föll ned, och hon blef liggande orörlig.

Arkadius satt väl en half timme och såg på henne. Hon rörde sig ej. Nu hade hon somnat. Han smög sig in i sitt rum, drog på sig stöflarna och svepte om sig sin uniformskappa, och i det hållande regnet ilade han bort till doktor Stål.

Det dröjde ej många minuter, förrän denne var färdig att följa honom. Sakta smögo de sig åter in i sängkammaren, där emellertid talgljuset brunnit ned i staken, så att dess sista låga flämtade till och slocknade just som de öppnade dörren från förstugan.

Doktorn blef stående i rummet, medan Arkadius trefvade sig in i sin kammare efter en lampa. När han kom med den och ljuset föll på hennes nåd, som låg där fortfarande orörlig, såg doktorn ett ögonblick på löjtnanten, hvarpå han gick fram och böjde sig ned öfver sängen. Hans hand for öfver fru Silfver-

spets' bröst, grep om hennes hand. När han reste sig, sade han:

»Jag kommer för sent, herr löjtnant. Er fru mor är redan död.»

Arkadius stirrade på honom utan att säga ett ord. Men lampan i hans hand började dallra, så att kupan skramlade mot mässingsställningen.

»Död?» stammade han till sist. »Död! Hur är det möjligt? Hon lefde ju för en timme sedan.»

Doktor Stal hade svårt att ej draga på munnen, trots situationens allvariga beskaffenhet.

»Ja,» sade han, »steget mellan lif och död är icke stort. Jag kan nu ingenting göra. I morgon skall jag komma tillbaka för att konstatera dödsorsaken.»

»Tänker ni gå, doktor?» sade Arkadius skyggt.

»Ja visst, jag kan ju ej uträtta något. Jag skall breda lakanet öfver den dödas ansikte, så stänger ni dörren här. Det blir det bästa.»

»Nej,» sade Arkadius och darrade på målet, »det är för hemskt; jag kan ej stanna här. Jag går med er.»

»Som ni vill.»

Arkadius ställde lampan på rococobordet och stängde dörrarna till sängkammaren så godt sig göra lät. Så slog han upp kappkragen kring öronen och följde efter doktorn.

»Skall ni ej släcka lampan?» frågade denne.

»Nej,» sade Arkadius, »den står bra där den står; den kan gärna brinna.»

Han stängde förstugudörren endast genom att lägga klinkan på. Nyckeln hade han ryckt ur, när han gick ut förra gången och kunde nu ej finna den i mörkret.

Arkadius skyndade bort till Kjerner's. Han fick bulta flera gånger. Slutligen kom pigan och öppnade.

»Kors, löjtnanten!» sade hon och spärrade upp de sömniga ögonen.

Arkadius gick in i tamburen.

»Säg till herrn, att jag vill tala med honom genast... ja, jag kan så gärna gå in med detsamma.»

Han klef tvärs öfver salen in i Kjerner's sofrum. Denne vaknade.

»Hvem är det... hvad fan är det fråga om?»

»Det är jag... Silfverspets,» sade Arkadius.

Kjerner repade eld på en sticka och tände ljus. Då märkte han genast, att Arkadius såg besynnerlig ut, där han sjunkit ned på en stol.

»Har det händt något? Du ser ju riktigt förskrämd ut, människa.»

»Ja, sade Arkadius, »mamma har dött.»

Kjerner hoppade genast ur sängen.

»Hvad säger du? Är det möjligt? Du misstar dig bestämdt.»

»Nej, doktorn har varit hemma, men då var det för sent. Hon var så sjuk och ropade på mig. Herre Gud, inte förstår jag mig på sådant. Hon dog hon, utan att jag visste ett dyft. Och sedan var det kusligt att stanna hemma, därför gick jag hit.»

»Det gjorde du rätt i. Men du kan gärna taga af dig kappan; den luktar fukt alldeles förbannadt.»

Arkadius lydde. Då först märkte han, att han aldrig fått byxorna på sig.

»Nå, nå,» sade Kjerner, »jag undrar inte på att du blifvit litet vimmelkantig. Här skall du få en filt, så du kan lägga dig på soffan ute i salen. Du kan behöfva sofva, tänker jag. Kors, att gumman skulle dö så hastigt, det kunde jag väl aldrig tro. Frid öfver hennes stoft emellertid. Du kan låta dörren stå öppen hitin, om du vill.»

Men Arkadius kunde icke sofva. För hans öron ljödo fortfarande moderns stönande och rosslingar; han såg oupphörligt hennes utsträckta hand med de krokiga fingrarna, såg hur hakan föll ned mot bröstet och läpparna öppnades, så att de visade tungan, som låg krökt bakom de till hälften tandlösa gommarna. Nej, han kunde icke sofva.

Ej heller Kjerner. Han tänkte, att det var en riktig tur, att gumman kolat af. Det borde inte vara så litet efter henne. Hon hade nog mera än kåkarna, hvilka dock alltid hade värde som tomtplatser. Och han längtade efter morgonen, då han skulle följa Arkadius dit bort till Telegrafbacken för att revidera gömmorna. Det var göra, som han tyckte om.

Annie ansåg det passande att blifva rörd, när hon på morgonen af sin far och sin fästman, som nu presenterade sig i hennes pappas byxor, hvilka voro för långa och trånga, fick höra hvad som tilldragit sig och hon sade, att det var då för innerligt väl, att hon ej låtit sy sin nya gredelina klädning, som då hunnit bli omodern, ty naturligtvis kunde hon nu ej begagna annat än svart.

När Kjerner och Arkadius sedan vandrade uppför den af regnet till äfva förvandlade Telegrafbacken, stodo käringarna här och hvar resonnerande om dödsfallet. De hade nyss hört det af Kjerner's piga, som varit ner till Västerhamnen för att köpa färsk strömming. Men de tystnade och sågo allvarligt på de många kåkarnas arftagare, när han i sin halft militära, halft civila dräkt gick förbi vid Kjerner's sida.

Denne sistnämndes blick föll genast på den ännu svagt brinnande, mycket osande lampan.

»Är du galen, Silfverspets? Låt du den brinna? Tänk, om du satt eld på hela huset.»

De gingo in i sängkammaren, Arkadius litet tvekannde.

»Här är en fördömd atmosfär,» sade Kjerner. »Man kan riktigt bli sjuk.»

Han öppnade fönstret, som vette åt gårdssidan. Den friska morgonluften svepte in. Ty nu var himmelen åter klar, solen lyste och fåglarna sjöngo i de gamla lindarna på gården.

De sneglade bort åt sängen, där den döda låg. Men ingen lyfte en flik af lakanet, som dolde hennes ansikte.

Kjerner gick fram till kassaskrinet, som var af grönmaladt trä med duktiga järnbeslag.

»Det är antagligen där det ligger alltsammans,» sade han. »Det är väl bäst att du öppnar det. Hvar är nyckeln?»

Man sökte efter den, men kunde ej finna den.

»Jag tror bestämdt, att mamma brukade ha den under hufvudkudden,» sade Arkadius dröjande.

»Så känn efter då.»

Arkadius skakade på hufvudet.

»Prat, du är väl karl,» sade Kjerner litet snäsigt.

»Jag vill inte,» sade Arkadius.

»Nå, så skall jag . . .»

Han tog ned med handen under lakanet. Hans fingrar rörde vid den dödas hufvudhår. Han måste med andra handen lyfta upp hennes kropp litet för att komma in under kudden. Där fann han nycklarna. De voro två stycken.

»Öppna du, Kjerner,» sade Arkadius.

Kistan var inredd som en vanlig koffert med ett par lådor med lock på kortsidorna öfverst. I dem lågo sedlar och silfvermynt. Kjerner räknade dem. Det var endast niohundra kronor.

För öfrigt tycktes kistan innehålla de mest olika föremål, som icke alls intresserade Kjerner. Han gräfd bland dem, tills han mot botten fick fatt i något, som han drog fram. Det var en gammal portfölj af mycket nött läder.

»Kom, så gå vi ut i andra rummet,» sade han och tog portföljen med sig.

Den var fylld med gulnade papper. Kjerner vecklade upp dem det ena efter det andra och läste dem med uppmärksamhet samt lade dem i en hög på rococobordet. Arkadius såg tämligen ointresserad ut. Till sist hittade Kjerner längst inne i ett af portföljens rum fyra stycken depositionsbevis på fyra af Storstads bankinrättningar jämte en bunt med olika aktiebref. Han gick ännu en gång genom hela högen. Därpå sade han :

»Gratulerar, Silfverspets. Inte annat jag kan se, är du värd hundra tusen, min gosse.»

»Hundra tusen?» sade Arkadius. »Det var mycket penningar. Hade mamma verkligen så mycket?»

»Det ser så ut du. Visserligen återstår det ännu att pröfva värdepapperens godhet, men vill du, när vi komma dit, lämna den affären åt mig, skall du nog inte förlora på kuppen. Ser du, jag förstår mig litet på sådana saker. Låt för resten mig sköta om alla de närmaste formaliteterna. Men en ståtlig begrafning bör du kosta på gumman. Det är hon värd och det har du råd till.»

Och en ståtlig begrafning blef det. Så synnerligen många voro ej inbjudna. Men där voro kommandanten och borgmästaren och öfriga honoratiores. Och kistan hade försilfrade fötter, och kransarna voro både talrika och vackra.

Öfver löjtnant Arkadius Silfverspets' hela person hvilade under sorgeakten ett värdigt allvar. Hans fästmo hade, vid underrättelsen om det stora arvet, kostat på sig ett sorgflor som räckte ända ned till fötterna, och hon grät alldeles lagom och kastade med en hörbar suck sin blomsterkvast ned i grafven, dit hennes nåd Silfverspets firades ned för att sofva sin sista lugna sömn, fri från bekymren för sin son Arkadius och alla sina många kåkar.

18.

Ju mera den dag nalkades, då doktor Stal skulle komma hem från sin resa, desto besynnerligare och oroligare syntes Magda.

»Nej, frun,» sade hon till gumman Stafva, »jag kan inte se honom mera. Visst har fröken Tora för-

lätit mig och jag är säker på att han nog också skulle göra det, men vore det rätt af mig att gå här som en ständig påminnelse om den sorg jag vållat dem båda. Nej, frun; vill hon någon gång ha ett öga på min flicka, att hon blir skött ordentligt, skaffar jag mig bort härifrån.»

Gumman Stafva gaf i tysthet Magda rätt. Det kunde nog vara bäst, om hon verkligen vore borta. Men hon var också bekymrad öfver att släppa henne ifrån sig.

»Å, jag har ju två starka armar,» sade Magda.
»Jag skall nog reda mig.»

Så tryckte hon då sitt barn till sitt bröst för sista gången, grät sina bittra tårar tillsammans med gumman Stafva och gaf sig utaf till Storstad.

Då doktorn kom hem fick han veta alltsammans. Han hörde allvarsamt på och drog en suck, när Stafva talade om Tora.

»Vi skola ändå ha ögonen på Magda,» sade han.
»Inte för jag tror att hon går under; men kan man göra något för henne, vill jag ej försumma det.»

Tora visste att doktorn kommit till Småstad. Då mamsell Karling talade om det, började hennes hjärta häftigt klappa och hennes bleka kinder färgades i purpur.

De närmaste dagarna väntade hon att han skulle komma till Mamre, ehuru hon visste, att han nog icke skulle göra det. Hon hade ju själf drifvit honom därifrån. Mer än en gång satt hon med pennan i hand för att skriva endast dessa ord: »Kom Gunnar». Men hon kunde ej få dem på papperet. Hon älskade honom för mycket för att vilja locka honom. Han hade kanske förlorat tron på henne, och då måste hon bära det. Hon längtade gränslöst efter att få se honom, men hon kände fruktan för att stå ansikte mot ansikte med honom. Hvad skulle hon läsa i hans ögon? Sorg? Ack, då skulle hon på sina knän bedja honom om tillgift. Förakt? Det var detta hon fasade för.

Jönsson hade, tycktes det, upphört med sina besök på Mamre. Tora hade icke sagt ett ord åt sin tant om hvad som förefallit mellan henne och kolportören. Mamsell Lang anade dock något med anledning af hans uteblifvande, och när hon ville vara ärlig mot sig själf, måste hon medgifva, att hon icke saknade honom. Så länge han blott kom såsom gudstjänaren, då hade hon känt sig väl i hans sällskap. Hon hade hämtat en viss trygghet af hans råa kraft. Men sedan han förtrott henne sina känslor för Tora, hade någonting främmande trängt sig emellan dem, ehuru hon äfven här kufvades af honom.

Men Jönsson hade icke lämnat Tora ur sikte. Det slag hon hade gifvit honom hade, långt ifrån att svalka hans älskogskranka sinne, kommit hans passion att brinna med än starkare glöd. Han kunde se henne, där hon stått så blixtrande stolt med handen lyft mot honom. Och han kunde i sin ensamhet nästan ryta af lidelse, när han på detta sätt manade fram hennes bild för sig.

Kvällarna hade blifvit mörka, och när aftonen fallit på, smög han sig i väg bortåt Björkudden och ställde sina steg till Mamre. Där stannade han utanför hag-tornshäckarna, hukade sig ned för att icke blifva sedd och spejade in genom grenarna för att om möjligt uppfånga en skymt af Tora eller åtminstone få höra ljudet af hennes steg. Ibland hände det, att han kunde se skuggan af hennes gestalt uppe i det upplysta fönstret till hennes rum, och då genomfors hela hans breda lekamen af en frossliknande darrning.

Den plats, där han sist mött henne bortom gläntan i mötesskogen, utöfvade en underlig dragningskraft på honom. Han gick dit, ströfvade fram och tillbaka. Där hade hon suttit när han kom, där hade hon stått, när han gripit fatt i henne, den vägen hade hon flyktat ifrån honom. Han måste äga henne! Allt annat svann i töcken för honom. Han kunde ej predika längre, han var som en annan människa, och det såg

folk och förundrade sig däröfver, ty ingen anade orsaken.

Tung till sinnes, sökte Tora ensamheten. I långa timmar stängde hon in sig på sitt rum och satt grubblande, stirrande ut genom fönstret utan att iakttaga något, utan att se, det trädens vaggande kronor där utanför begynte få en svag skiftning i gult. Eller också gjorde hon långa promenader, sökande de minst befolkade stigarna, de ensligaste ställen, där hon kunde få vara alldeles i fred med sina tankar.

Ofta gick hon bortåt Brännudden, den östligaste, långt ut i fjärden skjutande spetsen af den ö, på hvilken Småstad var belägen. Där stod furuskogen tätast och resligast. Vägen dit ut böjde sig sakta och slutade i en plåtå af mycket ringa vidd, omgifven af höga, allvarsamma tallar och granar. De stodo där så nära hvarandra och deras kronor slöto så tillhoppa, att solens strålar aldrig hittade helt dit. På andra sidan fortsatte vägen nedåt sjön, vid hvars strand låg en stor rödmalad magasinsbyggnad, innehållande fästningens ammunitionsförråd. Ingen bodde hit utåt mer än »kruthusets» vaktare, en afskedad underofficer.

Här var stilla, här älskade Tora att sitta på den lilla träbänken, som var fastspikad mellan ett par väldiga furustammar. Ingen störde henne och hennes tankar. Ibland kunde krutvaktarens två barn leka där, men de gingo snart sin väg, sedan de kastat skygga blickar på detta allvarliga, bleka ansikte med de sorgsna ögonen.

En eftermiddag, då hon som vanligt kom dit ut till Brännudden, fann hon endast det ena af de små barnen där. Gossen satt på marken med en hel hög af kottar framför sig, stack träpinnar i dem och förklarade för Tora, att det skulle vara kor.»

»Men hvar har du lilla syster i dag?» sporde Tora.

»Hon är sjuk,» svarade gossen.

»Stackars liten. Hvad är det åt henne?»

»Hon har mässlingen.»

Det blef icke vidare samtal af. Gossen samlade ihop sina kottar och sprang sin väg och Tora satte sig mellan furorna, lutande hufvudet mot den enas mossiga stam. Vinden susade i topparna, då och då föll en kotte till marken och det regnade smätt af torra barr.

Hon slöt ögonen. Det låg lisa för hennes sårade hjärta i att sitta här allena, medan skymningen föll på. Det kändes som skulle tankarnas tyngd lättas något härute i den tysta naturens sköte. Så fridfullt det måtte vara att få somna in för alltid, att få dö bort från denna värld, som icke hade något värde för henne.

Plötsligen kom öfver henne en känsla af obehag. Hon spratt upp och öppnade ögonen. Då gaf hon till ett lätt rop.

Ty på några stegs afstånd från henne stod Jönsson. Han stod där med blicken sänkt. Tora förstod att han måste ha sett henne gå hitåt och sedan följt henne.

Då han fortfor att stå kvar på sin plats, tog hon några steg framåt för att gå sin väg.

Han sprang åt sidan och ställde sig i vägen.

»Nej,» sade han, »ni får inte gå, förrän jag fått säga er hvad jag vill. Nu måste ni höra mig.»

Tora svarade ej. Hon vek åt andra sidan, men han kastade sig efter.

Då blef hon vred.

»Hvad, jag tror ni tänker hindra mig!» sade hon. »Akta er!»

Men han närmade sig henne.

»Ni skall höra mig,» fortfor han med darrande röst. »Ni har behandlat mig som en hund, ni får behandla mig så, blott jag får tala.»

Hans utstående ögon lyftes mot Tora och han sträckte händerna emot henne. Så kastade han sig plötsligt på knä och med af lidelse darrande röst talade han i brutna satser:

»Ja... slå mig,» sade han, »det har bränt mig, men den smärtan har varit vällust. Hvarför stöter ni bort mig? Ser ni inte att jag förtäres af kärlek till er. Jag har smugit omkring för att fånga en skymt af er, jag har spionerat på er, jag har följt er hit, ty jag ville tala vid er. Jag måste säga er, att jag blir vansinnig, om ni inte vill bli min. Jag har fått er, ingen i himmel och på jord skall taga er ifrån mig. I årtal har jag sett på er, tills jag förstod, att jag inte kunde lefva utan er. Ser ni, jag kryper på mina knän för er här! Jag tigger... tigger som den uslaste varelse om er kärlek. Kan ni ej älska mig? Jo, ni skall lära er. Allt hvad ni vill skall ni få... det har jag sagt er. Jag skall blifva hurudan ni önskar det. Tora, hvarför skall ni vara så grym, hvarför skall ni häna mig? Kan jag hjälpa, att jag älskar er? Nej! Stöt mig icke tillbaka nu, annars sker det en olycka. Ack! Ack jag hotar icke, tro inte det, men... men... Ser ni, jag gråter, gråter af kärlek till er, den skönaste i hela vida världen, den ljufligaste af kvinnor. Dag och natt står ni för mitt öga! Jag glömmer allt för er. Se så, hvarför slår ni mig inte. Jag skall kyssa er hand för hvarje slag... Nej, säger jag, gå inte.»

Han rusade upp. Som förlamad hade Tora blifvit stående och lyssnat till dessa sjudande ord. Han hade kommit så oväntadt öfver henne, att hon under några ögonblick alldes förlorat fattningen. Hon hade trott att hon afskedat honom för alltid. Hon gick.

Men hon hade ej hunnit taga ett steg, förrän han stod framför henne. Hon såg hans blick, och hon blef rädd. Den förekom henne nästan vansinnig. Hans bröst häfdes och hans händer voro knutna.

»Ur vägen!» sade hon.

»Nej,» svarade han ansträngdt, »den här gången slipper du ej undan mig. Jag har lidit länge nog för din skull. Hata mig, men du skall bli min!»

Hvart Tora gick, spärrade han vägen för henne. Det var som kattens lek med råttan.

»Släpp mig fram, annars ropar jag på hjälp.»

»Nej, har jag sagt. Icke härifrån. Nu vet jag, hurudan du är. Ropa, här hör dig ingen. Vill du inte gifva, tar jag själf. Ty du har gjort mig galen; jag vet icke hvad jag gör, icke hvad jag säger, blott det att jag måste äga dig.»

Han såg på henne med blodsprängda ögon och Tora kände det, som hade den gnistrande blicken likt en magnet hållit henne kvar på den plats, där hon stod. Hon försökte att trotsa dess makt, men han var starkare. Han närmade sig henne långsamt. Hon kunde icke röra sig. Hans varma, flåsande andedräkt svepte om hennes ansikte. Hon såg som i ett töcken, hur hans hand sträcktes ut mot henne.

»Rör mig icke!» pressade hon fram.

»Icke röra dig!» sade han hväsande. »Fly mig, om du kan, du stolta! Ser du, jag visste, att du ej kunde undgå mig. Du må hata mig, men jag vill dricka mig mätt af dina läppar. Å, jag har längtat länge nog.»

Tora kände, hur det svindlade för ögonen, när hans arm grep om hennes lif, när han pressade henne intill sig. Likasom den där gången förut, sökte hans läppar hennes. Instinktligt ville hon undvika dem. Hon vred och vände sig i hans omfamning. Men han höll henne kvar.

»Ah, du vill inte!» flåsade han. »Du är stark, så späd du är, du sköna flicka. Men jag är starkare. Ser du, hvarför skall jag behöfva detta, hvarför kunde du ej själf gifva mig, hvad jag ville? Nej, slingra dig icke undan, min dufval!»

Hans ansikte var tätt intill hennes. Hon kände hans illaluktande andedräkt svepa om henne, hon kände hans sträfva skägg kittla kinden. Med förtviflans ansträngning sökte hon fortfarande lösgöra sig, men hon segnade ned mot marken, hon visste, att hon ej hade krafter nog gent emot denne usling. Hon ville pressa fram ett skri, men rösten nekade henne

sin tjänst. Hon var nära att förlora medvetandet. Och hans läppar pressades hårdt mot hennes.

En rysning lopp genom hela hennes kropp, hon kastade sig bakåt mot hans böjda arm. Hennes ena hand låg pressad in mot hans bröst, den andra hade han fattat och höll den fast. Nu sökte han åter i lidelsefullt raseri hennes kallnande läppar. Då bröt ett skärande ångestskri, länge tillbakahållet, öfver dem, och ofrivilligt ropade hon i sin domnande förtviflan: »Gunnar, Gunnar!»

I detsamma kände hon, som om hans famntag slappats, som om hon tungt hade fallit till marken. Sedan förnam hon intet.

I samma ögonblick Toras skri ljöd genom skogen, kände Jönsson en kraftig hand fatta sig om nacken, en röst, som uttalade ordet »usling», ljöd i hans öra. Greppet om halsen var så fast att hans armar slappades och Tora föll till marken. Han försökte vända på hufvudet, men handen höll honom fortfarande, till dess den med styrka slängde honom åt sidan, så att han tumlade omkull i ett busksnår.

Rytande af vrede reste han sig. Då stod framför honom doktor Stål.

Denne var alldeles blek. Han gick fram mot den skälfvande Jönsson.

»Niding,» sade han, »jag skulle ha lust att slå dig, så att du ej kunde röra din syndiga lekamen. Din kvinnoskändare, hur kan du understå dig... Nej, kom inte närmare, ty vid Gud, spräcker jag icke skallen på dig.» Och han lyfte sin tjocka käpp af knagglig ene.

»Du... du...!» hväste Jönsson. Hvad har du här att göra? Hvad har du för rättighet! Har då själfva helvetet försvurit sig emot mig.»

Doktor Stål hade blifvit herre öfver sig igen.

»Hvilka ord af gudsmannen!» sade han hänfullt. »Men ni tycks icke förstå hvad det är fråga om.» Gå! Här är ni alldeles öfverflödig... Jag tror ni vill inte? Sa får jag drifva bort er med käppen som en hund.»

»Akta er!» sade Jönsson, då doktorn närmade sig.
»Jaså, ni vill ha flera vittnen till ert bofstreck.
Hallå, hitåt, Strömbäck!» ropade doktorn. »Hallå,
hjälp!»

Strömbäck var kruthusvaktaren. Doktors run-
gande stämma skulle nog kalla hit honom, det förstod
Jönsson. Ett ögonblick stod han obeslutsam. Så gaf
han till ett fräckt skratt, knöt näfven mot doktorn
och hväste:

»Akta dig, vi råkas alltid!»

Därpå vände han sig om och gick nedåt gäng-
stigen. Doktorn såg efter honom och hörde hur han
began springa genom skogen.

På marken låg Tora, fortfarande utan sans. Stål
lyfte upp hennes hufvud och gned hennes tinningar.
Krutvaktaren, som hört ropet uppifrån höjden, kom
springande och fick hjälpa honom att bära ned den
sanslösa till vaktbostället, där doktorn nyss varit för
att se till den lilla sjuka flickan.

Här lades Tora på en soffa. Doktorn bad vaktar-
en och hans deltagande hustru gå ut. Han ville vara
ensam med Tora.

Det var en svår och långvarig svimning, men
under hans ifriga bemödanden att häfva den, begynte
till sist tunga suckar att bana sig väg ur Toras bröst,
de öfvergingo till djupa, långa andetag, hennes ansikte
förvreds af smärta. Det såg ut, som hade hon tryckts
under någon svår tyngd, som ville kväfva henne. Hon
öppnade ej ögonen. En sprittning genomför ibland hen-
nes lemmar, till dess hon omsider blef lugn. Hennes
hufvud föll slappt ned mot kudden. Så började det
rycka kring läpparna, en snyftning banade sig väg
öfver dem, tårar välde fram under de dallrande ögon-
locken och hon grät ... först i förtviflan, så allt
lugnare och lugnare.

Doktorn låg på knä bredvid henne. Han följde
med allvarsam blick gången af krisen, till dess den
var öfver.

Då öppnade Tora långsamt ögonen. De föllo på de obekanta omgifningarna, hennes panna rynkades lätt under hennes bemödanden att återkalla i minnet hvad som hade händt. Och det stod till sist klart för henne, det var tydligt nog, ty hon begynte darra i hela kroppen, hennes blick gick till sidan och träffade Gunnar, som dragit sig något tillbaka.

Hon stirrade en sekund, som om hon trott att det var en dröms gyckelspel. Men när han åter föll på knä invid henne, då reste hon sig plötsligt, hela det bleka ansiktet lystes upp, där kom ett tindrande sken i hennes ögon och med ett svagt rop sjönk hon ned mot honom.

»Gunnar, Gunnar!»

Han höll henne i sina armar, hon lutade sin kind mot hans. Och åter flödade hennes tårar, men så stilla. Han torkade dem, han kysste bort dem från ögonfransarna.

»Nej, nej,» sade Tora hviskande, »det är för mycket... det är väl bara en dröm.»

Då log Gunnar.

»Ingen dröm, min egen älskling. Du har haft en elak sådan, men den är förbi. Se så, hvil dig nu; jag skall vaka öfver dig.»

Tora ryckte åter till.

»Ja, nu minns jag!» sade hon rysande. »O, det var förfärligt... förfärligt. En gång förut har han förföljt mig, denna människa, men då flydde jag honom. Nu förlamade han mig alldeles. Gud i himmelen vare lofvad, att du kom, Gunnar.»

Hon tog hans hufvud mellan sina händer, men då hon såg honom in i de trofasta ögonen, kom öfver henne en känsla af gränslös blygsel. Hon lutade sig tillbaka och dolde sitt ansikte med händerna. Gunnar tog mildt bort dem.

»Toral!» hviskade han.

»O, nej, jag kan ej se på dig,» sade hon sakt. »Du är så god, så god... och jag har handlat så illa mot dig. Gunnar, säg att du icke stöter bort mig, säg att du förlåter mig, säg det... om du kan.»

»Barnet mitt,» sade han, »du har icke så stor skuld . . . Men det gjorde mig så ondt, att du . . . Dock, det är nu förbi. Nu lofvar Tora mig, att aldrig mer tänka på detta. Se, jag visste nog, att allt skulle bli godt igen. Min egen älskling!»

»Min store, ädle, käre Gunnar! Å, jag vill älska dig, så . . . så! Jag vill försöka sona, hvad jag brutit mot dig. Vill du ha mig, sådan som jag är, så tag mig. Om du visste, hvad jag varit olycklig hela denna långa tid. Och aldrig kom du heller! Hvarför kom du icke?»

Han svarade med en kyss. Tora lät sina läppar länge hvila mot hans, och det föreföll henne, som hade den kyssen af honom renat dem från beröringen med denne niding, hvilken hon aldrig, aldrig mera ville tänka på!

Aftonens skuggor hade sänkt sig djupt när de vandrade bort från krutvaktarebostället. Utan att någon af dem yttrade ett ord därom, togo de en omväg för att slippa gå öfver den furomkransade kullen.

Då de kommo till Mamres grind, stannade Gunnar.

Tora frågade:

»Vill du ej gå med in? Jag skall säga dem det genast. Men du måste vara hos mig. Jag kan icke lämna dig så här snart, nu då jag äntligen funnit dig åter. Kom, Gunnar!»

Grinden öppnades af mamsell Karling, som stätt och spanat efter Tora. Hon blef alldeles stum när hon såg henne vid Gunnars arm, så att den förebråelse för att Tora stannat så länge ute, hvilken hon hade på läpparna, alldeles dog bort.

»Tant är väl inne?» frågade Tora.

Och hon skyndade upp för trappan till verandan och in i salen, där mamsell Lang satt i sin korgstol med händerna i skötet. Hon sprang fram till henne, föll på knä.

»Tant, Gunnar är här,» sade hon, »bed honom vara välkommen, så gör du mig lycklig. Vill du det?»

Doktor Stål kom närmare. Mamsell Lang såg på honom med sina närsynta, kisande ögon.

»Är ni fortfarande vred på mig, tant?» frågade Gunnar.

»Jag har aldrig varit vred på dig; jag har blott sörjt öfver dig,» svarade den gamla mamsellen, »sörjt öfver att du lämnat den rätta vägen.»

»Nej, det har han icke, tant,» sade Tora fast och reste sig. »Gunnars väg går så rak som någons och jag vill följa honom, hela lifvet igenom. Här är min hand, Gunnar; vill du taga den, så tag.»

Gunnar fattade den mellan sina båda.

»Du vet, Tora,» sade han ömt, »att jag ingenting högre önskar. Vill du anförtra henne åt mig, tant?»

»Hvad säger du om det här, Emilie?» sade mamsell Karling, som kommit in. »Jag må säga, att det var minst sagdt öfverraskande. Det ser ut som vore allt det här rangeradt på förhand. Sannerligen jag hade väntat slikt af Tora. Men är du nöjd, Emilie, har jag naturligtvis ingenting att säga. Och vill Tora dela plats med... med...»

»Säg icke ett ord till, tant Charlotte,» afbröt Tora. »Det är ovärdigt, att du ännu kan komma med en sådan antydan. Du måste själf veta hur usel den är, nu förstår jag det. Här, Gunnar, inför er alla ber jag dig af hjärtat om tillgift för att jag ett ögonblick kunde låta förleda mig att tvifla på din heder. Och ni, tant Emilie och tant Charlotte, borde göra det-samma. Gunnar har handlat som en ädel man, en barmhärtig människa, då däremot vi betett oss som raka motsatsen. Därför håller jag nu också så mycket mer af honom. Ty det skall du veta, tant Emilie, att jag älskar Gunnar af hela min själ. Du bör först af alla få veta det, ty du har ju varit mig i moders ställe i många år. Här gifver jag honom min tro. Gunnar, min käre, trofaste, misskände Gunnar.»

Tora gick emot honom med ögonen strålande af glädje och lycka. Han lindade sin arm kring hennes midja, hon lutade sitt hufvud mot hans axel.

»Icke vill du skilja oss åt!» sade Tora innerligt. Mamsell Lang satte näsduken för ögonen och snyftade. Hon kände hur det lugn, som hon en lång tid saknat, begynte sänka sig öfver hennes själ. Jönssons Faun-ansikte, som plågat henne så, började svinna bort och hon märkte, hur den makt han öfvat på henne, hade varit mot hennes vilja, ehuru den var så svag, att den numera aldrig kunde göra motstånd. Mamsell Karling däremot gaf icke så lätt med sig. Doktor Stål hade sagt henne många beska saker, af hvilka hon ännu kände en viss smak, och så var han i alla fall en gudsförnekare.

»Nog borde väl Gunnar i alla fall rentvå sig först,» sade hon. »Det skulle då jag fordra, om . . .»

Tora vände sig mot henne.

»Nej, det bör han icke,» sade hon, och hennes röst skälfdde. »Jag vämjens vid det, men jag skall tala om för dig, tant Charlotte, och dig tant Emilie, något som jag helst skulle vilja slippa nämna. Men nu må det ut. Ni ha båda sett, hur jag pinats af den uppmärksamhet Jönsson visat mig, och som ni båda blåst under. Jag förebrår er inte därför; han har haft er i ledband, han har gjort er blinda, det är tid att ni vakna upp.

Så berättade hon då hvad som förefallit mellan kolportören och henne den gången efter missionsmötet och denna afton. Hennes kinder glödde af harm och afsky. Det såg ut som ville hon så fort som möjligt befria sig själf från alla dessa ord, som behöfdes för att måla hela vidrigheten af kolportörens beteende. Mamsell Lang tycktes flera gånger vilja afbryta henne, mamsell Karling sjönk ned på en stol och bara såg på Tora.

»Nej, nej, det är icke möjligt!» sade hon med ansträngning, då Tora slutat sin berättelse. »Jönsson!»

»Ja, just den gudsmannen!» sade Tora med föraktfull röst. »Förstår du nu, hur han spelat sitt spel för att nedsätta Gunnar. Han fruktade honom såsom ett hinder mot sina orena lidelsers fullföljande; därför

tisslade han er i öronen alla uselheter hans nidingshjärta kunde finna på. Har du fått ögonen öppna, tant? Inser du nu, att du gjort Gunnar himmelskriande orätt? Bed honom om förlåtelse, tant Charlotte, om du vill, att jag skall fortfarande tro godt om dig.»

»Men det är ofattligt, är det inte, Emilie?» vädjade mamsell Karling till sin väninna.

Mamsell Lang sade med sin blida stämma:

»Jag tror att vi brutit mycket mot Herren, Charlotte. Vi ha låtit frestelsen till det onda få makt med oss. Gunnar,» hon räckte honom sin hand, »så visst som jag hoppas att Gud skall förlåta mig, beder jag dig om tillgift. Du har dock alltid varit min käre gosse. Icke tänka vi lika i mångt och mycket, Gunnar, men jag hoppas dock att vi mötas där, att det dock endast finns ett, som är det nödvändiga för oss alla. Och så en sak till: vi mötas i kärlek till Tora. Så, mitt älskade barn, förlåt du också din gamla tant, som låtit föra sig på afvägar. Vill du det?»

Tora omfamnade henne och kysste hennes hvita men rynkiga panna.

Mamsell Karling sade:

»Då är det väl bäst att jag också erkänner, att jag... ja, ni förstå mig. Se så, tag nu min hand och låt det vara glömdt. Å, den där Jönsson, det var afskyvärdt. Ischl!»

Tora var strålande glad.

»Ser du, Gunnar, jag visste, att det skulle gå så. Å, hvad jag är lycklig... lycklig! Och nu stryka vi ut allt det framfarna, och gifva oss hän åt hvad som skall komma. Du goda, älskade tant, du skall hålla mycket af Gunnar. Han är värd det mer än någon annan. Att denna dag skulle sluta så! Tant Charlotte, låt oss tända lampan. Jag vill se eder alla i ansiktet. Jag vill se, om ni se riktigt lyckliga ut.»

Och lampan i förmaket tändes, och dit in gingo de alla. Mamsell Lang satte sig i sin bekväma länstol, medan Gunnar tog plats midt emot henne. Tora sjönk ned på en pall vid hans fötter. Mamsell Karling hade

Martas bekymmer. Hon gick och styrde om te, ty nu skulle de ha riktigt trefligt, menade hon.

Luften på Mamre hade med ens blifvit rensad. Man andades nu fritt och djupt. Inga blickar undveko längre hvarandra, allt var så öppet och förtroendefullt.

»Hur lyckligt att känna, att man fått förlåtelse,» sade mamsell Lang och knäppte sina händer. »Herren välsigne er båda, det är min innerligaste önskan. Jag har ingenting stort att gifva er, men jag skall bära er på mina böners armar, mina kära barn.»

När de sutto kring det dukade bordet och samtalet flöt helt otvunget, sade mamsell Karling plötsligt, i det hon rodnade litet:

»Vet du hvad, Emilie? Den 24 oktober skall ju Augusta flytta, det ha vi kommit öfverens om. Om vi skulle taga igen Magda, du?»

Mamsell Lang nickade samtyckande.

»Hon har rest sin väg redan,» sade doktorn, »och jag tror nog det är bäst så, tant.»

»Nå kanske, men så skola vi ända sörja för hennes lilla flicka — inte sant Emilie?»

Äfven nu ett leende instämmande. Tora sprang upp från sin plats och till de gamla mamsellerna och kysste dem båda.

Å, hon var så lycklig!

Så väl Småstadsborna än annars hade reda på allt hvad som hände i deras goda stad, fingo de dock aldrig riktigt nys om hvad som timat mellan Tora Gerdén och kolportör Jönsson. De, som kände till det, tego naturligtvis och om än den ene eller andre

hviskade om, att något måste ha förefallit mellan Jönsson och mamsellerna på Mamre, var man dock långt ifrån att ana hela sanningen.

Ty det märkte församlingen, att en brytning inträdde mellan de gamla mamsellerna och deras förr så gode vän. De kommo aldrig mera till missionshuset, annat än när någon »främmande broder» talade, och var då Jönsson där, plögade han vanligen hålla sig så långt i skymningen han kunde.

Till en tid. Dagen efter scenen med Tora hade han rest till Runholma och några andra öar kring Småstad på en af sina vanliga predikoturer. Han hade stannat borta längre än eljes. När han kom hem, syntes han ännu skygg. Han undvek att taga sin väg förbi doktors bostad och höll sig inne. Det var nästan som om han väntat att något skulle inträffa. Men då veckorna gingo och ingen antastade honom vare sig med ord eller blick började han så småningom vandra lika bredt och tryggt som förr på »Harrans vägar». Han fick åter sin tvärsäkra ton, åter talade han om från katedern i bönehuset hur »obeskrefveligt löckelig» han kände sig, hur Harren väl kunde tillåta djäfvulen att fresta Guds barn, men hur han dock alltid help dem ur farligheterna och gjorde de blodröda synderna snöhvita. Och han sänkte ej mera blicken för någon, han kröp icke undan längre i de skumma vrårna, han gick inga bakvägar, Till och med när han någon gång mötte doktor Stål, kände han sig icke längre obehaglig till mods eller skamsen. Som han förr var van, gnlade han i stället helt högt någon stump af en sång, som talade om, hur gla', hur innerligt gla' han va'.

Hans kroppsliga och själsliga jämvigt fortfor. All hans lidelse tycktes vara kufvad. Om det var så eller kanske snarare att den fick något aflopp vid de numera täta besöken på Runholma, torde vara svårt att säga. Det glunkades visserligen i församlingen om att därute fanns en medelålders nämndemansänka, som skänkte broder Jönsson sin gunst. Men det var man

då säker på, att om så verkligen var fallet, var det ett af Herren helgadt förhållande.

Och Jönsson fortfor att vara det patenterade guds-barnet. Han hade hållit på att glida utför, men nu, när han åter stod på fast mark, spjånade han riktigt i med sina breda klackar. Nu skulle ingen mera rubba honom från hans plats. Han kände sig tryggare än någonsin förut.

Det enda han saknade var den goda maten hos mamsellerna på Mamre. Men hvem kunde veta? Kan-ske han icke skulle behöfva det för alltid.

Sommaren hade kommit sent till Småstad, den dröjde i ersättning så mycket längre kvar, och stor-stadsbarnen läto narra sig att stanna den ena veckan efter den andra. Där funnos svärmiska ungdomar, som påstodo sig älska hösten mest af allt. Våren och sommaren voro visserligen härliga, men hvad voro de ändå mot hösten med dess bleknande sol, som skimrade in mellan gulnade blad. Hvilken färgrikedom, hvilken stilla melankoli öfver naturen, som stred sin kamp mot vintern och döden. Hösten var skapelsens svanesång.

Ja, så sade de med många »ack» och »oh», till dess en morgon himlen hängde svartgrå och nord-västen slet de gula löfven i massor från träden och hvirflade dem ut efter gatorna. När så grenarna voro nästan kala och regnet begynte piska kallt, vägarna blefvo uppblötta och den isande dimman steg upp ur fjärdarna, då funno de icke mera någon stämning i det hela, då kyldes deras hjärtan, de sista packade in, sköto brädbeklädnaderna för glasverandorna och reste sin väg.

Och det blef ånyo tomt i Småstad. Fiskrarna flyttade in ur sina strandbodar i de mera ombonade rummen och satte sig i fönstren och sågo hur regnet fortfor att strömma, skärande upp gruset på gator och stigar, bildande strida bäckar i hvarje fördjupning. Och fjärdarnas vatten hade förlorat sin sommarro. Det brusade mörkt med hvita kammar in öfver stränderna,

där båtarna måste förtöjas mera omsorgsfullt för att ej ryckas loss.

Om aftnarna var det mer än vanligt kusligt i Småstad. Gatorna lågo så mörka, att de få vandrarna befارade att stöta ihop, när de klevfo fram i lervällingen. På långa afstånd hångde visserligen en och annan fotogenlykta med gulrödt sken, men deras lysvidd var ej så stor att den räckte från den ena till den andra. Mellan dem fanns alltid ett kolsvart bredt bälte.

Denna tid var det heller icke mycket lifligt i patron Pehr Vilkes salubod vid hamnen. Biträdena stodo hångande öfver disken och gäspade, när det led mot kvällen, i långtan att få stång, så att de kunde få komma upp på sitt rum och spela en »priffe» med den nye informatorn för patronens son från första gifftet. När så luckorna ändtligen voro tillskrufvade och Vilke fått mottaga den klena dagskassan, då svångde han sig upp på kontorsstolen, tog fram sina böcker och satte sig i lugn och ro att riktigt ostördt arbeta.

Det var sommarens stora verk, som intresserade honom mest. Nu var badinrättningen för långe sedan stångd. Biljettkontoret på flustret var inspikadt i bräder, bassångernas luckor hade dragits upp, allt var väl tillbommat. Af varmbadhuset och hotellbyggnaden stodo redan stommarna under tak, men under denna regnperiod kunde man ej arbeta; man fick invänta bättre dagar.

Dock, det lilla som varit i gång, hade visat ett öfverraskande godt resultat. Badhuset hade burit sig mycket väl, och det hade nog gifvit de sju procent han lofvat Jönsson, men icke kunde någon utdelning komma i fråga i år. Den förklaringen gjorde kolportören riktigt vred och han beskyllde patronen för att ha bedragit honom och hela Guds församling. Men så straffade »Harren» den, som drog i ok med de otrogna. Han ville ha ut sina pengar igen, han ville ej ha vidare med saken att skaffa. Patronen försökte förklara,

men utan resultat, och det var Kjerner som gjorde slag i saken genom att förklara, att Jönsson vore dum som ett få, och att han genast borde packa sig i väg, annars skulle han visa honom hvar dörren var belägen.

När kolportören gått, sade Kjerner, att man gärna kunde göra sig af med både »församlingen» och dess ledare, och det skulle nog Vilke också helst ha velat. Han medgaf för sig själf, att han gjort en dumhet, när han lätit dem slippa in. Men nu kunde de ej köras bort. Han visste hvilken makt Jönsson hade; han visste ock att »församlingen» utgjordes af hans säkraste kunder, icke stora men många, och han vågade ej bryta med dem. Annu var han ej så sadelfast, att han ville ha dessa många till ovänner. Han hade börjat halta på bägge benen; han måste försöka att fortfara.

Om Småstad än glädde sig vid vårens ankomst och den stora invandringen af främlingar, drog det dock en suck af lättnad, när de åter reste sin väg. Om sommaren kände infödingarna det, som om deras gamla kära Småstad ej var deras eget; de voro som främlingar själfva på gatorna och i sina gårdar, där deingo draga sig tillbaka till visthus och kyffen för att lämna sina hem åt andra. Dock skulle det aldrig ha kommit i fråga, att de velat afstå från Storstadsbarnens penningar. När de fått dem och blifvit af med sommarfåglarna själfva, då begynte de åter lefva sitt gamla kära, lugna lif med horisonten slutande bort vid de skogklädda landen på andra sidan fjärdarna. Då andades de ut, dåingo de sofva och äta i ro, då var Småstad åno deras eget.

Så kände också postmästare Vigelius och gamle »Arrack» det. Den senare behöfde ej längre anstränga sig med att hundra gånger om dagen skälla på förbi-passerande främlingar, ty de äkta Småstadsborna brydde han sig föga om. Han flyttade in på en gammal fårskinnsfäll under skrifbordet på postkontoret, där han hela dagen låg med ögonen slutna, endast någon gång

blinkande till med ett sakta morrande när hans husbonde fann för godt att i högljudd, lindrigt vänlig ton underrätta om att »här är inte något växelkontor». Och postmästare Vigelius kände sig så belåten, när han såg hur tidnings- och brefhögarna i de små facken begynte minskas. Om somrarna var det då ett fördömdt släp. Hans humör var icke längre fullt så kantigt, och han fick mera tid att retas med sin kära maka, som fortfarande gick och var ursinnig på hela världen.

Hvad som skulle ha förmått glädja denna värda dam, hade varit om borgmästarens förlofvade dotter hade fått kopporna, eller fröken Annie Kjerner slagit upp med löjtnant Silfverspets. Men intetdera inträffade. Tvärtom talade borgmästarinnan vidt och bredt om att husets fästman snart skulle få en fast plats och då skulle det genast blifva giftas af, och efter boutredningen efter hennes nåd Silfverspets fann herr Kjerner att det fanns allt för många präktigt klingande skäl för en förbindelse mellan sista ättlingen af Silfverspetska ätten och hans egen afkomma för att han ej skulle noga öfvervaka, att ingen fnurra kom på tråden mellan de unga.

Löjtnant Arkadius själf hade efter sin mors död förändrat sig betydligt till sin fördel. När det moderliga oket föll från hans axlar, reste han sig stolt och drog ett djupt andedrag såsom han aldrig gjort det förr, och plånboken i bröstfickan i stället för den enstaka lilla tolfskillingen i västfickan fullbordade helt och hållet hans omdaning. Man upphörde också småningom att »skoja med Arkadius» och de andra officerarna i Småstad begynte att visa honom en påfallande vänlig uppmärksamhet, som ofta utmynnade i en begäran om att han skulle ställa sin plånbok till den enes eller andres disposition. Men i det stycket var Arkadius sin mammas son: han sade tvärt nej. Den ende han gick till mötes i detta fall var major Stjernberg. Det är möjligt att det var därför att denne vid virajuntan

hos apotekaren den där gången så finkänsligt räddat honom ur hans knipa.

En dag fram på senhösten sade postmästarinnan till sin man:

»Klas, jag tänker skicka Siri till Storstad i vinter.»

»Jaså,» svarade postmästaren, »skall det vara nödvändigt det?»

»Naturligtvis, när jag säger det. Siri leds här, det borde du se, om du hade något intresse för ditt barn. Du behöfver inte vara rädd, jag reser inte med.»

Postmästaren menade att det skulle hon visst icke genera sig för.

Siri frågades icke till en gång. Om ett par dagar var utrustningen färdig, och fru Vigelius ledsagade sin dotter till båten.

»Nu skall du roa dig, Siri,» ljöd hennes afskedsförförmaning, »låt inte syster min få den tron, att vi äro idioter här. Jag kommer väl in och hälsar på dig någon gång. Adjö med dig och säg moster Klara, att körsbärssylten du har med dig, skall hon äta med riktig andakt. Kommer du ihåg, att det är just den, som Ivanitsch var så rysligt förtjust i?»

Hon suckade.

Fru Vigelius hade skrivit till sin syster, hvilken var gift med en förmögen grosshandlare och barnlös, att hon riktigt skulle föra ut Siri i stora världen. Där skulle väl det halsstarriga flickebarnet ändå träffa på »den rätte».

Postmästarinnan hade mycket väl lagt märke till, att hennes dotter efter ryssens afresa blifvit ännu allvarligare. Hon satt tyst och sluten vid sin brodersöm, som hon ibland lät falla i knät, för att låta blicken tankfullt sväfvä hån, och hennes mors ständiga tal om sina bekymmer att få dottern bortgift, tycktes nu beröra henne obehagligt. Förr hade hon aldrig brytt sig därom. Fru Vigelius kände sig allt mera säker, att den här gången var Siri verkligen kär. Och så hade han rest sin väg, den barbaren! Skulle hon icke ens kunna tro på honom! Under dessa för-

hållanden hade hon ansett det alldeles nödvändigt, att Siri fick komma ut för att förströ sig, och glömma, i fall det blefve nödvändigt.

När Siri varit borta en hel månad och julen nalkades, kom postmästaren en dag in till sin hustru med ett bref, adresserad till Siri. Postmästarinnan slet det genast till sig och stirrade på det. Hon såg att det bar ett främmande postmärke.

»Det är från Ivanitsch,» sade hon darrande.

Så snurrade hon i väg in i sängkammaren, stängde dörren och lät sin man helt snopen stå därutanför. Hon var upprörd. Hon slet upp kuvertet, vecklade ut det fasta papperet. Naturligtvis! Det var på franska! Icke ett ord begrep hon. Hvad skulle hon göra? Klockan var ej mer än tolf på dagen, först på aftonen skulle båten gå in till Storstad. Gud, hvilken tid! Hon vred och vände brevet på alla kanter. Hon kämpade synbarligen med sig själf. Brevet hade hon i fickan, men gång på gång tog hon upp det och betraktade det. Det var nästan outhärdligt alltsammans.

I hållande regn skyndade hon ner till båten. Hon förebrådde kaptenen att han låg för länge kvar, och då han skyllde på patron Vilkes svagdricksfat, sade hon några vänliga ord om patronen. Under färden förklarade hon att det var den uslaste båt som fanns. Den kröp ju fram som en snigel. Hon tröttade ut besättningen genom att fråga, om de inte vore framme snart och måste, för att få tiden att gå, ställa till ett gräl med restauratrisen, därför att man vågade servera henne te, som icke var riktigt varmt.

Andtligen såg hon de tusentals lyktorna i Storstad skymta fram på afstånd, och långt innan båten hunnit lägga till, stod hon färdig att hoppa i land. Där fick hon fatt i en droska och så bar det i väg upp till systemen och svågern.

Hon ringde, så att jungfrun med hjärtat i halsgropen störtade ut i tamburen, där postmästarinnan klef in utan vidare.

Det var klart! Ingen var hemma. De voro alla på teatern. Fru Vigelius frågade hvilken, och tänkte ett ögonblick rusa efter dit, men besinnade sig ändtligen så mycket, att hon i stället stannade kvar för att afvakta herrskapets och Siris hemkomst.

De dröjde länge. Då de ändtligen kommo, blefvo de högst förvånade att se fru Vigelius stå i salen, röd i ansiktet med flämtande bröst.

»Na, det var en öfverraskning,» sade svågern.

Postmästarinnan hälsade brådskande.

»Får jag tala vid dig, Siri,» sade hon.

Siri blef helt blek.

»Min Gud, hvad står på, mamma?»

»Kom med in i ditt rum,» befallde postmästarinnan. »Vi komma strax, Klara,» tillade hon, då systemen frågande såg på henne.

»Det har kommit ett bref till dig,» sade fru Vigelius, då hon och Siri blifvit ensamma.

»Och det behöfde du särskildt fara hit med?» sade dottern.

»Ja, naturligtvis. Det är från Ivanitsch.»

Siri ryckte till.

Postmästarinnan lämnade henne det. Då Siri såg att det var brutet, blef hon alldeles röd i ansiktet.

»Sjåpa dig inte,» sade postmästarinnan, »läs det för mig.»

Men Siri gjorde min af att gå med brefvet.

»Du blir här,» befallde modern. »Du kan läsa tyst om du vill, bara jag sedan får veta hvad där står.

Siri vände sig bort. Hennes händer skälfdes sakta, då hon vecklade ut papperet. Hennes ögon flögo öfver raderna, och allt efter som hon läste, blef kindernas purpur högre, och hennes hjärta begynte klappa häftigt.

Brefvet var från Ivanitsch, och han skref:

»Fröken Siri!

Det visste jag, när jag lämnade ert idylliska Småstad, att jag aldrig skulle glömma de månader jag

där tillbragt. Många minnen förde jag i sanning med mig därifrån, men det bästa af dem alla var dock ni, fröken Siri. Umgänget med er har hos mig kvarlämnat ett outplanligt intryck. Jag förstod redan när vi skildes, att ni lärt mig hålla af er och ert blida, tänkande väsen, men min natur är icke att handla öfverlagdt. Vål hade jag mer än en gång på tungan att bedja er blifva min och följa mig bort till mitt aflägsna land, men jag kufvade mig. Jag ville först själf ned till min hembygd, som jag ej sett på många år, jag ville, skild från eder, pröfva om mina känslor för er voro af det slaget, att jag, utan att ni skulle behöfva ångra er, kunde våga bedja er om eder hand.

Nu vet jag att de äro det. Ni har aldrig, sedan vi skildes åt, varit ur mina tankar. För hvarje dag har er bild blifvit mig allt mera dyrbar. Jag har känt en sådan längtan efter er, att jag mer än en gång varit färdig att lämna mitt hem å nyo för att få se eder. Men... jag visste ju ej hvad ni skulle säga, om ni ville se mig åter. Var jag eder likgiltig, då var det bättre, att jag aldrig mer råkade er. Det är detta jag ville veta. Därför har jag varit nog djärf att skriva på detta sätt till eder. Siri, ni förlåter mig ju? Ni kan måhända också hålla af mig? Det är allt hvad jag önskar af lifvet. Jag bjuder eder dela mitt hem. Visserligen är det ej så rikt, som ni är värd det, men, om det beror på mig, skola inga törnen sarga er på vägen vid min sida. Vill ni vandra den med mig? Ni vill ju svara mig? Jag ber eder meddela edra föräldrar detta, och jag väntar med ångslan en rad från eder hand. Blir den blott ordet 'Kom', skall jag ila till eder.

Ivanitsch.»

Da Siri läst brevet till slut, sjönk hon ned på soffan och dolde ansiktet i händerna.

»Nå?» sade postmästarinnan, »hvad skrifer han?»

Siri vek hastigt ihop brevet och gömde det vid sin barm.

»Läs det för mig!» befalldes fru Vigelius.

Siri såg upp på modern.

»Nej, mamma,» sade hon sakta, »du får icke fordra det. Han hälsar till dig.»

»Hm, det var också någonting att tala om. Det hade minsann varit vettlöst annars. Men hvad skrifer han till dig?»

Siri svarade ej.

Postmästarinnan blef otålig.

»Det är, som det alls icke skulle angå mig,» sade hon förtretad. »Friar han?»

Siri böjde jakande på hufvudet.

Fru Vigelius sjönk ned på stolen framför dottern och sade det enda ordet:

»Andtligen!»

Så sprang hon upp igen, slog armarna om Siris hals och brast i gråt.

»Mitt kära, älskade barn, hvad jag är lycklig! Och du svarar väl ja, inte sant, Siri?»

Siri kysste sin mor på pannan.

»Gud ske lof! Nå, jag visste väl det jag! Å, hvad det skall reta dem allesammans där hemma. Vi måste tala om det för moster Klara genast.»

»Nej, nej, mamma,» bad Siri, »säg ingenting, är du snäll. Det känns så underligt alltsammans. Jag vill vara ensam nu. Ga ut till moster och morbror, är du snäll, men, mamma, säg dem ingenting, jag ber dig.»

Naturligtvis kunde ej postmästarinnan hålla sig. Systemen ansatte henne också med frågor, och efter tio minuter hade hon och hennes man reda på alltsammans. Hon talade om, hvilken utmärkt man den där ryssen var, hur nobel och hur rik sedan. Jo, det kunde kallas en fästman! Och tänk så många unga flickor det hade varit i Småstad i somras, men ingen af dem! Gud, hvilken lycka att Siri inte hade kastat bort sig åt doktor Stål eller pastor Thorell. Nå, det var då hennes, fru Vigelius', förtjänst. Hon hade då aldrig kunnat finna att någon af dem varit ett passande parti för Siri med den uppfostran hon fått.

Nästa morgon blef det en rörande scen. När Siri kom ut till frukosten med rosor på de eljes bleka kinderna och leende blick, då föll postmästarinnan henne åter om halsen under högljudda snyftningar, och mostern följde efter, kyssande och smekande, och till sist kom morbror Hans fram och sade »gratulerar».

Postmästarinnan fick tillfälle att sakta fråga:

»Du svarar väl genast, Siri?»

Siri svarade med ett leende. Hon hade redan på natten, innan hon lade sig, med Ivanitsch bref under hufvudkudden, skrifvit med darrande hand det enda lilla ord han fordrat: »Kom!»

Det blef beslutadt, att Siri skulle stanna i Storstad och där invänta Ivanitsch. Fru Vigelius skulle också gärna ha velat dröja, men det skulle nog, påstod svågern, gå många dagar innan ryssen kunde anlända. Så for hon då hem på ett ryck och så stolt som aldrig förr steg hon i land och vandrade upp till postmästaregården, där Klas buttert hälsade henne. Men i dag kunde hon ej blifva vred på någon människa. Hon var älskvärdheten själf. Ja, i ett ögonblick af öfversvallande rörelse slog hon till och med armarna om hans hals och snyftade:

»Min Gud, Klas, att jag ändå skulle få upplefva detta!»

Postmästaren brummade något och löste sig ur hennes famntag.

Men inom två timmars tid hade postmästarinnan hunnit omkring till alla bekanta familjer och med moderlig stolthet meddelat den stora nyheten.

»Du kan tro att det gick borgmästarinnan i magen,» sade hon sedan till sin man.

»Ja, måtte det nu bara bli af också,» menade postmästaren.

Det var för mycket för fru Vigelius. Hon gaf sin man en föraktande blick och sade sitt vanliga:

»Nöt!»

När fjårdarna »dammat» tre gånger, lade de sig slutligen till ro efter höststormarna och så småningom fängslades de åter af isens täcke, som blef allt mäktigare, till dess att det omsider icke vidare ville gifva vika för ens den starka Finlandsångaren, hvilken denna vinter fick lägga sig till ro invid Storstads skeppsbro.

Men stränga herrar regera sällan länge. Så blef det ock här. I början af mars begynte vårsolens strålar värma, vattnet steg öfver isarna och frätte bort dem och efter fjorton dagar syntes ej spår af dem annat än i landfästena.

Uppe i Småstad svälde syrenernas knoppar och gatorna torkade upp. Då var det som brådst nere i Norrhamnen. Där gick patron Pehr Vilke och såg stolt öfver allt arbetet. Ingen kunde säga annat än att han hade tur.

Varbadhuset stod fullt färdigt med sina många badrum, sina ångskåp, duschapparater och solgallerier. I maskinrummet lade maskinisten sista handen vid ångpannan och dess armatur, tryckpumpar och sugrör lågo redan ute i vattnet, färdiga att sluka tusentals kannor däraf, föra upp dem i ledningar och in i kar, blott man började elda på i ugnarna.

Societetsbyggnaden tecknade sina smäckra former mot vårhimlen. Den omgafs af rymliga verandor, och därinnanför funnos sedan salar och smårum till olika behof. De höllo på att målas i ljusa, glada färger med blomster och välfödda änglar på hvita och himmelsbla fält.

Kölpörtör Jönsson, som någon gång gick dit ned, höll på, att utefter taklisten i stora samlingssalen skulle målas bibelspråk, men patron Vilke låtsades rakt icke höra detta, så att Jönsson slutligen sade:

»Akta dig Vilkel Du håller på att sälja din först födslorätt mot en grynvälling!»

»Jo, herrn är mig just en riktig grynvälling själf,» snäste Kjerner, som råkade höra det.

Om salig hennes nåd Silfverspets nu lefvat, skulle hon bestämdt haft svårt att känna igen den plats, där hennes forna, kära hem stått, ja, hela Norrhamnen för öfrigt. Öfver densamma gingo nu breda, grusade vägar i olika riktningar, trädgårdsarbetare hade brådt med att dana grupper och rabatter mellan dem. Långa alléer af kastanjer och lindar hade satts redan på hösten. Det kunde hvem som helst, hvilken ville betrakta anläggningen utan fördom, se, att här skulle i en framtid blifva någonting riktigt storartadt. Småstad kunde vara stolt öfver sin badinrättning.

När så sommaren utan obehagliga afbrott följde på våren, infunno sig Storstadsborna i vida större antal än vanligt. Det fanns icke ett rum att uppbringa redan i början på juni. Till och med de Silfverspetska kåkarna, som ännu så länge fingo stå kvar, voro alla för första gången på många år befolkade.

Det hade beslutits, att badinrättningen skulle högtidligen invigas själfva midsommardagen.

Strålände fager rann den upp. Redan i den tidiga morgonstunden lät patron Pehr Vilke uppifrån Norrberget skjuta sex skott — svensk lösen — för att på värdigt sätt begynna högtidligheterna.

Högt uppe från societetshusets flaggstång, från hvarje dess hörn, från varmbadhuset, från kallbadhusets trampolin fladdrade de blågula flaggorna, synliga långt utöfver fjärden. Öfverallt vajade för öfrigt brokiga vimplar.

Inne i societetshuset, hvars verandor voro sirade med blomsterguirlander och löf, i de öppna badhusen och på platsen framför byggnaderna vimlade högtidsklädda skaror.

När den spräckta malmen från kyrkans klockstapel förkunnat, att högmässan var till ända, då smållde å nyo från Norrberget sex skott. Det blef en rusning

mot societetshusets främre veranda, där invigningshögtidligheten skulle komma att försiggå.

Där var badhusbolagets styrelse samlad: departementschefen, Kjerner, major Stjernberg och Vilke, en hel del af aktieägarne och för öfrigt honoratiories i långa banor.

Departementschefen steg fram på en tribun och höll festtalet.

I väl formade ordalag lämnade han en kort öfverblick af Småstads historia. Han gick så långt tillbaka som ända till Karl den nionde och skildrade i breda drag det lilla samhällets öden, hur det så småningom ryckt allt längre fram i ledet bland vårt lands mera bemärkta orter. Visserligen — sade han — hade det till stor del att därför tacka sin idylliska natur, sitt friska, sunda läge. Men det hade icke gjort allt. Det uppsving, som staden, såsom han af hjärtat hoppades, med denna märkesdag gick till mötes, det skylde staden framför allt en enda mans vidtgående blick, skarpa omdöme om tidens kraf och okuffiga energi. Han behöfde icke nämna hans namn. Hvar och en visste, hvem han menade. (Här höjdes några hurrarop.)

Departementschefen vände sig till Pehr Vilke, som lång och kutryggig stod där i sin korta vadmalskavaj, ehuru denna i dag var färgad svart och var valkad. Han ville i samhällets, i alla hvila sökande främlingars namn bringa honom ett varmt tack för hvad han utträttat. Patron Pehr Vilke var icke den man, som fikade efter yttre berömmelse, det visste han, men han visste ock på samma gång, att det måtte kännas godt, när det ärliga arbetet, den okuffiga viljekraften fingo ett ärligt menadt erkännande, så mycket mer som detta arbete afsett icke egen, utan det allmännas fördel. Med denna badinrättning skulle för all framtid Pehr Vilkes namn vara förbundet. Och så förklarade han då densamma öppnad. Mätte de kunna räknas i tusental, som där komme att söka hälsa och vederkvickelse

Ett enhälligt hurra skallade genom mängden, mässingsoktetten från artilleriet, denna gång fulltalig, spelade upp en af den musikaliske kaptenen särskildt komponerad invigningsmarsch. Så sattes angmaskinen i varmbadhuset i gång. Stenkolsröken bolmade svart upp mot den blå himlen, och ångan frustade genom aflöpsröret, så att en ljus sky bildade sig utåt fjärden.

Och man snodde omkring för att se allt. In i badrummen och duscharna, upp på trampolinen. Allt var glädje. Patron Vilke mottog handtryckningar från alla håll, departementschefen klappade honom i ryggen och lät i förtäckta ordalag förstå, att patronen minsann skulle ha sig »vasen» vid första lägliga tillfälle.

Vilke kände sig verkligen stolt. Men hans rygg var lika böjd för det. I ögat syntes det dock, och han gned flitigare än vanligt sin stora, tunna näsa.

När han vandrade omkring här nu, mindes han så väl den bistra vinterkvällen, då han, utan att tänka därpå, följt den stora Finlandsångarens väg och till sist kommit hit ned. Det var då planen till detta allt födts hos honom. Ja, han hade lyckats, det visste han. Hvarje hinder hade han förstätt besegra. Han erkände dock, att mer än en stötesten utan hans synnerliga åtgöranden rullat ur vägen för honom. Nå, han hade ju från början så fast trott på sin goda tur, och den hade ej heller svikit honom.

Han mötte Jönsson, som under invigningen ståt något afsides, och det var ej utan att han förnam en känsla af obehag. Han var så bred och trygg denna människa med salighetens patent på fickan, men hans trygghet var icke öppen, utan lurande. Han betraktade Vilke.

»Jaha,» sade han, »det var ju ståtligt detta hära. Och mycket beröm har du fått, broder Vilke. Men förhäf dig icke. Kom ihåg, att om Harren ej bygger huset, arbeta de fåfängt, som därpå bygga.»

»Ja,» svarade Vilke, »du har rätt, Jönsson. Du har ju också din del i det.»

»Hm, det är så det, och 'församlingen' med.»

Ännu lifligare än förr kände Vilke den önskan uppstiga hos sig att blifva kvitt kolportören. Men Jönsson hade sett tillräckligt redan af anstaltens framgång för att vilja låta skjuta sig undan. Han stod kvar, och om badinrättningen än icke skulle blifva den »Harrens socitet» som han en gång gifvit förespeglingar om, beslöt han att blunda så mycket som möjligt, och församlingen skulle han nog få att blunda med.

Så blef det stor invigningsmiddag i societets-salongen. Där var dukadt hästskobord. Hedersplatsen intogs af Vilke. På båda sidor om honom sutto departementschefen och borgmästaren. Där var ock anstaltens läkare, doktor Gunnar Stål, och pastor Thorell, som skulle hålla de dagliga morgonbönerna, och löjtnant Arkadius Silfverspets i ny paraduniform.

... Efter middagen spred man sig på verandorna. Stål smög sig undan några ögonblick ut bland folket. Där stod hans unga hustru och hälsade honom med ett lyckligt leende, och de gingo nedåt sjön, där de satte sig sida vid sida och läto den ljumma aftonvinden svepa omkring sig.

Snart blefvo de dock störda af unga hennes nåd Silfverspets, som kom vippande dit ned och bad doktorn för Guds skull säga till hennes man att han inte fick dricka för mycket punsch. Hon hade sett hur han började hofvera sig inne på verandan. Det lofvade doktorn leende, menande, att det hade nog ingen fara. Löjtnanten var ju alltid så måttlig.

»Han skulle våga annat,» sade hennes nåd och knyckte på nacken.

* * *

Bland badgästerna längre fram på sommaren var också bankiren Ivanitsch från Odessa med fru, född Vigelius.

Postmästarinnans stolthet kände inga gränser, när hon promenerade sida vid sida med sin ståtliga måg och sin dotter, som alla måste erkänna vara både

vackrare och elegantare än någon af damerna från Storstad. Detta var sannerligen mer än tillräcklig ersättning för alla hennes årslånga, moderliga, ömma omsorger för dottern.

En sak fanns dock, som utgjorde så att säga en besk droppe i glädjebägaren. Siri hade antagit sin mans religion och blifvit grekisk-katolik. Suckande mottog fru postmästarinnan denna underrättelse.

Postmästaren fattade saken från den skämtsamma sidan.

»Kors för sjutton,» sade han med sitt skrockande skratt, »om vi skulle börja en liten religionsöfning, måtte det bli till en riktigt söt lukt för vår herre: en — äras den som äras bör — svedenborgska eller nykyrklig eller hvad det kallas, två katoliker och...»

»Jaha, och en hedning,» snäste postmästarinnan. Ty hon lämnade aldrig sista ordet.

